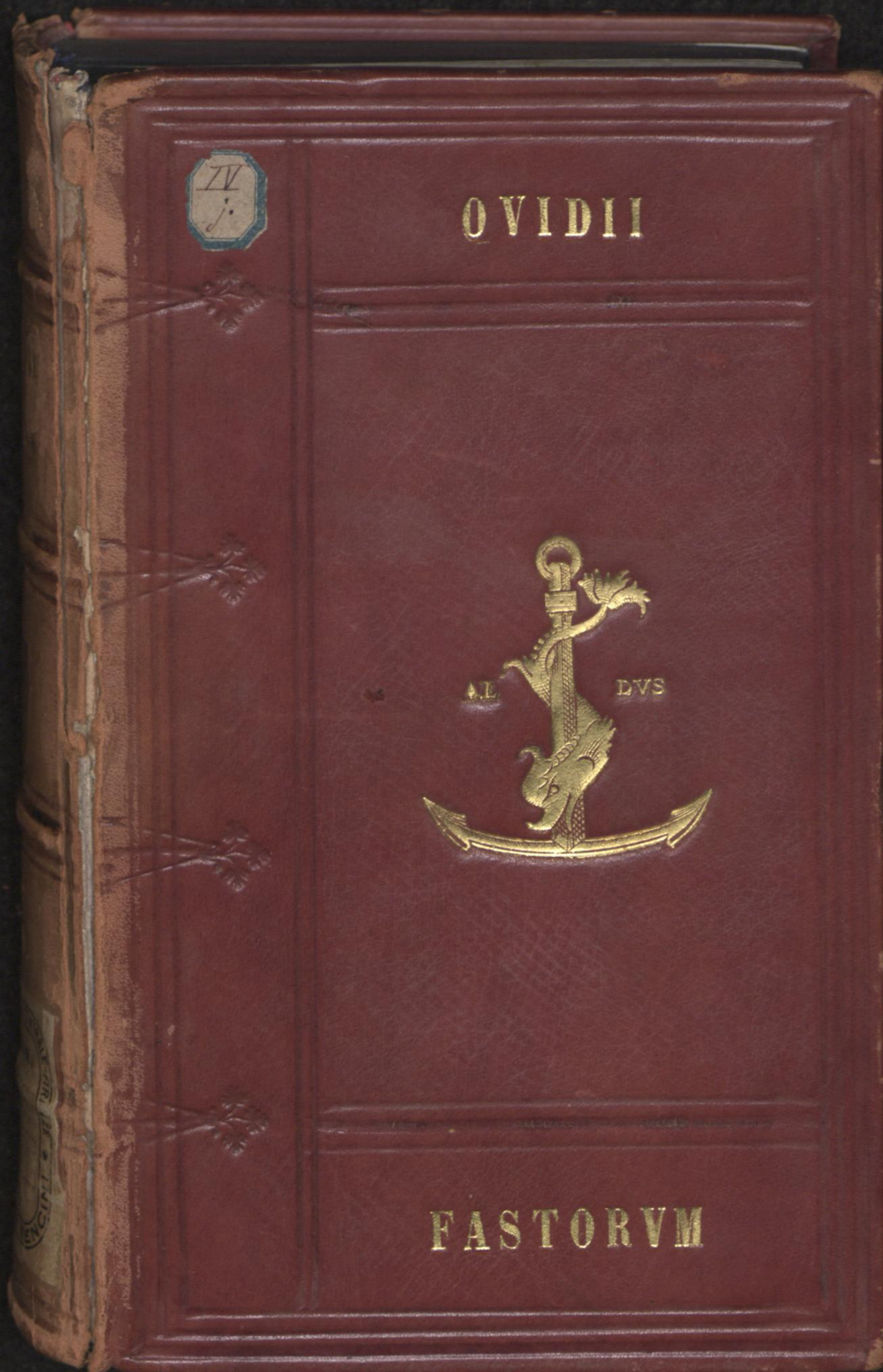
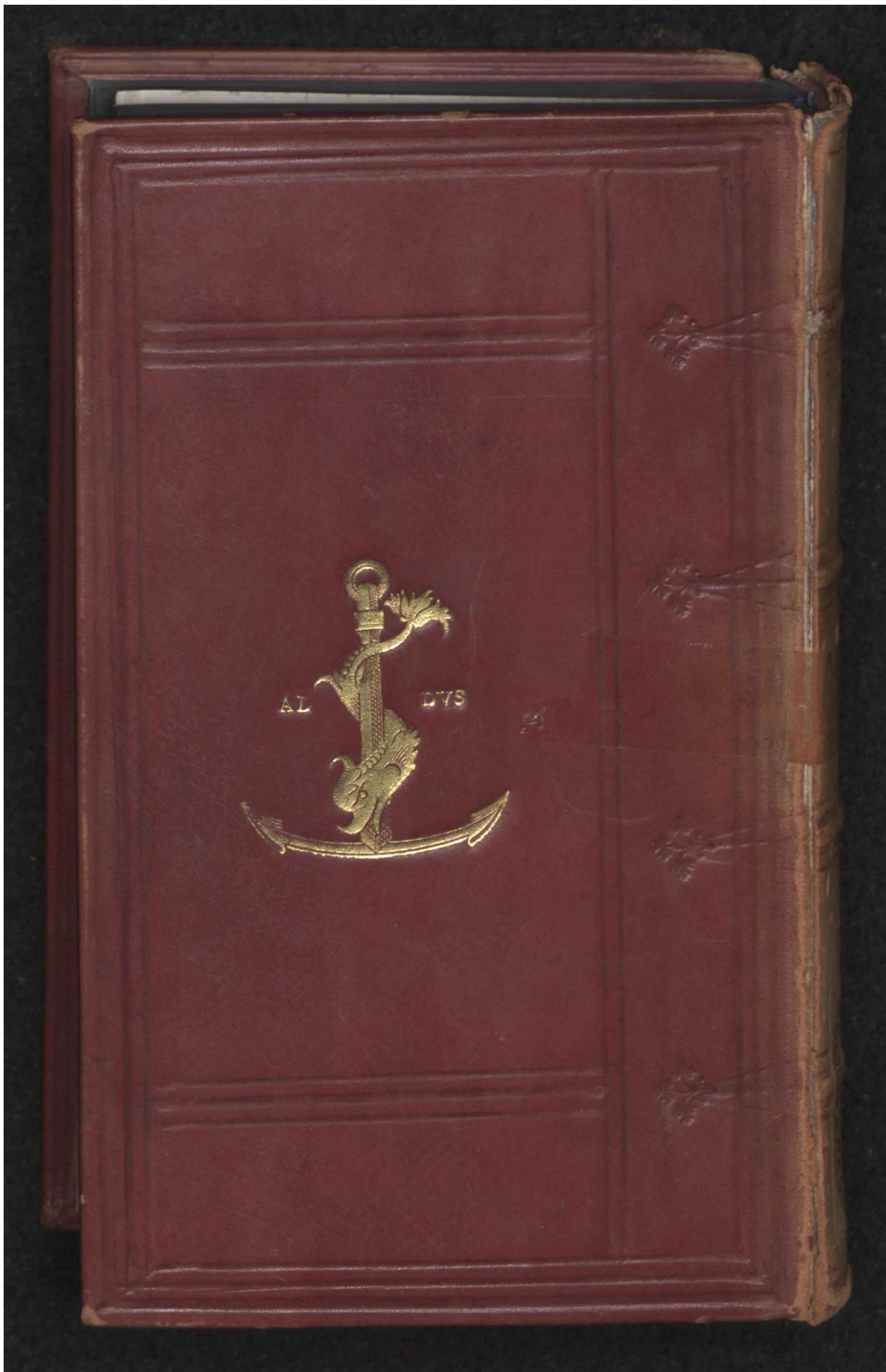

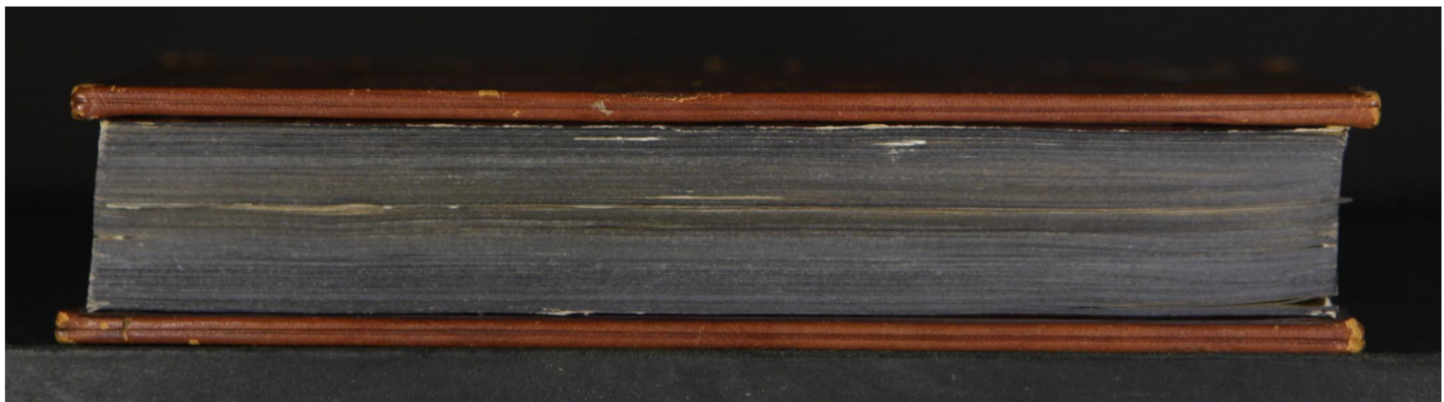
OVIDII
AL DVS
FASTORVM

OVIDII OPERA
III.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
I
1
6

AL DVS

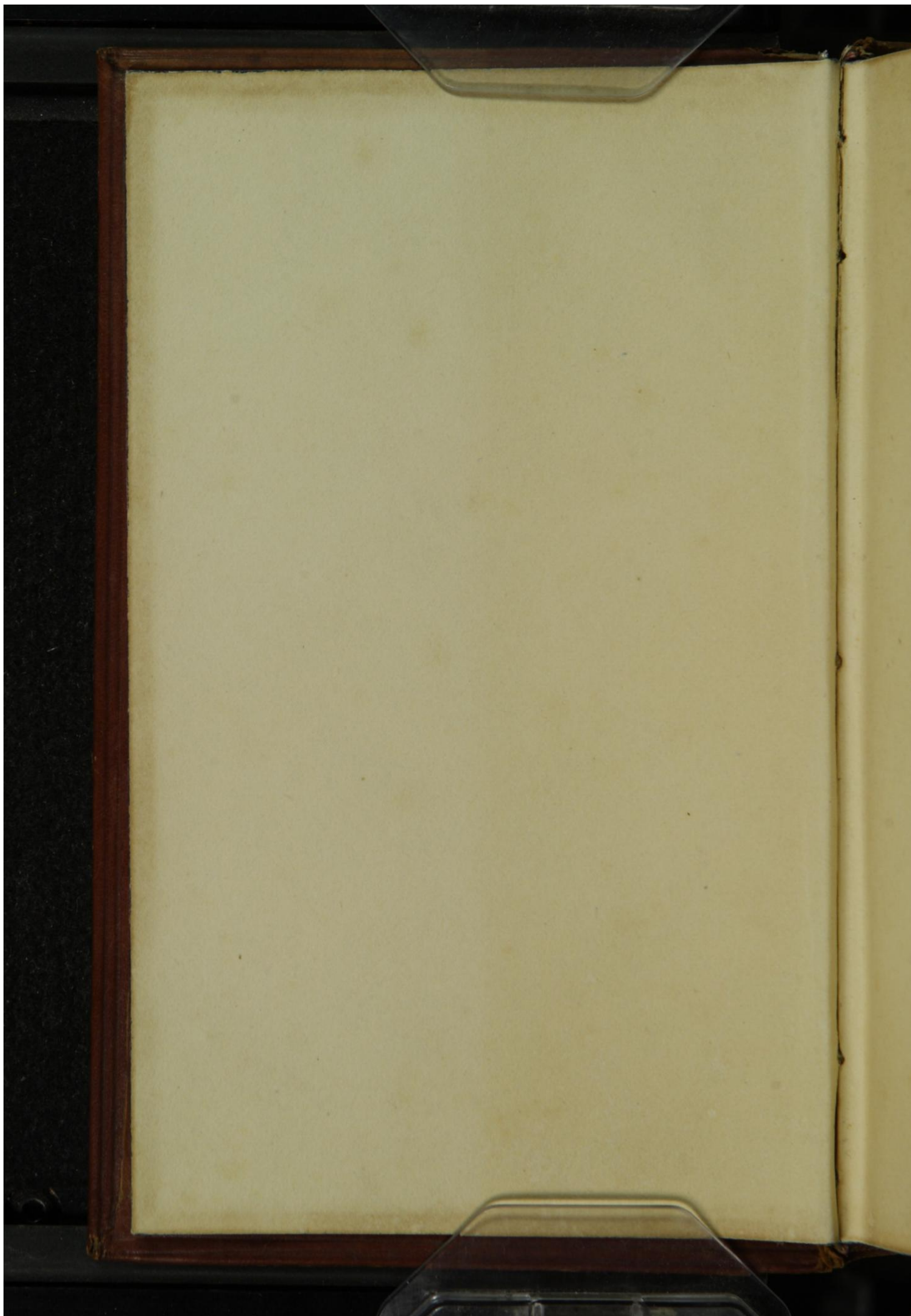

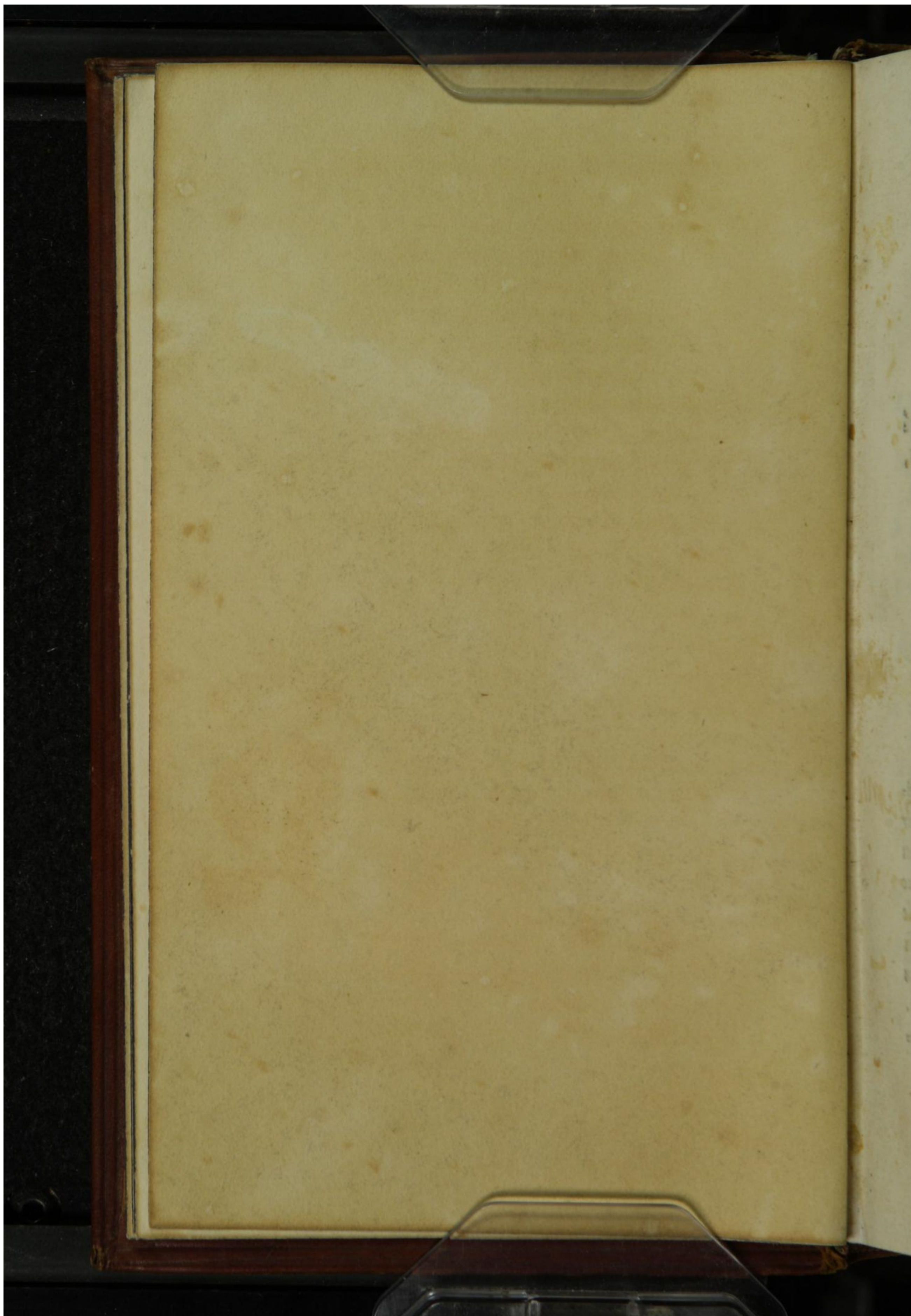

Ex Libris Joannis Nencini
1874

PVBLII OVIDII NASONIS, QVAE HOC IN LIBELLO CONTINENTVR.

FASTORVM.	Libri.	VI.
DE TRISTIBVS.	Libri.	V.
DE PONTO.	Libri.	IIII.

Aldus Romanus Marino Sannuto Leonardi filio Patritio Veneto, ac ordinum sapienti. S.

En tibi ingeniosissimi poetæ reliquũ, o et præsidiũ, et dulce decus meũ, Sannute humaniss. Sunt autem Fastorum libri sex. nam cæteri iniuria temporum ad nos non peruenerunt. idest alij sex. nam duodecim scripsit: ut testatur ipse hisce uersibus.

Sex ego fastorum scripsi: totidem'q; libellos:
Cum'q; suo finem mense libellus habet.

Sed eo scio delectaberis plurimum: in sexto Fastorũ libro sex additos uersus: qui in cæteris omnibus, ante impressis non habentur: & sunt hi.

Ipsa uolubilitas subiectum sustinet orbem:
Qui'q; premat partes angulus omnis abest.
Cum'q; sit in media rerum regione locata:
Et tangat nullum plus'ue, minus'ue latus:
Ni conuexa foret: parti uicinior esset:
Nec medium terræ mundus habe... onus.
Qui sequuntur statim post hos uersus:
Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa,
Aere suspenso tam graue pendet onus.

Quos uersus (ut fatear, per quẽ profecerim) dedit mihi imprimẽdos Franciscus Roscius Veronensis uir utraq; lingua eruditus, ac diligens indagator antiquorum uoluminum: seq; ab antiquiss. Codice accepisse retulit. Insunt præterea huic uolumini de tristibus libri. V. Quos sic appellauit: quod tristitiam, et mœrorem suum continerent. Item de Ponto libri quatuor a loco, unde eos ad amicos dedit. Tu uero Marine inter maximas in rep. occupationes tuas, uel hos leges. Vale.

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM LIBER PRIMVS.

t EMPORA cum causis latium digesta per annum,
Lapsáq; sub terras, ortáq; signa canam.
E xcipe pacato Cæsar germanice uultu
Hoc opus · & timidæ dirige nauis iter·
O fficióq;, leuem non auersatus honorem
Huic tibi deuoto, numine dexter ades.
S acra recognosces annalibus eruta priscis·
Et quo sit merito quæq; notata dies.
I nuenies illic & festa domestica uobis.
Sæpe tibi pater est · sæpe legendus auus.
Q uæq; ferunt illi · pictos signantia fastos,
Tu quoq; cum Druso præmia fratre feres.
C æsaris arma canant alij · nos Cæsaris aras·
Et quoscunq; sacris addidit ille dies.
A nnue conanti per laudes ire tuorum·
Déq; meo pauidos excute corde metus.
D a mihi te placidum · dederis in carmina uires.
Ingenium uultu státq;, cadítq; tuo.
P agina iudicium docti subitura mouetur
Principis · ut Clario missa legenda deo.
Q uæ sit enim culti facundia sensimus oris·
Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis.
S cimus · & ad nostras cum se tulit impetus artes·
Ingenij currant flumina quanta tui.

Si licet, & fas est, Vates rege Vatis habenas:
Auspicio felix totus ut annus eat.
Tempora digereret cum conditor urbis, in anno
Constituit menses quinq; bis esse suo.
Scilicet arma magis, quàm sydera, Romule noras:
Curaq; finitimos uincere maior erat.
Est tamen & ratio Cæsar, quæ mouerit illum:
Erroremq; suum quo tueatur, habet.
Quod satis est utero matris dum prodeat infans:
Hoc anno statuit temporis esse satis.
Per totidem menses à funere coniugis uxor
Sustinet in uidua tristia signa domo.
Hæc igitur uidit trabeati cura Quirini:
Cum rudibus populis annua iura daret.
Martis erat primus mensis, Venerisq; secundus:
Hæc generis princeps, ipsius ille pater.
Tertius à senibus, iuuenum de nomine quartus.
Quæ sequitur, numero turba notata fuit.
At Numa nec Ianum, nec auitas præterit umbras:
Mensibus antiquis præposuitq; duos.
Ne tamen ignores uariorum iura dierum:
Non habet officium Lucifer omnis idem.
Ille nefastus erit, per quem tria uerba silentur:
Fastus erit, per quem lege licebit agi.
Neu toto perstare die sua iura putaris:
Qui iam fastus erit, mane nefastus erat.
Nam simul exta deo data sunt, licet omnia fari:
Verbaq; honoratus libera Prætor habet.
Est quoq; quo populum ius est includere Septis:
Est quoq; qui nono semper ab orbe redit.

V endicat Ausonias Iunonis cura Calendas.
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
N onarum tutela deo caret. omnibus istis
(Ne fallare caue) proximus Ater erit.
O men ab euentu est illis nam Roma diebus
Marte sub aduerso tristia damna tulit.
H æc mihi dicta semel totis hærentia Fastis.
Ne seriem rerum scindere cogar, erunt.
E cce tibi faustum Germanice nuntiat annum.
Inq; meo primum carmine Ianus adest.
I ane biceps anni tacite labentis origo,
Solus de superis, qui tua terga uides.
D exter ades ducibus quorum secura labore
Ocia terra ferax, ocia pontus habet.
D exter ades patribusq; tuis populoq; Quirini.
Et resera nutu candida templa tuo.
P rospera lux oritur linguisq;, animisq; fauete.
Nunc dicenda bono sunt bona uerba die.
L ite uacent aures insanaq; protinus absint
Iurgia. differ opus liuida turba tuum.
C ernis odoratis ut luceat ignibus Aether?
Et sonet accensis spica Cilissa focis?
F lamma nitore suo templorum uerberat aurum.
Et tremulum summa spargit in æde iubar.
V estibus intactis Tarpeias itur in arces.
Et populus festo concolor ipse suo est.
I amq; noui præeunt fasces noua purpura fulget.
Et noua conspicuum pondera sentit ebur.
C olla rudes operum præbent ferienda iuuenci.
Quos aluit campis herba phalisca suis.

Iuppiter arce sua totum cum spectet in orbem,
Nil nisi romanum, quod tueatur habet.
Salue festa dies, meliorq́; reuertere semper
A populo rerum digna potente coli.
Quem tamen esse deum dicam te Iane biformis?
Nam tibi par nullum græcia numen habet.
Ede simul causam, cur de cœlestibus unus,
Sitq́; quod à tergo, sitq́; quod ante uides?
Hæc ego cum sumptis agitarem mente tabellis,
Lucidior uisa est, quàm fuit ante, domus.
Tum sacer ancipiti mirandus imagine Ianus
Bina repente oculis obtulit ora meis.
Extimui, sensiq́; metu riguisse capillos,
Et gelidum subito frigore pectus erat.
Ille tenens Baculum dextra, clauemq́; sinistra,
Edidit hos nobis ore priore sonos.
Disce metu posito Vates operose dierum
Quod petis, & uoces percipe mente meas.
Me Chaos antiqui (nam sum res prisca) uocabant.
Aspice quàm longi temporis acta canam.
Lucidus hic aer, & quæ tria corpora restant,
Ignis, Aqua, & tellus, unus aceruus erant.
Vt semel hæc rerum secessit lite suarum,
Inq́; nouas abijt massa soluta domos,
Altum flamma petit. propior locus aëra cepit,
Sederunt medio terra, fretumq́; loco.
Tunc ego, qui fuerã globus, & sine imagine moles,
In faciem redij, dignaq́; membra deo.
Nunc quoq; confusæ quoniã nota parua figuræ est,
Ante quod est in me, postq́; uidetur idem.

A ccipe quæsitæ quæ causa sit altera formæ.
Hanc simul ut noris, officiumq́; meum.
Quidquid ubiq; uides, cœlum, mare, nubila, terras,
Omnia sunt nostra clausa, patentq́; manu.
Me penes est unum uasti custodia mundi.
Et ius uertendi cardinis omne meum est.
Cum libuit pacem placidis emittere tectis,
Libera per tutas ambulat illa uias.
Sanguine letifero totus miscebitur orbis,
Ni teneant rigidæ condita bella seræ.
Præsideo foribus cœli cum mitibus horis.
Et redit officio Iuppiter ipse meo.
Inde uocor Ianus, cui cum cereale sacerdos
Imponit libum, farraq́; mista sale.
Nomina ridebis, modo nanq; Patucius idem,
Et modo sacrifico Clusius ore uocor.
Scilicet alterno uoluit rudis illa uetustas
Nomine diuersas significare uices.
Vis mea narrata est, causam nunc disce figuræ.
Iam tamen hanc aliqua tu quoq; parte uides.
Omnis habet geminas hinc atq; hinc ianua frontes.
E quibus hæc populum spectat, at illa larem.
Vtq́; sedens uester primi propè limina tecti
Ianitor, egressus, introitusq́; uidet.
Sic ego perspicio cœlestis ianitor aulæ
Eoas partes, hesperiasq́; simul.
Ora uides Hecates in treis uertentia partes,
Seruet ut in ternas compita secta uias.
Et mihi, ne flexu ceruicis tempora perdam,
Cernere non moto corpore bina licet.

D ixerat: & uultu, si plura requirere uellem:
Difficilem mihi se non fore pactus erat.
S umpsi animum: grates'q; deo non territus egi:
Verba'q; sum spectans pauca locutus humum.
D ic age frigoribus quare nouus incipit annus:
Qui melius per Ver incipiendus erat.
O mnia tunc florent: tunc est noua temporis ætas:
Et noua de grauido palmite gemma tumet.
E t modo formatis operitur frondibus arbos:
Prodit & in summum seminis herba solum.
E t tepidum uolucres concentibus aëra mulcent.
Ludit & in pratis: luxuriat'q; pecus.
T unc blandi soles, ignota'q; prodit Hirundo:
Et luteum celsa sub trabe figit opus.
T unc patitur cultus ager: & renouatur aratro.
Hæc anni nouitas iure uocanda fuit.
Quæsieram multis: non multis ille moratus.
Contulit in uersus sic sua uerba duos.
B ruma noui prima est: ueteris'q; nouissima Solis
Principium capiunt Phœbus, & annus idem.
P ostea mirabar cur non sine litibus esset
Prima dies: causam percipe Ianus ait.
T empora commisi nascentia rebus agendis:
Totus ab auspicio ne foret annus iners.
Quis'q; suas artes ob idem delibat agendo:
Nec plusquam solitum testificatur opus.
M ox ego: cur quamuis aliorum numina placent:
Iane tibi primum thura, merum'q; fero?
V t possis aditum per me, qui limina seruo:
Ad quoscunq; uoles (inquit) habere deos.

A t cur læta tuis dicuntur uerba Calendis?
Et damus alternas, accipimus'q; preces?
T unc deus incumbens baculo, quẽ dextra gerebat:
Omina principijs inquit inesse solent.
A d primam uocem timidas aduertitis aures:
Et primum uisam consulit Augur auem.
T empla patent: aures'q; deum: nec lingua caducas
Concipit ulla preces: dicta'q; pondus habent.
D esierat Ianus. nec longa silentia feci:
Sed tetigi uerbis ultima uerba meis.
Q uid uult Palma sibi: rugosa'q; Carica dixi:
Et data sub niueo condita mella cado.
O men ait causa est: ut res sapor ille sequatur:
Et peragat cœptum dulcis ut annus iter.
D ulcia cur dentur uideo: stipis adijce causam:
Pars mihi de festo ne labet ulla tuo.
R isit: & ò quàm te fallunt tua secula dixit:
Qui stipe mel sumpta dulcius esse putas.
V ix ego Saturno quenquam regnante uidebam:
Cuius non animo dulcia lucra forent.
T empore creuit amor, qui nũc est summus: habẽdi.
Vix ultra, quò iam progrediatur: habet.
P luris opes nunc sunt: quàm prisci temporis annis:
Dum populus pauper: dum noua Roma fuit.
D um casa Martigenam capiebat parua Quirinum:
Et dabat exiguum fluminis ulua torum.
I uppiter angusta uix totus stabat in æde:
In'q; Iouis destra fictile fulmen erat.
F rondibus ornabant: quæ nunc capitolia gemmis:
Pascebat'q; suas ipse Senator oues.

N ec pudor in stipula placidam cepisse quietem.
Nec fœnum capiti supposuisse fuit.
I ura dabat populus posito modo Prætor aratro.
Et leuis argenti lamina crimen erat.
A t postquam fortuna loci caput extulit huius.
Et tetigit summo uertice Roma deos.
C reuerunt & opes, & opum furiosa Cupido.
Et cum possideant plurima. plura petunt.
Q uærere ut absumant. absumpta requirere certant.
Atq; ipsæ uitijs sunt alimenta uices.
S ic, quibus intumuit suffusa uenter ab unda.
Quò plus sunt potæ. plus sitiuntur aquæ.
I n pretio pretium nunc est. dat Census honores.
Census amicitias. pauper ubiq; iacet.
T u tamen auspicium cur sit stipis utile quæris.
Curq; iuuent nostras æra uetusta manus.
A era dabant olim. melius nunc omen in auro est.
Victaq; concessit prisca moneta nouæ.
N os quoq; tẽpla iuuant. quãuis antiqua probemus.
Aurea. maiestas conuenit ipsa deo.
L audamus ueteres. sed nostris utimur annis.
Mos tamen est æque dignus uterq; coli.
F inierat monitus. placidus ita rursus ut ante
Clauigerum uerbis alloquor ipse deum.
M ulta quidem didici. sed cur naualis in ære
Altera signata est. altera forma biceps?
N oscere me duplici posses ut imagine dixit.
Ni uetus ipsa dies extenuasset opus.
C ausa ratis superest. thuscum rate uenit in amnem.
Ante pererrato falcifer orbe deus.

Hac ego Saturnum memini tellure receptum.
Cœlitibus regnis ab Ioue pulsus erat.
Inde diu genti mansit Saturnia nomen.
Dicta fuit Latium terra latente deo.
At bona posteritas puppim formauit in ære·
Hospitis aduentum testificata dei.
Ipse solum colui· cuius placidissima leuum
Radit arenosi Tybridis unda latus.
Hic, ubi nunc Roma est· tunc ardua sylua uirebat·
Tantaq; res, paucis pascua bubus erat.
Arx mea collis erat· quam uulgus nomine nostro
Nuncupat· hac ætas Ianiculumq; uocat.
Tunc ego regnabam· patiens cum terra deorum
Esset· & humanis numina mista locis.
Non dum iustitiam facinus mortale fugarat·
Vltima de superis illa reliquit humum.
Proq; metu populum sine ui pudor ipse regebat·
Nullus erat iustis reddere iura labor.
Nil mihi cum bello· pacem, postesq; tuebar·
Et clauem ostendens, hæc ait arma gero.
Presserat ora deus. tunc sic ego nostra resolui·
Voce mea uoces eliciente dei.
Cum tot sint Iani· cur stas sacratus in uno
Hic, ubi templa foris iuncta duobus habes?
Ille manu mulcens propexam ad pectora barbam·
Protinus Oebalij rettulit arma Tati·
Vtq; leuis custos armillis capta sabinis
Ad summæ Tatios duxerat arcis iter.
Inde, uelut nunc est, per quem descenditis inquit·
Arduus in ualles per fora Cliuus erat.

Etiam contigerant portam: saturnia cuius
Dempserat oppositas inuidiosa seras.
Cum tanto ueritus committere numine pugnam:
Ipse meæ moui callidus artis opem.
Oraq́;, qua pollens ope sum: fontana reclusi:
Sumq́; repentinas eiaculatus aquas.
Ante tamen madidis subieci sulfura uenis:
Clauderet ut Tatio feruidus humor iter.
Cuius ut utilitas pulsis percepta Sabinis:
Quæ fuerat, tuto reddita forma loco est.
Ara mihi posita est paruo coniuncta sacello:
Hæc adolet flammis cum strue farra suis.
At cur pace lates: motisq́; recluderis armis?
Nec mora quæsiti reddita causa mihi est.
Vt pateant populo reditus ab bella profecto:
Tota patet dempta ianua nostra sera.
Pace fores obdo: ne quà discedere possit:
Cæsareoq́; diu numine clausus ero.
Dixit: & attollens oculos diuersa tuentes:
Aspexit toto quidquid in orbe fuit.
Pax erat: & uestri Germanice causa triumphi
Tradiderat famulas iam tibi Rhenus aquas.
Iane face æternos pacem, pacisq́; ministros.
Néue suum præsta deserat autor opus.
Quod tamen ex ipsis licuit mihi discere Fastis:
Sacrauere patres hac duo templa die.
Accepit Phœbo, nymphaq́; Coronide natum
Insula: diuidua quam premit amnis aqua.
Iuppiter in parte est: cepit locus unus utrunq;:
Iunctaq́; sunt magno templa nepotis auo.

Quis uetat & stellas, ut quæq; oriturq́; caditq́;
Dicere? promissi pars fuit illa mei.
F elices animæ· quibus hæc cognoscere primum,
Inq́; domos superas scandere cura fuit.
C redibile est illos pariter uitijsq́; iocisq́;,
Altius humanis exeruisse caput.
N on Venus, & Vinum sublimia pectora fregit·
Officiumq́; fori, militiæq́; labor.
N ec leuis ambitio, perfusaq́; gloria fuco,
Magnarumue fames sollicitauit opum.
A dmouere oculis distantia sydera nostris.
Aetheraq́; ingenio supposuere suo.
S ic petitur cœlum· non ut ferat Ossan Olympus·
Summaq́; peliacus sydera tangat apex.
N os quoq; sub ducibus cœlum metabimur illis·
Ponemusq́; suos ad uaga signa dies·
E rgo ubi nox aderit uenturis tertia Nonis·
Sparsaq́; cœlesti rore madebit humus·
O ctipedis frustra quæruntur brachia Cancri.
Præceps occiduas ille subibit aquas.
I nstiterint imbres missi tibi nubibus atris·
Nonæ signa dabunt exoriente Lyra.
Quattuor adde dies, ductis ex ordine Nonis·
Ianus agonali luce piandus erit.
N ominis esse potest succinctus causa minister·
Hostia cœlitibus quo feriente cadit.
Qui calido strictos tincturus sanguine cultros·
Semper agat ne rogat· nec nisi iussus agit.
P ars, quia non ueniant pecudes· sed agantur· ab actu
Nomen agonalem credit habere diem.

P ars putat hoc festum priscis Agnalia dictum·
Vna sit ut proprio littera dempta loco.
A ut, quia præuisos in aqua timet hostia cultros·
A pecoris lux est ipsa notata metu.
F as etiam, fieri solitis ætate priorum
Nomina de ludis græca· tulisse diem.
E t prius antiquus dicebat Agonia sermo·
Veráq; iudicio est ultima causa meo.
V tq; ea non certa est· ita rex placare sacrorum
Numina lanigeræ coniuge debet ouis.
V ictima, quæ dextra cecidit uictrice uocatur.
Hostibus à domitis hostia nomen habet.
A nte, deos homini quod conciliare ualeret·
Far erat· & puri lucida mica salis.
N ondum pertulerat lachrymatas cortice Myrrhas
Acta per æquoreas hospita nauis aquas.
T hura nec Euphrates, nec miserat India Costum·
Nec fuerant rubri cognita fila Croci.
A ra dabat fumos herbis contenta sabinis·
Et non exiguo laurus adusta sono.
S iquis erat, prati factis de flore coronis,
Qui posset uiolas addere· diues erat.
H ic, qui nunc aperit percussi uiscera tauri
In sacris· nullum culter habebat opus.
P rima Ceres auidæ gauisa est sanguine Porcæ
Vlta suas merita cæde nocentis opes.
N am sata uere nouo teneris lactentia succis
Eruta setigeræ comperit ore suis.
S us dederat pœnas· exemplo territus huius
Palmite debueras abstinuisse Caper.

Quem ſpectans aliquis dentes in uite prementem·
Talia non tacito dicta dolore dedit.
Rode Caper uitem· tamen hinc cum ſtabis ad aram·
In tua quod ſpargi cornua poſſit· erit.
Verba fides ſequitur. mox et tibi deditus hoſtis
Spargitur effuſo cornua Bacche mero.
Culpa Sui nocuit. nocuit quoq; culpa Capellæ·
Quid Bos? quid placidæ commeruiſtis Oues?
Flebat Ariſtæus· quod apes cum ſtirpe necatas
Viderat inceptos deſtituiſſe fauos.
Cærula quem genitrix ægre ſolata dolentem·
Addidit hæc dictis ultima uerba ſuis.
Siſte puer lachrymas· Proteus tua damna leuabit·
Quoq; modo repares· quæ periere, dabit.
Decipiat ne te uerſis tamen ille figuris·
Impediant geminas uincula firma manus.
Peruenit ad Vatem iuuenis· reſolutaq; ſomno
Alligat æquorei brachia capta Senis.
Ille ſuam faciem tranſformat· et alterat arte·
Mox domitus uinclis in ſua membra redit.
Oraq; cærulea tollens rorantia barba·
Qua dixit repares arte requiris apes?
Obrue mactati corpus tellure Iuuenci·
Quod petis à nobis obrutus ille dabit.
Iuſſa facit paſtor. feruent examina putri
De boue. mille animas una necata dedit.
Pauit ouis pratum· uerbenas improba carpſit·
Quas pia dis ruris ferre ſolebat anus.
Quid tuti ſupereſt? animam cum ponat in aris
Lanigerumq; pecus· ruricolæq; boues?

P lacat equo Persis radijs Hyperiona cinctum.
Ne detur celeri uictima tarda deo.
Quae semel est triplici pro uirgine caesa Dianae.
Nunc quoq; pro nulla uirgine cerua cadit.
E xta canum triuiae uidi libare Sapaeos.
Et quicunq; tuas accolit Aeme niues.
C aeditur & rigido custodi ruris Asellus.
Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo.
F esta corymbiferi celebrabat Graecia Bacchi.
Tertia quae solito tempore bruma refert.
D i quoq; cultores in idem Venere Lycaei.
Et quicunq; locis non alienus erat.
P anes. & in Venerem Satyrorum prona iuuentus.
Quaeq; colunt Amnes, solaq; rura deae.
V enerat et senior pando Silenus asello.
Quiq; rubro pauidas inguine terret aues.
D ulcia qui dignum nemus in conuiuia nacti
Gramine uestitis accubuere toris.
V ina dabat Liber. tulerat sibi quisq; coronam.
Miscendas large riuus agebat aquas.
N aides effusis aliae sine pectinis usu,
Pars aderant comptis arte, manuq; comis.
I lla super suras tunicam collecta ministrat.
Altera dissuto pectus aperta sinu.
E xerit haec humerum. uestes trahit illa per herbas.
Impediunt teneros uincula nulla pedes.
H inc aliae Satyris incendia mitia praebent.
Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.
T e quoq; inextinctae Silene libidinis urunt.
Nequitia est. quae te non sinit esse senem.

At ruber

At ruber hortorum deus, et tutela Priapus
 Omnibus ex illis Lotide captus erat.
Hanc cupit. hanc optat. solam suspirat in illam.
 Signaq́; dat nutu. sollicitatq́; notis.
Fastus inest pulchris. sequiturq́; superbia formam.
 Irrisum uultu despicit illa suo.
Nox erat. et uino somnum faciente, iacebant.
 Corpora diuersis uicta sopore locis.
Lotis in herbosa sub acernis ultima ramis,
 Sicut erat lusu lassa. quieuit humo.
Surgit amans. animamq́; tenens uestigia furtim
 Suspenso digitis fert taciturna gradu.
Ut tetigit niueæ secreta cubilia Nymphæ.
 Ipse sui flatus, ne sonet aura. cauet.
Etiam finitima corpus librabat in herba.
 Illa tamen multi plena soporis erat.
Gaudet. et à pedibus tracto uelamine. uota
 Ad sua felici cœperat ire uia.
Ecce rudens rauco Sileni uector asellus,
 Intempestiuos edidit ore sonos.
Territa consurgit Nymphe. manibusq́; Priapum
 Reijcit. et fugiens concitat omne nemus.
At deus obscœna nimium quoq; parte paratus
 Omnibus ad lunæ lumina, risus erat.
Morte dedit pœnas autor clamoris. et hæc est
 Hellespontiaco uictima grata deo.
Intactæ fueratis aues solatia ruris,
 Assuetum syluis. innocuumq́; genus.
Quæ facitis nidos. et plumis oua fouetis.
 Et facili dulces editis ore sonos.

S ed nihil ista iuuant. quia linguæ crimen habetis·
Diq; putant mentes uos aperire suas.
N ec tamẽ hoc falsum ẽ. nã dis, ut proxima quæq; ẽ,
Nunc penna ueras· nunc datis ore notas.
T uta diu uolucrum proles, tum deniq; cæsa est·
Iuuerunt'q; deos indicis exta sui.
E rgo sæpe suo coniux abducta marito
Vritur in calidis alba Columba focis.
N ec defensa iuuant capitolia quo minus anser
Det iecur in lances Inachi lauta tuas.
N octe deæ noctis cristatus cæditur ales·
Quod tepidum uigili prouocat ore diem.
I nterea Delphin clarum super æthéra sydus
Tollitur· & patriis exerit ora uadis.
P ostera lux hyemem medio discrimine signat·
Aequaq; præteritæ quæ superabit· erit.
P roxima prospiciet Tithono aurora relicto·
Arcadiæ sacrum pontificale deæ.
T e quoq; lux eadem Turni soror æde recepit·
Hic ubi uirginea campus obitur aqua.
V nde petam causas horum, morem'q; sacrorum?
Diriget in medio quis mea uela freto?
I psa mone quæ nomen habes à carmine dictum·
Proposito'q; faue, ne tuus erret honor.
O rta prior luna (de se si creditur ipsi)
A magno tellus Arcade nomen habet.
H inc fuit Euander. qui quanquam clarus utroq;·
Nobilior sacræ sanguine matris erat.
Quæ simul æthereos animo conceperat ignes·
Ore dabat pleno carmina uera dei.

Dixerat hæc nato motus instare, sibi'q;
Multa'q; præterea tempore nacta fidem.
Nam iuuenis, nimium uera cum matre, fugatus
Deserit Arcadiam, parrhasium'q; larem.
Cui genitrix flenti, fortuna uiriliter (inquit)
(Siste puer lachrymas) ista ferenda tibi est.
Sic erat in fatis · nec te tua culpa fugauit ·
Sed deus · offenso pulsus es urbe deo.
Nec meriti pœnam pateris · sed numinis iram.
Est aliquid magnis crimen abesse malis.
Conscia mens ut cuiq; sua est · ita concipit intra
Pectora · pro facto spem'q;, metum'q; suo.
Nec tamen ut primus, mœres male talia passus ·
Obruit ingentes ista procella uiros.
Passus idem Tyrijs, qui quondam pulsus ab oris,
Cadmus, in Aonia constitit exul humo.
Passus idem Tydeus · & idem Pagasæus Iason ·
Et quos præterea longa referre mora est.
Omne solum forti patria est · ut piscibus æquor ·
Vt uolucri uacuo quidquid in orbe patet.
Nec fera tempestas toto tamen errat in anno.
Et tibi (crede mihi) tempora ueris erunt.
Vocibus Euander, firmata mente parentis
Naue secat fluctus · hesperiam'q; tenet.
Iam'q; ratem doctæ monitu Carmentis in amnem
Egerat · & thuscis obuius ibat aquis.
Fluminis illa latus, cui sunt uada iuncta Tarenti
Aspicit · & sparsas per loca sola casas.
Vt'q; erat, immissis puppim stetit ante capillis ·
Continuit'q; manum torua regentis iter.

E t procul in dextram tendens sua brachia ripam·
Pinea non sano ter pede texta ferit.
N é ue daret saltum properans insistere ripæ·
Vix est Euandri, uixq́; retenta manu.
D iq́; petiturum (dixit) saluete locorum·
Tuq́; nouos cœlo terra datura deos.
F luminaq́;, et fontes· quibus utitur hospita tellus·
Et nemorum Nymphæ, Naiadumq́; chori.
E ste bonis auibus uisi natoq́;, mihiq́;·
Ripaq́; felici tacta sit ista pede.
F allor? an hi fient ingentia Mœnia colles?
Iuraq́; ab hac terra cætera terra petet?
M ontibus his olim totus promittitur orbis.
Quis tantum fati credat habere locum?
E tiam Dardaniæ tangent hæc littora pinus·
Hic quoq; causa noui fœmina Martis erit.
C are nepos palla funesta quid induis arma?
Indue· non humili uindice cæsus eris.
V icta tamen uinces· euersaq́; Troia resurges.
Obruet hostiles ista ruina domos.
V rite uictrices Neptunia pergama flammæ·
Non minor hic, toto est altior orbe cinis.
I am pius Aeneas sacra, et sacra altera patrem
Afferet. Iliacos accipe Vesta deos.
T empus erit· cum uos, orbemq́; tuebitur idem·
Et fient ipso sacra colente deo.
E t penès augustos patriæ tutela manebit.
Hanc fas imperij frena tenere domum.
I nde nepos, natusq́; dei (licet ipse recuset)
Pondera cœlesti mente paterna feret.

V tq; ego perpetuis olim sacrabor in aris.
Sic Augusta nouum Liuia numen erit.
T alibus ut dictis nostros descendit in agros.
Substitit in medio præscia lingua sono.
P uppibus egressus latia stetit exul in herba.
Felix exilium cui locus ille fuit.
N ec mora longa fuit. stabant noua tecta. nec alter
Montibus Ausonijs Arcade Maior erat.
E cce boues illuc Erythræidas applicat Heros
Emensus longi clauiger orbis iter.
D umq; huic hospitium domus est tegeæa. uagantur
Incustoditæ læta per arua boues.
M ane erat excussus somno Tirynthius Heros.
De numero tauros sensit abesse duos.
N ulla uidet tacati quærens uestigia furti.
Traxerat auersos Cacus in antra boues.
C acus auentinæ timor, atq; infamia syluæ.
Non leue finitimis, hospitibusq; malum.
D ura uiro facies. uires pro corpore. corpus
Grande. pater monstri Mulciber huius erat.
P roq; domo, longis speluncæ recessibus ingens
Abdita. uix ipsis inuenienda feris.
O ra super postes, affixaq; brachia pendent.
Squallidaq; humanis ossibus albet humus.
S eruata male parte boum, Ioue natus abibat.
Mugitum rauco furta dedere sono.
A ccipio reuocamen ait. uocemq; secutus
Impia per syluas uictor ad antra uenit.
I lle aditum fracti præstruxerat obijce montis.
Vix iuga mouissent quinq; bis illud onus.

N itur hic humeris. cœlum quoq; sederat illis.
Et uastum motu collabefactat onus.
Quod simul euulsum e. fragor æthéra terruit ipsum
Ictáq; subsedit pondere mollis humus.
Prima mouet Cacus collata prælia dextra.
Remq; ferox saxis, stipitibusq; gerit.
Quis ubi nil agitur. patrias male fortis ad artes
Confugit. & flammas ore sonante uomit.
Quas quoties perflat spirare Typhoéa credas.
Et rapidum ætneo fulgur ab igne iaci.
Occupat Alcides, adductáq; claua trinodis
Ter quater aduersi sedit in ora uiri.
Ille cadit. mistasq; uomit cum sanguine flammas.
Et lato moriens pectore plangit humum.
Immolat ex illis Taurum tibi Iuppiter unum
Victor. & Euandrum, ruricolasq; uocat.
Constituitq; sibi, quæ maxima dicitur. aram.
Hic ubi pars urbis de Boue nomen habet.
Nec tacet Euandri mater, prope tempus adesse.
Hercule quo tellus sit satis usa suo.
At felix Vates, ut dis gratissima uixit.
Possidet hunc Iani sic dea mense diem.
Idibus in magni castus Iouis æde sacerdos
Semimaris flammis uiscera libat ouis.
Redditáq; est omnis populo prouincia nostro.
Et tuus augusto nomine dictus auus.
Perlege dispositas annosa per atria ceras.
Contigerant nulli nomina tanta uiro.
Africa uictorem de se uocat. alter Isaurum,
Aut Cretum domitas testificatur opes.

Hunc Numidæ faciunt, illum Messana superbum.
Ille Numantina traxit ab urbe notam.
Et mortem, & nomen Druso germania fecit.
Me miserum virtus quàm breuis illa fuit.
Si petat à uictis, tot sumet nomina Cæsar.
Quot numero gentes maximus orbis habet.
Ex uno quidam celebres: aut torquis adempti.
Aut Corui titulos auxiliaris habet.
Magne tuum nomen rerum est mensura tuarum.
Sed qui te uicit, nomine maior erat.
Nec gradus est Fabios supra cognominis ullus.
Illa domus meritis maxima dicta suis.
Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes.
Hic socium summo cum Ioue numen habet.
Sacra uocant augusta patres: augusta uocantur
Templa sacerdotum rite dicata manu.
Huius & augurium dependet origine uerbi.
Et quodcunq; sua Iuppiter auget ope.
Augeat imperium nostri ducis: augeat annos.
Protegat & nostras querna corona fores.
Auspicibus'q; deis tanti cognominis hæres
Omine suscipiat: quo pater urbis, onus.
Respiciet Titàn actas ubi tertius idus.
Fient Parrhasiæ sacra relata deæ.
Nam prius Ausonias matres carpenta uehebant.
Hæc quoq; ab Euandri dicta parente reor.
Mox honor eripitur: matrona'q; destinat omnis
Ingratos nulla prole nouare uiros.
Né ue daret partus, ictu temeraria cæco
Visceribus crescens excutiebat onus.

C orripuisse patres ausas immitia nuptas·
Ius tamen ereptum restituisse ferunt.
B inaq; nunc pariter tegeææ sacra parenti
Pro pueris fieri, uirginibusq; iubent.
S cortea non illi fas est inferre sacello·
Ne uiolent puros exanimata focos.
S iquis amas ueteres ritus· assiste precanti.
Nomina percipies non tibi nota prius.
P orrima placatur· postuentaq;· siue sorores,
Siue fugæ comites Mænali diua tuæ.
A ltera, quod porro fuerat· cecinisse putatur·
Altera uenturum postmodo quidquid erat.
C andida te niueo posuit lux proxima templo·
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
N unc bene prospicies latiam Concordia turbam·
Nunc te sacratæ constituere manus.
F urius antiqui populi superator Hetrusci
Vouerat· et uoti soluerat ille fidem.
C ausa, quod a patribus sumptis secesserat armis
Vulgus· et ipsa suas Roma timebat opes.
C ausa recens melior· sparsos Germania crines
Corrigit auspicijs dux uenerande tuis.
I nde triumphatæ libasti munera gentis·
Templaq; fecisti, quam colis ipse· deæ.
H æc tua constituit genitrix· et rebus, et ara·
Sola toro magni digna reperta Iouis.
H æc ubi transieris· Capricorno Phœbe relicto
Per iuuenis curres signa regentis aquas.
S eptimus hinc oriens cum se demuserit undis·
Fulgebit toto iam Lyra nulla polo.

S ydere ab hoc, ignis uenienti nocte, Leonis
Qui micat in medio pectore· mersus erit·
T er quater euolui signantes tempora Fastos·
Nec sementinæ est ulla reperta dies·
T um mihi (sensit enim) lux hæc indicitur inquit
Musa· quid à Fastis non stata sacra petis?
V t'q; dies incerta sacris· sic tempore certo
Seminibus iactis, est ubi fœtus ager·
S tate coronati plenum ad præsepe iuuenci·
Cum tepido uestrum uere redibit opus·
R usticus emeritum palo suspendit aratrum·
Omne reformidat frigore uulnus humus·
V illice da requiem terræ semente peracta·
Da requiem, terram qui coluere· uiris·
P agus agat festum· Pagum lustrate coloni·
Et date Paganis annua liba focis·
P lacentur matres frugum tellus'q;, ceres'q;
Farre suo· grauidæ uisceribus'q; suis·
O fficium commune Ceres, et terra tuentur·
Hæc præbet causam frugibus· illa locum·
C onsortes operum, per quas correcta uetustas·
Querna'q; glans uicta est utiliore cibo·
F ructibus immensis auidos satiate colonos·
Vt capiant cultus præmia digna sui·
V os date perpetuos teneris sementibus auctus·
Nec noua per gelidas usta sit herba niues·
C um serimus· cœlum uentis aperite serenis·
Cum latet· ætheria spargite semen aqua·
N é ue graues cultis cerealia dona cauete·
Agmine læsuro depopulentur aues·

V os quoq; subiectis Formicæ parcite granis:
Post messem prædæ copia maior erit.
I nterea crescat scabræ rubiginis expers:
Nec uitio cœli palleat ulla seges.
E t neq; deficiat macie: neq; pinguior æquo
Diuitijs pereat luxuriosa suis.
E t careant lolijs oculos uitiantibus agri:
Nec sterilis culto surgat auena solo.
T riticeos fœtus, passuraq; farra bis ignem,
Ordeaq; ingenti fœnore reddat ager.
H oc ego pro uobis. hoc uos optate coloni.
Efficiatq; ratas utraq; diua preces.
B ella diu tenuere uiros. erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
S arcula cessabant: uersiq; in pila ligones.
Factaq; de rastri pondere cassis erat.
G ratia dis, domuiq; tuæ religata cathenis
Iam pridem uestro sub pede bella iacent.
S ub iuga Bos ueniat: sub terras semen aratas:
Pax Cererem nutrit. pacis alumna Ceres.
A t quæ uenturas præcedit sexta calendas:
Hac sunt ledæis templa dicata deis.
F ratribus illa dies, fratres de gente deorum
Circa Iuturnæ composuere lacus.
I psum nos carmen deduxit pacis ad aras.
Hæc erit, à mensis fine secunda dies.
F rondibus actiacis comptos redimita capillos
Pax ades: & toto mitis in orbe mane.
D um desunt hostes: desit quoq; causa triumphi.
Tu ducibus bello gloria maior eris.

Sola gerat miles, quibus arma coherceat, arma.
Canteturq; fera nil nisi pompa tuba.
Horreat æneadas, & primus, & ultimus orbis.
Siqua parum Romam terra timebit, amet.
Thura sacerdotes pacalibus addite flammis.
Albaq;, perfusa uictima fronte, cadat.
Vtq; domus, quæ præstat eam cum pace perennet.
Ad pia propensos uota, rogate deos.
Sed iam prima mei pars est exhausta laboris.
Cumq; suo finem mense libellus habet.

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM LIBER SECVNDVS.

IANVS habet finem. cum carmine crescat & annus.
Alter ut it mensis, sic liber alter eat.
Nunc primum uelis elegi maioribus itis.
Exiguum memini nuper eratis opus.
Ipse ego uos habui faciles in amore ministros.
Cum lusit numeris prima iuuenta suis.
Idem sacra cano, signataq; tempora Fastis.
Ecquis ad hæc illinc crederet esse uiam?
Hæc mea militia est. gerimus, quæ possumus, arma.
Dextraq; non omni munere nostra uacat.
Si mihi non ualido torquentur pila lacerto.
Nec bellatoris terga premuntur equi.
Nec galea tegimur, nec acuto cingimur ense.
His habilis telis quilibet esse potest.

At tua prosequimur studioso pectore Cæsar
Nomina per titulos ingredimurq; tuos.
Ergo ades et placido paulum mea munera uultu
Respice pacato si quid ab hoste uacat.
Februa romani dixere piamina patres.
Nunc quoq; dant uerbo plurima signa fidem.
Pontifices ab rege petunt, et flamine lanas.
Quis ueterum lingua februa nomen erat.
Quæq; capit lictor domibus purgamina certis,
Torrida cum mica farra, uocantur idem.
Nomen idem ramo qui cæsus ab arbore pura.
Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
Ipse ego flaminiam poscentem februa uidi.
Februa poscenti pinea uirga data est.
Deniq; quodcunq; est quo corpora nostra piantur.
Hoc apud intonsos nomen habebat auos.
Mensis ab his dictus secta quod pelle luperci
Omne solum lustrant idq; piamen habent.
Aut quia placatis sunt tempora pura sepulchris.
Tunc cum ferales præteriere dies.
Omne nefas, omnemq; mali purgamine causam
Credebant nostri tollere posse senes.
Græcia principium moris fuit illa nocentes
Impia, lustratos ponere facta, putat.
Actoriden Peleus ipsum quoq; Peléa Phoci
Cæde per Aemonias soluit Acastus aquas.
Vectam frenatis per inane draconibus ægeús
Credulus, immerita Phasida fouit ope.
Amphiaraides naupactoo Acheloo
Solue nefas dixit soluit et ille nefas.

Ah nimium faciles· qui tristia crimina cædis
Fluminea tolli posse putatis aqua.
Sed tamen (antiqui ne nescius ordinis erres)
Primus, ut est· Iani mensis et ante fuit.
Qui sequitur ianum· ueteris fuit ultimus anni.
Tu quoq; sacrorum termine finis eras.
Primus enim Iani mensis, quia ianua prima est·
Qui sacer est imis manibus· imus erat.
Postmodo creduntur spacio distantia longo
Tempora· bisquini continuasse uiri.
Principio mensis phrygiæ contermina matri
Sospita delubris dicitur aucta nouis.
Nunc ubi sunt· illis quæ sunt sacrata calendis
Templa deæ? longa procubuere die.
Cætera ne simili caderent labefacta ruina·
Cauit sacrati prouida cura ducis.
Sub quo delubris sentitur nulla senectus.
Nec satis est homines· obligat ille deos.
Templorum positor, templorum sancte repertor·
Sit superis (opto) mutua cura tui.
Dent tibi cœlestes· quos tu cœlestibus annos·
Pro'q; tua maneant in statione domo.
Tunc quoq; uicini lucus celebratur asyli·
Qua petit æquoreas aduena tybris aquas.
Ad penetrale Numæ· capitolinum'q; tonantem,
In'q; Iouis summi cæditur arce bidens.
Sæpe graues pluuias adopertus nubibus æthér
Concitat· aut posita sub niue terra latet.
Proximus hesperias, Titàn abiturus in undas
Gemmea, purpureis cum iuga demet equis·

I lla nocte aliquis, tollens ad sydera uultus
Dicet, ubi est hodie, quae Lyra fulsit Heri?
D umq; Lyram quaerit· medij quoq; terga Leonis,
In liquidas subito mersa notabit aquas·
Quem modo caelatum stellis delphina uidebas,
Is fugiet uisus nocte sequente tuos.
S eu fuit occultis felix in amoribus index·
Lesbida cum domino· seu tulit ipse Lyram.
Quod mare non nouit· quae nescit Ariona tellus?
Carmine currentes ille tenebat aquas.
S aepe sequens agnam, lupus est a uoce retentus.
Saepe auidum fugiens, restitit agna lupum.
S aepe canes, leporesq;, una iacuere sub umbra·
Et stetit in saxo proxima cerua leae.
E t sine lite loquax, cum Palladis alite cornix
Sedit· & accipitri iuncta Columba fuit.
C ynthia saepe tuis, fertur uocalis Arion,
Tanquam fraternis, obstupuisse modis.
N omen Arionium, siculas impleuerat urbes.
Captaq; erat Lyricis Ausonis ora sonis.
I nde domum repetens puppim conscendit Arion:
Atq; ita quaesitas arte ferebat opes.
F orsitan infelix uentos undasq; timebas.
At tibi naue tua tutius aequor erat.
N anq; gubernator, districto constitit ense·
Caeteraq; armata conscia turba manu.
Quid tibi cum gladio? dubiam rege nauita puppim.
Non sunt haec digitis arma tenenda tuis.
I lle metu pauidus, mortem non deprecor, inquit·
Sed liceat sumpta pauca referre Lyra.

D ant ueniam, ridentq́; moram: capit ille coronam:
Quæ posset crines Phœbe decere tuos.
I nduit et Tyrio distinctam murice pallam:
Reddidit icta suos pollice chorda sonos.
F lebilibus numeris, ueluti canentia dura
Traiectus penna, tempora cantat holor.
P rotinus in medias ornatus desilit undas:
Spargitur impulsa cœrula puppis aqua.
I nde (fide maius) tergo delphîna recuruo
Se, memorant, oneri supposuisse nouo.
I lle sedet, citharamq́; tenet: pretiumq́; uehendi
Cantat: et æquoreas carmine mulcet aquas:
D i pia facta uident. astris delphîna recepit
Iuppiter, et stellas iussit habere nouem.
N ũc mihi mille sonos: quoq́; ẽ memoratus Achilles,
Vellem Mæonide pectus inesse tuum.
D um canimus sacras alterno pectine nonas:
Maximus his Fastis accumulatur honos.
D eficit ingenium: maioraq́; uiribus urgent.
Hæc mihi præcipuo est ore canenda dies.
Quid uolui demens, elegis imponere tantum
Ponderis? Heroici res erat ista pedis.
S ancte pater patriæ, tibi plebs: tibi curia nomen
Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen: eques.
R es tamen ante dedit: sero quoq; uera tulisti
Nomina: iam pridem tu pater urbis eras.
H oc tu per terras: quod in æthere Iuppiter alto,
Nomen habes: hominum tu pater, ille deum.
R omule concedas: facit hic tua magna tuendo
Mœnia: quæ dederas transilienda Remo.

T e Tatius· paruiq; Cures· Cænitaq; sensit.
Hoc Duce Romanum est solis utrunq; latus.
T u breue nescio quid uictæ telluris habebas·
Quodcunq; est alto sub Ioue Cæsar habet.
T u rapis. hic castas Duce se iubet esse maritas·
Tu recipis luco· reppulit ille nefas.
V is tibi grata fuit· florent sub Cæsare leges.
Tu domini nomen· principis ille tenet.
T e Remus incusat· ueniam dedit hostibus ille.
Cœlestem fecit te pater· ille patrem.
I am puer Idæus media tenus eminet aluo·
Et liquidas misto nectare fundit aquas.
E n etiam siquis boream horrere solebat·
Gaudeat· a Zephyris mitior aura uenit.
Quintus ab æquoreis nitidum iubar extulit undis
Lucifer· et primi tempora ueris erunt.
N e fallare tamen· restant tibi frigora restant·
Magnaq; discedens signa relinquit hyems.
T ertia nox ueniet· custodem protinus Vrsæ
Aspicies geminos exeruisse pedes.
I nter Hamadryádas· iaculatricemq; Dianam
Calistò sacri pars fuit una chori.
I lla deæ tangens arcus· quos tangimus arcus
Este meæ testes uirginitatis ait·
C ynthia laudauit: promissaq; fœdera serua·
Et comitum princeps tu mihi dixit eris.
F œdera seruasset· si non formosa fuisset.
Cauit mortales. de Ioue crimen habet.
M ille feras syluis Phœbe uenata redibat·
Aut plus, aut medium sole tenente diem.

Vt tetigit

V t tetigit lucum (densa niger ilice lucus:
In medio gelidæ fons erat altus aquæ,
H ic ait in sylua uirgo tegeæa lauemur:
Erubuit falso uirginis illa sono.
D ixerat hoc Nymphis: Nymphæ uelamina ponũt:
Hanc pudet: & tardæ dat mala signa moræ.
E xuerat tunicas: uteri manifesta tumore,
Proditur indicio ponderis ipsa sui.
C ui dea uirgineos periura Lycaonì coetus
Desere: nec castas pollue dixit aquas.
L una nouum decies implerat cornibus orbem:
Quæ fuerat uirgo credita: mater erat.
L æsa furit Iuno: formam mutat'q; puellæ:
Quid facis? inuito est pectore passa Iouem.
V t'q; feræ uidit turpes in pellice uultus:
Huius in amplexus Iuppiter inquit eat.
V rsa per incultos errabat squallida montes:
Quæ fuerat summo nuper amata Ioui.
I am tria lustra puer furto conceptus agebat:
Cum mater nato est obuia facta suo.
I lla quidem tanquam cognosceret astitit amens:
Et gemuit: gemitus uerba parentis erant.
H anc puer ignarus iaculo fixisset acuto:
Ni foret ad superas raptus uterq; domos.
S igna propinqua micãt. prior ẽ (ut diximus) Arctos
Arctophylax formam terga sequentis habet.
S æuit adhuc: canam'q; petit saturnia Tethyn.
Mænaliam tactis ne lauet Arcton aquis.
I dibus agrestis fumant altaria Fauni
Hic, ubi discretas insula rumpit aquas:

H aec fuit illa dies in qua ueientibus aruis
Ter centum Fabij ter cecidere duo.
V na domus uires, et onus susceperat urbis.
Sumunt gentiles arma professa manus.
E greditur castris miles generosus ab ijsdem
E quis dux fieri quilibet aptus erat.
C armentis portæ dextra est uia proxima Iano.
Ire per hanc noli quisquis es. omen habet.
I lla fama refert Fabios exisse trecentos.
Porta uacat culpa. sed tamen omen habet.
V t celeri passu Cremeram tenuere rapacem.
(Turbidus hybernis ille fluebat aquis.)
C astra loco ponunt. districtis ensibus ipsi
Tyrrhenum ualido Marte per agmen eunt.
N on aliter, quàm cum libyca de rupe Leones
Inuadunt sparsos lata per arua greges.
D iffugiunt hostes. inhonestaq; uulnera tergo
Accipiunt. Thusco sanguine terra rubet.
S ic iterum. sic sæpe cadunt. ubi uincere aperte
Non datur. insidias armaq; tecta parant.
C ampus erat. campi claudebant ultima colles.
Syluaq; montanas occulit alta feras.
I n medio paucos. armentaq; rara relinquunt.
Cætera uirgultis abdita turba latet.
E cce, uelut torrens undis pluuialibus auctus.
Aut niue. quæ Zephyro uicta tepente fluit.
P er sata, perq; uias fertur. nec, ut ante solebat
Riparum clausas margine finit aquas.
S ic Fabij uallem latis discursibus implent.
Quodq; uident sternunt. nec metus alter inest.

Quo ruitis generosa domus? male creditis hosti·
 Simplex nobilitas perfida tela caue.
Fraude perit Virtus. in apertos undiq; campos
 Prosiliunt hostes· et latus omne tenent.
Quid faciant pauci contra tot millia fortes?
 Quid'ue, quod in misero tempore restet adest?
Sicut aper longe syluis latratibus actus
 Fulmineo celeres dissipat ore canes·
Mox tamen ipse perit· sic non moriuntur inulti·
 Vulneráq; alterna dantq;· feruntq; manu.
Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes·
 Ad bellum missos perdidit una dies.
Vt tamen Herculeæ superessent semina gentis·
 Credibile est ipsos consuluisse deos.
Nam puer impubes· et adhuc non utilis armis
 Vnus de Fabia gente relictus erat.
Scilicet ut posses olim tu maxime nasci·
 Cui res cunctando restituenda foret.
Continuata loco tria sydera· Coruus· et anguis·
 Et medius Crater inter utrunq; latet·
Idibus illa latent· oriuntur nocte sequenti·
 Quæ tibi cur tria sint tam sociata canam.
Forte Ioui Phœbus festum solenne parabat·
 Non faciet longas fabula nostra moras.
I mea dixit auis· ne quid pia sacra moretur·
 Et tenuem uiuis fontibus affer aquam.
Coruus inauratum pedibus cratêra recuruis
 Tollit· et aerium peruolat altus iter.
Stabat adhuc ficus duris densissima pomis·
 Tentat eam rostro· non erat apta legi.

I mmemor imperij sedisse sub arbore fertur.
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
I amq; satur nigris longum capit unguibus hydrũ.
Ad dominumq; redit fictaq; uerba refert.
H ic mihi causa moræ uiuarum obsessor aquarum.
Hic tenuit fontes, officiumq; meum.
A ddis ait culpæ mendacia Phœbus. & audes
Fatidicum uerbis fallere uelle deum.
A t tibi dum lactens hærebit in arbore ficus.
De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ.
D ixit. & antiqui monimenta perennia facti
Anguis. auis. crater. sydera iuncta micant.
T ertia post idus nudos aurora Lupercos
Aspicit. & Fauni sacra bicornis erunt.
D icite Pierides sacrorum quæ sit origo.
Attigerint latias unde petita domos.
P ana deum pecoris ueteres coluisse feruntur
Arcádes. arcadijs plurimus ille iugis.
T estis eris Pholoe. testes stymphalides undæ.
Quiq; citis Ladon in mare currit aquis.
C inctaq; pinetis nemoris iuga Nonacrini.
Altaq; Trœzene. Parrhasiæq; niues.
P an erat armenti. Pan illic numen aquarum.
Munus ob incolumes ille ferebat oues.
T ranstulit Euander syluestria numina secum.
Hic ubi nunc urbs est. tunc locus urbis erat.
I nde deum colimus. deuectaq; sacra Pelasgis.
Flamen ad hæc Prisco more dialis erat.
C ur igitur currant & cur sic currere mos est.
Nuda ferant posita corpora ueste rogas?

I pse deus uelox discurrere gaudet in altis
Montibus: & subitas concipit ipse feras.
I pse deus nudus nudos iubet esse ministros:
Nec satis ad cursus commoda uestis erat.
A nte Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcádes: & luna gens prior illa fuit.
V ita feris similis nullos agitata per usus:
Artis adhuc expers: & rude uulgus erat.
P ro domibus frondes norant: pro frugibus herbas:
Nectar erat palmis hausta duabus aqua.
N ullus anhelabat sub adunco uomere taurus:
Nulla sub imperio terra colentis erat:
N ullus adhuc erat usus equi: se quisq; ferebat:
Ibat ouis lana corpus amicta sua.
S ub Ioue durabant: & corpora nuda gerebant
Docta graues imbres & tolerare notos.
N unc quoq; detecti referunt monimenta uetusti
Moris: & antiquas testificantur opes.
S ed cur præcipue fugiat uelamina Faunus:
Traditur antiqui fabula plena ioci.
F orte comes dominæ iuuenis Tirynthius ibat:
Vidit ab excelso faunus utrunq; loco.
V idit: & incaluit: montanáq; numina dixit:
Nil mihi uobiscum est. hic meus ardor erit.
I bat odoratis humeros perfusa capillis
Mæonis: aurato conspicienda sinu.
A urea pellebant tepidos umbracula soles:
Quæ tamen Herculeæ sustinuere manus.
I am Bacchi nemus: et Tmoli uineta tenebant:
Hesperus et fusco rosidus ibat equo.

Antra subit tofis laqueata, et pumice uiuo·
Garrulus in primo limine riuus erat·
Dumq; parant epulas, potandaq; uina ministri·
Cultibus Alciden instruit illa suis·
Dat tenues tunicas getulo murice tinctas·
Dat teretem Zonam· qua modo cincta fuit·
Ventre minor Zona est· tunicarum uincla relaxat·
Vt posset magnas exeruisse manus·
Fregerat armillas non illa ad brachia factas·
Scindebant magni uincula parua pedes·
Ipsa capit· clauamq; grauem· spoliumq; Leonis·
Conditaq; in pharetra tela minora sua·
Sic epulis functi· sic dant sua corpora somno·
Et positis iuxta secubuere toris·
Causa· repertori uitis quia sacra parabant·
Quæ facerent pure· cum foret orta dies·
Noctis erat mediū (quid nō amor improbus audet?)
Roscida per tenebras Faunus ad antra uenit·
Vtq; uidet comites somno, uinoq; solutos·
Spem capit in dominis esse soporis idem·
Intrat· et huc, illuc temerarius errat adulter·
Et præfert cautas, subsequiturq;· manus·
Venerat ad strati captata cubilia lecti·
Et felix prima sorte futurus erat·
Vt tetigit fului setis hirsuta Leonis
Vellera· pertimuit· sustinuitq; manus·
Attonitusq; metu rediijt· ceu sæpe uiator
Turbatum uiso rettulit angue pedem·
Inde tori, qui iunctus erat· uelamina tangit
Mollia· mendaci decipiturq; nota·

A scendit: spondaq; sibi propiore recumbit:
Et tumidum cornu durius inguen erat.
I nterea tunicas ora subducit ab ima:
Horrebant densis aspera crura pilis.
C ætera tentantem cubito Tirynthius Heros
Reppulit: et summo decidit ille toro.
F it sonus: et comites inclamat: lumina poscit
Mœonis: illatis ignibus acta patent.
I lle gemit lecto grauiter deiectus ab alto:
Membraq; de dura uix sua tollit humo.
R idet et Alcides, et qui uidere: iacentem.
Ridet amatorem Lyda puella suum.
V este deus lusus: fallentes lumina uestes
Non amat: et nudos ad sua sacra uocat.
A dde peregrinis causas mea musa latinas:
Inq; suo noster puluere currat equus.
C ornipedi Fauno cæsa de more capella,
Venit ad exiguas turba uocata dapes.
D umq; sacerdotes ueribus transiecta salignis
Exta parant: medias sole tenente uias.
R omulus, et frater, pastoralisq; iuuentus
Solibus, et campo corpora nuda dabant.
C æstibus, et iaculis, et misso pondere saxi
Brachia per lusus experienda dabant.
P astor ab excelso: per deuia rura iuuencos
Romule prædones, et Reme dixit agunt.
L ongum erat armari: diuersis exit uterq;
Partibus: occursu præda recepta Remi est.
V t rediit: ueribus stridentia detrahit exta:
Atq; ait: hæc certe non nisi uictor edet.

Dicta facit · Fabij'q; simul · uenit irritus illuc
Romulus · et mensas, ossa'q; nuda uidet.
Risit et indoluit Fabios potuisse · Remum'q;
Vincere · Quintilios non potuisse suos ·
Fama manet facti · posito uelamine currunt ·
Et memorem famam · qui bene gessit habet.
Forsitan et quæras · Cur sit locus ille Lupercal ·
Quæ'ue locum tali nomine causa notet.
Syluia uestalis cœlestia semina partu
Ediderat · patruo regna tenente suo.
Is iubet auferri paruos · et in amne necari ·
Quid facis? ex istis Romulus alter erat.
Iussa recusantes peragunt lachrymosa ministri.
Flent tamen · et geminos ad loca iussa ferunt.
Albula · quem Tyberim mersus Tyberinus in undis
Reddidit · hybernis forte tumebat aquis.
Hic ubi nunc fora sunt · lintres errare uideres ·
Qua'q; iacent ualles maxime circe tuæ.
Huc ubi uenerunt (nec enim procedere possunt
Longius) ex illis unus, et alter ait.
Ah quàm sunt similes · ah quàm formosus uterq; ·
Plus tamen ex istis iste uigoris habet.
Si genus arguitur uultu · nisi fallit imago ·
Nescio quem e uobis suspicor esse deum.
At si quis uestræ deus esset originis autor ·
In tam præcipiti tempore ferret opem.
Ferret opem certe · si non ope mater egeret.
Quæ facta est uno mater et orba die.
Nata simul · moritura simul · simul ite sub undas
Corpora · desierat · deposuit'q; sinus.

V agierant ambo· pariter sensisse putares·
Hi redeunt udis in sua tecta genis·
S ustinet impositos summa cauus alueus unda·
Heu quantum fati parua tabella tulit·
A lueus in limo syluis appulsus opacis
Paulatim fluuio deficiente sedet·
A rbor erat·remanent uestigia· quæq; uocatur
Romula nunc ficus· Romula ficus erat·
V enit ad expositos mirum lupa fœta gemellos·
Quis credat pueris non nocuisse feram?
N ō nocuisse parū ē· prodest quoq; quos lupa nutrit·
Perdere cognatæ sustinuere manus·
C onstitit· et cauda teneris blanditur alumnis·
Et lingit lingua corpora bina sua·
M arte satos scires· timor abfuit· ubera sugunt·
Nec sibi promissi lactis aluntur ope·
I lla loco nomen fecit· locus ille Lupercal·
Magna dati nutrix præmia lactis habet·
Quis uetat arcadio dictos a monte Lupercos?
Faunus in Arcadia templa Lycæus habet·
N upta quid expectas? non tu pallentibus herbis
Nec prece· nec magico carmine mater eris·
E xcipe fœcundæ patienter uerbera dextræ·
Iam socer optatum nomen habebit aui·
N am fuit illa dies· dura cum sorte maritæ
Reddebant uteri pignora rara sui·
Quid mihi clamabat· prodest rapuisse sabinas
Romulus? hoc illo sceptra tenente fuit·
S i mea non uires· sed bellum iniuria fecit·
Vtilius fuerat non rapuisse nurus·

Monte sub exquilio multis inciduus annis·
Iunonis magnæ nomine· lucus erat·
Huc ubi uenerunt pariter nuptæq;, uiriq;·
Suppliciter posito procubuere genu·
Cum subito motæ tremuere cacumina syluæ·
Et dea per lucos mira locuta suos·
Italidas matres inquit, sacer Hircus inito·
Obstupuit dubio territa turba sono·
Augur erat (nomen longis intercidit annis)
Nuper ab hetrusca uenerat exul humo·
Ille caprum mactat· iussæ sua terga puellæ
Pellibus exemptis percutienda dabant·
Luna resumebat decimo noua cornua motu·
Virq; pater subito, nuptaq; mater erat·
Gratia Lucinæ dedit hæc tibi nomina lucus·
Aut quia principium tu dea lucis habes·
Parce precor grauidis facilis Lucina puellis·
Maturumq; utero molliter aufer onus·
Orta dies fuerit· tu desine credere uentis·
Perdidit illius temporis aura fidem·
Flamina non constant· et sex reserata diebus
Carceris Aeolij ianua lata patet·
Iam leuis obliqua subsedit Aquarius urna·
Proximus ætherios excipe Piscis equos·
Te memorant fratremq; tuum (nam iuncta micatis
Signa) duos tergo sustinuisse deos·
Terribilem quondam fugiens Typhôna Dione·
Tunc cum pro cœlo Iuppiter arma tulit·
Venit ad Euphraten comitata Cupidine paruo·
Inq; Palæstinæ margine sedit aquæ.

P opulus, et cannæ riparum summa tegebant.
Spem'q; dabant salices hos quoq; posse tegi.
D um latet: insonuit uento nemus: illa timore
Pallet: et hostiles credit adesse manus.
V t'q; sinu tenuit natum: succurrite Nymphæ:
Et dis auxilium ferte duobus ait.
N ec mora prosiluit. pisces subiere gemelli.
Pro quo: quæ cernis: sydera nomen habent.
I nde nefas ducunt genus hoc imponere mensis,
Ne uiolent timidi piscibus ora Syri.
P roxima lux uacua est. at tertia dicta Quirino:
Qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit.
S iue quod hasta curis Priscis est dicta Sabinis:
Bellicus a telo uenit in astra deus.
S iue suo regi nomen posuere Quirites:
Seu quia Romanis iunxerat ille cures.
N am pater armipotēs postquam noua Mœnia uidit:
Multa'q; Romulea bella peracta manu:
I uppiter inquit habet Romana potentia uires:
Sanguinis officio non eget illa mei.
R edde patri natum: quamuis intercidit alter:
Pro se: pro'q; Remo: qui mihi restat: erit.
V nus erit: quem tu tolles in sydera cœli:
Tu mihi dixisti: sint rata dicta Iouis.
I uppiter annuerat: nutu tremefactus uterq;
Est polus: et cœli pondera nouit Atlas.
E st locus: antiqui capreæ dixere paludem:
Forte tuis illic Romule iura dabas.
S ol fugit. et remouent subeuntia nubila cœlum:
Et grauis effusis decidit imber aquis.

H inc tonat. hinc missis abrumpitur ignibus Aether
Fit fuga: rex patrijs astra petebat equis.
L ucus erat: falsæq; patres in crimine cædis:
Hæsisset'q; animis forsitan ipsa fides.
S ed procul e longa ueniebat Iulius alba:
Luna'q; fulgebat. nec facis usus erat.
C um subito motu sepes tremuere sinistræ.
Rettulit ille gradus: horruerant'q; comæ.
P ulcher et humano maior: trabea'q; decorus
Romulus in media uisus adesse uia:
E t dixisse simul: prohibe lugere Quirites:
Ne uiolent lachrymis numina nostra suis:
T hura ferāt: placent'q; nouum pia turba Quirinum
Et patrias artes militiam'q; colant.
I ussit: et in tenues oculis euanuit auras.
Conuocat hic patres: iussa'q; uerba refert.
T empla deo fiunt: collis quoq; dictus ab illo est:
Et referunt certi sacra paterna dies.
L ux quoq; cur eadem stultorum festa uocetur:
Accipe: parua quidem causa: sed apta subest.
N on habuit doctos tellus antiqua colonos:
Lassabant agiles aspera bella uiros.
P lus erat in gladio: quàm curuo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager.
F arra tamen ueteres iaciebant: farra metebant:
Primitias Cereri farra resecta dabant.
V sibus admoniti flammis torrenda dederunt:
Multa'q; peccato damna tulere suo.
N am modo uerrebant nigras pro farre fauillas:
Nunc ipsas ignes corripuere casas.

F actta dea est fornax. læti fornace coloni
Orant. ut uires temperet illa suas.
C urio legitimus tunc fornacalia uerbis
Maximus indicit. nec stata sacra facit.
I nq; foro multa circu͂m pendente tabella
Signatur certa curia quæq; nota.
S tultaq; pars populi quæ sit sua curia nescit.
Sed facit extrema sacra relicta die.
E st honor et tumulis animas placare paternas.
Paruaq; in extructas munera ferre pyras.
P arua petunt manes. pietas pro diuite grata est
Munere. non auidos styx habet ima deos.
T egula porrectis sat est uallata coronis.
Et sparsæ fruges. paruaq; mica salis.
I nq; mero mollita Ceres. uiolæq; solutæ.
Hæc habeat media testa relicta uia.
N ec maiora ueto. sed et his placabilis umbra est.
Adde preces. positis et sua uerba focis.
H unc morem Aeneas pietatis idoneus autor
Attulit in terras iuste Latine tuas.
I lle patris genio solennia dona ferebat.
Hinc populi ritus edidicere nouos.
A t quondam. dum longa gerunt pugnacibus armis
Bella. parentales deseruere dies.
N on impune fuit. nam dicitur omine ab isto
Roma sub urbanis incaluisse rogis.
V ix equidem credo. bustis exisse feruntur.
Et tacitæ questi tempore noctis aui.
P erq; uias urbis latosq; ululasse per agros
Deformes animas uulgus inane ferunt.

P ostea præteriti tumulis redduntur honores·
Prodigijs'q; uenit, funeribus'q; modus.
D um tamen hæc fient uiduæ cessate puellæ.
Expectet puros pinea tæda dies.
N ec tibi· quæ Cupidæ matura uidebere matri·
Comat uirgineas hasta recurua comas.
C onde tuas hymenæe faces· et ab ignibus atris
Aufer· habent alias mœsta sepulchra faces.
D i quoq; templorum foribus cælentur opertis·
Thure uacent aræ stent'q; sine igne foci.
N unc animæ tenues, et corpora functa sepulchris
Errant· nunc posito pascitur umbra cibo.
N on tamē hoc ultra· quàm quot de mense supersunt
Luciferi· quot habent carmina nostra pedes.
H anc· quia iusta ferunt· dixere feralia lucem·
V ltima placandis manibus illa dies.
E cce anus in medijs residens annosa puellis·
Sacra facit tacite· non tamen ipsa tacet.
E t digitis tria thura tribus sub limine ponit·
Q ua breuis occultum mus sibi fecit iter.
T unc cantata tenet cum fusco licia plumbo·
Et septem nigras uersat in ore fabas·
Q uod'q; pice astrinxit· quod acu traiecit ahena·
Obsutum menta torret in igne caput.
V ina quoq; instillat· uini quodcunq; relictum est·
Aut ipsa· aut comites· plus tamen ipsa bibit.
H ostiles linguas inimica'q; iunximus ora·
Dicit discedens· ebria'q; exit anus.
P rotinus a nobis· quæ sit dea muta requires·
Disce· per antiquos quæ mihi nota senes.

I uppiter in modicos Iuturnæ uictus amore
Multa tulit· tanto non patienda deo·
I lla modo in ſyluis inter coryleta iacebat·
Nunc in cognatas diſſiliebat aquas.
C onuocat hic Nymphas latium quæcũq; tenebant·
Et iacit in medio talia uerba choro·
I nuidet ipſa ſibi· uitatq;· quod expetit illi
Veſtra ſoror· ſummo concubuiſſe deo·
C onſulite ambobus· nã quæ ẽ mea magna uoluptas·
Vtilitas ueſtræ magna ſororis erit·
V os illi in prima fugienti obſiſtite ripa·
Ne ſua fluminea corpora mergat aqua·
D ixerat· annuerant Nymphæ Tyberinides omnes·
Quæq; colunt Thalamos Ilia diua tuos·
F orte fuit Naïs Lar nomine· prima ſed illi
Dicta bis antiquum ſyllaba, nomen erat·
E x uitio poſitum· ſæpe illi dixerat Almo·
Nata tene linguam· nec tamen illa tenet·
Quæ ſimulac tetigit Iuturnæ ſtagna ſororis·
Effuge ait ripas· dicta refertq; Iouis·
I lla etiam Iunonem adijt· miſerataq; Nymphas·
Naïda Iuturnam uir tuus inquit amat·
I uppiter intumuit· quaq; eſt non uſa modeſte·
Eripit huic linguam· Mercuriumq; uocat·
D uc hanc ad manes (locus ille ſilentibus aptus·)
Nympham· ſed infernæ Nympha paludis erit·
I uſſa Iouis fiunt· accepit lucus euntes·
Dicitur illa duci tunc placuiſſe deo·
V im parat hic· uultu pro uerbis illa precatur·
Et fruſtra muto nititur ore loqui·

F itq; grauis · geminosq; parit · qui compita seruant ·
Et uigilant nostra semper in urbe · lares .
P roxima cognati dixere charistia cari ·
Et uenit ad socios turba propinqua deos ·
S cilicet a tumulis et qui periere propinquis ·
Protinus ad uiuos ora referre iuuat .
P ostq; tot amissos quidquid de sanguine restat
Aspicere · et generis dinumerare gradus .
I nnocui ueniant · procul hinc procul impius esto
Frater · et in partus mater acerba suos ·
C ui pater est uiuax · qui matris digerit annos ·
Quæ premit inuisam socrus iniqua nurum
T antalidæ fratres absint · et Iasonis uxor ·
Et quæ ruricolis semina tosta dedit ·
E t soror, et Progne · Tereusq; duabus iniquus ·
Et quicunq; suas per scelus auget opes ·
D is generis date thura boni · concordia fertur
Illo præcipue mitis adesse die .
E t libate dapes · ut grati pignus amoris
Nutriat intinctos missa patella cibos .
I am tibi suadebit placidos nox humida somnos .
Larga precaturi sumite uina manu .
E t bene nos · bene tu patriæ pater optime Cæsar
Dicite · suffuso per sacra uerba mero .
N ox ubi transierit solito celebretur honore ·
Seperat indicio qui deus arua suo .
T ermine siue lapis · siue es defossus in agro
Stypes · ab antiquis tu quoq; numen habes .
T e duo diuersa domini de parte coronant ·
Binaq; serta tibi . binaq; liba ferunt .

Ara fit

A ra fit hic ignem curta fert rustica testa
Sumptum de tepidis ipsa colona focis.
L igna senex minuit· concisaq; construit arte·
Et solida ramos figere tentat humo.
T unc sicco primas irritat cortice flammas·
Stat puer· & manibus lata canistra tenet.
I nde ubi ter fruges medios immisit in ignes·
Porrigit incisos filia parua fauos.
V ina tenent alij· libantur singula flammis.
Spectant· & linguis candida turba fauet.
S pargitur & cæso communis terminus agno·
Nec queritur· lactens cum sibi porca datur.
C onueniunt· celebrantq; dapes uicinia supplex·
Et cantant laudes Termine sancte tuas.
T u populos, urbesq;, & regna ingentia, finis·
Omnis erit sine te litigiosus ager.
N ulla tibi ambitio est· nullo corrumperis auro.
Legitima seruas credita rura fide.
S i tu signasses olim triaterida terram·
Corpora non leto missa trecenta forent.
N on foret Otryades congestis tectus in armis·
O quantum patriæ sanguinis ille dedit.
Quid noua cum fierent capitolia? nempe deorum
Cuncta Ioui cessit turba· locumq; dedit.
T erminus, ut ueteres memorant· inuentus in æde
Restitit· & magno cum Ioue templa tenet.
N unc quoq;, se supra nequid nisi sydera cernat·
Exiguum templi tecta foramen habent.
T ermine post illud leuitas tibi libera non est·
Qua positus fueris in statione manes.

N ec tu uicino quicquam concede roganti.
Ne uideare hominem præposuisse Ioui.
E t seu uomeribus, seu tu pulsabere rastris.
Clamato: tuus est hic ager: ille suus.
E st uia: quæ populum laurentes ducit in agros.
Quondam Dardanio regna petita duci.
I llic lanigeri pecoris tibi termine fibris
Sacra uidet fieri sextus ab urbe lapis.
G entibus est alijs data tellus limite certo:
Romanæ spacium est urbis et orbis idem.
N unc mihi dicenda est regis fuga. traxit ab illa
Sextus ab extremo nomina mense dies.
V ltima Tarquinius Romanæ gentis habebat
Regna: uir iniustus, fortis ad arma tamen.
C eperat hic alias: alias euerterat urbes:
Et Gabios turpi fecerat arte suos.
N anq; trium minimus proles manifesta Superbi
In medios hostes nocte silente uenit.
N udarunt gladios. occidite dixit inermem:
Hoc cupiunt fratres: Tarquiniusq; pater:
Qui mea crudeli lacerauit uerbere terga:
Dicere ut hoc posset: uerbera passus erat.
L una fuit: spectant iuuenem: gladiosq; recondũt.
Tergaq; deducta ueste notata uident.
F lent quoq;: & ut secum tueatur bella precantur.
Callidus ignaris annuit ille uiris.
I amq; potens, misso genitorem appellat amico.
Perdendi Gabios quod sibi monstret iter.
H ortus odoratis suberat cultissimus herbis
Septus humum riuo lene sonantis aquæ.

I llic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit · & uirga Lilia summa metit.
N untius ut rediit · decussáq; Lilia dixit·
Filius agnosco iussa parentis ait.
N ec mora · principibus cæsis ex urbe Gabina·
Traduntur ducibus mœnia nuda suis.
E cce nefas uisu · medijs altaribus anguis
Exit · & extinctis ignibus exta rapit.
C onsulitur Phœbus · sors est ita reddita · matri
Qui dederit primus oscula · uictor erit.
O scula quisq; suæ matri properata tulerunt·
Non intellecto credula turba deo.
B rutus erat stulti sapiens imitator · ut esset
Tutus ab insidijs dire Superbe tuis.
I lle iacens pronus matri dedit oscula terræ·
Creditus offenso procubuisse pede.
C ingitur interea Romanis Ardea signis·
Et patitur longas obsidione moras.
D um uacat · et metuunt hostes committere pugnam·
Luditur in castris · ocia miles agit.
T arquinius iuuenis socios dapibusq; ,meróq;
Accipit · ex illis rege creatus · ait.
D um nos sollicitos pigro tenet Ardea bello·
Nec sinit ad patrios arma referre deos·
E cquid in officio torus est socialis? & ecquid
Coniugibus nostris mutua cura sumus?
Q uisq; suam laudat · studijs certamina crescunt·
Et feruet multo linguáq; , cor'q; mero.
S urgit cui dederat clarum Collatia nomen·
Non opus est uerbis · credite rebus · ait.

N ox superest · tollamur equis · urbemq́; petamus.
Dicta placent · frenis impediuntur equi.
P ertulerant dominos · regalia protinus illi
Tecta petunt · custos in fore nullus erat.
E cce Nurum regis fusis per colla coronis
Inueniunt posito peruigilare mero.
I nde cito passu petitur Lucretia · cuius
Ante torum calathi, lanaq́; mollis erat.
L umen ad exiguum famulæ data pensa trahebant.
Inter quas tenui sic ait illa sono.
M ittenda est domino, nunc nunc properate puellæ.
Quam primum nostra facta lacerna manu.
Quid tamen audistis? nam plura audire potestis.
Quantum de bello dicitur esse super?
P ostmodo uicta cades · melioribus Ardea restas
Improba · quæ nostros cogis abesse uiros.
S int tantum reduces · sed enim temerarius ille
Est meus · & stricto quolibet ense ruit.
M ens abit · & morior quoties pugnantis imago
Me subit · & gelidum frigora pectus habet.
D esinit in lachrymis · incœptaq́; fila remittit.
In gremio uultum deposuitq́; suo.
H oc ipsam decuit · lachrymæ decuere pudicam.
Et facies animo dignaq́;, parq́; fuit.
P one metum ueni coniux ait · illa reuixit.
Deq́; uiri collo dulce pependit onus.
I nterea iuuenis furiales regius ignes
Concipit · & cæco raptus amore furit.
F orma placet · niueusq́; color · flauiq́; capilli.
Quiq́; aderat nulla factus ab arte decor.

V erba placent, & uox: & quē corrumpere nō est:
Quoq́; minor spes est: hoc magis ille cupit.
I am dederat cantus lucis prænuntius ales:
Cum referunt iuuenes in sua castra pedes.
C arpitur attonitos absentis imagine sensus
Ille: recordanti plura magisq́; placent.
S ic sedit: sic culta fuit: sic stamina neuit:
Iniectæ collo sic iacuere comæ.
H os habuit uultus: hæc illi uerba fuerunt:
Hic color, hæc facies, hic decor oris erat.
V t solet a magno fluctus languescere flatu:
Sed tamen a uento, qui fuit: unda tumet:
S ic quamuis aberat placitæ præsentia formæ:
Quem dederat præsens forma: manebat amor.
A rdet: & iniusti stimulis agitatus amoris
Comparat indigno uimq́;, metumq́; toro.
E xitus in dubio est: audebimus ultima dixit.
Viderit: audentes sorsq́;, Venusq́; iuuat.
C epimus audendo Gabios quoq́;: talia fatus
Ense latus cinxit: tergaq́; pressit equi.
A ccipit aerata iuuenem Collatia porta:
Condere iam uultus sole parante suos.
H ostis ut hospes init penetralia Collatini:
Comiter excipitur: sanguine iunctus erat.
Quantum animis erroris inest: parat inscia rerum
Infelix epulas hostibus illa suis.
F unctus erat dapibus: poscunt sua tēpora somnū.
Nox erat: & tota lumina nulla domo.
S urgit: & aurata uagina liberat ensem:
Et uenit in Thalamos nupta pudica tuos.

V t'q; torum pressit · ferrum Lucretia mecum est
Natus ait regis · Tarquinius'q; uocor ·
I lla nihil · neq; enim uocem uires'q; loquendi ·
Aut aliquid toto pectore mentis habet ·
S ed tremit · ut quondam stabulis deprensa relictis
Parua sub infesto, cum iacet · agna Lupo ·
Quid faciat? pugnet? uincetur fœmina pugnans ·
Clamet? at in dextra, qui uetet · ensis erat ·
E ffugiet? positis urgentur pectora palmis ·
Tunc primum externa pectora tacta manu ·
I nstat amans hostis · pretio · precibus'q;, minis'q; ·
Nec prece · nec pretio · nec mouet ille minis.
N il agis · eripiam dixit per crimina uitam ·
Falsus adulterij testis adulter ero ·
I nterimam famulum · cum quo deprensa fereris ·
Succubuit famæ uicta puella metu ·
Quid uictor gaudes? hæc te uictoria perdet ·
Heu quanti regnis nox stetit una tuis ·
I am'q; erat orta dies · sparsis sedet illa capillis ·
Vt solet ad nati mater itura rogum ·
G randæuum'q; patrem fido cum coniuge castris
Euocat · & posita uenit uterq; mora ·
V t'q; uident habitum · quæ luctus causa requirunt ·
Cui paret exequias · quóue sit icta modo ·
I lla diu reticet · pudibunda'q; cælat amictu
Ora · fluunt lachrymæ more perennis aquæ ·
H inc pater, hinc cōiux lachrymas solãtur · et orãt ·
Indicet · & cæco flent'q;, pauent'q; metu ·
T er conata loqui · ter destitit · ausa'q; quarto,
Non oculos ideo sustulit illa suos ·

H oc quoq; Tarquinio debebimus· eloquar inquit
Eloquar infelix dedecus ipsa meum·
Quodq; potest narrat· restabant ultima· fleuit·
Et matronales erubuere genæ·
D ant ueniam facto genitor, coniux'q; coactæ·
Quam dixit ueniam uos datis· ipsa nego.
N ec mora, cælato fixit sua pectora ferro·
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes·
T unc quoq; iam moriens, ne non procũbat honeste·
Respicit· hæc etiam cura cadentis erat·
E cce super corpus communia damna gementes
Obliti decoris uir'q;, pater'q; iacent·
B rutus adest· tandem'q; animo sua nomina fallit·
Fixa'q; semianimi corpore tela rapit·
S tillantem'q; tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impauidos ore minante sonos·
P er tibi ego hunc iuro fortem, castum'q; cruorem·
Per'q; tuos manes· qui mihi numen erunt·
T arquinium profuga pœnas cum stirpe daturum·
Iam satis est uirtus dissimulata diu·
I lla iacens ad uerba oculos sine lumine mouit·
Visa'q; concussa dicta probare coma.
F ertur in exequias animi matrona uirilis·
Et secum lachrymas, inuidiam'q; trahit·
V ulnus inane patet· Brutus clamore Quirites
Conuocat· & regis facta nefanda refert·
T arquinius cum prole fugit· capit annua consul
Iura· dies regnis illa suprema fuit·
F allimur? an ueris prænuntia uenit hirundo·
Et metuit, ne qua uersa recurrat hyems?

S aepe tamen Progne nimium properasse quereris.
Vir'q; tuo Tereus frigore laetus erit.
I am'q; duae restant noctes de mense secundo.
Mars'q; citos iunctis curribus urget equos.
E x uero positum permansit Equiria nomen.
Quae deus in campo perspiciat ipse suo.
I ure uenis Gradiue. locum tua tempora poscunt.
Signatus'q; tuo nomine mensis adest.
V enimus in portum. libro cum mense peracto.
Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua.

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM LIBER TERTIVS.

b ELLICE, depositis clypeo paulisper et hasta.
Mars ades. et nitidas cassíde solue comas.
F orsitan ipse roges. quid sit cum Marte poetae.
A te, qui canitur. nomina mensis habet.
I pse uides manibus peragi fera bella Mineruae.
Non minus ingenuis artibus illa uacat.
P alladis exemplo ponendae tempora sume
Cuspidis. inuenies et quid inermis agas.
T unc quoq; inermis eras. cum te romana sacerdos
Cepit. ut huic urbi semina magna dares.
S yluia uestalis (quid enim uetat inde moueri.)
Sacra lauaturas mane petebat aquas.
V entum erat ad mollem decliuo tramite ripam.
Ponitur e summa fictilis urna coma.

Fessa resedit humo: uentosq́; accepit aperto
Pectore: turbatas restituitq́; comas.
Dum sedet: umbrosæ salices uolucresq́; canoræ
Fecerunt somnos: et leue murmur aquæ.
Blanda quies furtim uictis surrepsit ocellis.
Et cadit a mento languida facta manus.
Mars uidet hanc: uisamq́; cupit: potiturq́; cupita.
Et sua diuina furta fefellit ope.
Somnus abit. iacet ipsa grauis. iam scilicet intra
Viscera Romanæ conditor urbis erat.
Languida consurgit: nescit cur languida surgat.
Et peragit tales arbore nixa sonos.
Vtile sit: faustumq́; precor: quod imagine somni
Vidimus: an somno clarius illud erat.
Ignibus Iliacis aderam: cum lapsa capillis
Decidit ante sacros lanea uitta focos.
Inde duæ pariter (uisu mirabile) palmæ
Surgunt: ex illis altera maior erat.
Et grauibus ramis totum protexerat orbem.
Contigeratq́; sua sydera summa coma.
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas.
Terreor admonitu: corq́; timore micat.
Martia Picus auis gemino pro stypite pugnant
Et lupa: tuta per hos utraq; palma fuit.
Dixerat: et plenam non firmis uiribus urnam
Sustulit: implerat dum sua uisa refert.
Interea crescente Remo, crescente Quirino,
Cœlesti tumidus pondere uenter erat.
Quo minus emeritis exiret cursibus annus.
Restabant nitido iam duo signa deo.

S yluia fit mater. Vestæ simulacra feruntur
Virgineas oculis opposuisse manus.
A ra deæ certe tremuit, pariente ministra.
Et subijt cineres territa flamma suos.
H oc ubi cognouit contemptor Amulius æqui.
(Nam raptas fratri uictor habebat opes)
A mne iubet mergi geminos. scelus unda refugit.
In sicca pueri destituuntur humo.
L acte quis infantes nescit creuisse ferino?
Et picum expositis sæpe tulisse cibos?
N on ego te tantæ nutrix Laurentia gentis.
Nec taceam uestras Faustule pauper opes.
V ester honor ueniet. cum laurentalia dicam.
Acceptus Genijs illa December habet.
M artia ter senos proles adoleuerat annos.
Et suberat flauæ iam noua barba comæ.
O mnibus agricolis armentorumq; ministris.
Iliadæ fratres iura petita dabant.
S æpe domum ueniunt prædonum sanguine læti.
Et redigunt actos in sua iura boues.
V t genus audierant. animos pater editus auget.
Et pudet in paruis nomen habere casis.
R omuleoq; cadit traiectus Amulius ense.
Regnaq; longæuo restituuntur auo.
M œnia conduntur. quæ quamuis parua fuerunt.
Non tamen expedijt transilijsse Remo.
I am modo, quæ fuerant syluæ, pecorumq; recessus.
Vrbs erat. æterne cum pater urbis ait.
A rbiter armorum, de cuius sanguine credor
Natus. & ut credar pignora multa dabo.

A te principium Romano dicimus anno.
Primus de patrio nomine mensis erit.
V ox rata fit patrioq; uocat de nomine mensem.
Dicitur hæc pietas grata fuisse deo.
E t tamen ante omnes Martem coluere priores.
Hoc dederat studijs bellica turba suis.
P allada Cecropidæ. minoia Creta Dianam.
V ulcanum tellus Hypsipylæa colit
I unonem Sparte. Pelopeiadesq; Mycenæ.
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
M ars latio uenerandus erat. quia præsidet armis.
Arma feræ genti remq;, decusq; dabant.
Quod si forte uacat. peregrinos inspice fastos.
Mensis in his etiam nomine Martis erit.
T ertius Albanis. quintus fuit ille Phaliscis.
Sextus apud populos Hernica terra tuos.
I nter Aricinos, albanaq; tempora constat.
Factaq; Telegoni mœnia celsa manu.
Quintum laurentes. bisquintum Aequiculus acer.
A tribus hunc primum turba forensis habet.
E t tibi cum próauis miles peligne Sabinis
Conuenit. huic genti quartus utriq; deus.
R omulus hos omnes ut uinceret ordine saltem.
Sanguinis autori tempora prima dedit.
N ec totidem ueteres. quot nunc habuere calendas.
Ille minor Geminis mensibus annus erat.
N ondum tradiderat uictas uictoribus artes
Græcia. facundum sed male forte genus.
Qui bene pugnabat. Romanam nouerat artem.
Mittere qui poterat pila. disertus erat.

Quis tunc aut Hyadas, aut Pleiadas Atlanteas
Senserat? aut geminos esse sub axe polos?
E sse duas arctos: quarum Cynosura petatur
Sidonijs: Elicen graia carina notet?
S ignaq; quae longo frater percenseat anno:
Ire per haec uno mense sororis equos?
L ibera currebant: nec obseruata per annum
Sydera: constabat sed tamen esse deos.
N on illi coelo labentia signa tenebant:
Sed sua: quae magnum perdere crimen erat.
I lla quidem foeno: sed erat reuerentia foeno:
Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.
P ertica suspensos portabat longa maniplos:
Inde maniplaris nomina miles habet.
E rgo animi indociles. et adhuc ratione carentes
Mensibus egerunt lustra minora decem.
A nnus erat: decimum cum luna receperat orbem:
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
S eu quia tot digiti: per quos numerare solemus:
Seu quia bisquino foemina mense parit.
S eu quod adusq; decem numero crescente uenitur:
Principium spacijs sumitur inde nouis.
I nde patres centum denos secreuit in orbes
Romulus: hastatos instituitq; decem.
E t totidem Princeps: totidem Pilanus habebat
Corpora: legitimo quiq; merebat equo.
Quin etiam partes totidem Tatiensibus ille:
Quosq; uocant Ramnes Luceribusq; dedit.
A ssuetos igitur numeros seruauit in anno:
Hoc luget spacio foemina moesta uirum.

N eu dubites · primæ fuerint quin ante calendæ
Martis · ad hæc animum signa referre potes.
L aurea, flaminibus quæ toto perstitit anno·
Tollitur · et frondes sunt in honore nouæ.
I anua tunc regis posita uiret arbore Phœbi
Ante tuas itidem curia prisca fores.
V esta quoq; ut folio niteat uelata recenti·
Cedit ab Iliacis laurea cana focis.
A dde q arcana fieri nouus ignis in æde
Dicitur · et uires flamma refecta capit.
N ec mihi parua fides hinc annos esse priores·
Anna q hoc cœpta est mense perenna coli.
H inc etiam ueteres initi memorantur honores
Ad spacium belli perfide Pœne tui.
D eniq; quintus ab hoc fuerat quintilis. et inde
Incipit a numero nomina quisquis habet.
P rimus oliuiferis Romam deductus ab aruis
Pompilius menses sensit abesse duos.
S iue erat a Samio doctus · qui posse renasci
Nos putat · egeria siue monente sua·
S ed tamen errabant etiam tunc tempora · donec
Cæsaris in multis hæc quoq; cura fuit.
N on hæc ille deus, tantæq; propaginis autor
Credidit officijs esse minora suis.
P romissumq; sibi uoluit prænoscere cœlum·
Nec deus ignotas hospes inire domos.
I lle moras solis · quibus in sua signa rediret·
Traditur exactis disposuisse notis.
I s decies senos tercentum et quinq; diebus
Iunxit · et e pleno tempora quinta die.

Hic anni modus est · in lustrum accedere debet,
Quæ consumatur partibus · una dies.
Si licet occultos monitus audire deorum
Vatibus · ut certe fama licere putat ·
Cum sis officijs Gradiue, uirilibus aptus ·
Dic mihi matronæ cur tua festa colant.
Sic ego, sic posita dixit mihi casside Mauors ·
Sed tamen in dextra missilis hasta fuit.
Nunc primum studijs pacis deus utilis armis
Aduocor · & gressus in noua castra fero.
Nec piget incœpti · iuuat hac quoq; parte morari ·
Hoc solam ne se posse Minerua putet.
Disce Latinorum Vates operose dierum
Quod petis · & memori pectore dicta nota.
Parua fuit, si prima uelis elementa referre
Roma · sed in parua spes tamen huius erat.
Mœnia iam stabant populis angusta futuris ·
Credita sed turbæ tunc nimis ampla suæ.
Quæ fuerit nostri · si quæris · regia nati ·
Aspice de canna, straminibusq; domum.
In stipula placidi capiebat munera somni ·
Et tamen ex illo uenit in astra toro.
Iamq; loco maius nomen Romanus habebat ·
Nec coniux illi · nec socer ullus erat.
Spernebat generos inopes uicinia diues ·
Et male credebar sanguinis autor ego.
In stabulis habitasse · & oues pauisse nocebat ·
Iugeraq; inculti pauca tenere soli.
Cum pare quæq; suo coeunt uolucresq;, feræq; ·
Atq; aliquam de qua procreet · anguis habet.

E xtremis dantur connubia gentibus, at, quae
Romano uellet nubere, nulla fuit.
I ndolui, patriamq; dedi tibi Romule mentem.
Tolle preces dixi, quod petis arma dabunt.
F esta para Conso. Consus tibi caetera dicet.
Ipso festa die dum sua sacra facis.
I ntumuere Cures, & quos dolor attigit idem.
Tunc primum generis intulit arma socer.
I amq; fere raptae matrum quoq; nomen habebāt.
Tractaq; erant longa bella propinqua mora.
C onueniunt nuptae dictam Iunonis in aedem.
Quas inter mea sic est nurus ausa loqui.
O pariter raptae, quoniam hoc commune tenemus.
Non ultra lentae possumus esse piae.
S tant acies, sed utra Di sint pro parte rogandi.
Eligite. hinc coniux, hinc pater arma tenet.
Quaerendum est, uiduae fieri malitis, an orbae.
Consilium uobis forte, piumq; dabo.
C onsilium dederat, parent, crinesq; resoluunt.
Moestaq; funerea corpora ueste tegunt.
I am steterant acies ferro, mortiq; paratae.
Iam lituus pugnae signa daturus erat.
C um raptae ueniunt inter patresq;, uirosq;.
Inq; sinu natos pignora cara tenent.
V t medium campi scissis tetigere capillis.
In terram posito procubuere genu.
E t quasi sentirent, blando clamore nepotes
Tendebant ad auos brachia parua suos.
Qui poterat, clamabat auum tunc deniq; uisum.
Et qui uix poterat, posse coactus erat.

T ela uiris · animiq́; cadunt · gladijsq́; remotis
Dant soceri generis · accipiuntq́; manus.
L audatasq́; tenent natas · scutoq́; nepotem
Fert auus · hic scuti dulcior usus erat.
I nde diem · primasq́; meas celebrare calendas
Oebaliæ matres non leue munus habent.
A ut quia committi strictis Mucronibus ausæ
Finierant lachrymis Martia bella suis.
V el quod erat de me feliciter Ilia mater·
Rite colunt matres sacra diemq́; meum.
Q uid? quod hyems adoperta gelu tunc deniq; cedit·
Et pereunt lapsæ sole tepente niues.
A rboribus redeunt detonsæ frigore frondes·
Vuidaq́; in tenero palmite gemma tumet.
Q uæq́; diu latuit · nunc qua se tollit in auras
Fertilis occultas inuenit herba uias.
N unc fœcundus ager · pecoris nunc hora creandi·
Nunc auis in ramo tecta · laremq́; parat.
T empora iure colunt latiæ fœcunda parentes·
Quarum militiam uotaq́; partus habet.
A dde quod, excubias ubi rex Romanus agebat
Qui nunc exquilias nomina collis habet·
I llic a Nuribus Iunoni templa latinis
Hac sunt · si memini · publica facta die.
Q uid moror? et uarijs onero tua pectora causis·
Eminet ante oculos quod petis ecce tuos.
M ater amat nuptas · matrum me turba frequentat·
Hæc nos præcipue tam pia causa decet.
F erte deæ flores · gaudet florentibus herbis
Hæc dea · de tenero cingite flore caput.

D icite tu nobis lucem Lucina dedisti.
Dicite tu uoto parturientis ades.
S i qua tamen grauida est resoluto crine precetur.
Vt soluat partus molliter ipsa suos.
Quis mihi nunc dicet quare cœlestia Martis
Arma ferant Salij, Mamuriumq; canant?
N ympha mone nemori stagnoq; adoperta Dianæ.
Nympha Numæ coniux ad tua festa ueni.
V allis Aricinæ sylua præcinctus opaca
Est locus antiqua relligione sacer.
H ic latet Hippolytus loris discerptus equorum.
Vnde nemus nullis illud aditur equis.
L itia dependent longas uelantia sepes.
Et posita est meritæ multa tabella Deæ.
S æpe potens uoti frontem redimita coronis
Fœmina lucentes portat ab urbe faces.
R egna tenent fortes manibus, pedibusq; fugaces.
Et perit exemplo postmodo quisq; suo.
D efluit incerto lapidosus murmure riuus.
Sæpe sed exiguis haustibus inde bibi.
E geria est, quæ præbet aquas Dea grata Camœnis.
Illa Numæ coniux, consiliumq; fuit.
P rincipio nimium promptos ad bella Quirites
Molliri placuit iure, deumq; metu.
I nde datæ leges, ne fortior omnia posset.
Cœptaq; sunt pure tradita sacra coli.
E xuitur feritas, armisq; potentius æquum est.
Et cum ciue pudet conseruisse manus.
A tq; aliquis modo trux uisa iam uertitur ara.
Vinaq; dat tepidis farraq; salsa focis.

E cce deum genitor rutilas per nubila flammas
Spargit · et effusis æthera siccat aquis ·
N on aliâs missi cecidere frequentius ignes ·
Rex pauet · et uulgi pectora terror habet ·
C ui dea · ne nimium terrere · piabile fulmen
Est ait · & sæui flectitur ira Iouis ·
S ed poterunt ritum Picus, Faunusq́; piandi
Tradere · Romani numen utrunq; soli ·
N ec sine ui tradent · adhibe tu uincula captis ·
Atq; ita, qua possunt · edidit arte capi ·
L ucus Auentino suberat niger ilicis umbra ·
Quo possis ui so dicere numen inest ·
I n medio gramen · muscoq́; adoperta uirenti
Manabat saxo uena perennis aquæ ·
I nde fere soli Faunus, Picusq́; bibebant ·
Huc uenit · & fonti rex Numa mactat ouem ·
P lenaq́; odorati disponit pocula Bacchi ·
Cumq́; suis antro conditus ipse latet ·
A d solitum ueniunt syluestria numina fontem ·
Et releuant multo pectora sicca mero ·
V ina quies sequitur · gelido Numa prodit ab antro ·
Vinclaq́; sopitas addit in arcta manus ·
S omnus ut abscessit · pugnando uincula tentant
Rumpere · pugnantes fortius illa tenent ·
T unc Numa · di nemorum factis ignoscite nostris ·
Si scelus ingenio scitis abesse meo ·
Q uoq́; modo possit fulmen monstrate piari ·
Sic Numa, sic quatiens cornua Faunus ait ·
M agna petis · nec quæ monitu tibi dicere nostro
Fas sit · habent fines numina nostra suos ·

Di sumus agrestes · et qui dominamur in altis
Montibus · arbitrium est in sua tecta Ioui.
Hunc tu non poteris per te deducere cœlo.
At poteris nostra forsitan usus ope.
Dixerat hæc Faunus · par est sententia Pici.
Deme tamen nobis uincula Picus ait.
Iuppiter huc ueniet summa perductus ab arce·
Nubila promissi styx mihi testis erit.
Emissi laqueis quid agant · quæ carmina dicant·
Quáq; trahant superis sedibus arte Iouem·
Scire nefas homini est · nobis concessa canentur·
Quæq; pio dici uatis ab ore licet.
Eliciunt cœlo te Iuppiter · unde minores
Nunc quoq; te celebrant eliciumq; uocant.
Constat Auentinæ tremuisse cacumina syluæ·
Terráq; subsedit pondere pressa Iouis.
Corda micant regis · totóq; è corpore sanguis
Fugit · et hirsutæ diriguere comæ.
Vt rediit animus · da certa piamina dixit
Fulminis · altorum rexq; pateŕq; deûm·
Si tua contigimus manibus donaria puris·
Hoc quoq; quod petitur · si pia lingua rogat.
Annuit oranti · uerumq; ambage remota
Abdidit · et dubio terruit ore uirum·
Cæde caput dixit · cui rex parebimus inquit.
Cædenda est hortis eruta cepa meis.
Addidit hic hominis · sumes ait ille capillos.
Postulat hic animam . cui Numa piscis ait.
Risit · & his inquit facito mea tela procures
O uir colloquio non abigende deûm.

S ed tibi protulerit · cum totum crastinus orbem
Cynthius · imperij pignora certa dabo ·
D ixit · et ingenti tonitru super æthéra notum
Fertur · adorantem destituit'q; Numam ·
I lle redit lætus · memorat'q; Quiritibus acta ·
Tarda uenit dictis, difficilis'q; fides ·
A t certe credemus ait · si uerba sequetur
Exitus · en audi crastina quisquis ades ·
P rotulerit totum cum terris Cynthius orbem ·
Iuppiter imperij pignora certa dabit ·
D iscedunt dubij · promissa'q; tarda uidentur ·
Dependet'q; fides adueniente die ·
M ollis erat tellus · rorata'q; mane pruina ·
Ante sui populus limina regis adest ·
P rodit · et in solio medius consedit acerno ·
Innumeri circa stant'q;, silent'q; uiri ·
O rtus erat summo tantummó margine Phœbus ·
Sollicitæ mentes spe'q;, metu'q; pauent ·
C onstitit · atq; caput niueo uelatus amictu
Iam bene Dis notas sustulit ille manus ·
A tq; ita · tempus adest promissi muneris inquit ·
Pollicitam dictis Iuppiter adde fidem ·
D um loquitur totum iam Sol emouerat orbem ·
Et grauis ætherio uenit ab axe fragor ·
T er tonuit sine nube Deus · tria fulmina misit ·
Credite dicenti · mira sed acta loquar ·
A media cœlum regione dehiscere cœpit ·
Summisere oculos cum Duce turba suo ·
E cce leui scutum uersatum leniter aura
Decidit · a populo clamor ad astra uenit ·

T ollit munus humo· cæsa prius ille iuuenca·
Quæ dederat nulli colla premenda iugo·
A tq; ancile uocat· quod ab omni parte recisum est
Quenq; notes oculis· angulus omnis abest·
T unc memor Imperij sortem consistere in illo
Consilium multæ calliditatis init·
P lura iubet fieri simili cælata figura·
Error ut ante oculos insidiantis eat·
M amurius morum, fabræ ne exactior artis
Difficile est ulli dicere· clausit opus·
C ui Numa munificus facti pete præmia dixit·
Si mea nota fides· irrita nulla petes·
I am dederat Salijs à saltu nomina dicta·
Armáq;· et ad certos uerba canenda modos·
C um sic Mamurius· merces mihi gloria detur·
Nomináq; extremo carmine nostra sonent·
I nde sacerdotes operi promissa uetusto
Præmia persoluunt· Mamuriumq; uocant·
N ubere siqua uoles· quamuis properabitis ambo
Differ· habent paruæ commoda magna moræ·
A rma mouent pugnam· pugna est aliena maritis·
Condita cum fuerint· aptius omen erit·
H is etiam coniux capitis discincta dialis
Lucibus, impexas debet habere comas·
T ertia nox demissa suos ubi mouerit ortus·
Conditus è Geminis piscibus alter erit·
N am duo sunt· austris hic est· aquilonibus ille
Proximus. a uentis nomen uterq; tenet·
C um croceis rorare genis Tithonia coniux
Cœperit· & quintæ tempora lucis aget·

S iue est Arctophylax · siue est piger ille Bootes·
Mergetur · uisus effugiet'q; tuos ·
A t non effugiet uindemitor . hoc quoq; causam
Vnde trahat sydus parua docere mora est.
A mpelon intonsum Satyro Nympha'q; creatum
Fertur in Ismarijs Bacchus amasse iugis .
T radidit huic uitem pendentem è frondibus ulmi·
Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.
D um legit in ramo pictas temerarius uuas·
Decidit · amissum Liber in astra tulit.
S extus ubi è terra cliuosum scandet olympum
Phœbus · & alatis æthéra carpet equis·
Quisquis ades · castæ'q; colis penetralia Vestæ·
Gratare · Iliacis thura'q; pone focis .
C æsaris innumeris , quos maluit ipse mereri·
Accessit titulis pontificalis honor.
I gnibus æternis æterni numina præsunt
Cæsaris · imperij pignora iuncta uidet.
D i ueteris Troiæ , dignissima præda ferenti·
Qua grauis Aeneas tutus ab hoste fuit.
O rtus ab Aenea tangit cognata sacerdos
Numina · cognatum Vesta tuere caput ·
Quos sancta fouet ille manu · bene uiuitis ignes·
Viuite inextincti · flamma'q; , dux'q; , precor·
V na nota est Martis nonis · sacrata q̃ illis
Templa putant lucos Véiouis ante duos·
R omulus ut saxo lucum circundedit alto·
Quilibet huc dixit confuge · tutus eris ·
O quàm de tenui Romanus origine creuit·
Turba uetus quàm non inuidiosa fuit,

Ne tamen ignaro nouitas tibi nominis obstet·
Disce· quis iste deus· cur'q; uocetur ita·
Iuppiter est iuuenis·iuueniles aspice uultus·
Aspice deinde manus· fulmina nulla tenent·
Fulmina post ausos cœlum affectare gigantes
Sumpta Ioui· primo tempore inermis erat·
Ignibus Ossa nouis, et Pelion altior Ossa
Arsit·et in solida fixus Olympus humo·
Stat quoq; capra simul· Nymphæ pauisse feruntur
Cretides·infanti lac dedit illa Ioui·
Nunc uocor ad nomen·uegrandia farra coloni,
Quæ male creuerunt· uescaq; parua uocant·
Vis ea si uerbi est· cur non ego Véiouis ædem,
Aedem non magni suspicer esse Iouis?
Iam'q; ubi cœruleum uariabunt sydera cœlum·
Suspice· Gorgonei colla uidebis equi·
Creditur hic cæse grauida ceruice Medusæ
Sanguine respersis prosiluisse comis·
Huic supra nubes, & subter sydera lapso
Cœlum pro terra, pro pede penna fuit·
Iam'q; indignanti noua frena receperat ore·
Cum leuis aonias ungula fodit aquas·
Nunc fruitur cœlo· quod pennis ante petebat·
Et nitidus stellis quinq;, decem'q; micat·
Protinus aspicies uenienti nocte Coronam
Gnosida· Theseo crimine facta dea est·
Iam bene periuro mutarat coniuge Bacchum·
Quæ dedit ingrato fila regenda uiro·
Sorte tori gaudens, quid flebam rustica dixit?
Vtiliter nobis perfidus ille fuit·

I nterea Liber depexos crinibus indos
Vicit· & Eoo diues ab orbe redit.
I nter captiuas facie præstante puellas
Grata nimis Baccho filia regis erat.
F lebat amans coniux· spaciata'q; littore curuo
Edidit incultis talia uerba comis.
E n iterum fluctus similes audite querelas.
En iterum lachrymas accipe arena meas.
D icebam· memini· periure et perfide Theseú.
Ille abijt. eadem crimina Bacchus habet.
N unc quoq; nulla uiro, clamabo, fœmina credat·
Nomine mutato causa relata mea est.
O utinam mea sors quo primum cœperat· isset·
Iam'q; ego præsenti tempore nulla forem.
Quid me in desertis morituram Liber arenis
Seruabas? potui dedoluisse semel.
B acche leuis leuior'q; tuis, quæ tempora cingunt
Frondibus· in lachrymas cognite Bacche meas.
A usus es ante oculos adducta pellice nostros
Tam bene compositum sollicitare torum.
H eu ubi pacta fides? ubi quæ iurare solebas?
Me miseram quoties hæc ego uerba loquor.
T heséa culpabas. fallacem'q; ipse uocabas.
Iudicio peccas turpius ipse tuo.
N esciat hoc quisquam· tacitis'q; doloribus urar·
Ne toties falli digna fuisse puter.
P ræcipue cupiam cælari Theséa· ne te
Consortem culpæ gaudeat esse suæ.
A t puto· præposita est fuscæ mihi candida pellex.
Eueniat nostris hostibus ille color.

Quid tamen hoc refert? uitio tibi gratior ipso est.
Quid facis? amplexus inquinat illa tuos.
B acche fidem præsta: nec præfer amoribus ullam
Coniugis: assueui semper amare uirum.
C eperunt matrem formosi cornua tauri:
Me tua: sed lædit ille pudendus amor.
N e noceat quod amo: nec enim tibi Bacche nocebat.
Quod flammas nobis fassus es ipse tuas.
N ec quod nos uris: mirum facis: ortus in igne
Diceris: et patria raptus ab igne manu.
I lla ego sum: cui tu solitus promittere cœlum.
Hei mihi pro cœlo qualia dona fero.
D ixerat. audierat iandudum uerba querentis
Liber: ut à tergo forte secutus erat.
O ccupat amplexu: lachrymas'q; per oscula siccat.
Et pariter cœli summa petamus ait.
T u mihi iuncta toro: mihi iuncta uocabula sumes.
Nam tibi mutatæ Libera nomen erit.
S int'q; tuæ tecum faciam monimenta Coronæ.
Vulcanus Veneri quam dedit: illa tibi.
D icta facit. gemmas'q; nouem transformat in ignes.
Aurea per stellas nunc micat illa nouem.
S ex ubi sustulerit: totidem quoq; deferet orbes.
Purpureum rapido qui uehit axe diem.
A ltera gramineo spectabis Equiria campo.
Quem Tyberis curuis in latus urget aquis.
Qui tamen eiecta si forte tenebitur unda:
Cœlius accipiet puluerulentus equos.
I dibus est Annæ festum geniale Perennæ.
Non procul à ripis aduena Thybri tuis

P lebs uenit· ac uirides passim disiecta per herbas
Potat· et accumbit cum pare quisq; sua.
S ub Ioue pars durat· pauci tentoria ponunt.
Sunt quibus è ramis frondea facta casa est.
P ars ibi pro rigidis calamos statuere columnis·
Desuper extentas imposuere togas.
S ole tamen, uinóq; calent· annosq; precantur·
Quot sumant Cyathos· ad numerumq; bibunt.
I nuenies illic qui Nestoris ebibat annos·
Quod sit per calices facta Sibylla suos.
I llic et cantant quidquid didicere theatris·
Et iactant faciles ad sua uerba manus·
E t ducunt posito duras cratere choreas·
Cultaq; diffusis saltat amica comis.
C um redeunt· titubant· et sunt spectacula uulgi·
Et fortunatos obuia turba uocat.
O ccurrit· nuper uisa est mihi digna relatu
Pompa· senem potum pota trahebat anus.
Quæ tamen hæc dea sit· quoniam rumoribus errat·
Fabula proposito nulla tegenda meo.
A rserat Aeneæ Didò miserabilis igne·
Arserat extructis in sua fata rogis.
C ompositusq; ignis· tumuliq; in marmore carmen·
Hoc breue, quod moriens ipsa reliquit· erat.
P ræbuit Aeneas et causam mortis· et ensem.
Ipsa sua Didò concidit usa manu.
P rotinus inuadunt Numidæ sine uindice regnum
Et potitur capta maurus Iarba domo.
S éq; memor spretum· Thalamis tamē inquit Elisæ·
En ego, quem toties reppulit illa· fruor.

D iffugiunt Tyrij · quo quenq; agit error · ut olim
Amisso dubiæ rege uagantur apes ·
T ertia nudatas acceperat area messes ·
In'q; cauos ierant tertia musta lacus ·
P ellitur Anna domo · lachrymans'q; sororia linquit
Mœnia · Germanæ iusta dat ante suæ ·
M ista bibunt molles lachrymis ungenta fauillæ ·
Vertice libatas accipiunt'q; comas ·
T er'q; uale dixit · cineres ter ad ora relatos
Pressit · et est illis uisa subesse soror ·
N acta ratem · comites'q; fugæ pede labitur æquo
Mœnia respiciens · dulce sororis opus ·
F ertilis est Melite sterili uicina Cosyræ
Insula · quam libyci uerberat unda freti ·
H anc petit hospitio regis confisa uetusto ·
Hospes opum diues rex ibi Battus erat ·
Q ui postquam didicit casus utriusq; sororis ·
Hæc inquit tellus quantulacunq; tua est ·
E t tamen hospitij seruasset ad ultima munus ·
Sed timuit magnas Pigmalionis opes ·
S igna recensebat bis sol sua · tertius ibat
Annus · et exilio terra paranda noua est ·
F rater adest · bello'q; petit · rex arma perosus
Nos sumus imbelles · tu fuge sospes ait ·
I ussa fugit · uento'q; ratem committit · et undis ·
Asperior quouis æquore frater erat.
E st prope piscosos lapidosi Cratidis amnes
Paruus ager · caméren incola turba uocat ·
I lluc cursus erat · nec longius abfuit inde ·
Quam quantum nouies mittere funda potest ·

V ela cadunt primo' & dubia librantur ab aura.
Findite remigio nauita dixit aquas.
D umq́; parant torto subducere carbasa lino'
Percutitur rapido puppis adunca noto.
I nq́; patens æquor frustra pugnante magistro
Fertur' & ex oculis uisa refugit humus.
A ssiliunt fluctus ·imoq́; à gurgite pontus
Vertitur · & canas alueus haurit aquas.
V incitur ars uento · nec iam moderator habenis
Vtitur · at uotis is quoq; poscit opem.
I actatur tumidas exul Phœnissa per undas'
Humidaq́; opposita lumina ueste tegit.
T unc primum Didò felix est dicta sorori'
Et quicunq; aliquam corpore pressit humum.
D ucitur ad laurens ingenti flamine littus
Puppis' & expositis omnibus hausta perit.
I am pius Aeneas regno, nataq́; Latini
Auctus erat · populos miscueratq́; duos.
L ittore dotali solo comitatus Achate,
Secretum nudo dum pede carpit iter'
A spicit errantem · nec credere sustinet Annam
Esse · quid in Latios ipsa ueniret agros?
D um secũ Aeneas' Anna est' exclamat Achates'
Ad nomen uultus sustulit illa suos.
H eu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
Ante oculos miseræ fata sororis erant.
S ensit' & alloquitur trepidam Cythereius heros'
Flet tamen admonitu mortis Elisa tuæ.
A nna per hanc iuro' quam quondã audire solebas
Tellurem fato prosperiore dari'

P erq́; deos comites·hac nuper sede locatos·
Sæpe meas illos increpuisse moras·
N ec timui de morte tamen·metus abfuit iste·
Hei mihi credibili fortior illa fuit·
N e refer·aspexi non illo corpore digna
Vulnera·tartareas ausus adire domos·
A t tu, seu ratio te nostris appulit oris·
Siue Deus·regni commoda carpe mei.
M ulta tibi memores·nil non debemus Elisæ·
Nomine grata tuo·grata sororis eris·
T alia dicenti (nec enim spes altera restat)
Credidit·errores exposuitq́; suos·
V tq́; domum intrauit Tyrios induta paratus
Incipit Aeneas·cætera turba silet·
H anc tibi cur tradam pia causa, Lauinia coniux
Est mihi·consumpsi naufragus huius opes·
O rta Tyro est·regnum Libyca possedit in ora·
Quam precor ut caræ more sororis ames·
O mnia promittit·falsumq́; Lauinia uulnus
Mente premit tacita·dissimulatq́; metus·
D onaq́; cum uideat præter sua lumina ferri
Multa·tamen mitti clam quoq; multa putat·
N on habet exactum quid agat·furialiter odit·
Et parat insidias·& cupit ulta mori·
N ox erat·ante torum uisa est astare sororis
Squallenti Didò sanguinolenta coma.
E ffuge·ne dubita·mœstum fuge dicere tectum·
Sub uerbum querulas impulit aura fores·
E xilit·& uelox humili super ausa fenestra
Se iacit·audacem fecerat ipse timor·

C umq́; metu rapitur· tunica uelata recincta
Currit· ut auditis territa dama Lupis.
C orniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis
Creditur· et stagnis occuluisse suis.
S idonis interea magno clamore per agros
Quæritur· apparent signa· notæq́; pedum.
V entum erat ad ripas· inerant uestigia ripis·
Sustinuit tacitas conscius amnis aquas.
I psa loqui uisa est. placidi sum Nympha Numici·
Amne perenne latens Anna perenna uocor.
P rotinus erratis læti uescuntur in agris.
Et celebrant largo seq́;, diemq́; mero.
S unt qbus hæc Luna est· quia mẽsibus ĩpleat annũ
Pars Themin, inachiam pars putat esse bouem.
I nuenies qui te Nymphen Atlantida dicant·
Teq́; Ioui primos Anna dedisse cibos.
H æc quoq;, quam referã· nostras peruenit ad aures
Fama· nec à ueri dissidet illa fide.
P lebs uetus, et nullis etiam tunc tuta tribunis
Fugit· et in sacri uertice montis erat.
I am quoq;, quem secum tulerant· defecerat illis
Victus· et humanis usibus apta Ceres.
O rta sub urbanis quædam fuit Anna bouillis
Pauper sed multæ sedulitatis anus.
I lla leui mitra canos incincta capillos
Fingebat trepida rustica liba manu.
A tq; ita per populum fumantia mane solebat
Diuidere· hæc populo copia grata fuit.
P ace domi facta· signum posuere perenne·
Quod sibi defectis illa ferebat opem.

N unc mihi cur cantent superest obscœna puellæ
Dicere. nam coeunt certa'q; probra canunt.
N uper erat dea facta: uenit Gradiuus ad Annam.
Et cum seducta talia uerba refert.
M ense meo coleris. iunxi mea tempora tecum.
Pendet ab officio spes mihi magna tuo.
A rmiger armigeræ correptus amore Mineruæ
Vror: et hoc longo tempore uulnus alo.
E ffice: di studio similes coeamus in unum.
Conueniunt partes hæ tibi comis anus.
D ixerat: illa deum promisso ludit inani:
Et stultam dubia spem trahit usq; mora.
S æpius instanti mandata peregimus inquit:
Euicta est: precibus uix dedit illa manus.
C redit amans: Thalamos'q; parat: deducitur illuc
Anna tegens uultus ut noua nupta suos.
O scula sumpturus subito Mars aspicit illam.
Nunc pudor elusum: nunc subit ira deum.
L udit amatorem caræ noua diua Mineruæ.
Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
I nde ioci ueteres: obscœna'q; uerba canuntur:
Et iuuat hanc magno uerba dedisse deo.
P ræteriturus eram gladios in principe fixos
Cum sic à castis Vesta locuta focis.
N e dubita meminisse: meus fuit ille sacerdos:
Sacrilegæ telis me petiere manus.
I psa uirum rapui: simulachra'q; nuda reliqui:
Quæ cecidit ferro Cæsaris umbra fuit.
I lle quidem cœlo positus Iouis atria uidit.
Et tenet in magno templa dicata foro.

A t quicunq; nefas ausi prohibente deorum
Numine · polluerant pontificale caput ·
M orte iacent merita · testes estote Philippi ·
Et quorum sparsis ossibus albet humus .
H oc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
Cæsaris · ulcisci iusta per arma patrem .
P ostera cum teneras Aurora refecerit herbas ·
Scorpius à prima parte uidendus erit .
T ertia post Idus lux est celeberrima Baccho .
Bacche faue Vati dum tua festa cano .
N ec referam Semélen · ad quam nisi fulmina secum
Iuppiter afferret paruus inermis eras .
N ec, puer ut posses maturo tempore nasci ·
Expletum patrio corpore matris onus .
B istonas et Scythicos longum est narrare triũphos ·
Et domitas gentes thuris et Inde tuas .
T u quoq; Thebanæ mala præda tacebere matris ·
Inq; tuum furijs acte Lycurge genu .
E cce libet subitos Pisces thyrrenaq; monstra
Dicere · sed non est carminis huius opus .
C arminis huius opus causas exponere · quare
Vilis anus populos ad sua liba uocet .
A nte tuos ortus aræ sine honore fuerunt
Liber · et in gelidis herba reperta focis .
T e memorant Gange totoq; oriente subacto ·
Primitias magno supposuisse Ioui .
C innama tu primus · captiuaq; thura dedisti ·
Deq; triumphato uiscera tosta boue .
N omine ab Autoris ducunt Libamina nomen .
Libaq; ꝙ sanctis pars datur inde focis .

Liba

L ibá deo fiunt· sucis quia dulcibus idem
Gaudet· & à Baccho mella reperta ferunt.
I bat arenoso Satyris comitatus ab Hebro.
Non habet ingratos fabula nostra iocos.
I amq; erat ad Rhodópen· pangeáq; flumina uentū
Aeriferæ comitum concrepuere manus·
E cce nouæ uolucres coeunt tinnitibus actæ·
Quosq; mouent sonitus æra· sequuntur apes.
C olligit errantes· & in arbore claudit inani
Liber· & inuenti præmia mellis habet.
V t Satyri, lenisq; senex tetigere saporem·
Quærebant flauos per nemus omne fauos·
A udit in exesa stridorem examinis ulmo·
Aspicit· & cælat· dissimulatq; senex.
V tq; piger pandi tergo residebat aselli·
Applicat hunc ulmo· corticibusq; cauis·
C onstitit ipse super ramoso stypite nixus·
Atq; auide trunco condita mella petit.
M illia crabronum coeunt· & uertice nudo
Spicula defigunt· oráq; prima notant.
I lle cadit præceps· & calce feritur aselli·
Inclamatq; suos· auxiliumq; uocat.
C oncurrunt Satyri· turgentiaq; ora parentis
Rident· percusso claudicat ille genu.
R idet & ipse deus· limumq; inducere monstrat·
Hic paret monitis· & linit ora luto.
M elle pater fruitur· liboq; infusa calenti
Iure repertori splendida mella damus.
F œmina cur præstet· non est rationis opertæ.
Fœmineos thyrso concitat ille choros.

C uranus hoc faciat quæris? uinosior ætas
 Hæc erat · & grauidæ munera uitis amat.
C ur edera hæc cincta ē? edera ē gratissima Baccho·
 Hoc quoq; cur ita sit · dicere nulla mora est.
N ysiades Nymphas, puerum quærente nouerca,
 Hanc frondem cunis opposuisse ferunt.
R estat ut inueniam · quare toga libera detur.
 Lucifer is pueris candide Bacche tuis.
S iue ꝙ ipse puer semper, iuuenis'q; uideris·
 Et media est ætas inter utrunq; tibi·
S eu quia tu pater es · patres sua pignora natos
 Commendant curæ · numinibus'q; tuis.
S iue ꝙ es liber · uestis quoq; libera per te
 Sumitur · & uitæ liberioris iter.
A ut quia, cum colerent prisci studiosius agros·
 Et faceret patrio rure senator opus·
E t caperet fasces à curuo consul aratro·
 Nec crimen duras esset habere manus·
R usticus ad ludos populus ueniebat in urbem.
 Sed Dis, non studijs ille dabatur honos.
L uce sua ludos uuæ commentor habebat·
 Quos cum tædifera nunc habet ille Dea.
E rgo ut Tyronum celebrare frequentia posset·
 Visa dies dandæ non aliena togæ.
M ite pater caput huc · placatu'q; cornua uertas·
 Et des ingenio uela secunda meo.
I tur ad argeos · qui sunt · sua pagina dicet
 Hac, sicut memini · præterita'q; die.
S tella Lycaoniam uergit decliuis ad arcton
 Miluius. hæc illa nocte uidenda uenit.

Quid dederit uolucri, si uis cognoscere cœlum.
Saturnus regnis à Ioue pulsus erat.
Concitat iratus ualidos Titanas in arma.
Quæq; fuit fatis debita tentat opem.
Matre satus terra, monstrum mirabile, taurus
Parte sui serpens posteriore fuit.
Hunc triplici muro lucis incluserat atris
Parcarum monitu Styx uiolenta trium.
Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset.
Sors erat æternos uincere posse Deos.
Immolat hũc Briareus, facta ex Adamãte securi.
Et iamiam flammis exta daturus erat.
Iuppiter alitibus rapere imperat, attulit illi
Miluius, & meritis uenit in astra suis.
Vna dies media est, et fiunt sacra Mineruæ.
Nomina quæ iunctis quinq; diebus habent.
Sanguine prima uacat nec fas concurrere ferro.
Causa, ꝙ est illa nata Minerua die.
Altera, tresq; super strata celebrantur arena.
Ensibus exertis bellica læta dea est.
Palláda nunc pueri teneræq; ornate puellæ.
Qui bene placarit Palláda, doctus erit.
Pallade placata lanam mollire puellæ
Discant, & plenas exonerare colos.
Illa etiam stantes radio percurrere telas
Erudit, et rarum pectine denset opus.
Hanc cole qui maculas læsis de uestibus aufers.
Hanc cole uelleribus quisquis ahena paras.
Nec quisquam inuita faciet bene uincula plantæ
Pallade, sit Titio doctior ille licet.

Et licet antiquo manibus collatus Epeo
Sit prior · irata Pallade · mancus erit ·
Vos quoq; Phœbæa morbos qui pellitis arte ·
Munera de uestris pauca referte deæ ·
Nec uos turba feri sensu fraudata magistri
Spernite · discipulos attrahit illa nouos ·
Quiq; moues cœlum · tabulasq; coloribus uris ·
Quiq; facis docta mollia saxa manu ·
Mille dea est operum · certe dea carminis illa est ·
Si mereor · studijs adsit amica meis ·
Cœlius ex alto qua mons descendit in æquum ·
Hic ubi non plana est · sed prope plana uia est ·
Parua licet uideas captæ delubra Mineruæ ·
Quæ dea natali cœpit habere suo ·
Nominis in dubio causa est · capitale uocamus ·
Ingenium solers · ingeniosa dea est ·
An, quia de capitis fertur sine matre paterni
Vertice cum clypeo prosiluisse suo ·
An, quia perdomitis ad nos captiua Phaliscis
Venit · et hoc signum littera prima docet ·
An, ꝙ habet capitis legem · quæ pendere pœnas
Ex illo iubeat furta recepta loco ·
A` quacunq; trahas ratione uocabula Pallas ·
Pro ducibus nostris ægida semper habe ·
Summa dies è quinq; tuba lustrare canora
Admonet · et forti sacrificare deæ ·
Nunc potes ad Solem sublato dicere uultu ·
Hic here phrixeæ uellera pressit ouis ·
Seminibus tostis sceleratæ fraude nouercæ ·
Substulerat nullas · ut solet · herba comas ·

M ittitur ad Tripodas certa qui sorte reportet·
Quam sterili terræ Delphicus edat opem.
H ic quoq; corruptus cum semine nuntiat Helles
Et iuuenis Phrixi funera sorte peti.
V sq; recusantem ciues· et tempus· et Inó
Compulerant regem iussa nefanda pati.
E t soror, et Phrixus uelati tempora uittis
Stant simul ante aras· iunctáq; fata gemunt.
A spicit hos ut forte pependerat æthere mater·
Et ferit attonita pectora nuda manu.
I nq; Draconigenam nimbis comitantibus urbem
Desilit· et natos eripit inde suos·
V tq; fugam capiant· Aries nitidissimus auro
Traditur· ille uehit per freta longa duos.
D icitur infirma cornu tenuisse sinistra
Fœmina· cum de se nomina fecit aquæ.
P ené simul perijt· cum uult succurrere lapsæ
Frater· et extentas porrigit usq; manus.
F lebat· ut amissa Gemini cum sorte pericli
Cœruleo iunctam nescius esse deo·
L ittoribus tactis Aries fit sydus· et huius
Peruenit in colchas aurea lana domos.
T res ubi luciferos ueniens præmiserit Eós·
Tempora nocturnis æqua diurna feret·
I nde quater pastor saturos ubi clauserat hædos·
Canuerint herbæ rore recente quater·
I anus adorandus· cum quo Concordia mitis·
Et Romana salus, aráq; Pacis erit·
L una regit menses· huius quoq; tempora mensis
Finit· Auentino Luna colenda iugo.

P. O. NASONIS FASTORVM LIBER QVARTUS.

a L ma faue dixi geminorũ mater amorũ.
Ad vatem uultus rettulit illa suos.
Quid tibi ait mecum? certe modo festa canebas.
Num uetus in molli pectore uulnus habes?
S cis dea respondi de uulnere risit & aer
Protinus ex illa parte serenus erat.
S aucius, aut sanus nunq̃ tua signa reliqui.
Tu mihi propositum tu mihi semper onus.
Quæ decuit primis sine crimine lusimus annis.
Nunc teritur nostris area maior equis.
T empora cum causis annalibus eruta priscis,
Lapsáq; sub terras, ortáq; signa cano.
V enimus ad quartum quo tu celeberrima mẽsem
Et Vatem, & mensem, scis Venus esse tuos.
M ota Cytherea leuiter mea tempora Myrto
Contigit & cœptum perfice dixit opus.
S ensimus & causæ subito patuere dierum.
Dum licet & spirant flamina nauis eat.
S iqua tamen pars te de fastis tangere debet
Cæsar in Aprili quod tuearis habes.
H ic ad te magna descendit origine mensis
Et fit adoptiua nobilitate tuus.
H oc pater Iliades cum longum scriberet annum
Vidit & autores rettulit ille suos.
V tq; fero Marti primam dedit ordine sortem
Quod sibi nascenti proxima causa fuit.

Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
Alterius uoluit mensis habere locum.
Principiumq́; sui generis·reuolutaq́; quærens
Secula·cognatos uenit adusq; Deos·
Dardanon Electra quis nescit Atlantide natum?
Scilicet Electram concubuisse Ioui?
Huius Erichthonius·tros est generatus ab illo·
Asaracum creat hic·Asaracusq́; capyn·
Proximus Anchises·cum quo commune parentis
Non dedignata est nomen habere Venus.
Hinc satus Aeneas pietas spectata per ignes·
Sacra,patremq́; humeris,altera sacra,tulit·
Venimus ad felix aliquando nomen Iuli·
Vnde domus teucros Iulia tangit auos.
Posthumus hinc·qui q͏̄ syluis fuit ortus in altis·
Syluius in latia gente uocatus erat·
Isq; Latine tibi pater est·subit Alba Latinum·
Proximus est titulis Epytus Alba tuis·
Ille dedit captæ repetita uocabula Troiæ·
Et tuus est idem Calpete factus auus·
Accipiens regnum post hunc Tyberinus·ab illo
Dicitur in thuscæ gurgite mersus aquæ·
Iam tamen Agrippā natum·Remulumq́; nepotem
Viderat·in Remulum fulmina missa ferunt·
Venit Auentinus post hos·locus unde uocatur
Mons quoq;·post illum tradita regna Procæ·
Quem sequitur duri Numitor germanus Amuli·
Ilia cum Lauso de Numitore sati·
Ense cadit patrui Lausus·placet Ilia Marti·
Teq́; parit gemino iuncte Quirine Remo·

Ille suos Venerem semper matremq; parentes
Dixit et emeruit uocis habere fidem.
Neue secuturi possent nescire nepotes·
Tempora Dis generis continuata dedit.
Sed Veneris mensem graio sermone notatum
Auguror· à spumis est dea dicta maris.
Nec tibi sit mirum græco rem nomine dici·
Itala nam tellus græcia maior erat.
Venerat Euander plena cum classe suorum·
Venerat Alcides graius uterq; genus.
Hospes Auentinis armentum pauit in aruis
Clauiger· & tanto est Albula pota deo.
Dux quoq; Naritius· testes Læstrygones extant·
Et ꝙ adhuc Circes nomina littus habet.
Etiam Telegoni· iam mœnia Tyburis udi
Stabant· argolicæ quæ posuere manus.
Venerat Atrides fatis agitatus Halesus·
A quo se dictam terra Phalisca putat.
Adijce Troianæ suasorem Antenora pacis·
Et generum Oeniden Appule Daune tuum·
Serus ab Iliacis· et post Antenora flammis
Attulit Aeneas in loca nostra deos·
Huius erat Solemus phrygia comes unus ab Ida·
A quo Sulmonis mœnia nomen habent·
Sulmonis gelidi patriæ Germanice nostræ·
Me miserum Scythico quàm procul illa solo est.
Ergo age· tam longas sed supprime musa querelas·
Non tibi sunt mœsta sacra canenda lyra.
Quo non liuor adit? sunt qui tibi mensis honorem
Eripuisse uelint· inuideantq; Venus.

N am, quia Ver aperit tunc omnia · densáq; cedit
Frigoris asperitas · fœtáq; terra patet ·
A prilem memorant ab aperto tempore dictum ·
Quem Venus iniecta uendicat alma manu ·
I lla quidem totum dignissima temperat orbem ·
Illa tenet nullo regna minora deo ·
I uráq; dat cœlo · terræ · & natalibus undis ·
Peráq; suos coitus continet omne genus ·
I lla deos omnes (longum est numerare) creauit ·
Illa satis causas · arboribusq; dedit ·
I lla rudes animos hominum contraxit in unum ·
Et docuit iungi cum pare quenq; sua ·
Quid genus oẽ creat uolucrũ nisi blanda uoluptas?
Nec coeant pecudes · si leuis absit amor ·
C um mare trux Aries cornu decertat · at idem
· Frontem dilectæ lædere parcit ouis ·
D eposita sequitur Taurus feritate iuuencam ·
Quem toti saltus, quem nemus omne tremit ·
V is eadem lato quodcunq; sub æquore uiuit ·
Seruat · et innumeris piscibus implet aquas ·
P rima feros habitus homini detraxit . ab illa
Venerunt cultus · mundáq; cura solo ·
P rimus amans carmen uigilatum nocte negatæ
Dicitur ad clausas concinuisse fores ·
E loquiumq; fuit duram exorare puellam ·
Proq; sua causa quisq; disertus erat ·
M ille per hanc artes notæ · studióq; placendi,
Quæ latuere prius · multa reperta ferunt ·
H anc quisquam titulo mensis spoliare secundi
Audeat? à nobis sit furor iste procul.

Quid ꝙ ubiq; potens · templu'q; frequentibus aucta
Vrbe tamen nostra ius dea maius habet ·
Pro Troia Romane tua Venus arma ferebat ·
Cum gemuit teneram cuspide læsa manum ·
Cœlestes'q; duas Troiano iudice uicit ·
Ah nolim uictas hoc meminisse deas ·
Assaraci'q; Nurus dicta est · ut scilicet olim
Magnus iuleos Cæsar haberet auos.
Nec Veneri tempus, quàm uer erat aptius ullum ·
Vere nitent terræ · uere remissus ager ·
Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt ·
Nunc tumido gemmas cortice palmes agit ·
Et formosa Venus formoso tempore digna est ·
Vt'q; solet Marti continuata suo ·
Vere monet curuas materna per æquora puppes
Ire · nec hybernas iam timuisse minas ·
Rite deam colitis latiæ matres'q; , nurus'q; ·
Et uos quis uittæ · longa'q; uestis abest ·
Aurea marmoreo redimicula demite collo ·
Nunc alij flores · nunc noua danda rosa est ·
Vos quoq; sub uiridi myrto iubet illa lauari ·
Causa'q; cur iubeat · discite · certa subest ·
Littore siccabat rorantes rore capillos ·
Viderunt Satyri turba proterua deam ·
Sensit · & apposita texit sua corpora myrto ·
Tuta fuit facto · uos'q; referre iubet ·
Discite nunc quare fortunæ thura uirili
Detis · eo gelida qui locus humet aqua ·
Accipit ille locus posito uelamine cunctas ·
Et uitium nudi corporis omne uidet ·

V t tegat hoc · cælet'q; uiros fortuna uirilis
Præstat · & hoc paruo thure rogata facit ·
N e pigeat tritum niueo cum lacte papauer
Sumere · et expressis mella liquata fauis ·
C um primum Cupido Venus est deducta marito ·
Hoc bibit · ex illo tempore nupta fuit ·
I llam supplicibus uerbis placate sub illa
Et forma, & mores, & bona fama manet.
R oma pudicitia proauorum tempore lapsa est ·
Cumæam ueteres consuluistis anum ·
T empla iubet fieri Veneri · quibus ordine factis ·
Inde Venus uerso numine corda tenet ·
S emper ad Aeneadas placido pulcherrima uultu
Respice · tot'q; tuas diua tuere nurus ·
D um loquor elatæ metuendus acumine caudæ
Scorpius in uirides præcipitatur aquas ·
N ox ubi transierit · cœlum'q; rubescere primo
Cœperit · & tactæ rore queruntur aues ·
S emustam'q; facem uigilata nocte uiator
Ponet · & ad solitum rusticus ibit opus ·
P leiades incipient humeros releuare paternos ·
Quæ septem dici · sex tamen esse solent ·
S eu q in amplexus sex hinc uenere deorum
Nam Steropen Marti concubuisse ferunt ·
N eptuno Halcyonen · et te formosa Celenó ·
Maian · et Electram Taigetam'q; Ioui ·
S eptima mortali Merópe tibi Sisyphe nupsit ·
Pœnitet · et facti sola pudore latet ·
S iue q Electra Troiæ spectare ruinas
Non tulit ante oculos opposuit'q; manum ·

T er sine perpetuo cœlum uersetur in axe·
Ter iungat Titán · ter'q; resoluat equos·
P rotinus inflexo Berecynthia tibia cornu
Flabit· & Idææ festa parentis erunt.
I bunt semimares · et inania tympana tundent·
Aera'q; tinnitus ære repulsa dabunt.
I psa sedens molli comitum ceruice feretur
Vrbis per medias exululata uias.
S cena sonat · ludi'q; uocant · spectate Quirites·
Et fora Marte suo litigiosa uacant.
Quærere multa libet · sed me sonus æris acuti
Terret · et horrendo Lotos adunca sono.
a dea · quam scite doctas cybeleia neptes
Vidit · et has curæ iussit adesse meæ.
P andite mandati memores Heliconis alumnæ·
Gaudeat assiduo cur dea magna sono.
s ic ego, sic Eratò mensis cythereius illi
Cessit · q teneri nomen amoris habet.
R eddita Saturno sors hæc erat · optime regum
A nato sceptris excutiere tuis.
I lle suam metuens, ut quæq; erat edita · prolem
Deuorat · immersam uisceribus'q; tenet.
S æpe Rhea questa est · toties fœcunda, nec unquam
Mater · & indoluit fertilitate sua.
I uppiter ortus erat · pro magno teste uetustas
Creditur · acceptam parce mouere fidem.
V este latens saxum cœlesti gutture sedit·
Sic genitor fatis decipiendus erat.
A rdua iandudum resonat tinnitibus Ida·
Tutus ut infanti uagiat ore puer.

Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes·
Hoc Curetes habent· hoc Corybantes opus.
Res latuit patrem· prisciq́; imitantia facti
Aera deæ comites· raucaq́; terga mouent.
Cymbala pro galeis· pro scutis tympana pulsant·
Tibia dat phrygios, ut dedit ante· modos.
Desierat. cœpi cur huic genus acre leonum
Præbeat insolitas ad iuga curua iubas?
Desieram. cœpit. feritas mollita per illam
Creditur· id curru testificata suo est.
At cur turrifera caput est onerata Corona?
An primis turres urbibus illa dedit?
Annuit. unde uenit dixi sua membra secandi
Impetus? ut tacui· Pieris Orsa loqui.
Phryx puer in syluis facie spectabilis altis
Turrigeram casto iunxit amore deam.
Hunc sibi seruari uoluit· sua templa tueri·
Et dixit. semper fac puer esse uelis.
Ille fidem iussis dedit· et si mentiar inquit·
Vltima, qua fallam· sit Venus illa mihi.
Fallit· & in Nympha Sangaride desinit esse
Quod fuit. hinc pœnas exigit ira deæ.
Naiáda uulneribus succidit in arbore factis·
Illa perit. fatum Naiádos arbor erat.
Hic furit. et credens Thalami procumbere tectum·
Effugit· & cursu Didyma summa petit.
Et modo tolle faces· remoue modo uerbera· clamat
Sæpe Palæstinas iurat adesse deas.
Ille etiam saxo corpus laniauit acuto·
Longaq́; in immundo puluere tracta coma est.

Voxq; fuit. merui. meritas do sanguine poenas.
Ah pereant partes. quae nocuere mihi.
Ah pereant dicebat adhuc. onus inguinis aufert.
Nullaq; sunt subito signa relicta uiri.
Venit in exemplum furor hic. mollesq; ministri
Caedunt iactatis uilia membra comis.
Talibus Aoniae facunda uoce Camoenae.
Reddita quaesiti causa furoris erat.
Hoc quoq; dux operis moneas precor. unde petita
Venerit. an nostra semper in urbe fuit.
Dindymon, et Cybelen. et Amoenã frõdibus Iden
Semper, et Iliacas mater amauit opes.
Cum Troiam Aeneas Italos portaret in agros.
Est dea sacriferas penè secuta rates.
Sed non dum fatis latio sua numina posci
Senserat assuetis substiterat'q; locis.
Post. ut Roma potens opibus iam secula quinq;
Vidit. & è domito sustulit orbe caput.
Carminis Euboici fatalia uerba sacerdos
Inspicit. inspectum tale fuisse ferunt.
Mater abest. matrem iubeo Romane requiras.
Cum ueniet. casta est accipienda manu.
Obscurae sortis patres Ambagibus errant.
Quaéue parens absit. quóue petenda loco.
Consulitur Paeán diuumq; accersite matrem
Inquit in Idaeo est inuenienda iugo.
Mittuntur proceres. phrygiae tunc sceptra tenebat
Attalus. Ausonijs rem negat ille uiris.
Mira canam. longo tremuit cum murmure tellus.
Et sic est adytis diua locuta suis.

Ipsa peti uolui. nec sit mora. mitte uolentem.
Dignus Roma locus, quo deus omnis eat.
Ille soni terrore pauens proficiscere dixit.
Nostra eris. in phrygios Roma refertur auos.
Protinus innumeræ cædunt pineta secures.
Illa quibus fugiens Phryx pius usus erat.
Mille manus coeunt. & picta coloribus ustis
Cœlestum matrem concaua puppis habet.
Illa sui per aquas fertur tutissima nati.
Longaq; Phrixeæ stagna sororis adit.
Rhœteumq; capax, sigeaq; littora transit.
Et Tenedon ueteres Ectionis opes.
Cyclades excipiunt. Lesbo post terga relicta
Quaq; Carysteis frangitur unda uadis.
Transit & Icarium. lapsas ubi perdidit alas
Icarus. & uastæ nomina fecit aquæ.
Tunc leua Creten. dextra Pelopeidas undas
Deserit. & Veneri sacra Cythæra petit.
Hinc mare trinacrium, candens ubi tingere ferrum
Brontes, & Steropes, Agmonidesq; solent.
Aequoraq; afra legit. Sardoaq; regna sinistris
Prospicit a remis. Ausoniamq; tenet.
Hostia contigerat. qua se Tyberinus in altum
Diuidit. et campo liberiore natat.
Omnis eques, mistaq; grauis cum plebe senatus
Obuius ad Thusci fluminis ora uenit.
Procedunt pariter matres. nataq; uiriq;.
Quæq; colunt sanctos uirginitate focos.
Sedula fune uiri contento brachia lassant.
Vix tulit aduersas hospita nauis aquas.

Sicca diu fuerat tellus· sitis usserat herbas·
Sedit limoso fessa carina uado.
Quisquis adest operi plusquam pro parte laborat·
Adiuuat et fortes uoce sonante manus.
Illa uelut medio stabilis sedet insula ponto·
Attoniti monstro stant'q;, pauent'q; uiri.
Claudia quinta genus Clauso referebat ab alto·
Nec facies impar nobilitate fuit.
Casta quidem (sed non est credita) rumor iniquus
Læserat· et falsi criminis acta rea est.
Cultus, et ornatos uarie prodisse capillos
Obfuit· ad rigidos lingua'q; prompta senes.
Conscia mens recti famæ mendacia ridet·
Sed nos in uitium credula turba sumus.
Hæc ubi castarum processit ab agmine matrum·
Et manibus puram fluminis hausit aquam·
Ter caput irrorat· ter tollit ad æthera palmas·
Quicunq; aspiciunt mente carere putant.
Summisso'q; genu· uultus in imagine diuæ
Fixit· et hos egit crine iacente sonos.
Supplicis alma tuæ genitrix fœcunda deorum
Accipe sub certa conditione preces.
Casta negor· si tu damnas· meruisse fatebor·
Morte luam pœnas iudice uicta dea.
Sed si crimen abest· tu nostræ pignora uitæ
Re dabis· & castas casta sequere manus.
Dixit· & exiguo funem conamine traxit.
Mira, sed in scena testificata loquar.
Mota dea est· sequitur'q; ducem· laudat'q; sequēdo·
Index lætitiæ fertur ad astra sonus.

Fluminis

F luminis ad flexum ueniunt. Tyberina priores
Atria dixerunt unde sinister abit.
N ox erat: & querno religant in stypite funem:
Dantq; leui somno corpora functa cibo.
L ux erat: & querno soluunt a stypite funem.
Ante tamen posito thura dedere foco.
A nte coronarunt puppem: & sine labe iuuencam
Mactarunt: operum, coniugijq; rudem.
E st locus: in Tyberim quo lubricus influit Almo.
Et nomen magno perdit in amne minor.
I llic purpurea canus cum ueste sacerdos
Almonis dominam, sacraq; lauit aquis.
E xululant comites: furiosaq; tibia flatur:
Et feriunt molles taurea terga manus.
C laudia præcedit læto celeberrima uultu:
Credita uix tandem teste pudica dea.
I psa sedens plaustro porta est inuecta capena:
Sparguntur iunctæ flore recente boues.
N asica accepit. templi non perstitit autor:
Augustus nunc est: ante Metellus erat.
S ubstitit hic Erato: mora fit. dum cætera quæro.
Dic inquam: parua cur stype quærat opes?
C ontulit æs populus de quo delubra Metellus
Fecit ait: dandæ mos stypis inde manet.
C ur uicibus factis ineunt conuiuia quæro:
Tunc magis indictas concelebrantq; dapes.
Q uod bene mutarit sedem Berecynthia dixit:
Captant mutatis sedibus omen idem:
I nstiteram. quare primi megalesia ludi
Vrbe forent nostra. tum dea (sensit enim.)

Illa Deos inquit peperit · cessere parenti ·
Principiumq; dati mater honoris habet ·
Cur igitur gallos, qui se excidêre · uocamus?
Cum tantum à Phrygia gallica distat humus?
Inter ait uiridem Cybêlen, altasq; Celænas
Amnis it insana nomine gallus aqua ·
Qui bibit inde · furit · procul hinc discedite · quis est
Cura bonæ mentis · qui bibit inde · furit ·
Non pudet herbosum dixi posuisse moretum
In dominæ mensis · an sua causa subest?
Lacte mero ueteres usi narrantur & herbis ·
Sponte sua siquas terra ferebat · ait ·
Candidus elixæ miscetur caseus herbæ ·
Cognoscat Priscos ut dea Prisca cibos ·
Postera cum cœlo motis Pallantiàs astris
Fulserit & niueos Luna leuarit equos ·
Qui dicit · quondam sacrata est colle Quirini ·
Hac fortuna die publica · uerus erit ·
Tertia lux (memini) ludis erit hac mihi quidam
Spectanti senior, contiguusq; loco ·
Hæc ait illa dies · libycis qua Cæsar in oris
Perfida magnanimi contudit arma Iubæ ·
Dux mihi Cæsar erat · sub quo meruisse tribunus
Glorior · officijs præfuit ille meis ·
Hanc ego militia sedem · tu pace parasti
Inter bisquinos usus honore uiros ·
Plura locuturi subito subducimur imbre ·
Pendula cœlestes Libra mouebat aquas ·
Ante tamen, quàm summa dies spectacula sistat ·
Ensifer Orion æquore mersus erit ·

P roxima uictricem cum Romam inspexerit Eós·
Et dederit Phœbo stella fugata locum·
C ircus erit pompa celeber· numeroq́; deorum·
Primaq́; uentosis palma petetur equis·
H inc Cereris ludi· non est opus indice causæ.
Sponte deæ munus· promeritumq́; patet.
P anis erant primis uirides mortalibus herbæ·
Quas tellus nullo sollicitante dabat.
E t modo carpebant uiuax in cæspite gramen·
Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant.
P ostmō glās nata est· bene erat iam glāde reperta·
Duraq́; magnificas quercus habebat opes.
P rima Ceres homine ad meliora alimenta uocato·
Mutauit glandes· utiliore cibo.
I lla iugo tauros collum præbere coegit.
Tunc primum soles eruta uidit humus.
A es erat in pretio· chalybis iam massa placebat.
Heu heu perpetuo debuit illa tegi.
P ace Ceres læta est· & uos orate coloni
Perpetuam pacem· pacificumq́; ducem.
F arra deæ, micæq́; licet salientis honorem
Detis· & in ueteres thurea grana focos·
E t si thura aberunt· unctas accendite tædas·
Parua bonæ Cereri· sint modo casta· placent.
A boue succincti cultros remouete ministri.
Bos aret· ignauam sacrificate suem.
A pta iugo ceruix, & non ferienda securi,
Viuat· et in dura sæpe laboret humo.
E xigit iste locus· raptus ut uirginis edam.
Plura recognosces· pauca docendus eris.

T erra tribus scopulis uastum procurrit in æquor
Trinacris · à positu nomen adepta loci.
G rata domus Cereri · multas ea possidet urbes ·
In quibus est culto fertilis Aenna solo.
F rigida cœlestum matres Arethusa uocarat ·
Venerat ad sacras & dea flaua dapes.
F ilia, consuetis ut erat comitata puellis ·
Errabat nudo per sua prata pede.
V alle sub umbrosa locus est aspergine multæ
Humidus ex alto desilientis aquæ.
T ot fuerant illic · quot habet natura colores ·
Pictaq; dissimili flore nitebat humus.
Quem simul aspexit · comites accedite dixit ·
Et mecum plenos flore referte sinus.
P ræda puellares animos delectat inanis ·
Et non sentitur sedulitate labor.
H æc implet Calathos lento de uimine nexos ·
Hæc gremium · laxos degrauat illa sinus ·
I lla legit calthas · huic sunt uiolaria curæ ·
Illa papauereas subsecat ungue comas ·
H as Hyacinthe tenes · illas Amarante moraris ·
Pars thyma, pars rorē, pars meliloton amant ·
P lurima lecta rosa est · sunt et sine nomine flores ·
Ipsa crocos tenues · liliaq; alba legit.
C arpendi studio paulatim longius itur ·
Et dominam casu nulla secuta comes.
H anc uidet · & uisam patruus uelociter aufert ·
Regnaq; cæruleis in sua portat equis.
I lla quidem clamabat · Io carissima mater
Auferor · ipsa sinus absciderat q; suos.

P anditur interea diti uia· nanq; diurnum
Lumen inassueti uix patiuntur equi.
A t chorus æqualis, cumulatis flore canistris,
Persephóne clamant ad tua dona ueni.
V t clamata silet· montes ululatibus implent·
Et feriunt mœsta pectora nuda manu.
A ttonita est plăgore Ceres· modo uenerat Aennam·
Nec mora, me miseram, filia dixit ubi es?
M entis inops rapitur· ut quas audire solemus·
Threicias fusis Menádas ire comis.
V t uitulo mugit sua mater ab ubere rapto·
Et quærit fœtus per nemus omne suos.
S ic Dea non retinet gemitus· & concita cursu
Fertur· & è campis incipit Aenna tuis.
I nde puellaris nacta est uestigia plantæ·
Et pressam noto pondere uidit humum.
F orsitan illa dies erroris summa fuisset.
Si nom turbassent signa reperta sues.
I am'q; leontinos· anisena'q; flumina cursu
Præterit & ripas herbifer Aci tuas.
P ræterit et Cyánen· & fontes lenis Anapi·
Et te uorticibus non adeunde Gela.
L iquerat Ortygiam· Megarea'q;· Pantagiam'q;·
Qua'q; Simethæas accipit æquor aquas.
A ntra'q; Cyclopum positis exusta caminis·
Qui'q; locus curuæ nomina falcis habet.
H iméran· et Didýmen· Agrigēta'q; Tauromenio'q;·
Sacrorum'q; Melam pascua læta boum.
H inc Camerinā adijt· Thapson'q;· et Eloria tempe·
Qua'q; iacet Zephyro semper apertus Eryx.

Iamq́; Peloridden· Lilybeia· iamq́; Pachynon·
Lustrauit terræ cornua prima suæ.
Quacunq; ingreditur· miseris loca cuncta querelis
Implet· ut amissum cum gemit ales Ityn.
Perq́; uices modo Persephóne· modo filia mater
Clamat · et alternis nomen utrunq; ciet.
Sed neq; Persephóne Cererem· nec filia matrem
Audit· & alternis nomen utrunq; perit.
Vnaq́;· pastorem uidisset an arua colentem
Vox erat· hac gressus ecqua puella tulit?
Iam color unus inest rebus· tenebrisq́; teguntur
Omnia· iam uigiles conticuere canes.
Alta iacet uasti super ora Typhωéos Aetna·
Cuius anhelatis ignibus ardet humus·
Illic accendit geminas pro lampade pinus·
Hinc Cereris sacris nunc quoq; tæda datur.
Est specus exesi structura pumicis asper
Non homini regio· non adeunda feræ·
Quo simulac uenit· frenatos curribus angues
Iunxit· & æquoreas sicca pererrat aquas.
Effugit ad syrteis· et te Zanclæa Chárybdis,
Et uos Nisæi naufraga monstra canes·
Adriacumq́; patens late, bimaremq́; Córinthon·
Sic uenit ad portus Attica terra tuos.
Hic primum sedit gelido mœstissima saxo·
Illud Cecropidæ nunc quoq; triste uocant.
Sub Ioue durauit multis immota diebus·
Et Lunæ patiens, et pluuialis aquæ.
Sors sua cuiq; loco est· qui nunc Cerealis Eleusis
Dicitur· hic Celei rura fuere senis.

Nam modo thurilegos Arabas, modo despicit Indos.
Hinc libs, hinc Meróe, siccaq; terra subest.
Nunc adit hesperios Rhenū, Rhodanūq; Padūq;
Teq; future parens Tybri potentis aquæ.
Quo feror? immensum est erratas dicere terras.
Præteritus Cereri nullus in orbe locus.
Errat, & in cœlo, liquidiq; immunia ponti
Alloquitur gelido proxima signa polo.
Parrhasides stellæ (nanq; omnia nosse potestis.
Aequoreas nunquam cum subeatis aquas)
Persephónen natam miseræ monstrate parenti.
Dixerat. huic Helice talia uerba refert.
Crimine nox uacua est. Solem de uirgine rapta
Consule, qui late facta diurna uidet.
Sol aditus, quam quæris ait, ne uana labores.
Nupta Iouis fratri tertia regna tenet.
Questa diu secum, sic est affata Tonantem.
Maximaq; in uultu signa dolentis erant.
Si memor es de quo mihi sit Proserpina nata.
Dimidium curæ debet habere tuæ.
Orbe pererrato, sola est iniuria facti
Cognita. commissi præmia raptor habet.
At neq; Persephóne digna est prædone marito.
Nec gener hoc nobis more parandus erat.
Quid grauius uictore Gyge captiua tulissem?
Quam nunc te cœli sceptra tenente tulit?
Verum impune ferat, nos hæc patiemur inultæ.
Reddat, et emendet facta priora nouis.
Iuppiter hanc lenit, factumq; excusat amore.
Nec gener est nobis ille pudendus ait.

N on ego nobilior · posita est mihi regia cœlo ·
Possidet alter aquas · alter inane Chaos ·
S ed si forte tibi non est mutabile pectus ·
Stat'q; simul iuncti rumpere uincla tori ·
H oc quoq; tentemus · siquidem ieiuna remansit ·
Sin minus · Inferni coniugis uxor erit ·
T artara iussus adit sumptis Caducifer alis ·
Spe'q; redit citius · certa'q; iussa refert ·
R apta tribus dixit soluit ieiunia granis ·
Punica quæ lento cortice poma tegunt ·
N on secus indoluit · quàm si modo rapta fuisset
Mœsta parens · longa uix'q; refecta mora est ·
A tq; ita, nec nobis cœlum est habitabile dixit ·
Tartarea recipi me quoq; ualle iube ·
E t factura fuit · pactus nisi Iuppiter esset ·
Bis tribus ut cœlo mensibus illa foret ·
T unc demum uultum'q; Ceres · animum recepit ·
Imposuit'q; suæ spicea serta comæ ·
L arga'q; prouenit cessatis messis in aruis ·
Et uix congestas area cœpit opes ·
A lba decet Cererem uestis · cerealibus albas
Sumite · nunc pulli uelleris usus abest ·
O ccupat Apriles Idus cognomine uictor
Iuppiter · hac illi sunt data templa die ·
H ac quoq;, ni fallor · populo dignissima nostro
Atria libertas cœpit habere sua ·
L uce secutura tutos pete nauita portus ·
Ventus ab occasu grandine mistus erit ·
S it licet · & fuerit · tamen hac mutinensia Cæsar
Grandine militia contudit arma sua ·

I lle domum glandes, excussáq; mora rubetis
Portat & arsuris arida ligna focis.
F ilia parua duas redigebat monte capellas·
Et tener in cunis filius æger erat.
M ater ait uirgo (mota est dea nomine matris.)
Quid facis in solis incomitata locis?
P erstitit et senior quamuis onus urget· & orat·
Vt subeat tecta quantulacunq; casæ.
I lla negat· simularat anum· mitráq; capillos
Presserat· instanti talia dicta refert.
H ospes eas· semperq; parens. mihi filia rapta est·
Heu melior· quanto sors tua sorte mea est.
Dixit· et ut lachriæ (neq; eni lachrymare Deorũ est)
Decidit in tepidos lucida gutta sinus.
F lent pariter molles animis uirgóq;, senexq;·
E quibus hæc iusti uerba fuere senis.
S it tibi· quam raptam quæris· sit filia sospes·
Surge· nec exiguæ despice tecta casæ.
C ui Dea sic inquit· scisti qua cogere posses·
Séq; leuat saxo· subsequitúrq; senem.
D ux comiti narrat· ꝙ sit sibi filius æger·
Nec capiat somnos· inuigiletq; malis.
I lla soporiferum paruos initura penates
Colligit agresti lene papauer humo.
D um legit· oblito fertur gustasse palato·
Longamq; imprudens exsoluisse famem·
Quæ quia principio posuit ieiunia noctis·
Tempus habent cœnæ sydera uisa sibi.
L imen ut intrauit· luctus uidet omnia plena.
Iam spes in puero nulla salutis erat.

M atre salutata (mater Menalina uocatur.)
Iungere dignata est os puerile suo.
P allor abit· subitasq; uident in corpore uires·
Tantus cœlesti uenit ab ore uigor.
T ota domus læta est· hoc est materq;, paterq;
Nataq;· tres illi tota fuere domus.
M ox epulas ponunt· liquefacta coagula lacte·
Pomaq;· & in ceris aurea mella suis.
A bstinet alma Ceres· somniq; papauera causam
Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.
N octis erat medium· placidiq; silentia somni·
Triptolemum gremio sustulit illa suo.
T erq; manu permulsit eum· tria carmina dixit·
Carmina mortali non referenda sono.
I nq; foco corpus pueri uiuente fauilla
Obruit. humanum purget ut ignis onus.
E xcutitur somno stulte pia mater· & amens
Quid facis exclamat? membraq; ab igne rapit.
C ui dea, dum non es dixit· scelerata fuisti.
Irrita materno sunt mea dona metu.
I ste quidem mortalis erit· sed primus arabit·
Et seret· & culta præmia tollet humo.
D ixit· & egrediens nubem trahit· inq; Dracones
Transit· & alifero tollitur axe Ceres.
S union expositum, Pyrrhæaq; tuta recessu
Linquit· & in dextrum qua iacet ora latus.
H inc adit Aegæum· quo Cycladas aspicit omnes·
Ioniumq; capax· Icariumq; legit·
P erq; urbes Asiæ longum petit Hellespontum·
Diuersumq; locis alta pererrat iter.

T ertia post Veneris cum lux surrexerit Idus·
Pontifices forda sacra litate boue·
F orda ferens Bos est· fœcundáq;, dicta ferendo·
Hinc etiam fœtus nomen habere putant·
N ũc grauidũ pecus ẽ· grauidæ quoq; semine terræ
Telluri plenæ uictima plena datur·
P ars cadit arce Iouis· terdenas curia uacas
Accipit· & largo sparsa cruore madet·
A st ubi uisceribus uitulos rapuere ministri·
Sectáq; fumosis exta dedere focis·
I gne cremat uitulos· quæ natu maxima uirgo est·
Luce Palis populos purget ut ille cinis·
R ege Numa fructu non respondente labori·
Irrita decepti uota colentis erant·
N am modo siccus erat gelidis Aquilonibus annus·
Nunc ager assidua luxuriabat aqua·
S æpe Ceres primis dominum fallebat in herbis·
Et leuis obsesso stabat auena solo·
E t pecus ante diem partus edebat acerbos·
Agnáq; nascendo sæpe necabat ouem·
S ylua uetus nulláq; diu uiolata securi
Stabat Mænalio sacra relicta deo·
I lle dabat tacitis animo responsa quieto
Noctibus· hic geminas rex Numa mactat oues·
P rima cadit Fauno· leni cadit altera Somno·
Sternitur in duro uellus utrunq; solo·
B is caput intonsum fontana spargitur unda·
Bis sua faginea tempora fronde tegit·
V sus abest Veneris· nec fas animalia mensis
Ponere· nec digitis annulus ullus inest·

V esper ubi est tectus · supra noua uellera corpus
Ponit · adorato per sua uerba deo.
I nterea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit · & secum somnia nigra trahit.
F aunus adest · ouiumq; premens pede uellera duro
Edidit à dextro talia uerba toro.
M orte boum tibi rex tellus placanda duarum.
Detq; sacris animas una iuuenca duas.
E xcutitur terrore quies · Numa uisa resoluit.
Et secum Ambages · cæcaq; iussa refert.
E xpedit errantem nemori gratissima coniux.
Et dixit · grauidæ posceris exta bouis.
E xta bouis grauidæ dantur · fœcundior annus
Prouenit · et fructum terra pecusq; ferunt.
H anc quondam Cytherea diem properantius ire
Iussit · & admissos præcipitauit equos.
V t titulum imperij quamprimum luce sequenti
Augusto iuueni prospera signa darent.
S ed iam præteritas ubi quartus Lucifer Idus
Respicit · hac Hyádes Dorida nocte tenent.
T ertia post hyádas cum lux erit orta remotas.
Carcere partitos circus habebit equos.
C ur igitur missæ iunctis ardentia tædis
Terga ferant Vulpes · causa docenda mihi est.
F rigida Carseolis nec oliuis apta ferendis
Terra · sed ad segetes ingeniosus ager.
H ac ego pelignos natalia rura petebam
Parua · sed assiduis humida semper aquis.
H ospitis antiqui solitas intrauimus ædes.
Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.

I s mihi multa quidē, sed & hæc narrare solebat,
Vnde meum præsens instrueretur opus.
H oc ait in campo (campumq́; ostendit) habebat
Rus breue cum duro parca colona uiro.
I lle suam peragebat humum, siue usus aratri,
Seu curuæ falcis, siue bidentis erat.
H æc modo uerrebat cum raro pectine pratum,
Nunc matris plumis oua fouenda dabat.
A ut uirides maluas, aut fungos colligit albos,
Aut humilem grato calfacit igne focum.
E t tamen assiduis exercet brachia telis,
Aduersusq́; minas frigoris arma parat.
F ilius huius erat primo lasciuus in æuo,
Addideratq́; annos ad duo lustra duos.
I s capit extremi Vulpem in conualle salicti,
Abstulerat multas illa cohortis aues.
C aptiuam stypula fœnoq́; inuoluit, et ignes
Admouet, urentes effugit illa manus.
Q ua fugit, incendit uestitos messibus agros,
Damnosis uires ignibus aura dabat.
F actum abijt, monimenta manent, nā dicere certā
Nunc quoq; lex Vulpem carseolana uetat.
V tq́; luat pœnas genus hoc cerealibus ardet,
Quoq́; modo segetes perdidit, illa perit.
P roxima cum ueniet terras uisura patentes
Memnonis in roseis Lutea mater equis,
D e duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
Sol abit, egresso uictima maior adest.
V acca sit, an taurus, non est cognoscere promptum,
Pars prior apparet, posteriora latent.

S eu tamẽ est Taurus · siue hoc est fœmina signum ·
Iunone inuita munus amoris habet.
N ox abijt · oriturq; Aurora · palilia poscor.
Non poscor frustra · si fauet alma Pales.
A lma Pales faueas pastorum sacra canenti ·
Prosequor officio si tua facta meo.
C erte ego de uitulo cinerem, stipulamq; fabalem,
Sæpe tuli plena februa tosta manu.
C erte ego transilij positas ter in ordine flammas ·
Virgaq; rorales laurea misit aquas.
M ota dea est · operiq; fauet. naualibus exit
Puppis · habent uentos iam mea uela suos.
I · pete uirginea populus suffimen ab ara ·
Vesta dabit · uestæ munere purus eris.
S anguis equi suffimen erit · uituliq; fauilla ·
Tertia res duræ culmen inane fabæ.
P astor oues saturas ad prima crepuscula lustret ·
Vnda prius spargat · uirgaq; uerrat humum.
F rondibus et fixis decorentur ouilia ramis ·
Et tegat ornatas longa Corona fores.
C ærulei fiant puro de sulfure fumi ·
Tactaq; fumanti sulfure balet ouis ·
V re mares oleas · tædamq; · herbasq; sabinas ·
Et crepet in medijs laurus adusta focis.
L ibaq; de milio, milij fiscella sequatur.
Rustica præcipue est hoc dea læta cibo.
A dde dapes in utrunq; suas · Dapibusq; refectis
Syluicolam tepido lacte precare Palem ·
C onsule dic pariter pecori · pecorisq; magistris ·
Effugiat stabulis noxa repulsa meis.

S iue sacra paui, sedi ue sub arbore sacra.
Pabulaq; in bustis inscia carpsit ouis.
S eu nemus intrauit uetitum, nostris ue fugatæ
Sunt oculis Nymphæ, semicaperq; Deus.
S i mea falx ramo lucum spoliauit opaco.
Vnde data est ægræ fiscina frondis oui.
D a ueniam culpæ. nec dum degrandinat, obsit
Agresti Fauno supposuisse pecus.
N ec noceat turbasse lacus. ignoscite Nymphæ.
Mota quod obscuras ungula fecit aquas.
T u dea pro nobis fontes, fontanaq; placas
Numina, tu sparsos per nemus omne deos.
N ec Dryádas, nec nos uideamus labra Dianæ.
Nec Faunum, medio cum premit arua die.
P elle procul morbos. ualeant hominesq;, gregesq;.
Et ualeant uigiles, prouida turba, canes.
N éue minus multo redigam, quàm mane fuerunt.
Néue gemam referens uellera rapta Lupo.
A bsit iniqua fames. herbæ, frondesq; supersint.
Quæq; lauent artus, quæq; bibantur aquæ.
V bera plena premam. referat mihi caseus æra.
Dentq; uiam liquido uimina rara sero.
S itq; salax Aries, conceptaq; semina coniux
Reddat, & in stabulis multa sit agna meis.
L anaq; proueniat nullas læsura puellas
Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.
Quæ precor eueniant, & uos faciatis ad annum
Pastorum dominæ grandia liba Pali.
H is dea placanda est. hæc tu conuersus ad ortus
Dic quater, & uiuo perlue rore manus.

D um licet apposita ueluti cratere camella
Lac niueum potes· purpuream'q; sapam.
M ox'q; per ardentes stypulæ crepitantis aceruos
Traijcias celeri strenua membra pede.
E xpositus mos est· moris mihi restat origo.
Turba facit dubium· cœpta'q; nostra tenet.
O mnia purgat edax ignis· uitium'q; metallis
Excoquit· idcirco cum duce purgat oues.
A n quia cunctarum contraria semina rerum
Sunt duo· discordes ignis & unda Dei·
I unxerunt elementa patres· aptum'q; putarunt
Ignibus· & sparsa tingere corpus aqua.
A n ꝙ in his uitæ causa est· hæc perdidit exul.
His noua fit coniux· hæc duo magna putant.
V ix equidem credo sunt qui Phaëthonta referri
Credant· & nimias Deucalionis aquas.
P ars quoq; cum saxis pastores saxa feribant·
Scintillam subito prosiluisse ferunt.
P rima quidem perijt· stypulis excepta secunda est.
Hoc argumentum flamma palilis habet.
A n magis hunc morem pietas Aeneia fecit·
Innocuum uicto cui dedit ignis iter?
H oc tamen est uero propius· cum condita Roma est
Transferri iussos in noua tecta Lares·
M utantes'q; domum tectis agrestibus ignem·
Et cessature supposuisse casæ.
P er flammas saluisse pecus· saluisse colonos.
Quod fit natali nunc quoq; Roma tuo.
I pse locum casus Vati facit· urbis origo
Venit· ades factis magne Quirine tuis.

Iam

I am luerat pœnas frater Numitoris · & omne
Pastorum gemino sub duce uulgus erat.
C ontrahere agrestes, & mœnia ponere utriq;
Conuenit · ambigitur mœnia ponat uter ·
N on opus est dixit certamine Romulus ullo ·
Magna fides auium est · experiamur aues.
R es placet. alter init nemorosi saxa Palati ·
Alter Auentinum mane cacumen adit.
Sex Remus hic uolucres · bis sex uidet ordine frater.
Statur · & arbitrium Romulus urbis habet.
A pta dies legitur · qua mœnia signat aratro ·
Sacra Pales aderat. inde mouetur opus.
F ossa fit ad solidum · fruges iaciuntur in ima ·
Et de uicino terra petita solo.
F ossa repletur humo · terræq; imponitur ara.
Et nouus accenso funditur igne rogus.
I nde premens stiuam designat mœnia sulco.
Alba iugum niueo cum Boue Vacca tulit.
V ox fuit hæc regis condentis Iuppiter urbem,
Et genitor Mauors, Vestaq; mater ades ·
Quosq; pium est adhibere deos. aduertite cuncti ·
Auspicibus uobis hoc mihi surgat opus.
L onga sit huic ætas · dominæq; potentia terræ ·
Sitq; sub hac oriens · occiduusq; dies.
I lle precabatur · tonitru dedit omina leuo
Iuppiter · & leuo fulmina missa polo.
A ugurio læti iaciunt fundamina ciues ·
Et nouus exiguo tempore murus erat.
H oc Celer urget opus · quem Romulus ipse uocarat ·
Sintq; Celer curæ dixerat ista tuæ

N eue quis aut muros · aut factam uomere fossam
Transeat · audentem talia dede neci ·
Quod Remus ignorans humiles contemnere muros
Cœpit · & his populus dicere tutus erit?
N ec mora transilijt · retro Celer occupat ausum ·
Ille premit duram sanguinolentus humum ·
H æc ubi rex didicit · lachrymas introrsus obortas
Deuorat · & clausum pectore uulnus habet ·
F lere palàm non uult · exemplaq́; fortia seruat ·
Sicq́; meos muros transeat hostis ait ·
D at tamen exequias · nec iam suspendere fletum
Sustinet · & pietas dissimulanda patet ·
O sculaq́; applicuit posito suprema pheretro ·
Atq; ait · inuito frater adempte uale ·
A rsurosq́; artus unxit · fecere quod ille
Faustulus · & mœstas Acca soluta comas ·
T unc iuuenes non dum facti fleuere Quirites ·
Vltima plorato subdita flamma rogo est ·
V rbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset?)
Victorem terris impositura pedem ·
C uncta regas · & sis sub magno Cæsare semper ·
Sæpe etiam plures nominis huius habe ·
E t quoties steteris domito sublimis in orbe ·
Omnia sint humeris inferiora tuis ·
D icta Pales nobis est · iam uinalia dicam ·
Vna tamen media est inter utrunq; dies ·
N umina uulgares Veneris celebrate puellæ ·
Multa professarum quæstibus apta Venus ·
P oscite thure dato formam · populiq́; fauorem ·
Poscite blanditias · dignaq́; uerba ioco ·

C umq́; sua dominæ date grata sisymbria myrto·
Textaq́; composita iuncea uincla rosa.
T empla frequentari collinæ proxima portæ
Nunc decet· à siculo nomina colle tenet.
V tq; Syracusas arethusidas abstulit armis
Claudius· & bello te quoq; cepit Eryx.
C armine uiuacis Venus est translata Sibyllæ·
Inq́; suæ stirpis maluit urbe coli.
C ur igitur festum Veneris uinalia dicant·
Quæritis· & quare sit Iouis ista dies·
T urnus, an Aeneas latiæ gener esset Amatæ
Bellum erat. hetruscas Turnus adorat opes.
C larus erat sumptisq́; ferox Mezentius armis·
Et uel equo magnus· uel pede maior erat.
Quem Rutulus, Turnusq́; suis asciscere tentant
Partibus· hæc contra dux quoq; thuscus ait.
S tat mihi non paruo Virtus mea· uulnera testor,
Armaq́;· quæ sparsi sanguine sæpe meo.
Qui petis auxilium · non grandia diuide mecum
Præmia de lacubus proxima musta tuis.
N ulla mora est operi. uestrũ ẽ dare· uincere nostrũ.
Quàm uelit Aeneas ista negata mihi.
A nnuerant Rutuli· Mezentius induit arma·
Induit Aeneas· alloquiturq́; Iouem.
H ostica Tyrrheno uota est uindemia regi·
Iuppiter è latio palmite musta feres.
V ota ualent meliora. cadit Mezentius ingens.
Atq; indignanti pectore plangit humum.
V enerat Autumnus calcatis sordidus uuis·
Redduntur merito debita uina Ioui.

D icta dies hinc est uinalia. Iuppiter illa
Vendicat: & festis gaudet inesse suis.
S ex ubi, quæ restant luces Aprilis habebit:
In medio cursu tempora ueris erunt.
E t frustra pecudem quæres Athamantidos Helles:
Signaq; dant imbres: exoriturq; canis.
H ac mihi Nomento Romam cum luce redirem:
Obstitit in media candida turba uia.
F lamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat
Exta canum flammis exta daturus ouis.
P rotinus accessi. ritus ne nescius essem:
Edidit hæc flamen uerba Quirine tuus.
A spera rubigo parcas cerealibus herbis:
Et tremat in summa leue cacumen humo.
T u sata syderibus cœli nutrita secundi
Crescere dum fiant falcibus apta sinas.
V is tua non leuis est: quæ tu frumenta notasti:
Mœstus in amissis illa colonus habet.
N ec uenti tantum Cereri nocuere: nec imbres:
Nec sic marmoreo pallet adusta gelu:
Quantum si culmos Titàn incalfacit udos.
Tunc locus est iræ diua timenda tuæ.
P arce precor: scabrasq; manus à messibus aufer:
Néue noce cultis. posse nocere sat est.
N ec teneras segetes, sed durũ amplectere ferrum:
Quodq; potest alios perdere: perde prius.
V tilius gladios: & tela nocentia carpes.
Nil opus est illis. ocia mundus agat.
S arcula nunc, durusq; bidens, & uomer aduncus
Ruris opes niteant. inquinet arma situs.

Conatusq́; aliquis uagina ducere ferrum,
Astrictum longa sentiat esse mora.
At tu ne uiola Cererem· semperq́; colonus
Absenti possit soluere uota tibi.
Dixerat. à dextra uillis mantile solutis
Cumq́; meri patera thuris acerra fuit.
Thura focis, uinumq́; dedit· fibrasq́; bidentis·
Turpiaq́; obscoenæ uidimus exta canis.
Tum mihi cur detur sacris noua uictima quæris·
Quæsieram. causam percipe flamen ait.
Est canis (Icarium dicunt)· quo sydere moto
Tota sitit tellus· præripiturq́; seges.
Pro Cane sydereo· Canis hic imponitur aræ·
Et, quare fiat· nil, nisi nomen· habet.
Cum Priami coniux Tithonia fratre relicto
Sustulit immenso ter iubar orbe suum.
Mille uenit uarijs florum dea nexa coronis.
Scena ioci morem liberioris habet.
Exit & in Maias festum florale calendas·
Tunc repetam· nunc me grandius urget opus.
Aufert Vesta diem· cognati Vesta recepta est
Limine· sic iusti constituere patres.
Phœbus habet partem· Vestæ pars altera cessit·
Quod superest illis· tertius ipse tulit.
State palatinæ laurus· prætextaq́; quercus
Stet· domus æternos tres habet una deos.

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM LIBER QVINTVS.

q
Væritis unde putem Maio data nomina mensi·
Non liquido satis est cognita causa mihi.
Vt stat· et incertus qua sit sibi nescit eundum·
Cum uidet ex omni parte uiator iter·
Sic quia posse datur diuersas reddere causas·
Quo ferar ignoro· copiáq; ipsa nocet.
Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes
Grata Medusæi signa tenetis equi.
Dissensere deæ· quarum Polyhymnia cœpit
Prima· silent aliæ· dictáq; mente notant.
Post Chaos, ut primũ data sunt tria corpora mũdo·
Inq; nouas species omne recessit opus·
Pondere terra suo subsedit· & æquora traxit.
At cœlum leuitas in loca summa tulit.
Sol quoq; cum stellis nulla grauitate retentus.
Et uos Lunares exiluistis equi.
Sed neq; terra diu cœlo· neq; cætera Phœbo
Sydera cedebant· par erat omnis honor.
Sæpe aliquis solio· quod tu Saturne tenebas·
Ausus de media plebe sedere Deus.
Et latus Oceano quisquam Deus aduena iunxit·
Tethys et extremo sæpe recepta loco est·
Donec honor placidóq; decens reuerentia uultu
Corpora legitimis imposuere toris.
Hinc sata Maiestas· quæ mundũ temperat omnem·
Quáq; die partu est edita· magna fuit·

N ec mora consedit medio sublimis olympo
 Aurea purpureo conspicienda sinu.
C onsedere simul Pudor & Metus · omne uideres
 Numen ad hanc uultus composuisse suos.
P rotinus intrauit mentes suspectus honorum.
 Fit pretium dignis · nec sibi quisq; placet.
H ic status in cœlo multos permansit in annos.
 Dum senior fatis excidit arce Deus.
T erra ferox partus immania monstra Gigantes
 Edidit ausuros in Iouis ire domum ·
M ille manus illis dedit · & pro cruribus angues ·
 Atq; ait in magnos arma mouete deos.
E xtruere hi montes ad sydera summa parabant ·
 Et magnum bello sollicitare Iouem.
F ulmina de cœli iaculatus Iuppiter arce
 Vertit in autores pondera uasta suos.
H is bene Maiestas armis defensa deorum
 Restat · & ex illo tempore culta manet.
A ssidet inde Ioui. Iouis est fidissima custos.
 Et præstat sine ui sceptra tenenda Ioui.
V enit & in terras · coluerunt Romulus illam
 Et Numa · mox alij, tempore quisq; suo.
I lla patres in honore pio · matresq́; tuetur ·
 Illa comes pueris · uirginibusq́; uenit.
I lla datos fasces commendat · eburq; curule ·
 Illa coronatis alta triumphat equis.
F inierat uoces Polyhymnia. dicta probarunt
 Clioq́; · & curuæ scita Thálera Lyræ.
E xcipit Vranie. fecere silentia cunctæ.
 Et uox audiri nulla, nisi illa potest.

M agna fuit capitis quondam reuerentia cani·
Inq; suo pretio ruga senilis erat.
M artis opus iuuenes, animosáq; bella gerebant·
Et pro Dis aderant in statione suis.
V iribus illa minor, nec habendis utilis armis
Consilio patriæ sæpe ferebat opem.
N ec nisi post annos patuit tunc curia seros·
Nomen et ætatis mite senatus habet.
I ura dabat populo senior·finitáq; certis
Legibus est ætas·unde petatur honos.
E t medius iuuenum non indignantibus ipsis
Ibat·& interior si comes unus erat.
V erba quis auderet coràm sene digna rubore
Dicere? censuram longa senecta dabat.
R omulus hoc uidit·selectáq; corpora patres
Dixit·ad hos urbis summa relata nouæ est.
H inc sua maiores tribuisse uocabula maio
Tangor·& ætati consuluisse suæ.
E t Numitor dixisse potest·da Romule mensem
Hunc senibus·nec auum sustinuisse nepos·
N ec leue propositum pignus successit honoris·
Iunius à iuuenum nomine dictus adest.
T unc sic neglectos edera redimita capillos
Prima sui cœpit Calliopea chori·
D uxerat Oceanus quondam titanida Tethyn·
Qui terram liquidis, qua patet·ambit aquis.
H inc sata Pleione cum cœlifero Atlante
Iungitur·ut fama est·Pleiádasq; parit·
Quarum Maia suas forma superasse sorores
Traditur·& summo concubuisse Ioui.

Haec enixa iugo cupressiferae Cyllenes
Aetherium uolucri qui pede carpit iter.
Arcádes hunc, Ladoń q; rapax, et Maenalus ingens
Rite colunt. Luna credita terra prior.
Exul ab Arcadia latios Euander in agros
Venerat. impositos attulerat q; deos.
Hic, ubi nũc Roma est, orbis caput. arbor, et herbae,
Et paucae pecudes. & casa rara fuit.
Quo postquam uentum est. consiste praescia mater.
Nam locus imperij rus erit istud. ait.
Et matri, & Vati paret Nonacrius Heros.
Inq; peregrina constitit hospes humo.
Sacraq; multa quidem. sed Fauni prima bicornis
Has docuit gentes, alipedis q; dei.
Semicaper coleris succinctis Faune lupercis.
Collustrant celeres uerbera secta uias.
At tu materno donasti nomine mensem
Inuentor curuae furibus apte fidis.
Nec pietas haec prima tua est. septena putaris
Pleiádum numero fila dedisse lyrae.
Haec quoq; desierat. laudata est uoce sororum.
Quid faciam? turbae pars habet omnis idem.
Gratia Pieridum uobis aequaliter adsit.
Nulla q; laudetur plus ue, minus ue mihi.
A Ioue surgat opus. prima mihi nocte uidenda
Stella est in cunis officiosa Iouis.
Nascitur oleniae signum pluuiale Capellae.
Illa dati caelum praemia lactis habet.
Nais Amalthea Cretaea nobilis Ida
Dicitur in syluis occuluisse Iouem.

H uic fuit Hœdorum mater formosa duorum
Inter dictæos conspicienda greges.
C ornibus aerijs, atq; in sua terga recuruis
V bere quod nutrix posset habere Iouis.
L ac dabat illa deo. sed fregit in arbore cornu.
Truncaq; dimidia parte decoris erat.
S ustulit hoc Nymphe. cinxit'q; decentibus herbis.
Et plenum pomis ad Iouis ora tulit.
I lle ubi res cœli tenuit. solio'q; paterno
Sedit & inuicto nil Ioue maius erat.
S ydera nutricem. nutricis fertile cornu
Fecit. quod dominæ nunc quoq; nomen habet.
P ræstitibus Maiæ laribus uidere calendæ
Aram constitui. parua'q; signa deûm.
A ra erat illa quidem curibus. sed longa uetustas
Destruit. & saxo longa senecta nocet.
C ausa tamen positi fuerat cognominis illis.
Quod præstant oculis omnia tuta suis.
S tant quoq; pro nobis. et præsunt mœnibus urbis.
Et sunt præsentes. auxilium'q; ferunt.
E t canis ante pedes saxo fabricatus eodem
Stabat. quæ standi cum lare causa fuit?
S eruat uterq; domum. domino quoq; fidus uterq;
Compita grata deo. compita grata cani.
E xagitant & lar & turba diania fures.
Peruigilant'q; lares. peruigilant'q; canes.
B ina gemellorum quærebam signa deorum
V sibus annosæ facta caduca moræ.
M ille lares Genium'q; ducis, qui tradidit illos.
Vrbs habet. & uici numina trina colunt.

Quo feror? Augustus mensis mihi carminis huius
Ius habet. interea diua canenda Bona est.
Est moles natiua loco. res nomina fecit.
Appellant saxum. pars bona montis ea est.
Hic Remus institerat frustra quo tempore fratri
Regna Palatinæ prima dedistis aues.
Templa patres illic oculos exosa uiriles
Leniter accliuo constituere iugo.
Dedicat hoc ueteris Clausorum nominis hæres
Virgineo nullum corpore passa uirum.
Liuia restituit ne non imitata maritum
Esset. & ex omni parte secuta uirum.
Postera cum roseam pulsis Hyperionis astris
In matutinis lampada tollet equis.
Frigidus agrestis summas mulcebit aristas.
Candidaq; à capreis uela dabuntur aquis.
At simul inducent nocturna crepuscula noctem.
Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
Ora micant tauri septem radiantia flammis.
Nauita quas Hyádas graius ab imbre uocat.
Pars Bacchum nutrisse putat pars credidit esse
Tethyos has neptes, Oceaniq; senis.
Nondum stabat Atlas humeros oneratus olympo.
Cum satus est forma conspiciendus Hyás.
Hunc stirps Oceani maturis nixibus Aethra
Edidit. & Nymphas. sed prior ortus Hyas.
Dum noua lanugo pauidos formidine ceruos
Terret. & est illi præda benigna Lepus.
At postquam Virtus annis adoleuit. in Apros
Audet. & hirsutas comminus ire leras.

D umq́; petit latebras fœtæ catulosq́; leænæ.
Ipse fuit libycæ præda cruenta leæ.
M ater Hyan & Hyan mœstæ fleuere sorores
Ceruicemq́; polo suppositurus Atlas.
V ictus uterq; parens tamen est pietate sororum.
Illa dedit cœlum nomina fecit Hyas.
M ater ades florum ludis celebrata iocosis.
Distuleram partes mense priore tuas.
I ncipis Aprili transis in tempora Maij.
Alter te fugiens cum uenit alter habet.
C um tua sint, cedantq́; tibi confinia mensium.
Conuenit in laudes ille uel ille tuas.
C ircus in hunc exit clamataq́; palma theatris.
Hoc quoq; cum circi munere carmen eat.
I psa doce quæ scis hominum sententia fallax.
Optima tu proprij nominis autor eris.
S ic ego sic nostris respondit diua rogatis.
Dum loquitur uernas afflat ab ore rosas.
C hloris eram quæ flora uocor corrupta latino
Nominis est nostri littera græca sono.
C hloris eram Nymphe campi felicis ubi audis
Rem fortunatis ante fuisse uiris.
Q uæ fuerat mihi forma graue ẽ narrare modestæ.
Sed generum matri repperit illa deum.
V er erat errabam Zephyrus conspexit abibam.
Insequitur fugio fortior ille fuit.
E t dederat fratri Boréas ius omne rapinæ.
Ausus erichthea præmia ferre domo.
V im tamen emendat dando mihi nomina nuptæ.
Inq́; meo non est ulla querela toro.

V ere fruor semper·semper nitidissimus annus·
Arbor habet frondes·pabula semper humus·
E st mihi fœcundus dotalibus hortus in agris·
Aura fouet·liquidæ fonte rigatur aquæ·
H unc meus impleuit generoso flore maritus·
Atq; ait·arbitrium tu dea floris habe·
S æpe ego digestos uolui numerare colores·
Non potui·numero copia maior erat·
R oscida cum primum folijs excussa pruina est·
Et uariæ radijs intepuere comæ·
T unc ueniunt pictis incinctæ uestibus horæ·
In'q; leues calathos munera nostra legunt·
P rotinus accedunt charites·nectunt'q; coronas·
Serta'q; cœlestes implicitura comas·
P rima per immensas sparsi noua semina terras·
Huius egens tellus ante coloris erat·
P rima therapnæo feci de sanguine florem·
Et manet in folio scripta querela suo·
T u quoq; nomen habes cultos Narcisse per agros
Infelix·q non alter,et alter eras·
Quid Crocon·aut Acin referã·Cinyra'q; creatum·
De quorum per me sanguine surgit honor?
M ars quoq;·si nescis·per nostras editus artes·
Iuppiter hoc,ut adhuc nesciat·usq; precor·
S ancta Iouem Iuno,nata sine matre Minerua,
Officio doluit non eguisse suo·
I bat ut oceano quereretur facta mariti·
Restitit ad nostras fessa labore fores·
Quam simul aspexi·quid te Saturnia dixi
Attulit? exponit quem petit illa locum·

A ddidit & causam· uerbis solabar amicis·
Nec inquit uerbis cura leuanda mea est.
S i pater est factus neglecto coniugis usu
Iuppiter· & solus nomen utrunq; tenet·
C ur ego desperem fieri sine coniuge mater?
Et parere intacto· dummodo casta uiro?
O mnia tentabo latis medicamina terris·
Et freta· tartareos excutiam'q; sinus.
V ox erat in cursu· uultum dubitantis habebam.
Nescio quid Nymphe scire uideris ait.
T er uolui promittere opem· ter lingua retenta est.
Ira Iouis magni causa timoris erat.
F er precor auxilium dixit· cælabitur autor·
Et stygiæ nomen testificabor aquæ.
Quod petis Olenijs inquam tibi missus ab aruis
Flos dabit. est hortis unicus ille meis.
Qui dabat hoc dixit· sterilem quoq; tange iuuencã·
Mater erit. tetigi. nec mora mater erat.
P rotinus hærentem decerpsit pollice florem.
Tangit· et è tacto concipit illa sinu.
I amq; grauis Thracen· et leua propontidos intrat·
Fit'q; potens uoti· Mars'q; creatus erat.
Qui memor accepti per me natalis· habeto
Tu quoq; Romulea dixit in urbe locum.
F orsitan in teneris tantum mea regna coronis
Esse putas. tangit numen & arua meum.
S i bene floruerint segetes· erit area diues.
Si bene floruerit uinea· Bacchus erit.
S i bene floruerint oleæ· nitidissimus annus.
Poma quoq; euentum temporis huius habent.

F lore simul læso pereunt uitiæq;, fabæq;.
Et pereunt lentes aduena Nile tuæ.
V ina quoq; in magnis operose condita cellis
Florent. & nebulæ dolia summa tegunt.
M ella meum munus. uolucres ego mella daturas
Ad uiolam, et cytisos, et thyma grata uoco.
N os quoq; idem facimus. tunc cũ iuuenilibus annis
Luxuriant animi. corporaq; ipsa uigent.
T alia dicentem tacitus mirabar. at illa
Ius tibi dicendi est. siqua requiris. ait.
D ic dea. respondi. ludorum quæ sit origo.
Vix bene desieram. rettulit illa mihi.
C ætera luxuriæ non dum instrumenta uigebant.
Aut pecus, aut latam diues habebat humum.
H inc etiam locuples. hinc ipsa pecunia dicta est.
Sed iam de uetito quisq; parabat opes.
V enerat in morem populi depascere saltus.
Idq; diu licuit. pœnaq; nulla fuit.
V indice seruabat nullo sua publica uulgus.
Iamq; in priuato pascere inertis erat.
P lebis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios. animus defuit ante uiris.
R em populus recipit. mulctam subiere nocentes.
Vindicibus laudi publica cura fuit.
M ulcta data est ex parte mihi. magnoq; fauore
Victores ludos instituere nouos.
P arte locant cliui. qui tunc erat ardua rupes.
Vtile nunc iter est. publicumq; uocant.
A nnua credideram spectacula facta. negauit.
Addidit & dictis altera uerba suis.

N os quoq; tangit honos· festis gaudemus, et aris·
Turbaq; cœlestes ambitiosa sumus·
S æpe deos aliquis peccando fecit iniquos·
Et pro delictis hostia blanda fuit·
S æpe Iouem uidi· cum iam sua mittere uellet
Fulmina· thure dato sustinuisse manum·
A t si neglegimur· magnis iniuria pœnis
Soluitur· & iustum præterit ira modum·
R espice Testiáden· flammis absentibus arsit·
Causa est· ꝙ Phœbes ara sine igne fuit·
R espice Tantaliden· eadem dea tela tenebat·
Virgo est· & spretos bis tamen ulta focos·
H ippolýte infelix uelles coluisse Dionen·
Cum consternatis diripereris equis·
L onga referre mora est collecta obliuia damnis·
Me quoq; Romani præteriere patres·
Quid facerem? per quod fierem manifesta doloris?
Exigerent nostræ qualia damna notæ?
E xcidit officium tristi mihi· nulla tuebar
Rura· nec in pretio fertilis hortus erat·
L ilia deciderant· uiolas arere uideres·
Filáq; puniceí languida facta croci·
S æpe mihi Zephyrus dotes corrumpere noli
Ipsa tuas dixit· dos mihi uilis erat·
F lorebant oleæ· uenti nocuere proterui·
Florebant segetes· grandine læsa seges·
I n spe uitis erat· cœlum nigrescit ab austris·
Et subita frondes decutiuntur aqua·
N ec uolui fieri, nec sum crudelis in ira·
Cura repellendi sed mihi nulla fuit·

Conuenere

C onuenere patres · & si bene floreat annus ·
Numinibus nostris annua festa uouent.
A nnuimus uotis · consul cum consule ludos
Posthumio Lenas persoluëre mihi.
Quærere conabar quare lasciuia maior
His foret in ludis · liberiorq; iocus ·
S ed mihi succurrit numen non esse seuerum ·
Aptaq; delicijs munera ferre deam.
T empora sutilibus pinguntur tecta coronis ·
Et latet iniecta splendida mensa rosa.
E brius incinctis Philyra conuiua capillis
Saltat · & imprudens uertitur arte meri.
E brius ad durum formosæ limen amicæ
Cantat · habent unctæ mollia serta comæ,
N ulla coronata peraguntur seria fronte ·
Nec liquidæ iuncto flore bibuntur aquæ.
D onec eras mistus nullis Acheloe racemis ·
Gratia sumendæ non erat ulla rosæ.
B acchus amat flores · Baccho placuisse coronam
Ex Ariadnæo sydere nosse potes.
S cena leuis decet hanc · nō est, mihi credite · non est
Illa cothurnatas inter habenda deas.
T urba quidem cur hos celebret meretricia ludos ·
Non ex difficili cognita causa fuit.
N on est de tetricis · non est de magna professis ·
Vult sua plebeio sacra patere choro.
E t monet ætatis specie · dum floreat · uti.
Contemnunt spinam cum cecidere rosæ.
C ur tamen · ut dantur uestes Cerealibus albæ ·
Sic est hæc cultu uersicolore decens?

An quia maturis albescit messis aristis·
Et color et species floribus omnis inest?
Annuit· & motis flores cecidere capillis·
Decidere in mensas ut rosa missa solet.
Lumina restabant· quorum me causa latebat·
Cum sic errores abstulit illa meos.
Vel quia purpureis collucent floribus agri·
Lumina sunt nostros uisa decere dies·
Vel quia nec flos est hebeti, nec flamma colore·
Atq; oculos in se splendor uterq; trahit·
Vel quia delitijs nocturna licentia nostris
Conuenit· à uero tertia causa uenit.
Est breue præterea· de quo mihi quærere restat·
Si liceat dixi· dixit et illa· licet.
Cur tibi pro libycis clauduntur rete leænis
Imbelles capreæ· sollicitus'q; Lepus.
Non sibi respondit syluas cessisse· sed hortos·
Arua'q; pugnaci non adeunda feræ.
Omnia finierat. tenues secessit in auras.
Mansit odor· posses scire fuisse deam.
Floreat ut toto carmen Nasonis in æuo·
Sparge precor donis pectora nostra tuis.
Nocte minus quarta promet sua sydera Chiron
Semiuir· & flaui corpore mistus equi.
Pelion æmoniæ mons est obuersus in austros.
Summa uirent pinu. cætera quercus habet.
Phillyrides tenuit· saxo stant antra uetusto·
Quæ iustum memorant incoluisse senem.
Ille manus olim missuras Hectora leto
Creditur in lyricis detinuisse modis.

V enerat Alcides exhausta parte laborum:
Iussáq; restabant ultima penè uiro.
S tare simul casu Troiæ duo fata uideres.
Hinc puer Aeacides· hinc Ioue natus erat.
E xcipit hospitio iuuenem Phillyrius Heros.
Et causam aduentus quærit· & ille docet.
R espicit interea clauam· spoliumq; Leonis.
Virq; ait his armis· armáq; digna uiro·
N ec se, quin horrens auderent tangere setis
Vellus· Achilleæ continuere manus.
D umq; senex tractat squallentia tela uenenis·
Excidit· & leuo fixa sagitta pede est.
I ngemuit Chiron· traxitq; à corpore ferrum·
Et gemit Alcides· Emoniusq; puer.
I pse tamen lectas pagaseis collibus herbas
Temperat· & uana uulnera mulcet ope.
V irus edax superabat opem· penitusq; recepta
Ossibus· & toto corpore pestis erat.
S anguine Centauri lernææ sanguis Echidnæ
Mistus· ad auxilium tempora nulla dabat.
S tabat ut ante patrē lachrymis perfusus Achilles·
Sic flendus Peleùs si moreretur erat.
S æpe manus ægras manibus mulcebat amicis.
Morum quos fecit præmia· doctor habet.
O scula sæpe dedit· dixit quoq; sæpe iacenti·
Viue precor· nec me care relinque pater.
N ona dies aderat· cum tu iustissime Chiron
Bis septem stellis corpora cinctus eras.
H unc lyra curua sequi cuperet· sed idonea non dū
Est uia· nox aptum tertia tempus erit.

Tunc ubi protulerit formosa ter Hesperus ora.
Ter dederint Phœbo sydera uicta locum.
Ritus erit ueteris nocturna lemuria sacri.
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
Annus erat breuior. nec adhuc pia februa norant.
Nec tu dux mensium Iane biformis eras.
Iam tamen extincto cineri sua dona ferebant.
Compositiq; nepos busta piabat aui.
Mensis erat Maius. Maiorum nomine dictus.
Qui partem Prisci nunc quoq; moris habet.
Nox ubi iam media est. somnumq; silentia præbēt.
Et canis. & uariæ conticuistis aues.
Ille memor ritus ueteris. timidusq; deorum
Surgit. habent gemini uincula nulla pedes.
Signaq; dat digitis medio cum pollice iunctis.
Occurrat tacito ne leuis umbra sibi.
Cumq; manus puras fontana perluit unda.
Vertitur. et nigras accipit ore fabas.
Auersusq; iacit. sed dum iacit. hæc ego mitto.
His, inquit, redimo meq;, meosq; fabis.
Hæc nouies dicit. nec respicit. umbra putatur
Colligere. et nullo terga uidente sequi.
Rursus aquam tangit. Temesæaq; concrepat æra.
Et rogat. ut tectis exeat umbra suis.
Cum dixit nouies. manes exite paterni.
Respicit. & pure sacra peracta putat.
Dicta sit unde dies. quæ nominis extet origo.
Me fugit. ex aliquo est inuenienda deo.
Pleiade nate mone uirga uenerande potenti.
Sæpe tibi est stygij regia uisa Iouis.

V enit adoratus Caducifer · accipe causam
Nominis · ex ipso est cognita causa deo ·
R omulus ut tumulo fraternas abdidit umbras ·
Et male ueloci iusta soluta Remo ·
F austulus infelix, et passis Acca capillis
Spargebant lachrymis ossa perusta suis ·
I nde domum redeũt sub prima crepuscula mœsti ·
V tq; erat in duro procubuere toro ·
V mbra cruenta Remi uisa est assistere lecto ·
A tq; hæc exiguo murmure uerba loqui ·
E n ego dimidium uoti parsq; altera uestri ·
Cernite sim qualis · qui modo talis eram ·
Q ui modo si uolucres habuissem regna iubentes ·
In populo potui maximus esse meo ·
N unc elapsa rogi flammis · et inanis imago ·
Hæc est ex illo forma relicta Remo ·
H eu ubi Mars pater est · si uos modo uera locuti ·
V beraq; expositis illa ferina dedit ·
Q uem lupa seruauit · manus hunc temeraria ciuis
Perdidit · ó quanto mitior illa fuit ·
S æue Celer crudelem animam ꝑ uulnera reddas ·
V tq; ego sub terras sanguinolentus eas ·
N oluit hoc frater · pietas æqualis in illo est ·
Q uod potuit · lachrymas manibus ille dedit ·
H unc uos per lachrymas, per uestra alimẽta rogate ·
V t cælebrem nostro signet honore diem ·
M andantem amplecti cupiunt · et brachia tendunt ·
Lubrica prensantes effugit umbra manus ·
V isaq; confugiens somnos abduxit imago ·
Ad regem uoces fratris uterq; ferunt ·

R omulus obsequitur· lucem'q; remuria dixit
Illam· qua positis iusta feruntur auis.
A spera mutata est in lenem tempore longo
Littera· quæ toto nomine prima fuit.
M ox etiam lemures animas dixere silentum.
Hic sensus uerbi· uis ea uocis erat.
F ana tamen lemures illis clausere diebus.
Vt nunc ferali tempore operta uides.
N ec uiduæ tædis eadem· nec uirginis apta
Tempora· quæ nupsit· nec diuturna fuit.
H ac quoq; de causa· si te prouerbia tangunt·
Mense malas Maio nubere· uulgus ait.
S ed tamen hæc tria sunt sub eodem tempore festa·
Inter se nulla continuata die.
Q uorum si medijs Bœoton Oriona quæres·
Falsus eris. signi causa sonanda mihi est.
I uppiter· & lato qui regnat in æquore frater·
Carpebant socias· Mercurius'q; uias.
T empus erat quo uersa iugo referuntur aratra·
Et pronus saturæ lac bibit agnus ouis.
F orte senex Orieùs angusti cultor agelli
Hos uidet· exiguam stabat ut ante casam.
A tq; ita· lōga uia est· nec tempora longa supersunt·
Dixit· & hospitibus ianua nostra patet.
A ddidit et uultum uerbis· iterum'q; rogauit.
Parent promissis· dissimulant'q; deos.
T ecta senis subeunt nigro deformia fumo.
Ignis in extremo stypite paruus erat.
I pse genu nixus flammas excussit ab aura·
Et promit quassas, comminuit'q;· faces.

S tant calices· minor inde fabas olus alter habebat·
Et spumat testa pressus uterq; sua·
D umq; mora est·tremula dãt uina rubẽtia dextra·
Accipit æquoreus pocula prima Deus·
Q uæ simul exhausit·da nunc bibat ordine dixit
Iuppiter· audito palluit ille Ioue·
V t rediit animus· cultorem pauperis agri
Imolat· et magno torret in igne bouem·
Q uæq; puer quondam primis diffuderat annis·
Promit fumoso condita uina cado·
N ec mora·flumineam lino cælauerat uluam·
Sic quoq; non altis incubuere toris·
N unc dape, nunc posito mensæ nituere lyæo·
Terra rubens crater· pocula fagus erant·
V erba fuere Iouis· siquid fert impetus·ora·
Omne feres·placidi uerba fuere senis·
C ara fuit coniux prima mihi cara iuuenta
Cognita· nunc ubi sit· quæritis? urna tegit·
H uic ego iuratus uobis in uerba uocatis·
Coniugio dixi sola fruere meo·
E t dixi· & seruo·sed enim diuersa uoluntas
Est mihi· nec coniux, sed pater esse uolo·
A nnuerant omnes· omnes ad terga iuuenci
Constiterant·pudor est ulteriora loqui·
T unc super iniecta texere madentia terra·
Iamq; decem menses· & puer ortus erat·
T unc Hireus· quia sic genitus·uocat Vriona·
Perdidit antiquum littera prima sonum·
C reuerat immensum·comitem sibi delia sumpsit·
Ille deæ custos· ille satelles erat·

V erba mouent iras non circunspecta deorum.
 Quam nequeam dixit uincere · nulla fera est.
S corpion immisit tellus · fuit impetus illi
 Curua gemelliperæ spicula ferre deæ.
O bstitit Orion · latona nitentibus astris
 Addidit · et meriti præmia dixit · habe.
Quid? q; et Orion, et cætera sydera mundo
 Cedere festinant · nox'q; coarctat iter.
Quid solito citius liquido iubar æquore tollit
 Candida Lucifero præueniente dies?
F allor? an arma sonãt? nõ fallimur · arma sonabãt.
 Mars uenit · et ueniens bellica signa dedit.
V ltor ad ipse suos cœlo descendit honores ·
 Templa'q; in Augusto conspicienda foro ·
E t Deus est ingens · et opus debebat in urbe
 Non aliter nati Mars habitare sui.
D igna giganteis hæc sunt delubra trophæis ·
 Hinc fera Gradiuum bella mouere decet.
S eu quis ab Eoo nos impius orbe lacesset ·
 Seu quis ab occiduo Sole domandus erit ·
P erspicit armipotens operis fastigia summi ·
 Et probat inuictos illa tenere deos.
P erspicit in foribus diuersæ tela figuræ ·
 Arma'q; terrarum milite uicta suo.
H inc uidet Aenean oneratum pondere caro ·
 Et tot Iuleæ nobilitatis auos.
H inc uidet Iliaden humeris ducis arma ferentem ·
 Clara'q; dispositis acta subesse uiris.
S pectat et Augusto prætextum nomine templum ·
 Et uisum est lecto Cæsare maius opus.

V ouerat hoc iuuenis tunc: cum pia sustulit arma.
A tantis princeps incipiendus erat.
I lle manus tendens instanti milite iusto.
In coniuratos talia dicta dedit.
S i mihi bellandi pater est: uestæq; sacerdos
Autor: et ulcisci nomen utrunq; paro:
M ars ades: & satia scelerato sanguine ferrum.
Stet'q; fauor causa pro meliore tuus.
T empla feres: et me uictore uocaberis ultor.
Vouerat: et fuso lætus ab hoste redit.
N ec satis est meruisse sibi cognomina Martis.
Persequitur Parthi signa retenta manu.
G ens fuit et campis, et equis et tuta sagittis:
Et circunfusis inuia fluminibus.
A ddiderant animos Crassorum funera genti.
Cum perijt miles signa'q;, dux'q; simul.
S igna decus belli Parthus Romana tenebat:
Romanæq; aquilæ signifer hostis erat.
I s'q; pudor mansisset adhuc: nisi fortibus armis
Cæsaris Ausoniæ protegerentur opes.
I lle notas ueteres: et longi dedecus æui
Sustulit. agnorunt signa recepta suos.
Q uid tibi nunc solitæ mitti post terga sagittæ?
Q uid loca? quid rapidi profuit usus equi?
P arthe refers aquilas: uictos quoq; porrigis arcus:
Pignora iam nostri nulla pudoris habes.
R ite deo templum'q; datum: nomen'q; bis ultor.
Emeritus uoti debita soluit honor.
S olennes ludos circi celebrate Quirites:
Non uisa est fortem scena decere Deum.

P leiádas aſpicias omnes·totumq; ſororum
Agmen·ubi ante Idus nox erit una ſuper.
T unc mihi non dubijs autoribus incipit æſtas·
Et tepidi finem tempora ueris habent.
I dibus ora prior ſtellantia tollere taurum
Indicat·huic ſigno fabula nota ſubeſt.
P ræbuit ut taurus tyriæ ſua terga puellæ
Iuppiter·& falſa cornua fronte tulit·
I lla iubam dextra, leuaq; tenebat amictus·
Et timor ipſe noui cauſa decoris erat.
A ura ſinus implet·flauos mouet aura capillos·
Sidoni ſic fueras aſpicienda Ioui.
S æpe puellares ſubduxit ab æquore plantas·
Et metuit tactus aſſilientis aquæ.
S æpe Deus prudens tergum demittit in undas·
Hæreat ut collo fortius illa ſuo.
L ittoribus tactis ſtabat ſine cornibus ullis
Iuppiter·inq; deum de boue uerſus erat.
T aurus init cœlum·te Sidoni Iuppiter implet·
Parsq; tuum terræ tertia nomen habet.
E t cœli ſignum phariam dixere iuuencam.
Quæ bos ex homine eſt·ex boue facta dea.
T unc quoq; Priſcorum uirgo ſimulacra uirorum
Mittere roboreo ſcirpea ponte ſolet.
C orpora poſt decies ſenos qui credidit annos
Miſſa neci·ſceleris crimine damnat auos.
F ama uetus tunc, cum Saturnia terra uocata eſt·
Talia fatidici dicta fuere ſenis.
F alcifero libate ſeni duo corpora gentis
Mittite·quæ thuſcis excipiantur aquis.

D onec in hæc uenit Tirynthius arua· quotannis
Tristia Leucadio sacra peracta deo.
I llum stramineos in aquam misisse Quirites,
Herculis exemplo corpora falsa iaci,
P ars putat· ut ferrent iuuenes suffragia soli·
Pontibus infirmos præcipitasse senes.
T ybri doce uerum tua ripa uetustior urbe est·
Principium ritus tu bene nosse potes.
T ybris arundiferum medio caput extulit alueo·
Raucaq́; dimouit talibus ora sonis.
H æc loca desertas uidi sine mœnibus herbas.
Pascebat paucos utraq; ripa boues.
E t, quem nunc gentes Tyberim noruntq́;, timentq́;·
Tunc etiam pecori despiciendus eram.
A rcadis Euandri nomen tibi sæpe refertur.
Ille meas remis aduena torsit aquas.
V enit et Alcides turba comitatus achiua·
Albula· si memini· tunc mihi nomen erat.
E xcipit hospitio iuuenem palantius Heros·
Et tandem Caco debita pœna fuit.
V ictor abit· secumq́; boues Erythëida prædam
Abstrahit· at comites longius ire negant.
M agnaq́; pars horum desertis mansit in agris·
Montibus his ponunt spemq́;, laremq́; suum.
S æpe tamen patriæ dulci tanguntur amore.
Atq; aliquis moriens hoc breue mandat opus.
M ittite me in Tyberim· Tyberinis uectus in undis
Littus ad inachium puluis inanis eam.
D isplicet hæredi mandati cura sepulchri·
Mortuus Ausonia conditur hospes humo.

Scirpea pro domino in Tyberim iactatur imago·
Vt repetat graias per freta longa domos.
Hactenus ut subijt uiuo rorantia saxo
Antra· leues cursum sustinuistis aquæ.
Clare nepos Atlantis ades· quem montibus olim
Edidit arcadijs Pleias una Ioui·
Pacis et armorum superis· imisq; deorum
Arbiter· alato qui pede carpis iter·
Læte Lyræ pulsu· nitida quoq; læte palæstra·
Quo didicit culte lingua docente loqui.
Templa tibi posuere patres spectantia circum
Idibus· ex illo est hæc tibi sacra dies.
Te quicunq; suas profitentur uendere merces·
Thure dato tribuas ut sibi lucra rogant.
Est aqua Mercurij portæ uicina capenæ·
Si iuuat expertis credere· numen habet.
Huc uenit incinctus tunica mercator· & urna
Purus suffusa· quàm ferat haurit aquam.
Vda fit hinc laurus· lauro sparguntur ab uda
Omnia· quæ dominos sunt habitura nouos.
Spargit et ipse suos lauro rorante capillos·
Et peragit solita fallere uoce preces.
Ablue præteriti periuria temporis inquit·
Ablue præteriti perfida uerba die.
Siue ego te feci testem· falsó ue citaui
Non audituri numina uana Iouis.
Siue deum prudens alium· diuamúe fefelli·
Abstulerint Celeres improba uerba noti.
Et pereant ueniente die periuria nobis·
Nec curent superi· siqua locutus ero.

Da modo lucra mihi· da facto gaudia lucro·
Et face ut emptori uerba dedisse iuuet.
Talia Mercurius poscentes ridet ab alto
Se memor ortygias surripuisse boues.
At mihi pande precor tanto meliora petenti·
In geminos ex quo tempore Phœbus eat.
Cum totidem de mense dies superesse uidebis·
Quot sunt Herculei facta laboris· ait.
Dic· ego respondi causam mihi syderis huius·
Causam facundo reddidit ore Deus.
Abstulerant raptas Phœben· Phœbes'q; sororem
Tyndaridæ fratres· hic eques, ille pugil.
Bella parant repetunt'q; suas & frater & Idas
Leucippo fieri pactus uterq; gener.
His amor ut repetant· illis ut reddere nolint·
Suadet· & ex causa pugnat uterq; pari.
Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes·
Sed uisum celeri uincere turpe fuga est.
Liber ab arboribus locus est apta area pugnæ.
Constiterant illo nomina fida loco.
Pectora transiectus lynceo Castor ab ense
Non expectato uulnere pressit humum.
Vltor adest Pollux· & lyncéa perforat hasta·
Qua ceruix humeros continuata tegit.
Ibat in hunc Idas· uix'q; est Iouis igne repulsus·
Tela tamen dextræ fulmine rapta negant.
Iam'q; tibi Pollux cœlum sublime patebat·
Cum mea dixisti percipe uerba pater.
Quod mihi das uni· cœlum partire duobus·
Dimidium toto munere maius erit.

Dixit: et alterna fratrem statione redemit.
Vtile sollicitæ sydus utrunq; rati.
Ad Ianum redeat: qui quærit agonia quid sint.
Quæ tamen in Fastis hoc quoq; tempus habent.
Nocte sequente diem canis erigonius exit.
Est alio signi reddita causa loco.
Proxima Vulcani lux est: quam lustria dicunt.
Lustrantur puræ, quas facit ille tubæ.
Quattuor inde notis locus est: quibus ordine lectis.
Vel mos sacrorum: uel fuga regis inest.
Nec te prætereo populi fortuna potentis
Publica: cui templum luce sequente datum est.
Hanc ubi diues aquis acceperit Amphitrite:
Grata Ioui fuluæ rostra uidebis auis.
Auferet ex oculis ueniens Aurora Bowten:
Continuaq; die sydus Hyantis erit.

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM LIBER SEXTVS.

hIC quoq; mensis habet dubias in nomine causas:
Quæ placeant positis omnibus ipse leges.
Facta canam: sed erunt: qui me finxisse loquentur:
Nullaq; mortali numina uisa putent.
Est Deus in nobis: agitante calescimus illo:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.
Fas mihi præcipue uultus uidisse deorum:
Vel quia sum Vates: uel quia sacra cano.

E st nemus arboribus densum secretus ab omni
 Voce locus: si non obstreperetur aquis.
H inc ego quærebam cœpti quæ mensis origo
 Esset: & in cura nominis huius eram.
E cce deas uidi: non quas præceptor arandi
 Viderat: Ascræas cum sequeretur oues:
N ec quas Priamides in aquosæ uallibus Idæ
 Contulit. ex illis sed tamen una fuit.
E x illis fuit una sui germana mariti.
 Hæc erat (agnoui) quæ stat in arce Iouis.
H orrueram: tacitóq; animum pallore fatebar.
 Tunc dea: quos fecit: sustulit illa metus.
N anq; ait ô Vates Romani conditor anni
 Ause per exiguos magna referre modos:
I us tibi fecisti numen cœleste uidendi:
 Cum placuit numeris condere festa tuis.
N e tamen ignores: uulgíq; errore traharis:
 Iunius à nostro numine nomen habet.
E st aliquid nupsisse Ioui: Iouis esse sororem.
 Fratre magis dubito glorier: án ne uiro.
S i genus aspicitur: Saturnum prima parentem
 Feci: Saturni sors ego prima fui.
A patre dicta meo quondam saturnia Roma est:
 Hæc illi è cœlo proxima terra fuit:
S i torus in pretio est: dicor matrona Tonantis:
 Iunctáq; Tarpeio sunt mea templa Ioui.
A n potuit Maio pellex dare nomina mensi:
 Hic honor in nobis inuidiosus erit?
C ur igitur regina uocor: princépsq; deorum?
 Aurea cur dextræ sceptra dedere meæ?

An faciunt mensem luces · Lucinaq́; ab illis
Dicar · & à nullo nomina mense traham?
Tum me pœniteat posuisse fideliter iras ·
In genus Electræ · Dardaniamq́; domum.
Causa duplex iræ · rapto Ganymede dolebam.
Forma quoq; ideo iudice uicta mea est.
Pœniteat q̃ non foui Carthaginis arces ·
Cum mea sint illo currus et arma loco.
Pœniteat Sparten, Argosq́; , measq́; Mycenas,
Et ueterem latio supposuisse Samon.
Adde senem Tatium iunonicolasq́; Phaliscos ·
Quos ego Romanis succubuisse tuli.
Sed neq; pœniteat · nec gens mihi carior ulla est.
Hic color · hic teneo cum Ioue templa meo.
Ipse mihi Mauors commendo mœnia dixit
Hæc tibi · tu pollens urbe nepotis eris.
Dicta fides sequitur · centum celebramur in aris ·
Nec leuior quouis est mihi mensis honor.
Nec tamen hūc nobis tantūmodo præstat honorem
Roma · suburbani dant mihi munus idem.
Inspice quos habeat nemoralis Aricia fastos ·
Et populus Laurens · Lauiniumq́; meum.
Est illic mensis Iunonius · aspice Tybur ·
Et prænestinæ mœnia sacra deæ ·
Iunonale leges tempus · nec Romulus illas
Condidit · at nostri Roma nepotis erat.
Finierat Iuno · respeximus · Herculis uxor
Stabat · & in uultu signa dolentis erant.
Non ego si toto mater me cedere cœlo
Iusserit · inuita matre morabor ait.

Nunc

N unc quoq; non luctor de nomine temporis huius
Blandior· & partes penè rogantis ago·
R em'q; mei iuris malim tenuisse precando·
Et faueas causæ forsitan ipse meæ·
A urea possedit socio capitolia templo
Mater· & ut debet· cum Ioue summa tenet·
A t decus omne mihi contingit origine mensis·
Vnicus est· de quo sollicitamur· honor·
Quid graue si titulum mensis Romane dedisti
Herculis uxori· posteritas'q; memor?
H æc quoq; terra aliquid debet mihi nomine magni
Coniugis· huc captas appulit ille boues·
H ic male defensus flammis et dote paterna
Cacus Auentinam sanguine tinxit humum·
A d propiora uocor· populum digessit ab annis
Romulus· in partes distribuit'q; duas·
H æc dare consilium· pugnare paratior illa est·
Hæc ætas bellum suadet· at illa gerit·
S ic statuit· menses'q; nota secreuit eadem·
Iunius est iuuenum· qui fuit ante senum·
D ixit· & in litem studio certaminis issent·
Atq; ira pietas dissimulata foret·
V enit Apollinea longas Concordia lauro
Nexa comas placidi numen, opus'q; ducis·
H æc ubi narrauit Tatium· fortem'q; Quirinum·
Bina'q; cum populis regna coisse suis·
E t lare communi soceros· generos'q; receptos·
His nomen iunctis Iunius inquit habet·
D icta triplex causa est· at uos ignoscite diuæ·
Res est arbitrio non dirimenda meo·

I te pares à me · perierunt iudice formæ
Pergama · plus lædunt · quam iuuat una · duæ ·
P rima dies tibi Carna datur · dea cardinis hæc est ·
Numine clausa aperit · claudit aperta suo ·
V nde datas habeat uires obscurior æuo
Fama · sed è nostro carmine certus eris ·
A diacet antiquus Tyberino lucus Helerni ·
Pontifices illuc nunc quoq; sacra ferunt ·
I nde sata est Nymphe · Cranen dixere priores ·
Nequicquam multis sæpe petita procis ·
R ura sequi, iaculis'q; feras agitare solebat ·
Nodosas'q; caua tendere ualle plagas ·
N on habuit pharetram · Phœbi tamen esse sororem
Credebant · nec erat Phœbe pudenda tibi ·
H uic aliquis iuuenum dixisset amantia uerba ·
Reddebat tales protinus illa sonos ·
H æc loca lucis habent nimis · & cum luce pudoris ·
Si secreta magis ducis in antra · sequar ·
C redulus ante subit · frutices hæc nacta resistit ·
Et latet · & nullo est inuenienda loco ·
V iderat hanc Ianus · uisæ'q; cupidine captus ·
Ad duram uerbis mollibus usus erat ·
N ympha iubet quæri de more remotius antrum ·
Vt'q; comes sequitur · destituit'q; ducem ·
S tulta (uidet Ianus quæ post sua terga gerantur)
Nil agis · & latebras respicit ille tuas ·
N il agis en dixit · nam te sub rupe latentem
Occupat amplexu · te'q; potitus ait ·
I us pro concubitu nostro tibi Cardinis esto ·
Hoc pretium positæ uirginitatis habe ·

Sic fatus spinam·qua tristes pellere posset
A foribus noxas·hæc erat alba·dedit.
Sunt auidæ uolucres non quæ Phineia mensis
Guttura fraudabant·sed genus inde trahunt.
Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
Canicies pennis, unguibus hamus inest.
Nocte uolant puerosq; petunt nutricis egentes.
Et uitiant cunis corpora rapta suis.
Carpere dicuntur lactentia uiscera rostris·
Et plenum poto sanguine guttur habent.
Est illis Strigibus nomen·sed nominis huius
Causa· ꝙ horrenda stridere nocte solent.
Siue igitur nascuntur aues·seu carmine fiunt·
Neniaq; in uolucres falsa figurat anus·
In thalamos uenere Procæ·Proca natus in illis
Præda recens auium quinq; diebus erat.
Pectoraq; exorbent auidis infantia linguis.
Et puer infelix uagit·opemq; petit.
Territa uoce sui nutrix accurrit alumni·
Et rigido sectas inuenit ungue genas.
Quid faceret? color oris erat qui frondibus olim
Esse solet seris·quas noua læsit hyems.
Peruenit ad Cranen·& rem docet·illa timorem
Pone·tuus sospes dixit alumnus erit.
Venerat ad cunas flebant materq;, paterq;.
Sistite uos lachrymas·ipsa medebor ait.
Protinus arbutea postes ter in ordine tangit·
Fronde ter arbutea limina fronde notat.
Spargit aquis aditus·& aquæ medicamen habebãt
Extaq; de porca cruda bimestre tenet.

A tq; ita noctis aues extis puerilibus inquit
Parcite· pro paruo uictima parua cadit.
C or pro corde precor· pro fibris sumite fibras.
Hanc animam uobis pro meliore damus.
S ic ubi libauit prosecta sub æthera ponit·
Quiq; adsint sacris respicere illa uetat.
V irgaq; ianalis de spina sumitur alba·
Qua lumen thalamis parua fenestra dabat.
P ost illud neq; aues cunas uiolasse feruntur.
Et rediit puero· qui fuit ante· color.
P inguia cur illis gustantur larda calendis·
Mistaq; cum calido sit faba farre· rogas?
P risca dea est· aliturq; cibis· quibus ante solebat·
Nec petit adscitas luxuriosa dapes.
P iscis adhuc illis populis sine fraude natabat·
Ostreaq; in conchis tuta fuere suis.
N ec latium norat· quam præbet Ionia diues·
Nec quæ pygmæo sanguine gaudet auis.
E t præter pennas nihil in Pauone placebat·
Nec tellus captas miserat ante feras.
S us erat in pretio· cæsa sue festa colebant.
Terra fabas tantum· duraq; farra dabat.
Quæ duo mista simul sextis quicunq; calendis
Ederit· huic lædi uiscera posse negant.
A rce quoq; in summa Iunoni templa monetæ
Ex uoto memorant facta Camille tuo.
A nte domus Manli fuerat· qui gallica quondam
A capitolino reppulit arma Ioue.
Quàm bene Di magni pugna cecidisset in illa
Defensor solii Iuppiter alte tui.

V ixit· ut occideret damnatus crimine regni·
Hunc illi titulum longa senecta dabat.
L ux eadem Marti festa est· quem prospicit extra
Appositum tectæ porta capena uiæ.
T e quoq; Tempestas meritam delubra fatemur·
Cum penè est corsis obruta classis aquis.
H æc hominũ monimẽta patẽt· sed quærimus astra·
Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.
P ostera lux Hyadas taurinæ cornua frontis
Euocat· & multa terra madescit aqua.
M ane ubi bis fuerit· Phœbus'q; iterauerit ortus·
Facta'q; erit posito rore bis uda seges·
H ac sacrata die thusco Bellona duello
Dicitur· & latio prospera semper adest.
A ppius est autor· Pyrrho qui pace negata
Multum animo uidit· lumine captus erat.
P rospicit à tergo summum breuis area circum·
Est ubi non paruæ parua columna notæ.
H inc solet hasta manu belli prænuntia mitti·
In regem & gentes cum placet arma capi.
A ltera pars circi custode sub Hercule tuta est·
Quod Deus Euboico carmine munus habet.
M uneris est tempus· qui nonas Lucifer ante est.
Si titulos quæris· Sylla probabit opus.
Quærebam nonas sancto, fidió ne referrem·
An tibi semipater· tunc mihi sanctus ait.
C uicunq; ex illis dederis· ego munus habebo.
Nomina terna fero· sic uoluere cures.
H unc igitur ueteres donarunt æde Sabini·
In'q; Quirinali constituere iugo.

E st mihi · sit'q; precor nostris diuturnior annis
Filia · qua felix sospite semper ero ·
H anc ego cum uellem genero dare · tempora tædis
Apta requirebam · quæ'q; cauenda forent ·
T unc mihi post sacras monstratur Iunius Idus
Vtilis et nuptis · utilis esse uiris ·
P rima'q; pars huius thalamis aliena reperta est ·
Nam mihi sic coniux sancta dialis ait ·
D onec ab Iliaca placidus purgamina Vesta
Detulerit flauis in mare Tybris aquis ·
N on mihi detonsæ crines depectere buxo ·
Non ungues ferro subsecuisse licet ·
N on tetigisse uirum · quamuis Iouis ille sacerdos,
Quamuis perpetua sit mihi lege datus ·
T u quoq; ne propera · melius tua filia nubet
Ignea cum pura ueste nitebit humus ·
T ertia post nonas remouere Lycaona Phœbe
Fertur · & à tergo non habet ursa metum ·
T unc ego me memini ludos in gramine campi
Aspicere · & dici lubrice Tybri tuos ·
F esta dies illis, qui lina madentia ducunt ·
Qui'q; tegunt paruis æra recurua cibis ·
M ens quoq; numen habet · Menti delubra uidemus
Vota metu belli perfide Pœne tui ·
P œne rebellabas · & leto consulis omnes
Attoniti mauras pertimuere manus ·
S pem metus abstulerat · cum menti uota Senatus
Suscipit · & melior protinus illa uenit ·
A spicit instantes medijs sex lucibus Idus
Illa dies · qua sunt uota soluta deæ ·

V esta faue· tibi nunc operata resoluimus ora·
Ad tua si nobis sacra uenire licet.
I n prece totus eram· cœlestia numina sensi·
Lætaq; purpurea luce refulsit humus.
N on equidem uidi· ualeant mendacia Vatum·
Tu dea non fueras aspicienda uiro.
S ed quæ nescieram· quorumq; errore tenebar·
Cognita sunt nullo præcipiente mihi.
D ena quater memorant habuisse palilia Romam·
Cum flammæ custos æde recepta dea est·
R egis opus placidi· quo non metuentius ullum
Numinis ingenium terra sabina tulit.
Q uæ nunc ære nitent· stipula tunc tecta uirebant·
Et paries lento uimine textus erat.
H ic locus exiguus qui sustinet atria Vestæ·
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.
F orma tamen templi· quæ nunc manet· ante fuisse
Dicitur· & formæ causa probanda subest.
V esta eadem est· & terra subest· uigil ignis utriq;·
Significant sedem terra focusq; suam.
T erra pilæ similis nullo fulcimine nixa
Aere subiecto tam graue pendet onus.
I psa uolubilitas subiectum sustinet orbem·
Quiq; premat partes angulus omnis abest.
C umq; sit in media rerum regione locata·
Et tangat nullum plus ue, minus ue latus·
N i conuexa foret· parti uicinior esset·
Nec medium terræ mundus haberet onus.
A rte syracusia suspensus in aere clauso
Stat globus immensi parua figura poli.

E t quantum à summis · tantum secessit ab imis
Terra · ꝙ ut fiat forma rotunda facit.
P ar facies templi · nullus procurrit in illo
Angulus · à pluuio uendicat imbre tholus.
C ur sit uirginibus quæris dea culta ministris?
Inueniam causas hac quoq; parte suas.
E x Ope Iunonem memorant Cereremq; creatas
Semine Saturni · tertia Vesta fuit.
V traq; nupserunt · ambæ peperisse feruntur ·
De tribus impatiens restitit una uiri.
Quid mirum uirgo si uirgine læta ministra
Admittit castas in sua sacra manus?
N ec tu aliud Vestam q̃ uiuam intellege flammam ·
Nataq; de flamma corpora nulla uides.
I ure igitur uirgo est quæ semina nulla remittit ·
Nec capit · & comites uirginitatis amat.
E sse diu stultus Vestæ simulacra putaui ·
Mox didici curuo nulla subesse tholo.
I gnis inextinctus templo cælatur in illo ·
Effigiem nullam Vesta nec ignis habent.
S tat ui terra sua · ui stando Vesta uocatur ·
Causaq; par graij nominis esse potest.
A t focus à flammis, & quod fouet omnia dictus ·
Qui tamen in primis ædibus ante fuit.
H inc quoq; uestibulum dici reor unde precamur
Quæ famur · Vestam quæ loca prima tenet.
A nte focos olim scamnis considere longis
Mos erat · & mensæ credere adesse deos.
N unc quoq; , cum fiunt antiquæ sacra Vacunæ ·
Ante Vacunales stantq; , sedentq; focos.

V enit in hos annos aliquo de more uetustas·
Fert missos Vestæ pura patella cibos·
E cce coronatis panis dependet asellis·
Et uelant scabras florida serta molas·
S ola prius furnis torrebant farra coloni·
Et fornacali sunt stata sacra deæ·
S uppositum cineri panem focus ipse parabat·
Strataq; erat tepido tegula quassa solo·
I nde focum seruat pistor·dominamq; focorum·
Et quæ pumiceas uersat asella molas·
P ræterea referám ne tuum rubicunde Priape
Dedecus?est multi fabula plena ioci·
T urrigeram frontem Cybéle redimita coronis
Conuocat æternos ad sua festa deos·
C onuocat et Satyros·et rustica numina Nymphas·
Silenus, quamuis nemo uocarat·adest·
N ec licet, & longum est epulas narrare deorum·
In multo nox est peruigilata mero·
D i temere errabant in opacæ uallibus Idæ
Pars iacet·& molli gramine membra leuant·
H i ludunt·hos somnus habet·pars brachia nectũt.
Pars uiridem celeri ter pede pulsat humum·
V esta iacet placidamq; capit secura quietem·
Sicut erat positum cespite fulta caput·
A t ruber hortorum custos, Nymphasq;, deasq;
Captat·& errantes fertq;·refertq; pedes·
A spicit et Vestã·dubium est Nympham'ne putarit·
An scierit Vestam·scisse sed ipse negat·
S pem capit obscœnam·furtimq; accedere tentat·
Et fert suspensos corde micante gradus·

F orte senex, quo uectus erat · Silenus asellum
Liquerat ad ripas lene sonantis aquæ.
I bat ut inciperet longi Deus hellesponti ·
Intempestiuo cum rudit ille sono.
T errita uoce graui surgit dea · conuolat omnis
Turba · per infestas effugit ille manus.
L ampsacos hunc soli solita est mactare Priapo ·
Apta asini flammis indicis exta damus.
Quem tu diua memor de pane monilibus ornas ·
Cessat opus · uacuæ conticuere molæ.
N omine quàm pretio celebratior arce Tonantis ·
Discant pistoris quid uelit ara Iouis.
C incta premebantur trucibus capitolia gallis ·
Fecerat obsidio iam diuturna famem.
I uppiter ad solium superis regale uocatis
Incipe ait Marti · protinus ille refert.
S cilicet ignotum est · quæ sit fortuna malorum ·
Et dolor hic animi uoce querentis eget?
S i tamen, ut referam breuiter mala iuncta pudori
Exigis · alpino Roma sub hoste iacet.
H æc est · cui fuerat promissa potentia rerum
Iuppiter hanc terris impositurus eras.
I amq; suburbanos · hetruscaq; contudit arma.
Spes erat in cursu · nunc lare pulsa suo est.
V idimus ornatos ærata per atria picta
Veste triumphales succubuisse senes.
V idimus Iliacæ transferri pignora Vestæ
Sede · putant aliquos scilicet esse deos?
A t si respicerent · qua uos habitatis in arce ·
Totq; domos uestras obsidione premi ·

N il opis in cura scirent superesse deorum·
Et data sollicita thura perire manu.
A tq; utinam pugnæ pateat locus: arma capessant·
Et si non poterunt exuperare·cadant.
N unc inopes uictus·ignauaq; fata timentes
Monte suo clausos barbara turba premit.
T unc Venus, et lituo pulcher, trabeaq; Quirinus,
Vestaq; pro latio multa locuta suo est.
P ublica respondit cura est pro mœnibus istis
Iuppiter· & pœnas Gallia uicta dabit.
T u modo· quæ desunt fruges· superesse putentur·
Effice· nec sedes desere Vesta tuas.
Quodcunq; est solidæ cereris caua machina frāgat·
Mollitamq; manu duret in igne focus.
I usserat· & fratris uirgo Saturnia iussis
Annuit· & mediæ tempora noctis erant.
I am ducibus somnum dederat labor· increpat illos
Iuppiter· & sacro, quid uelit· ore docet.
S urgite· & in medios de summis arcibus hostes
Mittite· quam minime tradere uultis opem.
S omnus abit· quærunt'q; nouis ambagibus acti
Tradere quam nolint· & iubeantur opem.
E sse Ceres uisa est· iaciunt cerealia dona.
Iacta super galeas· longaq; scuta sonant.
P osse fame uinci spes excidit· hoste repulso
Candida pistori ponitur ara Ioui.
F orte reuertebar festis uestalibus illa·
Qua uia Romano nunc noua iuncta foro est.
H uc pede matronam nudo descendere uidi.
Obstupui tacitus· sustinuiq; gradum.

S ensit anus uicina loco · iussumq́; sedere
Alloquitur quatiens uoce tremente caput.
H æc ubi nunc fora sunt · udæ tenuere paludes ·
Amne redundatis fossa madebat aquis.
C urtius ille locus · siccas qui sustinet aras ·
Nunc solida est tellus · sed lacus ante fuit.
S æpe suburbanas rediens conuiua per undas
Cantat · & ad nautas ebria uerba iacit.
Q ua Velabra solent in circum ducere pompas ·
Nil præter salices · crassáq; canna fuit.
N ondum conueniens diuersis iste figuris ·
Nomen ab aduerso cœperat amne Deus.
H ic quoq; lucus erat iuncis & arundine densus ·
Et pede uelato non adeunda palus.
S tagna recesserunt · & aquas sua ripa coercet ·
Siccáq; nunc tellus · mos tamen ille manet.
R eddiderat causam · ualeas anus optima dixi ·
Quod superest æui molle sit omne tui.
C ætera iam pridem didici puerilibus annis ·
Non tamen idcirco prætereunda mihi.
M œnia Dardanides nuper noua fecerat Ilus ·
Ilus adhuc Asiæ diues habebat opes.
C reditur armiferæ signum cœleste Mineruæ
Vrbis in Iliacæ desiluisse iugo.
C ura uidere fuit · uidi templumq́; , locumq́; .
Hoc superest illic Pallada Roma tenet.
C onsulitur Smintheus · lucóq; obscurus opaco
Hos non mentito reddidit ore sonos.
A etheriam seruate deam · seruabitis urbem ·
Imperium secum transferet illa loci.

S ervat· & inclusam summa tenet Ilus in arce·
Curaq; ad hæredem Laomédonta uenit.
S ub Priamo seruata parum: sic ipsa uolebas·
Ex quo iudicio forma reuicta tua est.
S eu genus Adrasti· seu furtis aptus Vlysses·
Seu pius Aeneas· eripuisse ferunt.
A utor in incerto est· res est Romana tuetur
Vestæ· quod assiduo lumine cuncta uidet.
H eu quantum timuere patres· quo tempore Vesta
Arsit· & est tectis obruta penè suis.
F lagrabant sancti sceleratis ignibus ignes·
Mistaq; erat flammæ flamma profana piæ.
A ttonitæ flebant demisso crine ministræ.
Abstulerat uires corporis ipse timor.
P rouolat in medium· & magna succurrite uoce·
Non est officium flere Metellus ait.
P ignora uirgineis fatalia tollite flammis·
Non ea sunt uoto· sed rapienda manu.
M e miserum dubitatis ait· dubitare uidebat·
Et pauidas posito procubuisse genu.
H aurit aquas tollensq; manus ignoscite dixit
Sacra· uir intrabo non adeunda uiro.
S i scelus est· in me commissi pœna redundet·
Sit capitis damno Roma soluta mei.
D ixit· & irrupit· factum dea rapta probauit·
Pontificisq; sui munere tuta fuit.
N unc bene lucetis sacro sub Cæsare flammæ.
Ignis in Iliacis nunc erit· estq; focis.
N ullaq; dicetur uittas temerare sacerdos
Hoc duce· nec uiua defodietur humo.

Sic incesta perit · quia quam uiolauit · in illa
Conditur · & tellus, Vestáq; numen idem est.
Tum sibi callæco Brutus cognomen ab hoste
Fecit · & Hispanam sanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miscentur tristia lætis ·
Nec populum toto pectore festa iuuant ·
Crassus ad Euphraten aquilas, natumq́; , suosq́;
Perdidit · & leto est ultimus ipse datus ·
Parthe quid exultas? dixit dea · signa remittes ·
Quiq́; necem Crassi uindicet ultor erit ·
At simul auritis uiolæ dementur asellis ·
Et Cereris fruges aspera saxa terent ·
Nauita puppe sedens delphina uidebimus inquit ·
Humida cum pulso nox erit orta die ·
Iam phryx à nupta quereris Tithone relinqui ·
Et uigil Eois Lucifer exit aquis ·
Ite bonæ matres · uestrum matralia festum,
Flauáq; Thebanæ reddite liba deæ ·
Pontibus et magno iuncta est celeberrima circo
Area · quæ posito de boue nomen habet ·
Hac ubi luce ferunt Matutæ sacra parenti
Sceptriferas serui templa dedisse manus ·
Quæ dea sit · quare famulas à limine templi
Arceat · arcet enim · libáq; tosta petit ·
Bacche racemiferos edera redimite capillos ·
Si domus illa tua est · dirige Vatis opus ·
Arserat obsequio Seméle Iouis · accipit Inó
Te puer · & summa sedula nutrit ope ·
Intumuit Iuno · raptum quod pellice natum
Educet · at sanguis ille sororis erat ·

H inc agitur furijs Athámas sub imagine falsa.
Tu'q; cadis patria parue Learche manu.
M œsta Learcheas mater tumulauerat umbras.
Et dederat miseris omnia iusta rogis.
H æc quoq; funestos ut erat laniata capillos
Prosilit: & cunis te Melicerta rapit.
E st spacio contracta breui: freta bina repellit.
V na'q; pulsatur terra duabus aquis.
H uc uenit: insanis natum complexa lacertis.
Et secum è summo mittit in alta iugo.
E xcipit illæsos Panópe centum'q; sorores.
Et placido lapsu per sua regna ferunt.
N on dum Leucothée: non dum puer ille Palæmon
V orticibus densis Tybridis ora tenent.
L ucus erat: dubium Semele, Stimeléne uocetur.
Mænádas ausonias incoluisse ferunt.
Q uærit ab his Inò quæ gens foret: arcádas esse
Audit: & Euandrum sceptra tenere loci.
D issimulata deam latias Saturnia Bacchas
Instimulat fictis insidiosa sonis.
O nimium faciles, ò toto pectore captæ,
Non uenit hæc uestris hospes amica choris.
F raude petit: sacri'q; parat cognoscere ritum.
Q uo possit pœnas pendere: pignus habet.
V ix bene desierat: complent ululatibus auras
Thyádes infusis per sua colla comis.
I nijciunt'q; manus: puerum'q; auellere tentant.
Q uos ignorat adhuc: inuocat illa deos.
D ij'q;, uiri'q; loci miseræ succurrite matri.
Clamor Auentini saxa propinqua ferit.

Appulerat ripæ uadcas Oetæus iberas.
Audit. & ad uocem concitus urget iter.
Herculis aduentu. quæ uim modo ferre parabant.
Turpia fœmineæ terga dedere fugæ.
Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?
An numen quod me. te quoq; uexat. ait?
Illa docet partim. partim præsentia nati
Continet. & furijs in scelus isse pudet.
Rumor ut est uelox agitatis peruolat alis.
Est'q; frequens Inò nomen in ore tuum.
Hospita Carmentis fidos intrasse penates
Diceris. & longam deposuisse famem.
Liba sua properata manu tegeæa sacerdos
Traditur. & subito cocta dedisse foco.
Nunc quoq; liba iuuant festis matralibus. illa
Rustica sedulitas gratior arte fuit.
Nunc ait ò Vates uenientia fata resigna.
Qua licet. hospitijs hoc precor adde meis.
Parua mora est cœlum Vates ac numina sumit.
Fit'q; sui toto pectore plena dei.
Vix illam subito posses cognoscere. tanto
Sanctior. & tanto quàm modo maior erat.
Læta canam. gaude defuncta laboribus Inó.
Dixit. et huic populo prospera semper ades.
Numen eris Pelagi. natum quoq; pontus habebit.
In nostris aliud sumite nomen aquis.
Leucothée graijs. Matuta uocabere nostris.
In portus nato ius erit omne tuo.
Quem nos portunnum. sua lingua Palæmona dicet.
Este precor nostris æquus uterq; locis.

Annuerat.

Annuerat· promissa fides· posuere labores.
Nomina mutarunt. hic Deus· illa Dea est.
Cur uetet ancillas accedere quæritis? odit·
Principiumq; odij· si sinat ipsa· canam.
Vna ministrarum solita est Cadmea tuarum
Sæpe sub amplexus coniugis ire tui.
Improbus hanc Athámas furtim dilexit· ab illa
Comperit agricolis semina tosta dari.
Ipsa quidem fecisse negat· sed fama recepit·
Hoc est cur odio sit tibi serua manus·
Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret·
Ipsa parum felix uisa fuisse parens.
Alterius prolem melius mandabitis illi·
Vtilior Baccho quam fuit illa suis·
Hanc tibi, quo properas memorant dixisse· Rutuli?
Luce mea Marso consul ab hoste cades.
Exitus accessit uerbis· flumenq; Theloni
Purpureum mistis sanguine fluxit aquis·
Proximus annus erat. Pallantide uictus eadem
Didius hostiles ingeminauit opes.
Lux eadem fortuna tua est· autorq;, locusq;·
Sed super iniectis quis latet iste togis?
Seruius est· & constat eum· sed causa latendi
Discrepat· & dubium me quoq; mentis habet.
Tum Dea furtiuos timide profitetur amores·
Cœlestemq; homini concubuisse pudet.
Arsit enim magna correpta cupidine regis·
Cæcaq; in hoc uno non fuit illa uiro.
Nocte domum parua solita est intrare fenestra·
Vnde fenestralis nomina porta tenet.

Nunc pudet · & uultus uelamine cælat amatos·
Oráq; sunt multa regia tecta toga.
An magis est uerum · post Tulli funera plebem
Confusam placidi morte fuisse ducis?
Nec modus ullus erat · crescebat imagine luctus·
Donec eum positis occuluere togis.
Tertia causa mihi spacio maiore canenda est.
Nos tamen adductos intus agemus equos.
Tullia coniugio sceleris mercede parato·
His solita est dictis extimulare uirum·
Quid iuuat esse pares te nostræ cæde sororis·
Meq́; tui fratris · si pia iura placent?
Viuere debuerant · & uir meus · & tua coniux·
Si nullum ausuri maius eramus opus.
Et caput & regnum factum est dotale parentis·
Si uir es · indictas erige dotis opes.
Regia res scelus est · socero cape regna necato·
Et nostras patrio sanguine tinge manus.
Talibus instructus solio priuatus in alto
Sederat · attonitum uulgus ad arma ruit.
Hic cruor, & cædes, infirmaq́; uincitur ætas.
Sceptra gener socero rapta superbus habet.
Ipse sub esquilijs ubi erat sua regia cæsus·
Concidit in dura sanguinolentus humo.
Filia carpento patrios initura penates
Ibat per medias alta, feroxq́; uias.
Corpus ut aspexit · lachrymis auriga profusis
Restitit · hunc tali corripit illa sono.
Vadis · an expectas pretium pietatis amarum?
Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas.

(Certa fides facti est) dictus sceleratus ab illa
Vicus· et æterna res ea pressa nota est·
P ost tamen hæc ausa est tēplū monimenta parentis
Tangere· mira quidem· sed tamen acta loquor·
S ignum erat in solio residens sub imagine Tulli·
Dicitur hoc oculis opposuisse manum·
E t uox audita est· uultus abscondite nostros·
Ne natæ uideant ora nefanda meæ·
V este data tegitur· uetat hanc fortuna moueri·
Et sic è templo est illa locuta suo·
O re reuelato cum primum luce patebit
Seruius· hæc positi prima pudoris erit·
P arcite matronæ uetitas attingere uestes·
Solennes satis est uoce mouere preces·
S it'q; caput semper Romano tectus amictu·
Qui rex Romana sextus in urbe fuit·
A rserat hoc templum· signo tamen ille pepercit
Ignis· opem nato Mulciber ipse tulit·
N anq; pater Tulli Vulcanus· Ocrisia mater
Præsignis facie corniculana fuit·
H anc secum Tanaquil sacris de more peractis
Iussit in ornatum fundere uina focum·
H ic inter cineres obscœni forma uirilis
Aut fuit· aut uisa est· sed fuit illa magis·
I ussa foco captiua sedet· conceptus ab illa
Seruius· à cœlo semina gentis habet·
S igna dedit genitor tunc cum caput igne corusco
Contigit· in'q; comis flammeus arsit apex·
T e quoq; magnifica Concordia dedicat æde
Liuia· quam caro præstitit illa uiro·

D iscæ tamen ueniens ætas · ubi Liuia nunc est
Porticus · immensæ tecta fuere domus.
V rbis opus domus una fuit · spaciumq́; tenebat·
Quo breuius muris oppida multa tenent.
H æc æquata solo est nullo sub crimine regni·
Sed quia luxuria uisa nocere sua est.
S ustinuit tantas operum subuertere moles·
Totq́; suas hæres perdere Cæsar opes.
S ic agitur censura · & sic exempla parantur·
Cum iudex · alios quod monet · ipse facit.
N ulla mora est ueniente die · quin dicere possis
Idibus inuicto sunt data templa Ioui.
E tiam quinquatres iubeor narrare minores·
Nunc ades ô cœptis flaua Minerua meis.
C ur uagus incedit tota tibicen in urbe·
Quid sibi personæ, quid toga longa · uolunt?
S ic ego · sic posita Tritonia cuspide dixit·
Possem utinam doctæ uerba referre deæ.
T emporibus ueterum tibicinis usus auorum
Magnus · et in magno semper honore fuit.
C antabat fanis · cantabat tibia ludis·
Cantabat mœstis tibia funeribus.
D ulcis erat mercede labor · tempusq́; secutum est·
Quod subito gratæ frangeret artis opes.
A dde q; ædilis, pompa qui funeris irent·
Artifices solos iusserat esse decem.
E xilio mutant urbem · Tyburq́; recedunt·
(Exilium quodam tempore Tybur erat.)
Quæritur in scena caua tibia · quæritur aris·
Ducit supremos nænia nulla choros.

S eruus erat quidam quantolibet ordine dignus
Tybure · ſed longo tempore liber erat ·
R ure dapes parat ille ſuo · turbamq; canoram
Conuocat · ad feſtas conuenit illa dapes ·
N ox erat · et uinis oculiq; animiq; natabant ·
Cum præcompoſito nuntius ore uenit ·
A tq; ita, quid ceſſas conuiuas ſoluere? dixit ·
Victor uindictæ iam uenit ecce ſuæ ·
N ec mora conuiuæ ualido titubantia uino
Membra mouent · dubij ſtant'q;, labant'q; pedes ·
A t dominus diſcedite ait · plauſtro'q; morantes
Suſtulit · in plauſtro ſcirpea lata fuit ·
A lliciunt ſomnos tempus, motus'q;, merum'q; ·
Pota'q; ſe Tybur turba redire putat ·
I am'q; per æſquilias Romanam intrauerat urbem ·
Et mane in medio plauſtra fuere foro ·
C allidus ut poſſet ſpecie numero'q; Senatum
Fallere · perſonis imperat ora tegi ·
A dmiſcet'q; alios · et ut hunc tibicina cœtum
Augeat · in longis ueſtibus ire iubet ·
S ic reduces bene poſſe tegi · ne forte notentur
Contra collegæ iuſſa rediſſe ſui ·
R es placuit · cultu'q; nouo licet Idibus uti ·
Et canere ad ueteres uerba iocoſa modos ·
H ec ubi perdocuit · ſupereſt mihi diſcere · dixi ·
Cur ſit quinquatrus illa uocata dies ·
M artius inquit habet tali mea nomine feſta ·
Eſt'q; ſub inuentis hæc quoq; turba meis ·
P rima terebrato per rara foramina buxo ·
Vt daret effeci tibia longa ſonos ·

V ox placuit faciem liquidis referentibus undis.
Vidi et uirgineas intumuisse genas.
A rs mihi non tanti est, ualeas mea tibia dixi.
Excipit abiectam cespite ripa suo.
I nuentam Satyrus primum miratur: & usum
Nescit: et afflatam sensit habere sonum.
E t modo dimittit digitos: modo concipit auras.
Iamq; inter Nymphas arte superbus erat.
P rouocat et Phœbum: Phœbo superāte pependit.
Cæsa recesserunt à cute membra sua.
S um tamen inuentrix autorq; ego carminis huius.
Hoc est cur nostros ars colit ista dies.
T ertia lux ueniet: qua tu Dodona Thyéne
Stabis Agenoreæ fronte uidenda bouis.
H æc est illa dies: qua tu purgamina Vestæ
Tybri per hetruscas in mare mittis aquas.
S i qua fides uentis Zephyro date carbasa nautæ.
Cras ueniet uestris ille secundus aquis.
A t pater Heliadum radios ubi tinxerit undis.
Et cinget geminos stella serena polos.
N am duo sunt: austris hic est: Aquilonibus ille
Proximus: à uento nomen uterq; tenet.
T ollet humo ualidos proles Hyriēa lacertos.
Continua delphin nocte uidendus erit.
S cilicet hic olim uolscos, æquosq; fugatos
Viderat in campis Algida terra tuis.
V nde suburbano clarus Tyburte triumpho.
Vectus es in niueis posthume uictor equis.
I am sex, et totidem luces de mense supersunt.
Huic unum numero tu tamen adde diem.

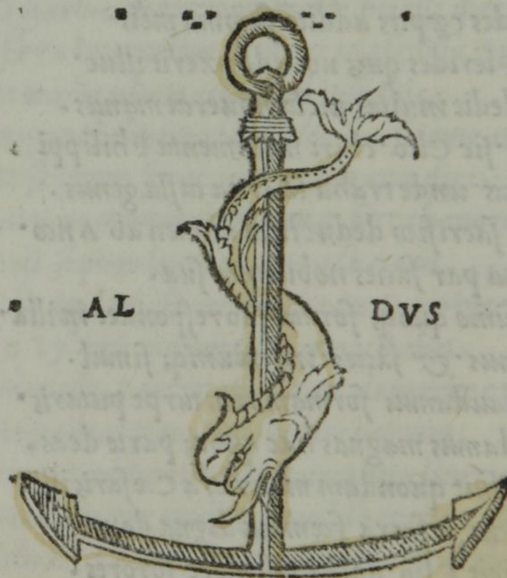
S ol abit è Geminis et Cancri signa rubescunt·
Cœpit Auentina Pallas in arce coli.
I am tua Laomédon oritur nurus· ortáq; noctem
Pellit· et è pratis cana pruina fugit.
R eddita· quisquis is est· Sũmano templa feruntur·
Tunc cum Romanis Pyrrhe timendus eras.
H unc quoq; cum patrijs Galatea receperit undis·
Plenáq; securæ terra quietis erit.
S urgit humo iuuenis telis afflatus auitis·
Et gemino nexas porrigit angue manus.
N otus amor Phædræ· nota est iniuria Thesei·
Deuouit natum credulus ille suum.
S olliciti terrentur equi· frustráq; retenti
Per scopulos dominum duráq; saxa trahunt.
E xciderat curru· lorisq; morantibus artus
Hippolytus lacero corpore raptus erat.
R eddideratq; animam multum indignante Diana.
Nulla Coronides causa doloris ait.
N anq; pio iuueni uitam sine uulnere reddam·
Et cedent arti tristia fata meæ.
G ramina continuo loculis depromit eburnis.
Profuerant Glauci manibus illa prius.
T unc obseruatas augur descendit in herbas.
Vsus et auxilio est anguis ab angue dato.
P ectora ter tetigit· ter uerba salubria dixit·
Depositum terra sustulit ille caput.
L ucus eum, nemorisq; sui Dictynna recessu
Cælat· Aricino uirbius ille lacu.
A t Lachesis Clothoq; dolent sua fila teneri·
Et fieri regni iura minora sui.

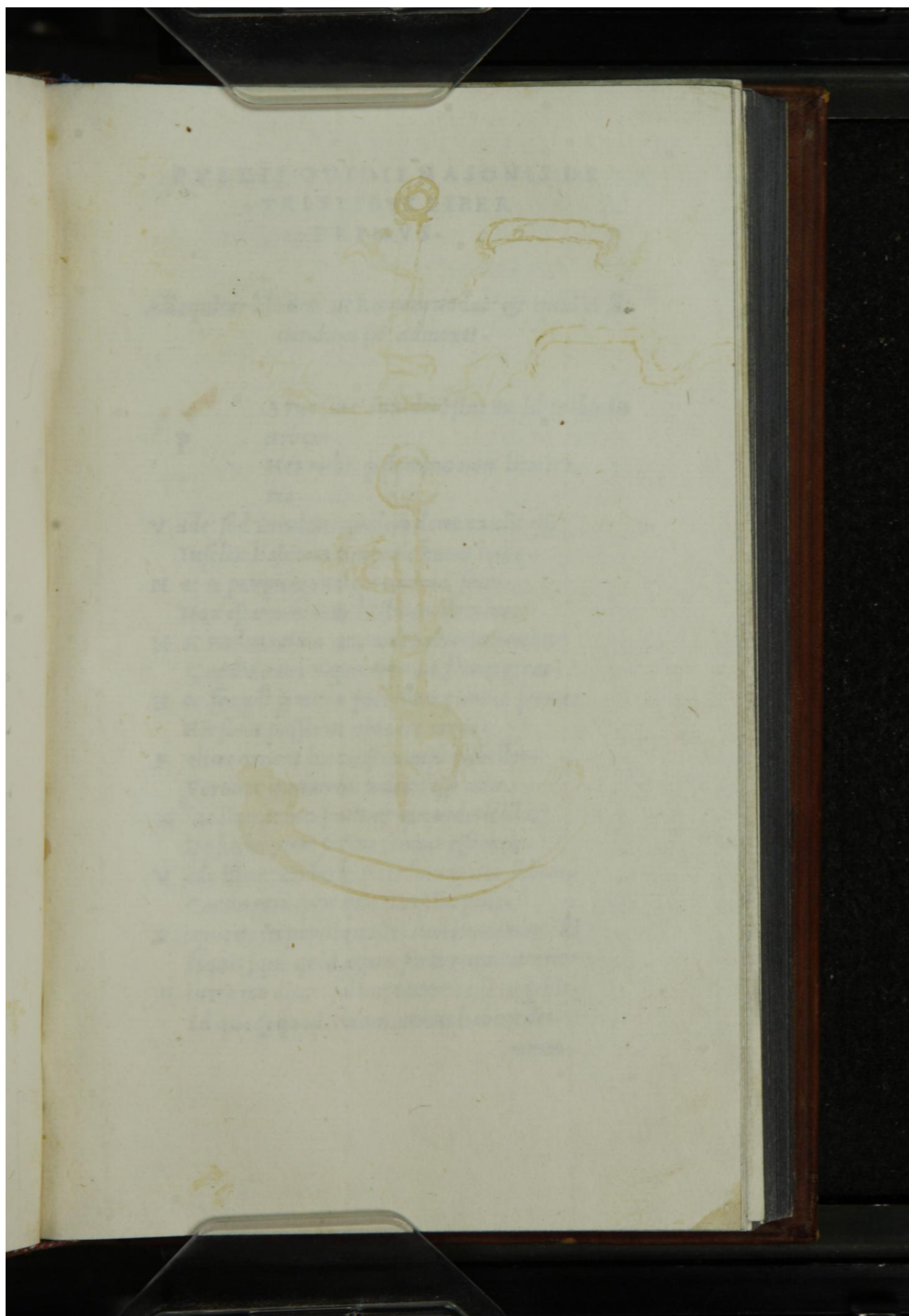
Iuppiter exemplum ueritus direxit in ipsum
Fulmina · qui nimiæ nouerat artis opem ·
Phœbe querebaris · Deus est · placare parenti ·
Propter te fieri quod uetat · ipse facit ·
Non ego te, quamuis properabis uincere Cæsar ·
Si uetat auspicium · signa mouere uelim ·
Sunt tibi flaminius, Thrasimena'q; littora testes ·
Per uolucres æquos multa monere deos ·
Tempora si ueteris quæris temeraria damni ·
Quartus ab extremo mense bis esse dies ·
Postera lux melior superat Masanissa Syphacem ·
Et cecidit telis Hasdrubal ipse suis
Tempora labuntur · tacitis'q; senescimus annis ·
Et fugiunt freno non remorante dies ·
Quam cito uenerunt fortunæ fortis honores ·
Post septem luces Iunius actus erit ·
Ite deam læti fortem celebrate Quirites ·
In Tyberis ripa munera regis habet ·
Pars pede, pars etiam Celeri decurrite cymba ·
Ne pudeat potos inde redire domum ·
Ferte coronatæ iuuenum conuiuia lintres ·
Multa'q; per medias uina bibantur aquas ·
Plebs colit hanc · quia qui posuit de plebe fuisse
Fertur · & ex humili sceptra tulisse loco ·
Conuenit et seruis · serua quia Tullius ortus
Constituit dubiæ templa propinqua deæ ·
Ecce suburbana rediens male sobrius æde ·
Ad stellas aliquis talia uerba iacit ·
Zona latet tua nunc · & cras fortasse latebit ·
Dehinc erit Orion aspicienda mihi ·

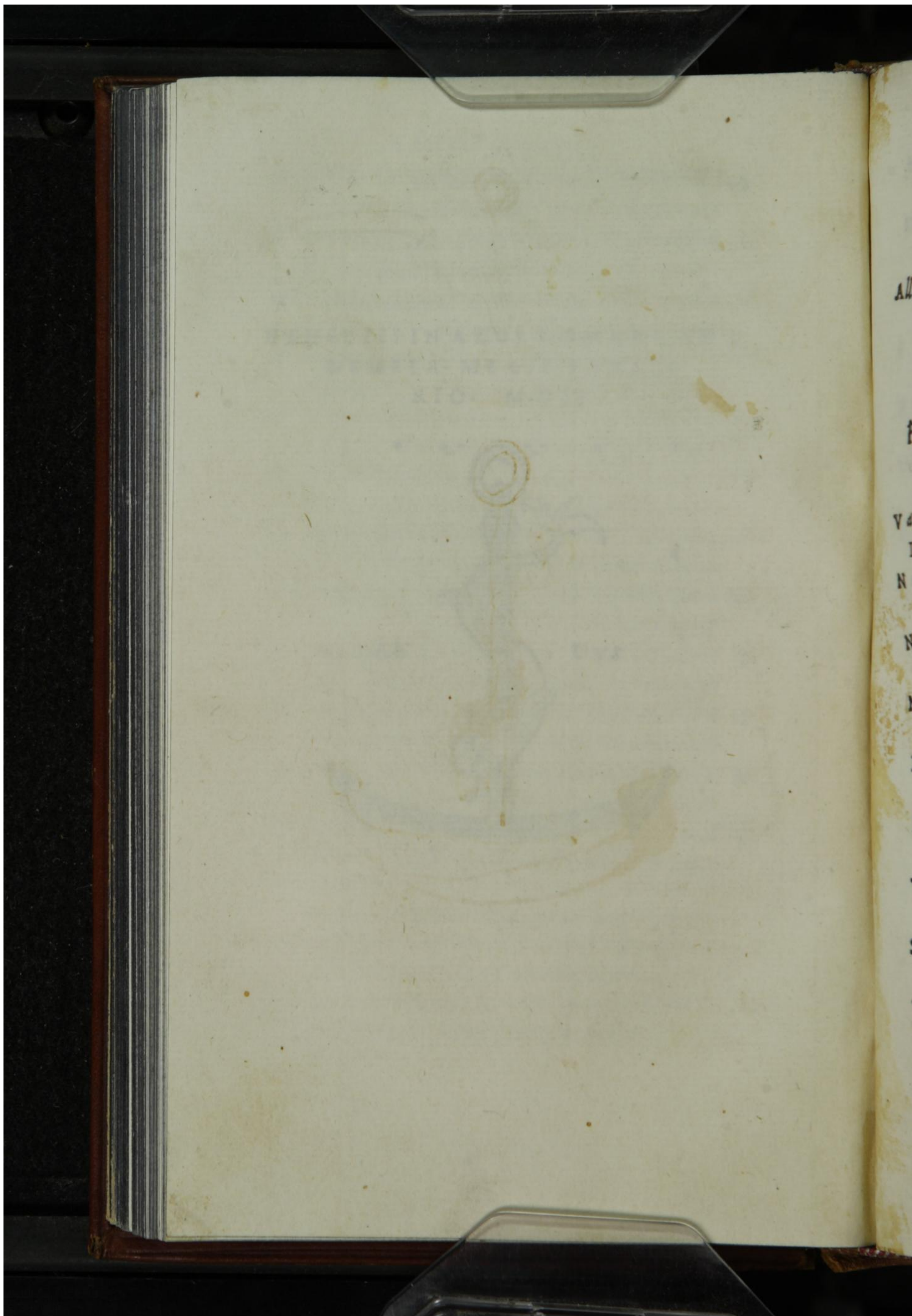
A t si non esset potus, dixisset eadem
Venturum tempus solstitiale die.
L ucifero subeunte, lares delubra tulerunt.
Hic ubi fit docta multa corona manu.
T empus idem Statoris erit, quo Romulus olim
Ante palatini condidit ora iugi.
T ot restant de mense dies, quot nomina parcis,
Cum data sunt trabeae templa Quirine tuae.
T empus Iuleis cras est natale calendis.
Pierides coeptis addite summa meis.
D icite Pierides quis uos adduxerit illuc,
Cui dedit inuitas uicta nouerca manus.
S ic ego, sic Clió, clari monimenta Philippi
Aspicis, unde trahit Martia casta genus.
M artia sacrifico deductum nomen ab Anco,
In qua par facies nobilitate sua.
P ar animo quoque forma suo respondet in illa.
Et genus, & facies, ingeniumque simul.
N ec quod laudamus formam tam turpe putaris,
Laudamus magnas hac quoque parte deas.
N upta fuit quondam matertera Caesaris illi.
O decus, ò sacra foemina digna domo.
S ic cecinit Clió, doctae assensere sorores.
Annuit Alcides, increpuitque lyra.

FINIS.

VENETIIS IN ALDI ROMANI ACA
DEMEIA. MENSE IANVA
RIO. M.DII.

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER PRIMVS.

Alloquitur librum, ut Romam uadat, & quid ei faciendum sit, admonet.

P *Arue (nec inuideo) sine me liber ibis in urbem.*
Hei mihi, q domino non licet ire tuo.
V *ade, sed incultus, qualem decet exulis esse,*
Infelix habitum temporis huius habe.
N *ec te purpureo uelent uacinia fuco.*
Non est conueniens luctibus ille color.
N *ec titulus minio, nec cedro charta notetur,*
Candida nec nigra cornua fronte geras.
N *ec fragili geminæ poliantur pumice frontes,*
Hirsutus passis ut uideare comis.
F *elices ornent hæc instrumenta libellos.*
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
N *e ue liturarum pudeat, qui uiderit illas,*
De lachrymis factas sentiat esse meis.
V *ade liber, uerbisq; meis loca grata saluta.*
Contingam certe quo licet illa pede.
S *iquis ut in populo nostri non immemor, illi*
Siquis, qui quid agam forte requiret, erit,
V *iuere me dicas, saluum tamen esse negabis.*
Id quoq; quod uiuam munus habere dei.

A tq; ita tu tacitus quærenti plura legendum
Ne, quod opus non est· forte loquare· caue.
P rotinus admonitus repetet mea crimina lector·
Et peragar populi publicus ore reus.
T u caue defendas· quamuis mordebere dictis·
Causa patrocinio non bona maior erit.
I nuenies aliquem· qui me suspiret ademptum·
Carmina nec siccis perlegat ista genis.
E t tacitus secum, ne quis malus audiat· optet·
Sit mea lenito Cæsare pœna leuis.
N os quoq;, quisqs erit· ne sit miser ipse· precamur,
Placatos miseris qui uolet esse deos.
Q uæq; uolet· rata sint· ablata principis ira,
Sedibus in patrijs det mihi posse mori.
V t peragas mandata liber· culpabere forsan·
Ingenijq; minor laude ferere mei.
I udicis officium est ut res, ita tempora rerum
Quærere· quæsito tempore tutus eris.
C armina proueniunt animo deducta sereno.
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
C armina secessum scribentis, & ocia quærunt·
Me mare, me uenti, me fera iactat hyems.
C arminibus metus omnis abest. ego perditus ensem
Hæsurum iugulo iam puto, iamq; meo.
H æc quoq;, quæ facio· iudex mirabitur æquus.
Scriptaq; cum uenia qualiacunq; leget.
D a mihi Mæoniden· & tot circunspice casus·
Ingenium tantis excidet omne malis.
D eniq; securus famæ liber ire memento.
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.

2
N on ita se nobis præbet fortuna secundam.
Vt tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
D onec eram sospes: tituli tangebar amore.
Quærendiq; mihi nominis ardor erat.
C armina nunc simulo. studiumq; quod obfuit. odi.
Sit satis ingenio sic fuga parta meo.
I tamen, & pro me tu: cui licet: aspice Romam.
Di facerent posses non meus esse liber.
N ec te, q uenias magnam peregrinus in urbem.
Ignotum populo posse uenire puta.
V t titulo careas: ipso noscere colore.
Dissimulare uelis te licet esse meum.
C lam tamen intrato. ne te mea carmina lædant.
Non sunt: ut quondam plena fauoris erant.
S iquis erit: qui te, q sis meus: esse legendum
Non putet: è gremio reijciatq; suo.
I nspice: dic titulum: non sum præceptor amoris.
Quas meruit pœnas: iam dedit illud opus.
F orsitan expectes an in alta palatia missum
Scandere te iubeam: Cæsareamq; domum.
I gnoscant augusta mihi loca: diq; locorum.
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
E sse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina. sed timeo qui nocuere deos.
T erretur minimo pennæ stridore columba
Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
N on procul à stabulis audet discedere. siqua
Excussa est auidi dentibus agna Lupi.
V itaret cœlum Phaëthon: si uiueret: & quos
Optauit stulte: tangere nollet equos.

M e quoq; quæ sensi fateor Iouis arma timere·
Me reor infesto cum tonat igne peti.
Quicunq; argolica de classe Capharéa fugit·
Semper ab euboicis uela retorquet aquis.
E t mea cymba semel uasta percussa procella·
Illum, quo læsa est horret adire locum.
E rgo caue liber· & timida circunspice mente·
Vt satis è media sit tibi plebe legi.
D um petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus· icarijs nomina fecit aquis.
D ifficile est tamen hic remis utaris· an aura
Dicere· consilium resq́;, locusq́; dabunt.
S i poteris tradi uacuo· si cuncta uidebis
Mitia· si uires fregerit ira suas·
S iquis erit· qui te dubitantem· & adire timentem
Tradat· & ante tamen pauca loquatur· adi.
L uce bona dominoq́; tuo felicior ipso
Peruenias illuc· & mala nostra leues.
N anq; ea uel nemo· uel qui mihi uulnera fecit·
Solus Achilleo tollere more potest.
T antum ne noceas· dum uis prodesse uideto·
Nam spes est animi nostra timore minor.
Quæq́; quiescebat· ne mota resæuiat ira·
Et pœnæ tu sis altera causa· caue.
C um tamen in nostrum fueris penetrale receptus·
Contigerisq́; tuam scrinia curua domum·
A spicies illic positos ex ordine fratres·
Quos studium cunctos euigilauit idem.
C ætera turba palàm titulos ostendit apertos·
Et sua detecta nomina fronte gerit.

Tres procul obscura latitantes parte uidebis.
Hi quoq; quod nemo nescit amare docent.
Hos tu uel fugias, uel si satis oris habebis,
Oedipódas facito Telegonosq; uoces.
Deq; tribus moneo, siqua est tibi cura parentis,
Ne quenquam quamuis ipse docebit ames.
Sunt quoq; mutatæ terquinq; uolumina formæ
Nuper ab exequijs carmina rapta meis.
His mando dicas inter mutata referri
Fortunæ uultum corpora posse meæ.
Nanq; ea dissimilis subito est effecta priori,
Flendaq; nunc aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi si quæris habebam.
Sed uereor tardæ causa fuisse moræ.
Sed si quæ subeunt tecum liber omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa uia est, propera, nobis habitabitur orbis
Vltimus à terra, terra remota mea.

Supplicatio ad deos, ut ab imminenti naufragio eum incolumem seruent.

DI maris, et cœli (quid. n. nisi uota supersunt)
Soluere quassatæ parcite membra ratis.
Neue precor magnæ subscribite Cæsaris iræ.
Sæpe premente deo fert deus alter opem.
Mulciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo.
Aequa Venus Teucris, Pallàs iniqua fuit.
Oderat Aeneam propior Saturnia Turno.
Ille tamen Veneris numine tutus erat.

S æpe ferox cautum petijt Neptunus Vlyssem:
Eripuit patruo sæpe Minerua suo.
E t nobis aliquod· quamuis distamus ab illis·
Quis uetat irato numen adesse deo?
V erba miser frustra non proficientia perdo.
Ipsa graues spargunt ora loquentis aquæ.
T erribilisq; Notus iactat mea uerba· precesq;
Ad quos mittuntur non sinit ire deos.
E rgo ijdem uenti· ne causa lædar in una·
Velaq; nescio quo· uotaq; nostra ferunt.
M e miserum, quanti montes uoluuntur aquarum·
Iam iam tacturos sydera summa putes.
Quantæ diducto subsidunt æquore ualles·
Iam iam tacturas tartara nigra putes.
Quocunq; aspicio nihil est nisi pontus & aer.
Fluctibus hic tumidus· nubibus ille minax.
I nter utrunq; fremunt immani murmure uenti·
Nescit· cui domino pareat unda maris.
N am modo purpureo uires capit Eurus ab ortu·
Nunc Zephyrus sero uespere missus adest·
N unc gelidus sicca Boréas bacchatur ab arcto·
Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.
R ector in incerto est·nec quid fugiat ue, petat ue
Inuenit. ambiguis ars stupet ipsa malis.
S cilicet occidimus· nec spes est ulla salutis.
Dumq; loquor· uultus obruit unda meos.
O pprimet hanc animã fluctus· frustraq; precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
A t pia nil aliud, quàm me dolet exule coniux·
Hoc unum nostri scitq;, gemitq; mali.

Nescit in immenso iactari corpora ponto·
Nescit agi uentis· nescit adesse necem.
O bene q non sum mecum conscendere passus·
Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc ut peream· quoniam caret illa periclo·
Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flamma·
Quantus ab ætherio personat axe fragor.
Nec leuius laterum tabulæ feriuntur ab undis·
Quàm graue balistæ mœnia pulsat onus.
Qui uenit hinc fluctus· fluctus superemnet omnes·
Posterior nono est undecimoq; prior.
Nec letum timeo· genus est miserabile leti.
Demite naufragium· mors mihi munus erit.
Est aliquid fatoq; suo, ferroq; cadentem
In solita moriens ponere corpus humo·
Et mandare suis aliqua· & sperare sepulchrum·
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece· non ego solus
Huc uehor· immeritos cur mea pœna trahit?
Proh superi· uiridesq; dei· quibus æquora curæ·
Vtraq; iam uestras sistite turba minas.
Quamq; dedit uitam mitissima Cæsaris ira·
Hanc sinite infelix in loca iussa feram.
Siquam promerui pœnam me perdere uultis·
Culpa mea est ipso iudice morte minor.
Mittere me stygias si iam uoluisset ad undas
Cæsar· in hoc uestra non eguisset ope.
Est illi nostri non inuidiosa cruoris
Copia· quodq; dedit· cum uolet· ipse feret.

Vos modo, quos certe nullo puto crimine læsi·
Contenti nostris iam precor este malis.
Nec tamen ut cuncti miserum seruare uelitis·
Quod perijt· saluum iam caput esse potest.
Vt mare subsidat· uentisq; ferentibus utar·
Et mihi parcatis non minus exul ero.
Non ego diuitias auidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro.
Nec peto· quas quondam petij studiosus Athenas·
Oppida non Asiæ· non mihi uisa prius·
Non ut Alexandri claram delatus in urbem·
Delitias uideam Nile iocose tuas.
Quod facile est· opto uentos (quis credere posset?)
Sarmatis est tellus· quam mea uela petunt.
Obligor ut tangam leui fera littora ponti·
Quodq; sit à patria iam fuga tarda queror.
Nescio quos uideam positos ut in orbe Tomitas
Exilij facio per mea uota uiam.
Si me diligitis· tantos compescite fluctus·
Pronaq; sint nostræ numina uestra rati.
Seu magis odistis iussæ me aduertite terræ.
Supplicij pars est in regione mori.
Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora uenti.
Ausonios fines cur mea uela uident?
Noluit hoc Cæsar. quid quem fugat ille tenetis?
Aspiciat uultus pontica terra meos·
Et iubet et merui· nec quæ damnauerit ille
Crimina defendi fas'ue, pium'ue puto.
Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt·
A culpa facinus scitis abesse mea.

Immo ita si scitis, & me meus abstulit error.
Stultaq; mens nobis, non scelerata fuit.
Quod licet è minimis domui si fauimus illi,
Sint satis augusti publica iussa mihi.
Hoc duce si dixi felicia secula pro quo
Cæsare thura pia Cæsaribusq; dedi.
Si fuit hic animus nobis, ita parcite diui.
Sin minus, alta cadens obruat unda caput.
Fallor? an incipiunt grauidæ euanescere nubes?
Victaq; mutati frangitur unda maris?
Non casu, uos sed sub conditione uocati,
Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

Vt ex urbe Roma discesserit, necnon coniugis
et suorum lachrymas memorat.

c Vm subit illius tristissima noctis imago,
Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit.
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui,
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
Iam prope lux aderat, qua me discedere Cæsar
Finibus extremæ iusserat Ausoniæ.
Nec spacium, nec mens fuerat satis apta parandi.
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi seruorum comites, non cura legendi,
Non aptæ profugo uestis, opis' ue fuit.
Non aliter stupui, quàm qui Iouis ignibus ictus
Viuit, & est uitæ nescius ipse suæ.
Vt tamen hanc animi nubem dolor ipse remouit,
Et tandem sensus conualuere mei,

Alloquor extremum mœstos abiturus amicos·
Qui modo de multis unus et alter erat.
Vxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat·
Imbre per indignas usq; cadente genas.
Nata procul libycis aberat diuersa sub oris·
Nec poterat fati certior esse mei.
Quocunq; aspiceres· luctus gemitusq; sonabant.
Formaq; non taciti funeris intus erat.
Fœmina, uirq; meo pueri quoq; funere mœrent·
Inq; domo lachrymas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in paruis grandibus uti·
Hæc facies Troiæ· cum caperetur· erat.
Iamq; quiescebant uoces hominumq;, canumq;·
Lunaq; nocturnos alta regebat equos·
Hanc ego suspiciens· & ad hæc capitolia cernens·
Quæ nostro frustra iuncta fuere lari·
Numina uicinis habitantia sedibus inquam·
Iamq; oculis nunquam templa uidenda meis·
Diq; relinquendi· quos urbs habet alta Quirini·
Este salutati tempus in omne mihi.
Et quanq̃ sero clypeum post uulnera sumo·
Attamen hanc odijs exonerate fugam.
Cœlestiq; uiro, quis me deceperit error·
Dicite· pro culpa ne scelus esse putet.
Vt quod sentitis pœnæ quoq; sentiat autor·
Placato possim non miser esse deo·
Hac prece adoraui superos ego· pluribus uxor
Singultu medios impediente sonos.
Illa etiam ante lares sparsis prostrata capillis
Contigit extructos ore tremente focos:

Multaq; in aduersos effudit uerba penates
Pro deplorato non ualitura uiro.
Iamq; moræ spacium nox præcipitata negabat:
Versaq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Vltima sed iussæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante: quid urges?
Vel quo festinas ire: uel unde, uide?
Ah quoties certam me sum mentitus habere
Horam: propositæ quæ foret apta uiæ.
Ter limen tetigi: ter sum reuocatus: & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe uale dicto, rursus sum multa locutus:
Et quasi discedens oscula summa dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: meq; ipse fefelli
Respiciens oculis pignora cara meis.
Deniq; qd propero? Scythia est quo mittimur: inq̄.
Roma relinquenda est: utraq; iusta mora est.
Vxor in æternum uiuo mihi uiua negatur:
Et domus: & fidæ dulcia membra domus.
Quosq; ego dilexi fraterno more sodales:
O mihi Theséa pectora iuncta fide:
Dum licet amplectar: nunquam fortasse licebit
Amplius: in lucro est, quæ datur hora mihi.
Nec mora: sermonis uerba imperfecta relinquo
Amplectens animo proxima quæq; meo.
Dum loquor: & flemus: cœlo nitidissimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.
Diuidor haud aliter: quàm si mea mēbra relinquā:
Et pars abrumpi corpore uisa meo est.

S ic doluit Priamus tunc cum in contraria uersus
 Vltores habuit proditionis equus.
T unc uero exoritur clamor gemitusq; meorum.
 Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
T unc uero coniux humeris abeuntis inhærens
 Miscuit hæc lachrymis tristia dicta meis.
N on potes auelli. simul hinc simul ibimus inquit.
 Te sequar. & coniux exulis exul ero.
E t mihi facta uia est. & me capit ultima tellus.
 Accedam profugæ sarcina parua rati.
T e iubet à patria discedere Cæsaris ira.
 Me pietas. pietas hæc mihi Cæsar erit.
T alia tentabat. sicut tentauerat ante.
 Vixq; dedit uictas utilitate manus.
E gredior siue illud erat sine funere ferri
 Squallidus immissis hirta per ora comis.
I lla dolore amens tenebris narratur obortis
 Semianimis media procubuisse domo.
V tq; resurrexit fœdatis puluere turpi
 Crinibus, & gelida membra leuauit humo.
S e modo desertos modo deplorasse penates.
 Nomen & adempti sæpe uocasse uiri.
N ec gemuisse minus. quam si natáue, meumúe
 Vidisset structos corpus habere rogos.
E t uoluisse mori moriendo ponere sensus.
 Respectuq; tamen non periisse mei.
V iuat. & absentem quoniam sic fata tulerunt.
 Viuat. & auxilio subleuet usq; suo.
T ingitur oceano custos Erymanthidos Vrsæ.
 Aequoreasq; suo sydere turbat aquas.

N os tamen ionium nostra non findimus æquor
Sponte· sed audaces cogimur esse metu.
M e miserum· quantis nigrescunt æquora uentis·
Erutaq; ex imis feruet arena fretis.
M onte nec inferior proræ puppiq; recuruæ
Insilit· & pictos uerberat unda deos.
P inea texta sonant· pulsi stridore rudentes·
Aggemit & nostris ipsa carina malis.
N auita confessus gelidum pallore timorem,
Iam sequitur uictus· non regit arte ratem.
V tq; parum ualidus non proficientia rector
Ceruicis rigidæ frena remittit equo·
S ic non quo uoluit· sed quo rapit impetus undæ
Aurigam uideo uela dedisse rati.
Quod nisi mutatas emiserit Aeolus auras·
In loca iam nobis non adeunda ferar.
N am procul illyricis leua de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.
D esinat in uetitas quæso contendere terras·
Et mecum magna pareat unda deo.
D um loquor· & cupio pariter timeoq; repelli·
Increpuit quantis uiribus unda latus.
P arcite cærulei uos saltem numina ponti·
Infestumq; mihi sit satis esse Iouem.
V os animam sæuæ fessam subducite morti·
Si modo qui perijt non perijsse potest.

Ad amicũ· qui etiã in aduersis fidus permanserat.

O Mihi post nullos unquã memorande sodales·
Et cui præcipue sors mea uisa sua est·

Attonitum qui me memini cariſſime primus·
Auſus es alloquio ſuſtinuiſſe tuo·
Qui mihi conſilium uiuendi mite dediſti·
Cum foret in miſero pectore mortis amor·
Scis bene cui dicam poſitis pro nomine ſignis·
Officium nec te fallit amice tuum.
Hæc mihi ſemper erunt imis infixa medullis·
Perpetuusq; animæ debitor huius ero.
Spiritus hic uacuas prius extenuandus in auras
Ibit · & in tepido deſeret oſſa rogo·
Quàm ſubeant animo meritorum obliuia noſtro·
Et longa pietas excidat iſta die.
Di tibi ſint faciles · & opis nullius egentem
Fortunam præſtent, diſſimilemq; meæ.
Si tamen hæc nauis uento ferretur amico·
Ignoraretur forſitan iſta fides.
Theséa Pirithous non tam ſenſiſſet amicum·
Si non infernas uiuus adiſſet aquas.
Vt foret exemplum ueri Phocæus amoris·
Fecerunt furiæ triſtis Oreſta tuæ.
Si non Euryalus rutulos cecidiſſet in hoſtes·
Hyrtacidæ Niſi gloria nulla foret.
Scilicet ut fuluum ſpectatur in ignibus aurum·
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum iuuat · et uultu ridet fortuna ſereno·
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit · fugiunt · nec noſcitur ulli·
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
Atq; hæc exemplis quondam collecta priorum·
Nunc mihi ſunt proprijs cognita uera malis.

V ix duo, tres'ue mihi de tot superestis amici.
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
Quo magis o pauci rebus succurrite læsis:
Et date naufragio littora tuta meo.
N eue metu falso nimium trepidate timentes:
Hac offendatur ne pietate deus.
S æpe fidem aduersis etiam laudauit in armis:
Inq; suis amat hanc Cæsar: in hoste probat.
C ausa mea est melior: quia non contraria foui
Arma: sed hanc merui simplicitate fugam.
I nuigiles igitur nostris pro casibus oro:
Diminui siqua numinis ira potest.
S cire meos casus siquis desyderat omnes:
Plusquam quod fieri res sinit: ille petit.
T ot mala sum passus: quot i æthere sydera lucent:
Paruáq; quot siccus corpora puluis habet.
M ultáq; credibili tulimus maiora: ratámq;,
Quamuis acciderint: non habitura fidem.
P ars etiam quædam mecum moriatur, oportet:
Meq; uelim possint dissimulante tegi.
S i uox infragilis: pectus mihi firmius esset:
Pluráq; cum linguis pluribus ora forent:
N on tamen idcirco complecterer omnia uerbis
Materia uires exuperante meas.
P ro duce Naritio docti mala nostra poetæ
Scribite: Naritio nam mala plura tuli.
I lle breui spacio multis errauit in annis
Inter dulichias, Iliacásq; domos.
N os freta sy deribus totis distantia mensos
Sors tulit in geticos, sarmaticósq; sinus.

I lle habuit fidamq; manum, sociosq; fideles.
Me profugum comites deseruere mei.
I lle suam lætus patriam, uictorq; petebat.
A patria fugio uictus et exul ego.
N ec mihi dulichium domus est Ithácé ue Samé ue.
Pœna quibus non est grandis abesse locis.
S ed quæ de septem totum circunspicit orbem
Montibus. imperij Roma deûmq; locus.
I lli corpus erat durum, patiensq; laborum.
Inualidæ uires, ingeniumq; mihi.
I lle erat assidue sæuis agitatus in armis.
Assuetus studijs mollibus ipse fui.
M e deus oppressit nullo mala nostra leuante.
Bellatrix illi diua ferebat opem.
C umq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in undis
Illum Neptuni. me Iouis ira premit.
A dde ꝙ illius pars maxima ficta laborum.
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
D eniq; quæsitos tetigit tamen ille penates.
Quæq; diu petijt. contigit arua tamen.
A t mihi perpetuo patria tellure carendum est.
Ni fuerit læsi mollior ira dei.

Ad Vxorem.

n Ec tantum clario Lyde est dilecta poetæ.
Nec tantum Coo Battis amata suo.
P ectoribus quantum tu nostris uxor inhæres
Digna minus misero non meliore uiro.
T e mea supposita est ueluti trabe fulta ruina.
Siquid adhuc ego sum. muneris omne tui est.
Tu facis

T u facis·ut spolium non sim·nec nuder ab illis·
 Naufragij tabulas qui petiere mei.
V t'q; rapax stimulante fame cupidus'q; cruoris
 Incustoditum captat ouile Lupus.
A ut ut edax uultur corpus circunspicit·et quod
 Sub nulla positum cernere possit humo.
S ic mea nescio quis male fidus rebus acerbis
 In bona uenturus si paterere fuit.
H unc tua per fortes uirtus summouit amicos·
 Nulla quibus reddi gratia digna potest.
E rgo quam misero tam uero teste probaris·
 Hic aliquod pondus si modo testis habet.
N ec probitate tua prior est aut Hectoris uxor·
 Aut comes extincto Laodámeia uiro.
T u si mæonium Vatem sortita fuisses·
 Penelópes esset fama secunda tuæ.
S iue tibi hoc debes nullo pia facta magistro·
 Cum'q; noua mores sunt tibi luce dati.
F œmina seu princeps omnes tibi culta per annos
 Te docet exemplum coniugis esse bonæ·
A ssimilem'q; sui longa assuetudine fecit.
 Grandia si paruis assimilare licet.
H ei mihi non magnas ꝙ habent mea carmina uires·
 Nostra'q; sunt meritis ora minora tuis.
S iquid et in nobis uiui fuit ante uigoris·
 Extinctum longis excidit omne malis.
P rima locum sanctas heroidas inter haberes.
 Prima bonis animi conspicerere tui.
Q uantuncunq; tamen præconia nostra ualebunt·
 Carminibus uiues tempus in omne meis.

Ad amicos· qui eius imaginē auro inſculptā habēt·

S Iquis habes noſtris ſimiles ĩ imagine uultus·
Deme meis ederas bacchica ſerta comis·
I ſta decent lætos felicia ſigna poetas·
Temporibus non eſt apta corona meis·
H æc tibi diſſimula· ſenti tamen optime dici,
In digito qui me fersq;, refersq; tuo·
E ffigiemq; meam fuluo complexus in auro
Cara relegati, quæ potes· ora uides.
Q uæ quoties ſpectas· ſubeat tibi dicere forſan·
Q uàm procul à nobis Naſo ſodalis abeſt·
G rata tua eſt pietas· ſed carmina maior imago
Sunt mea· quæ mando qualiacunq; legas·
C armina mutatas hominum dicentia formas
Infelix domini quod fuga rupit opus·
H æc ego diſcedens ſicut bona multa meorum
Ipſe mea poſui mœſtus in igne manu·
V tq; cremaſſe ſuum fertur ſub ſtypite natum
Theſtias· & melior matre fuiſſe ſoror·
S ic ego non meritos mecum peritura libellos
Impoſui rapidis uiſcera noſtra rogis·
V el ꝙ eram muſas, ut crimina noſtra· peroſus·
V el ꝙ adhuc creſcens, et rude carmen erat·
Q uæ quoniam nõ ſunt penitus ſublata· ſed extant·
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor·
N unc precor· ut uiuant· & non ignaua legentem
Ocia delectent, admoneantq; mei·
N on tamen illa legi poterunt patienter ab ullo·
Neſciat his ſummam ſiquis abeſſe manum·

A blatum medijs opus est incudibus illud.
Defuit et scriptis ultima lima meis.
E t ueniam pro laude peto: laudatus abunde
Non fastiditus si tibi lector ero.
H os quoq; sex uersus in prima fronte libelli
Si præponendos esse putabis, habe.
O rba parente suo quicunq; uolumina tangis
His saltem uestra detur in urbe locus.
Q uoq; magis faueas non hæc sunt edita ab illo
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Q uidquid in his igitur uitij rude carmen habebit
Emendaturus, si licuisset, eram.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

i N caput alta suum labentur ab æquore retro
Flumina, conuersis Solq; recurret equis.
T erra feret stellas, cœlum findetur aratro
Vnda dabit flammas, et dabit ignis aquas.
O mnia naturæ præpostera legibus ibunt.
Parsq; suum mundi nulla tenebit iter.
O mnia iam fient, fieri quæ posse negabam.
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
H æc ego uaticinor, quia sum deceptus ab illo
Laturum misero quem mihi rebar opem.
T antá ne te fallax cepere obliuia nostri?
Afflictumq; fuit tantus adire timor?
V t neq; respiceres, nec solarere iacentem
Dure nec exequias prosequerere meas?
I llud amicitiæ sanctum, et uenerabile nomen
Nunc tibi pro uili, sub pedibusq; iacet.

Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem
Visere? et alloquij parte leuare tui?
I nq; meos si non lachrymas dimittere casus.
Pauca tamen ficto uerba dolore loqui?
I dq; quod ignoti faciunt uale dicere saltem?
Et uocem populi publicaq; ora sequi?
D eniq; lugubres uultus, nunquamq; uidendos
Cernere supremo dum licuitq; die?
D icendumq; semel toto non amplius æuo
Accipere & parili reddere uoce uale?
A t fecere alij nullo mihi fœdere iuncti.
Et lachrymas animi signa dedere sui.
Quid, nisi coniunctus causisq; ualentibus essem.
Temporis et longi iunctus amore tibi?
Quid, nisi tot lusus. et tot mea seria nosses?
Tot nossem lusus. seriaq; ipse tua?
Quid, si dúntaxat Romæ mihi cognitus esses?
Ascitus toties in genus omne ioci?
C unctá ne in æquoreos abierunt irrita uentos?
Cunctá ne lethæis mersa feruntur aquis?
N on ego te genitum placida reor urbe Quirini.
Vrbe, meo quæ iam non adeunda pede est.
S ed scopulos ponti, quos hæc habet ora sinistri.
Inq; feris Scythiæ, sarmaticisq; iugis.
E t tua sunt silicis circum præcordia uenæ.
Et rigidum ferri semina pectus habet.
Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera tigris erat.
A ut mala nostra minus quam non aliena putasses.
Duritiæq; mihi non agerere reus.

S ed quoniam accedunt fatalibus hæc quoq; dãnis ·
Vt careant numeris tempora prima suis ·
E ffice peccati ne sim memor huius · et illo
O fficium laudem quo quærar ore tuum ·

Ad amicum q̃ uulgus fortunam sequitur ·

d Etur inoffensæ uitæ tibi tangere metam ·
Qui legis hoc nobis non inimicus opus ·
A tq; utinam possent pro te mea uota ualere ·
Quæ pro me duros non tetigere deos ·
D onec eris felix · multos numerabis amicos ·
Tempora si fuerint nubila · solus eris ·
A spicis ut ueniant ad candida tecta columbæ?
Accipiat nullas sordida turris aues?
H orrea formicæ tendunt ad inania nunquam ·
Nullus ad amissas ibit amicus opes ·
V tq; comes radios per Solis euntibus umbra est ·
Cum latet hic pressus nubibus · illa fugit ·
M obile sic sequitur fortunæ lumina uulgus ·
Quæ simul inducta nube teguntur · abit ·
H æc precor ut semper possint tibi falsa uideri ·
Sunt tamen euentu uera fatenda meo ·
D um stetimus turbæ quantum satis esset habebat
Nota quidem sed non ambitiosa domus ·
A t simul impulsa est · omnes timuere ruinam ·
Cautaq; communi terga dedere fugæ ·
S æua nec admiror metuunt si fulmina · quorum
Ignibus afflari proxima quæq; solent ·
S ed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quolibet inuiso Cæsar in hoste probat ·

N ec solet irasci (nec enim moderatior alter)
Cum quis in aduersis siquid amauit · amet.
D e comite argolico postquam cognouit Orestem ·
Narratur Pyláden ipse probasse Thoas.
Quae fuit Actoridæ cum magno semper Achille ·
Laudari solita est Hectoris ore fides.
Quod pius ad manes Theseùs comes iret amico ·
Tartareum dicunt indoluisse deum.
E uryali, Nisiq; fide tibi Turne relata
Credibile est lachrymis immaduisse genas.
E st etiam in miseris pietas · & in hoste probatur ·
Hei mihi quam paucos hæc mea dicta mouent.
H ic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum ·
Debeat ut lachrymis nullus adesse modus.
A t mea sint proprio quamuis mœstissima casu
Pectora pro sensu facta serena tuo ·
H oc mihi uenturum iam tum carissime uidi ·
Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
S iue aliquid morum, seu uitæ labe carentis
Est pretium · nemo pluris emendus erat.
S iue per ingenuas aliquis caput extulit artes ·
Quælibet eloquio fit bona causa tuo.
H is ego commotus dixi tibi protinus ipsi ·
Scena manet dotes grandis amice tuas.
H oc mihi non ouium fibræ tonitrus'ue sinistri ·
Linguá ue, seruatæ penna'q; dixit auis ·
A uguriumratio, et tunc coniectura futuri ·
Hæc diuinaui · notitiam'q; tuli.
E t quoniam uera est · tota tibi mente, mihi'q;
Gratulor ingenium non latuisse tuum.

At nostrum tenebris utinam latuisset in imis·
Expedijt studijs lumen abesse meis·
Vtq; tibi prosunt artes facunde seueræ·
Dissimiles illis sic nocuere mihi·
Vita tamen tibi nota mea est· scis artibus illis
Autoris mores abstinuisse sui·
Scis uetus hoc iuueni lusum mihi carmen· et istos
Vt non laudandos· sic tamen esse iocos·
Ergo ut defendi nullo mea posse colore·
Sic excusari crimina posse puto·
Qua potes excusa· nec amici desere causam·
Quo pede cœpisti· sic bene semper eas·

Nauim laudat· quam in corinthiaco sinu habuit·

Est mihi· sitq; precor flauæ tutela Mineruæ
Nauis· & à picta cassidenomen habet·
Siue opus est uelis· minimã bene currit ad auram·
Siue opus est remo· remige carpit iter·
Nec comites uolucri contenta est uincere cursu·
Occupat egressas qualibet arte rates·
Et patitur fluctus· fertq; assilientia longe
Aequora· nec sæuis uicta madescit aquis·
Illa corinthiacis primum mihi cognita terris
Fida manet trepidæ duxq;, comesq; fugæ·
Perq; tot euentus· & iniquis concita uentis
Aequora Palladio numine tuta fuit·
Nunc quoq; tuta precor uasti secet hostia ponti·
Quasq; petit getici littoris intret aquas·
Quæ simul æoliæ mare me deduxit in Helles·
Et longum tenui limite fecit iter·

Fleximus in leuum cursus et ab Actoris urbe
Venimus in portus Imbria terra tuos.
Inde leui uento Zerinthia littora nacta
Threiciam tetigit fessa carina Samon.
Saltus ab hac terra breuis est Stantyra petenti.
Hac dominum tenus est illa secuta suum.
Nam mihi bistonios placuit pede carpere campos.
Hellespontiacas illa reliquit aquas.
Dardaniamq; petit autoris nomen habentem.
Et te ruricola Lampsace tuta deo.
Quáq; per angustas uectæ male uirginis undas
Seston Abydena separat urbe fretum.
Hincq; propontiacis hærentem Cýzicon oris.
Cýzicon Aemoniæ nobile gentis opus.
Quáq; tenent ponti byzantia littora fauces.
Hic locus est gemini ianua uasta maris.
Hæc precor euincat · propulsáq; fortibus austris
Transeat instabiles strenua Cyanéas.
Eniochosq; sinus · et ab his per Apollinis urbem
Vecta sub Anchiali mœnia findat iter.
Inde Mesembriacos portus · et Opeson · et arces
Prætereat dictas nomine Bacche tuo.
Et quos Alcathoes memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos constituisse lares.
A quibus adueniat Miletida sospes ad urbem.
Offensi quo me contulit ira dei.
Hæc si contigerint · meritæ cadet agna Mineruæ.
Non facit ad nostras hostia maior opes.
Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit isula · fratres
Mite precor duplici numen adeste rati.

A lteranamq; parat symplegádas ire per altas.
Scindere bistonias altera puppis aquas.
V os facite ut uentos, loca cum diuersa petamus.
Illa suos habeat. nec minus ista suos.

Ad lectorem: q in itinere hunc primum
librum confecerit.

I ttera quæcunq; est toto tibi lecta libello.
Est mihi sollicitæ tempore facta uiæ.
A ut hanc me gelido tremerem cum mense decembri
Scribentem medijs A dria uidit aquis.
A ut postquam bimarē cursu superauimus isthmón.
A lteráq; est nostræ sumpta carina fugæ.
Q uod facerem uersus inter fera murmura ponti.
Cycládas ægæas obstupuisse puto.
I pse ego nunc miror tantis animiq́; ,marisq́;
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
S eu stupor huic studio, siue est insania nomen.
Omnis ab hac cura mens releuata mea est.
S æpe ego nimbosis dubius iactabar ab Hœdis.
Sæpe minax Steropis sydere pontus erat.
F uscabatq́; diem custos Erymanthidos ursæ.
Aut Hyádas sæuis hauserat auster aquis.
S æpe maris pars intus erat. tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunq; manu.
N unc quoq; contenti strident A quilone rudentes.
Inq́; modum tumuli concaua surgit aqua.
I pse gubernator tollens ad sydera palmas.
Exposcit uotis immemor artis opem.

Quocunq; aspexi nihil est nisi mortis imago·
Quam dubia timeo mente·timens'q; precor·
Contingam portum·portu terrebor ab ipso·
Plus habet infesta terra timoris aqua·
Nam simul insidijs hominum, pelagiq; laboro·
Et faciunt geminos ensis et unda metus·
Ille meo uereor ne speret sanguine prædam·
Hæc titulum nostræ mortis habere uelit·
Barbara pars leua est auidæ substructa rapinæ·
Quam cruor et cædes bella'q; semper habent·
Cum'q; sit hybernis agitatum fluctibus æquor·
Pectora sunt ipso turbidiora mari·
Quo magis his debes ignoscere candide lector·
Si spe sint, ut sunt·inferiora tua·
Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis·
Nec consuete meum lectule corpus habes·
Iactor in indomito brumali luce profundo·
Ipsa'q; cæruleis charta feritur aquis·
Improba pugnat hyems·indignatur'q; · ꝙ ausim
Scribere se rigidas incutiente minas·
Vincat hyems hominem·sed eodem tempore quæso
Ipse modum statuam carminis·illa sui·

P·Oui·Nasonis De Tristibus Liber Secundus·

AD AVGVSTVM CAESAREM·

q Vid mihi uobiscum est infelix cura libelli·
Ingenio perij qui miser ipse meo?

C ur modo damnatas repeto mea carmina musas?
An semel est pœnam commeruisse parum?
C armina fecerunt ut me cognoscere uellent
Omine non fausto fœmina, uir'q; meo.
C armina fecerunt ut me, mores'q; notaret
Iampridem inuisa Cæsar ab arte meos.
D eme mihi studium · uitæ quoq; crimina demes.
Acceptum refero uersibus esse nocens.
H oc pretium uitæ, uigilatorum'q; laborum
Cepimus · ingenio est pœna reperta meo.
S i saperem · doctas odissem iure sorores ·
Numina cultori perniciosa suo.
A t nunc tanta meo comes est insania morbo.
Saxa memor refero rursus ad icta pedem.
S cilicet ut uictus repetit gladiator arenam ·
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
F orsitan ut quondam Teuthrantia regna tenenti ·
Sic mihi res eadem uulnus, opem'q; feret.
M usa'q; quæ mouit · motam quoq; leniet iram ·
Exorant magnos carmina sæpe deos.
I pse quoq; Ausonias Cæsar matres'q; , nurus'q;
Carmina turrigeræ dicere iussit Opi.
I usserat et Phœbo dici · quo tempore ludos
Fecit · quos ætas aspicit una semel.
H is precor exemplis tua nunc mitissime Cæsar
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
I lla quidem iusta est · nec me meruisse negabo.
Non adeo nostro fugit ab ore pudor.
S ed nisi peccassem · tu quid concedere posses?
Materiam ueniæ sors tibi nostra dedit.

S i quoties peccant homines, sua fulmina mittat
Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.
N unc ubi detonuit, strepituq́; exterruit orbem,
Purum discussis aëra reddit aquis.
I ure igitur genitorq́; deum rectorq́; uocatur.
Iure capax mundus nil Ioue maius habet.
T u quoq; cum patriæ rector dicare, paterq́;,
Vtere more dei numen habentis idem.
I dq́; facis, nec te quisquam moderatius unquam
Imperij potuit frena tenere sui.
T u ueniam Partho superato sæpe dedisti,
Non concessurus quam tibi uictor erat.
D iuitijs etiam multos et honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Q uæq; dies bellum, belli tibi sustulit iram.
Parsq́; simul templis utraq; dona tulit.
V tq́; tuus gaudet miles, qui uicerit hostem,
Sic, cur se uictum gaudeat, hostis habet.
C ausa mea est melior, quia non contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
P er mare, per terras, per tertia numina iuro,
Per te præsentem, conspicuumq́; deum,
H unc animum fauisse tibi uir maxime, meq́;,
Qua sola potui mente fuisse tuum.
O ptaui peteres cœlestia sydera tarde.
Parsq́; fui turbæ parua precantis idem.
E t pia thura dedi pro te, cumq́; omnibus unus
Ipse quoq; adiuui publica uota meis.
Q uid referam libros, illos quoq;, crimina nostra,
Mille locis plenos nominis esse tui?

I nspice maius opus· quod adhuc sine fine reliqui
In non credendos corpora uersa modos.
I nuenies uestri præconia nominis illic.
Inuenies animi pignora multa mei.
N on tua carminibus maior fit gloria· nec quo
Vt maior fiat crescere possit· habet.
F ama Iouis superest· tamen hũc sua facta referri·
Et se materiam carminis esse iuuat.
C umq́; Gigantei memorantur prælia belli·
Credibile est lætum laudibus esse suis.
T e celebrant alij quanto decet ore· tuasq́;
Ingenio laudes uberiore canunt.
S ed tamen ut fuso taurorum sanguine centum·
Sic capitur minimo thuris honore deus.
A h ferus· et nobis nimium crudelior hostis·
Delitias legit qui tibi cunq; meas.
C armina ne nostris et te uenerantia libris
Iudicio possint candidiore legi·
E sse sed irato quis te mihi posset amicus?
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
C um cœpit quassata domus subsidere partes
In proclinatas omne recumbit onus.
C unctaq́; fortuna rimam faciente dehiscunt.
Ipsa suo et quondam pondere tracta ruunt.
E rgo hominum quæsitũ odiũ mihi carmine· quaq́;
Debuit est uultus turba secuta tuos.
A t memini uitamq́; meam moresq́; probabas·
Illo quem dederas prætereuntis equo.
Quod si non prodest· & honesti gloria nulla
Redditur· at nullum crimen adeptus eram.

N ec male commissa est nobis fortuna reorum·
 Vsq; decem decies inspicienda uiris.
R es quoq; priuatas statui sine crimine iudex.
 De'q; mea fassa est pars quoq; iusta fide.
M e miserum· potui, si non extrema nocerent·
 Iudicio tutus non semel esse tuo·
V ltima me perdunt· imo'q; sub æquore mergit
 Incolumem toties ima procella ratem.
N ec mihi pars nocuit de gurgite parua· sed omnes
 Pressere hoc fluctus, oceanus'q; caput.
C ur aliquid uidi? cur noxia lumina feci?
 Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
I nscius Actæon uidit sine ueste Dianam·
 Præda suis canibus non minus ille fuit.
S cilicet in superis etiam fortuna luenda est.
 Nec ueniam læso numine casus habet.
I lla nostra die, qua me malus abstulit error·
 Parua quidem perijt· sed sine labe domus.
S ic quoq; parua tamen, patrio dicatur ut æuo
 Clara· nec ullius nobilitate minor.
E t neq; diuitijs, nec paupertate notanda est·
 Vnde sit in neutrum conspiciendus eques.
S ic quoq; nostra domus uel censu parua, uel ortu,
 Ingenio certe non latet illa meo.
Q uo uidear quamuis nimium iuueniliter usus·
 Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
T urba'q; doctorum Nasonem nouit· & audet
 Non fastiditis annumerare uiris.
C orruit hæc igitur musis accepta sub uno,
 Sed non exiguo crimine lapsa domus.

A tq; ea sic lapsa est·ut surgere·si modo læsi
Ematuruerit Cæsaris ira·queat.
C uius in euentu pœnæ clementia tanta est·
Vt fuerit nostro lenior ira metu.
V ita data est·citraq; necem tua constitit ira·
O princeps parce uiribus use tuis.
I nsuper accedunt, te non adimente, paternæ,
Tanquam uita parum muneris esset·opes.
N ec mea decreto damnasti facta Senatus·
Nec mea secreto iudice iussa fuga est.
T ristibus inuectus uerbis (ita principe dignum est)
Vltus es offensas·ut decet·ipse tuas.
A dde q; edictum quamuis immitte, minaxq;·
Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo·
Parcaq; fortunæ sunt tibi uerba meæ.
N ulla quidem sanæ grauior, mentiq; potenti
Pœna est·quam tanto displicuisse uiro·
S ed solet interdum fieri placabile Numen.
Nube solet pulsa Candidus ire dies.
V idi ego pampineis oneratam uitibus ulmum·
Quæ fuerat sæuo fulmine tacta Iouis.
I pse licet sperare uetes·sperabimus·atq;
Hoc unum fieri te prohibente potest.
S pes mihi magna subit·cum te mitissime princeps,
Spes mihi, respicio cum mea facta·cadit.
E t ueluti uentis agitantibus æquora·non est
Aequalis rabies·continuusq; furor·
S ed modo subsidunt·intermissiq; silescunt·
Vimq; putes illos deposuisse suam·

S ic abeunt redeuntq́; mihi uariantq́; timores·
Et spem placandi dantq́;, negantq́; tui·
P er superos igitur· qui dant tibi longa dabuntq́;
Tempora· Romanum si modo nomen amant·
P er patriam· quæ te tuta et secura parente est·
Cuius et in populo pars ego nuper eram·
S ic tibi, quem semper factis animoq́; mereris·
Reddatur gratæ debitus urbis honor·
L iuia sic tecum sociales impleat annos·
Quæ nisi te nullo coniuge digna fuit·
Quæ si non esset cœlebs te uita deceret·
Nullaq́; cui posses esse maritus· erat.
S ospite sic te sit natus quoq; sospes· et olim
Imperium regat hic cum seniore senex·
E fficiamq́; tui sydus iuuenile nepotes·
Per tua, perq́; tui facta parentis eant·
S ic assueta tuis semper uictoria castris·
Nunc quoq; se præstet· notaq́; signa petat·
A usoniumq́; ducem solitis circumuolet alis·
Ponat et in nitida laurea serta coma·
P er quem bella geris· cuius nunc corpore pugnas·
Auspicium cui das grande deosq́; tuos·
D imidioq́; tui præsens et respicis urbem.
Dimidio procul es· sæuaq́; bella geris.
H ic tibi sic redeat superato uictor ab hoste·
Inq́; coronatis fulgeat altus equis·
P arce precor· fulmenq́; tuum fera tela reconde·
Heu nimium misero cognita tela mihi.
P arce pater patriæ· nec nominis immemor huius
Olim placandi spem mihi redde tui.

Non

Non precor ut redeam: quamuis maiora petitis
Credibile est magnos sæpe dedisse deos.
Mitius exilium si das, propiusq; roganti:
Pars erit è pœna magna leuata mea.
Vltima perpetior medios eiectus in hostes.
Nec quisquam patria longius exul abest.
Solus ad ingressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido uirginis axe premor.
Iazyges, & Colchi, metereaq; turba, Getæq;
Danubij medijs uix prohibentur aquis.
Cumq; alij tibi sint causa grauiore fugati:
Vlterior nulli quam mihi terra data est.
Longius hac nihil est: nisi tantum frigus, et hostis:
Et maris astricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars est Romana sinistri:
Proxima Basternæ, Sauromatæq; tenent.
Hæc est Ausonio sub iure nouissima, uixq;
Hæsit in imperij margine terra tui.
Vnde precor supplex ut nos in tuta releges:
Ne sit cum patria pax quoq; adempta mihi:
Ne timeam gentes, quas non bene summouet Ister:
Néue tuus possim ciuis ab hoste capi.
Fas prohibet latio quenquam de sanguine natum
Cæsaribus saluis barbara uincla pati.
Perdiderint cum me duo crimina, carmen, et error:
Alterius facti culpa silenda mihi.
Nam nō sunt tanti, renouē ut tua uulnera Cæsar:
Quem nimio plus est indoluisse semel.
Altera pars superest, qua turpi crimine læsus
Arguor obscœni doctor adulterij.

F as ergo est aliqua cœlestia pectora falli.
Et sunt notitia multa minora tua.
V t'q; Deos, cœlum'q; simul sublime tuenti
Non uacat exiguis rebus adesse Ioui,
A te pendentem sic dum circunspicis orbem.
Effugiunt curas inferiora tuas.
S cilicet imperij princeps statione relicta
Imparibus legeres carmina facta modis.
N on ea te moles Romani nominis urget.
In'q; tuis humeris tam leue fertur onus.
L usibus ut possis aduertere numen ineptis.
Excutias'q; oculis ocia nostra tuis.
N unc tibi Pannonia est. nunc Illyris ora domāda.
Rhetica nunc præbent. Thracia'q; arma metum.
N unc petit Armenius pacem. nunc porrigit arcus
Parthus eques. timida capta'q; signa manu.
N unc te prole tua iuuenem Germania sentit.
Bella'q; pro magno Cæsare Cæsar habet.
D eniq; ut in tanto. quantum non extitit unquam.
Corpore pars nulla est. quæ labet imperij.
V rbs quoq; te, & legum lassat tutela tuarum.
Et morum. similes quos cupis esse tuis.
N on tibi contingunt. quæ gentibus ocia præstas.
Bella'q; cum multis irrequieta geris.
M iror in hoc igitur tantarum pondere rerum
Vnquam te nostros euoluisse iocos.
A t si (quod mallem) uacuus fortasse fuisses.
Nullum legisses crimen in arte mea.
I lla quidem fateor frontis non esse seueræ
Scripta. nec à tanto principe digna legi.

N on tamen idcirco legum contraria iussis
 Sunt ea: Romanas erudiuntq́; nurus.
N eue quibus scripsi possis dubitare libellis:
 Quattuor hos uersus è tribus unus habet.
E ste procul uittæ tenues insigne pudoris:
 Quæq́; tegis medios instita longa pedes.
N il, nisi legitimum concessáq́; furta canemus:
 Inq́; meo nullum carmine crimen erit.
E cquid ab hac omnes rigidas summouimus arte:
 Quas stola contingi uittáq́; sumpta uetat?
A t matrona potest alienis artibus uti:
 Quodq́; trahat: quamuis non doceatur habet.
N il igitur matrona legat: quæ carmine ab omni
 Ad delinquendum doctior esse potest.
Quodcunq́; attigerit (siqua est studiosa sinistri)
 Ad uitium mores instruet inde suos.
S umpserit annales (nihil est hirsutius illis)
 Facta sit unde parens Ilia nempe leget.
S umpserit Aeneidem: genitrix ubi prima requiret
 Aeneadum genitrix unde sit alma Venus.
P ersequar inferius (modo si licet ordine ferri)
 Posse nocere animis carminis omne genus:
N on tamen idcirco crimen liber omnis habetur:
 Nil prodest: quod non lædere possit idem.
I gne quid utilius? siquis tamen urere tecta
 Comparat: audaces instruit igne manus.
E ripit interdum: modo dat medicina salutem.
 Quæq́; iuuet monstrat: quæq́; sit herba nocens.
E t latro, & cautus præcingitur ense uiator:
 Ille sed insidias: hic sibi portat opem.

D iscitur innocuas ut agat facundia causas·
Protegit hæc sontes·immeritosq́; premit.
S ic igitur carmen· recta si mente legatur·
Constabit nulli posse nocere meum.
E t tandem uitium quicunq; hoc concipit·errat·
Et nimium scriptis abrogat ille meis.
V t tamen hoc fatear·ludi quoq; semina præbent
Nequitiæ· tolli tota theatra iube.
P eccandi causam quam multis sæpe dederunt·
Martia cum durum sternit arena solum.
T ollatur circus·non tuta licentia circi est.
Hic sedet ignoto iuncta puella uiro.
C um quædam spatietur in hac·ut amator eodem
Conueniat·quare porticus ulla patet?
Q uis locus est templis augustior? hæc quoq; uitet
In culpam siqua est ingeniosa suam.
C um steterit Iouis æde·Iouis succurret in æde·
Quam multas matres fecerit ille Deus.
P roxima adoranti Iunonia templa subibit
Pellicibus multis indoluisse deam.
P allade conspecta, natum de crimine uirgo
Sustulerit quare quæret Erichthonium.
V enerit in magni templum tua numina Martis·
Stat Venus ultori iuncta uiro ante fores.
I sidis æde sedens cur hanc Saturnia quæret
Egerit ionio, bosporioq́; mari.
I n Venerem Anchises·in Lunam latmius heros·
In Cererem Iasius qui referatur·erit.
O mnia peruersas possunt corrumpere mentes·
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.

Sed procul à scripta solis meretricibus arte
Summouet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunq; erumpit· qua non sinit ire sacerdos·
Protinus hæc ueriti criminis acta rea est.
Non tamen est facinus uersus euoluere molles·
Multa licet castæ non facienda legant.
Sæpe supercilij nudas matrona seueri·
Et ueneris stantes ad genus omne uidet.
Corpora uestales oculis meretricia cernunt·
Nec domino pœnæ res ea causa fuit.
At quare in nostra nimia est lasciuia musa?
Cur'ue meus nequam suadet amare liber?
Nil nisi peccatum, manifestá'q; culpa fatenda est.
Pœnitet ingenij, iudicij'q; mei.
Cur non argolicis potius quæ concidit armis·
Vexata est iterum carmine Troia meo?
Cur tacui Thebas? & mutua uulnera fratrum?
Et septem portas sub duce quanq; suo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat.
Et pius est patriæ facta referre labor.
Deniq; cum meritis impleueris omnia Cæsar.
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Vt'q; trahunt oculos radiantia lumina solis·
Traxissent animum sic tua facta meum.
Arguor immerito. tenuis mihi campus aratur.
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago se credere· siqua
Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forsan in hoc dubitem numeris leuioribus aptus
Sim satis· in paruos sufficiam'q; modos.

At si me iubeas domitos Iouis igne Gigantes
Dicere: conantem debilitabit onus.
Diuitis ingenij est immania Cæsaris acta
Condere: materia ne superetur opus.
Et tamen ausus eram. sed detrectare uidebar.
Quod'q; nefas: damno uiribus esse tuis.
Ad leue rursus opus, iuuenilia carmina ueni.
Et falso moui pectus amore meum.
Non equidem uellem: sed me mea fata trahebant.
In'q; meas pœnas ingeniosus eram.
Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Littera'q; est oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me inuisum lasciuia fecit ob artes.
Quas ratus es uetitos sollicitasse toros.
Sed neq; me nuptæ didicerunt furta magistro.
Quod'q; parum nouit: nemo docere potest.
Sic ego delitias: et mollia carmina feci.
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
Nec quisquam est adeo media de plebe maritus.
Vt dubius uitio sit pater ille meo.
Crede mihi distant mores à carmine nostro.
Vita uerecunda est: musa iocosa mea est.
Magna'q; pars mendax operum est, et ficta meorũ.
Plus sibi permisit compositore suo.
Nec liber indicium est animi: sed honesta uoluntas.
Plurima mulcendis auribus apta refert.
Accius esset atrox: conuiua Terentius esset.
Essent pugnaces: qui fera bella canunt.
Deniq; composui teneros non solus amores.
Composito pœnas solus amore dedi.

Quid nisi cum multo uenerem confundere uino
Præcepit lyrici Theia musa senis?
Lesbia quid docuit Sappho· nisi amare puellas?
Tuta tamen Sappho tutus et ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit· q sæpe legenti
Delitias uersu fassus es ipse tuas.
Fabula iocundi nulla est sine amore Menandri
Et solet hic pueris, uirginibus'q; legi.
Ilias ipsa quid est· nisi turpis adultera· de qua
Inter amatorem pugna, uirum'q; fuit? ·
Quid prius est illic flamma Chryseidos? aut quæ
Fecerit iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyssea est· nisi fœmina propter amorē·
Dum uir abest multis una petita procis?
Quid nisi Mæonides Venerem· Martem'q; ligatos
Narrat in obscœno corpora prensa toro?
Vnde nisi indicio magni sciremus Homeri
Hospitis igne duas incaluisse deas?
Omne genus scripti grauitate tragœdia uincit.
Hæc quoq; materiam semper amoris habet.
Nā quid in Hippolyto ē· nisi sæuæ flāma nouercæ?
Nobilis est Canace fratris amore sui.
Quid· num Tantalides agitante Cupidine currus
Pisæam phrygijs uexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater
Concitus à læso fecit amore dolor.
Fecit amor subitas uolucres cum pellice regem.
Quæ'q; suum luget nunc quoq; mater Itym.
Si non Meropen frater sceleratus amasset·
Auersos solis non legeremus equos.

I mpia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos.
Ni patrium crinem desecuisset amor.
Qui legis Electran. nec egentem mentis Orestem.
Aegysthi crimen, Tyndaridosq; legis.
N am quid de tetrico referam domitore Chimaeræ.
Quem leto fallax hospita penè dedit?
Quid loquar Hermionen? quid te Schoeneia uirgo?
Teq; mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danáen? Danáesq; nurum? matremq; Lyæi?
Hæmonáq;? & noctes quæ coire duas?
Quid generum Peliæ? quid Theséa? quidue Pelasgũ.
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
H uc Iôle, Pyrrhiq; parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas. Iliacusq; puer.
T empore deficiam. tragicos si persequar ignes.
Vixq; meus capiet nomina nuda liber.
E st & in obscœnos deflexa tragœdia risus.
Multaq; præteriti uerba pudoris habet.
N ec nocet autori. mollem qui fecit Achillem
Infregisse suis fortia facta modis.
I unxit Aristides milesia crimina secum.
Pulsus Aristides nec tamen urbe sua est.
N ec qui descripsit corrumpi semina matrum
Eubius impuræ conditor historiæ.
N ec qui composuit nuper Sybaritida fugit.
Nec qui concubitus non tacuere suos.
S unt ea doctorum monimentis mista uirorum.
Muneribusq; ducum publica facta patent
N euc peregrinis tantum defendar ab armis.
Et romanus habet multa iocosa liber.

V t'q; suo Martem cecinit grauis Ennius ore.
Ennius ingenio maximus, arte rudis.
E xplicat ut causas rapidi Lucretius ignis.
Causarum'q; triplex uaticinatur opus.
S ic sua lasciuo cantata est saepe Catullo
Foemina. cui falsum Lesbia nomen erat.
N ec contentus ea. multos uulgauit amores.
In quibus ipse suum fassus adulterium est.
P ar fuit exigui, similis'q; licentia Calui.
Detexit uarijs qui sua facta modis.
Quid referā Tindae? quid Mēmi carmen? apud quos
Nomen adest rebus. nominibus'q; pudor?
C inna quoq; his comes est. Cinna'q; procacior Anser.
Et leue Cornifici. par'q; Cotonis opus.
E t quorum libris modo dissimulata per illos
Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
I s quoq; Phasiacas Argon qui duxit in undas.
Non potuit Veneris furta tacere suae.
N ec minus Hortensi, nec sunt minus īproba Serui
Carmina. quis dubitet nomina tanta sequi?
V ertit Aristidem Gisena. nec obfuit illi
Historiae turpes inseruisse iocos.
N ec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo.
Sed linguam nimio non tenuisse mero.
C redere iuranti durum putat esse Tibullus.
Hoc etiam de se quod neget illa uiro.
F allere custodem demum docuisse fatetur.
Se'q; sua miserum nunc ait arte premi.
S aepe uelut gemmā dominae signum'q; probaret.
Per causam meminit se tetigisse manum.

V t'q; refert· digitis sæpe est nutu'q; locutus·
Et tacitam mensæ duxit in orbe notam·
E t quibus è succis abeat de corpore liuor·
Impresso fieri qui solet ore docet·
D eniq; ab incauto nimium petit illa marito·
Se quoq; uti seruet· peccet ut illa minus·
S cit cui latretur· cum solus obambulat ipse·
Cui toties clausas excreet ante fores·
M ulta'q; dat furtim talis præcepta· docet'q;
Qua nuptæ possent fallere ab arte uiros·
N ec fuit hoc illi fraudi· legitur'q; Tibullus·
Et placet· & iam te principe notus erat·
I nuenies eadem blandi præcepta Properti·
Districtus minima nec tamen ille nota est·
H is ego successi· quoniam præstantia candor
Nomina uiuorum dissimulare iubet·
N on timui (fateor) ne qua tot iere carinæ
Naufraga seruatis omnibus una foret·
S unt alijs scriptæ, quibus alea luditur artes·
Hoc est ad uestros non leue crimen auos·
Quid ualeant alij· quo possis plurima iactu
Figere· damnosos effugias'q; canes·
T essera quos habeat numeros distante uocato
Mittere quo peccat· quo dare missa modo·
D iscolor ut recto crassetur limite miles·
Cum medius gemino calculus hoste perit·
V t mage uelle sequi sciat· & reuocare priorem·
Nec tuto fugiens incomitatus eat·
P arua sedet ternis instructa tabella lapillis·
In qua uicisse est continuasse suos·

Quiq; alij lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
Perdere rem charam tempora nostra solent.
E cce canit formas alius iactus'q; pilarum.
Hic artem nandi præcipit ille trochi.
C omposita est alijs fuscandi cura coloris.
Hic epulis leges hospitio'q; dedit.
A lter humum, de qua finguntur pocula monstrat.
Quæ'q; docet liquido testa sit apta mero.
T alia luduntur fumoso mense decembri.
Quæ iam non ulli composuisse nocet.
H is ego deceptus non tristia carmina feci.
Sed tristis nostros pœna secuta iocos.
D eniq; non uideo tot de scribentibus unum.
Quem sua perdiderit musa repertus ego.
Quid si scripsissem mimos obscœna iocantes.
Qui semper ficti crimen amoris habent?
I n quibus assidue cultus procedit adulter.
Verba'q; dat stulto callida nupta uiro.
N ubilis hic uirgo matrona'q;, uir'q;, puer'q;
Spectat et ex magna parte Senatus adest.
N on satis incestis temerari uocibus aures
Assuescunt oculi multa pudenda pati.
C um'q; fefellit amans aliqua nouitate maritum.
Plauditur & magno palma fauore datur.
Quod'q; minus prodest pœna est lucrosa poetæ.
Tanta'q; non paruo crimina prætor emit.
I nspice ludorum sumptus Auguste tuorum.
Empta tibi magno talia multa leges.
H æc tu spectasti spectanda'q; sæpe dedisti.
Maiestas adeo comis ubiq; tua est.

L uminibus'q; tuis · totus quibus utitur orbis ·
Scenica uidisti lætus adulteria.
S cribere si fas est imitantes turpia mimos ·
Materiæ minor est debita pœna meæ.
A n genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?
Quod'q; licet mimis scena licere dedit?
E t mea sunt populo saltata poemata sæpe ·
Sæpe oculos etiam detinuere tuos.
S cilicet in domibus uestris ut priscæ uirorum
Artificis fulgent corpora picta manu.
S ic quæ concubitus uarios · uarias'q; figuras
Exprimit · est aliquo parua tabella loco.
V t'q; sedet uultu fassus Telamonius iram ·
In'q; oculis facinus barbara mater habet ·
S ic madidos digitis siccat Venus uda capillos ·
Et modo maternis tecta uidetur aquis ·
B ella sonant alij telis instructa cruentis.
Pars'q; tui generis · pars tua facta canit.
I nuida me spacio natura coercuit arcto.
Ingenio uires exiguas'q; dedit.
E t tamen ille tuæ felix Aeneidos autor
Contulit in Tyrios arma uirum'q; toros ·
N ec legitur pars ulla magis de corpore toto ·
Quam non legitimo fœdere iunctus amor.
P hyllidis hic idem · teneræ'q; Amaryllidis ignes
Bucolicis iuuenis luserat ante modis.
N os quoq; iam pridem scripto peccauimus isto ·
Supplicium patitur non noua culpa nouum.
C arminaq; edideram · cum te delicta notantem ·
Præterij toties irrequietus eques.

E rgo quæ iuueni mihi non nocitura putaui·
Scripta parum prudens nunc nocuere seni.
S era redundauit ueteris uindicta libelli·
Distat et à meriti tempore pœna sui.
N e tamen omne meum credas onus esse remissum·
Sæpe dedi nostræ grandia uela rati.
S ex ego Fastorum scripsi·totidem'q; libellos·
Cum'q; suo finem mense uolumen habet.
I d'q; tuo nuper scriptum sub nomine Cæsar
Et tibi sacratum sors mea rupit opus.
E t dedimus tragicis scriptum regale cothurnis.
Quæ'q; grauis debet uerba cothurnus habet.
D icta'q; sunt nobis· quamuis manus ultima cœpto
Defuit·in facies corpora uersa nouas.
A tq; utinam reuoces animum paulisper ab ira.
Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi.
P auca quibus prima surgens ab origine mundi
In tua deduxi tempora Cæsar opus.
A spicies quantum dederit mihi pectoris ipse.
Quo'q; fauore animi te'q; tuos'q; canam.
N on ego mordaci destrinxi carmine quenquam·
Nec meus ullius crimina uersus habet
C andidus à salibus suffusis felle refugi.
Nulla uenenato littera mista ioco est.
I nter tot populi tot scripti millia nostri·
Quem mea Calliope læserit unus ero.
N on igitur nostris ullum gaudere Quiritem
Auguror·at multos indoluisse malis.
N ec mihi credibile est quenquam insultare iacenti·
Gratia candori siqua relata mea est.

His precor: atq; alijs possint tua numina flecti
O pater o patriæ cura, salus'q; tuæ.
Non ut in Ausoniam redeam: nisi forsitan olim,
Cum longo pœnæ tempore uictus eris.
Tutius exilium: pauloq; quietius oro:
Vt par delicto sit mea pœna suo.

P. OVI. NASONIS DE TRISTIBVS LIBER TERTIVS.

Liber Lectorem alloquitur.

m Issus in hanc uenio timide liber exulis urbem.
Da placidam fesso lector amice manum.
Néue reformida: ne sim tibi forte pudori.
Nullus in hac charta uersus amare docet.
Nec domini fortuna mei est: ut debeat illam
Infelix ullis dissimulare iocis:
Id quoq; quod uiridi quondam male lusit in æuo:
Heu nimium sero damnat et odit opus.
Aspice quid portem: nihil hic nisi triste uidebis:
Carmine temporibus conueniente suis.
Clauda ꝙ alterno subsidant carmina uersu:
Vel pedis hoc ratio: uel uia longa facit.
Quod neq; sum cedro flauus: nec pumice leuis:
Erubui domino cultior esse meo.
Littera suffusas ꝙ habet maculosa lituras:
Læsit opus lachrymis ipse poeta suum.

S iqua uidebuntur casu non dicta latino·
In qua scribebat barbara terra fuit·
D icite lectores· si non graue· qua sit eundum·
Quasq; petam sedes hospes in urbe liber·
H æc ubi sum furtim lingua titubante locutus·
Qui mihi monstraret uix fuit unus iter·
D i tibi dent· nostro quod non tribuere poetæ·
Molliter in patria uiuere posse tua·
D uc age· nanq; sequar· quamuis terraq;, mariq;
Longinquo referam lassus ab orbe pedem·
P aruit·et ducens hæc sunt fora Cæsaris inquit·
Hæc est à sacris quæ uia nomen habet·
H ic locus est Vestæ· qui Pallada seruat, et ignem·
Hic fuit antiqui regia parua Numæ·
I nde petens dextram porta est ait ista palati·
Hic sator· hoc primum condita Roma loco est·
S ingula dum miror· uideo fulgentibus armis
Conspicuos postes· tectaq; digna deo·
E n domus hæc dixi Iouis est· quod ut esse putarem·
Augurium menti querna corona dabat·
C uius ut accepi dominum· non fallimur inquam·
Et magni uerum est hanc Iouis esse domum·
C ur tamen apposita uelatur ianua lauro?
Cingit et augustas arbor opaca comas?
A n quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata Deo est?
I psa ne quod festa est? an quod facit omnia festa?
Quam tribuit terris· pacis an ista nota est?
V tq; uiret semper laurus nec fronde caduca
Carpitur· æternum sic habet illa decus·

C ausáq; suppositæ scripto testante coronæ
Seruatos ciues indicat huius ope.
A dijce seruatis unum pater optime ciuem.
Qui procul extremo pulsus in orbe latet.
I n quo pœnarum quas se meruisse fatetur.
Non facinus causam. sed suus error habet.
M e miserum. uereorq; locum. uereorq; potentem.
Et quatitur trepido littera nostra metu.
A spicis exangui chartam pallere colore?
Aspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunq; precor nostro placare parenti
Isdem sub dominis aspiciare domus.
I nde tenore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad intonsi candida templa dei.
S igna peregrinis ubi sunt alterna columnis
Belides. & stricto stat ferus ense pater.
Quæq; uiri docto ueteres fecere, nouiq;
Pectore. lecturis inspicienda patent.
Quærebam fratres. exceptis scilicet illis.
Quos suus optaret non genuisse parens.
Quærentem frustra custos è sedibus illos
Præpositus sancto iussit abire loco.
A ltera templa peto uicino iuncta Theatro.
Hæc quoq; erant pedibus non adeunda meis.
N ec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria libertas tangere passa sua est.
I n genus autoris miseri fortuna redundat.
Et patimur nati quam tulit ipse fugam.
F orsitan & nobis olim minus asper. & illis
Euictus longo tempore Cæsar erit.

Di precor.

D i precor at q; adeo (neq; ·n· mihi turba roganda est)
Cæsar ades uoto maxime diue meo·
I nterea, quoniam statio mihi publica clausa est·
Priuato liceat delituisse loco·
V os quoq;, si fas est· confusa pudore repulsæ
Sumite plebeiæ carmina nostra manus·

Queritur se in exilium missum·

e Rgo erat in fatis Scythiã quoq; uisere nostris·
Quæq; lycaonio terra sub axe iacet·
N ec uos Pierides· nec stirps Latonia uestro
Docta sacerdoti turba tulistis opem·
N ec mihi ꝙ lusi uero sine crimine prodest·
Quodq; magis musa est uisa iocosa mea·
P lurima sed pelago, terraq; pericula passum
Vstus ab assiduo frigore pontus habet·
Quiq; fugax rerum securaq; in ocia natus
Mollis & impatiens ante laboris eram·
V ltima nunc patior· nec me mare portubus orbum·
Perdere diuersæ nec potuere uiæ·
S uffecitq; malis animus· nam corpus ab illo
A ccepit uires· uixq; ferenda tulit·
D um tamen et uentis dubius iactabar & undis·
Fallebat curas, ægraq; corda labor·
V t uia finita est· et opus requieuit eundi·
Et pœnæ tellus est mihi facta meæ·
N il nisi flere libet· nec nostro parcior imber
Lumine quam uerna de niue manat aqua·
R oma domusq; subit· desyderiumq; locorum·
Quidquid & amissa restat in urbe mei·

H ei mihi quod toties nostri pulsata sepulchri
Ianua: sed nullo tempore aperta fuit.
C ur ego tot gladios fugi? totiesque minata
Obruit infelix nulla procella caput?
D i, quos experior nimium constanter iniquos:
Participes iræ quam Deus unus habet:
E xtimulate precor cessantia fata: meique
Interitus clausas esse uetate fores.

Ad Vxorem: quod æger esset.

H Aec mea si coniux miraris epistola: quare
Alterius digitis scripta sit: æger eram.
A eger in extremis ignoti partibus orbis.
Incertusque meæ penè salutis eram.
Q uem mihi tunc animum dura in regione iacenti
Inter Sauromatas esse, Getasque putas?
N ec cœlum patior: nec aquis assueuimus istis.
Terraque nescio quo non placet ista modo.
N on domus apta satis: non hic cibus utilis ægro.
Nullus, Apollinea qui leuet arte malum: est.
N on qui soletur: non qui labentia tarde
Tempora narrando fallat: amicus adest.
L assus in extremis iaceo populisque, locisque:
Et subit affectu nunc mihi quidquid abest.
O mnia cum subeant: uincis tamen omnia coniux.
Et plus in nostro pectore parte tenes:
T e loquor absentem: te uox mea nominat unam.
Nulla uenit sine te nox mihi: nulla dies.
Q uin etiam sic me dicunt aliena locutum:
Vt foret amentis nomen in ore tuum.

S i iam deficiam· suppressáq; lingua palato
Vix instillato restituenda mero·
N untiet huc aliquis dominam uenisse· resurgam·
Spesq; tui nobis causa uigoris erit·
D umq; ego sum uitæ dubius· tu forsitan istic
Iucundum nostri nescia tempus agis·
N on agis affirmo· liquet hoc carissima nobis
Tempus agi sine me non nisi triste tibi·
S i tamen impleuit mea sors quos debuit annos·
Et mihi uiuendi tam cito finis adest·
Quantum erat· O magni perituro parcere diui·
Vt saltem patria contumularer humo·
V el pœna in mortis tempus dilata fuisset·
Vel præcessisset mors properata fugam·
I nteger hanc potui nuper bene reddere uitam·
Exul ut occiderem· nunc mihi uita data est·
T am procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipso tristia fata loco?
N ec mea consueto languescent corpora lecto?
Depositum nec me qui fleat· ullus erit?
N ec dominæ lachrymis in nostra cadentibus ora
Accedent animæ tempora parua meæ?
N ec mandata dabo? nec cum clamore supremo
Labentes oculos condet amica manus?
S ed sine funeribus caput hoc· sine honore sepulchri
Indeploratum barbara terra teget?
E cquid ubi audieris· tota turbabere mente·
Et feries pauida pectora fida manu?
E cquid in has frustra tendens tua brachia partes
Clamabis miseri nomen inane uiri?

P arce tamen lacerare genas· nec scinde capillos·
Non tibi nunc primum lux mea raptus ero·
C um patriam amisi· tunc me perijsse putato·
Et prior, & grauior mors fuit illa mihi.
N unc si forte potes· sed non potes optima coniux·
Finitis gaude tot mihi morte malis·
Quod potes· extenua forti mala corde ferendo·
Ad mala iampridem non rude pectus habes·
A tq; utinam pereant animæ cum corpore nostro·
Effugiat'q; auidos pars mea nulla rogos·
N am si morte carens uacuas uolat altus in auras
Spiritus· & Samij sunt rata dicta senis·
I nter sarmaticas Romana uagabitur umbras·
Per'q; feros manes hospita semper erit·
O ssa tamen facito parua referantur in urna·
Sic ego non etiam mortuus exul ero·
N on uetat hoc quisquam· fratrē Thebana perēptū
Supposuit tumulo rege uetante soror·
A tq; ea cum folijs, et amomi puluere misce·
Atq; suburbano condita crede solo·
Quos'q; legat uersus oculo properante uiator
Grandibus in tumuli marmore cæde notis·
H ic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum
Ingenio perij Naso poeta meo·
A t tibi, qui transis· ne sit graue· quisquis amasti·
Dicere· Nasonis molliter ossa cubent·
H oc satis in tumulo est· et enim maiora libelli,
Et diuturna magis sunt monimenta mei·
Quos ego confido· quamuis nocuere· daturos
Nomen et autori tempora longa suo·

T u tamen extincto feralia munera semper·
Deq; tuis lachrymis humida serta dato·
Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis·
Sentiet officium mœsta fauilla pium·
S cribere plura libet·sed uox mihi fessa loquendo
Dictandi uires siccaq; lingua negat·
A ccipe supremo dictum mihi forsitan ore·
Quod tibi qui mittit non habet ille·uale·

Ad amicum· ut magnorum uirorum consue=
tudinem fugiat·

O Mihi care quidem semper, sed tempore duro
Cognite·res postquam procubuere meæ·
V sibus edocto si quidquam credis amico·
Viue tibi·et longæ nomina magna fuge·
V iue tibi· quantumq; potes prælustria uita·
Sæuum prælustri fulmen ab arce uenit·
N am quanquam soli possunt prodesse potentes·
Non prosunt· potius plurimum obesse solent·
E ffugit hybernas demissa antenna procellas·
Lataq; plus paruis uela timoris habent·
A spicis·ut summa cortex leuis innatat unda·
Cum graue nexa simul retia mergat onus?
H is ego si monitis monitus prius ipse fuissem·
In qua debebam·forsitan urbe forem·
D um tecum uixi·dum me leuis aura ferebat·
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas·
Qui cadit in plano·uix hoc tamen euenit ipsum·
Sic cadit·ut tacta surgere possit humo·

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto
Occurrit regi flebilis umbra suo.
Quid fuit · ut tutas agitaret Dædalus alas?
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe q̃ hic alte · demissius ille uolabat ·
Nam pennas ambo non habuere suas ·
Crede mihi bene qui latuit · bene uixit · & intra
Fortunam debet quisq; manere suam ·
Non foret Eumenides orbus · si filius eius
Stultus Achilleos non adamasset equos ·
Nec natum in flamma, uidisset in arbore natas ·
Cœpisset genitor si Phaethonta Merops ·
Tu quoq; formida nimium sublimia semper ·
Propositiq́; precor contrahe uela tui ·
Nam pede inoffenso spacium procurrere uitæ
Dignus es · & fato candidiore frui ·
Quod pro te uoueam miti pietate mereris ·
Hæsuraq́; mihi tempus in omne fide ·
Vidi ego te tali uultu mea fata gementem ·
Qualem credibile est ore fuisse meo ·
Nostra tuas uidi lachrymas super ora cadentes ·
Tempore quas uno fidaq́; uerba dabas ·
Nunc quoq; summotum studio defendis amicum ·
Et mala uix ulla parte leuanda leuas ·
Viue sine inuidia · mollesq́; inglorius annos
Exige · amicitias et tibi iunge pares ·
Nasonisq́; tui, quod adhuc non exulat · unum
Nomen ama · scythicus cætera pontus habet ·
Proxima syderibus tellus Erymanthidos Vrsæ
Me tenet · astricto terra perusta gelu ·

B osporus et Tanais superant· scythiæq; paludes·
Vixq; satis noti nomina pauca loci·
ius nil est· nisi non habitabile frigus·
·quam uicina est ultima terra mihi·
ige patria est· longe est carissima coniux·
idquid et hæc nobis post duo dulce fuit·
men hæc absunt· ut quæ contingere non est
pore· sunt animo cuncta uidenda meo·
culos errat domus· urbs, et forma locorum·
eduntq; suis singula facta locis·
ugis ante oculos, sicut præsentis imago·
meos casus aggrauat· illa leuat·
uat hæc· quod abest· leuat hæc· quod præstat amorẽ·
positumq; sibi firma tuetur onus·
uoq; pectoribus nostris hæretis amici·
cere quos cupio nomine quenq; suo·
timor officium cautus compescit· et ipsos
nostro poni carmine nolle puto·
uolebatis· gratiq; erat instar amoris·
ersibus in nostris nomina uestra legi·
d quoniam est anceps· intra mea pectora quẽq;
lloquar· et nulli causa timoris ero·
meus indicio latitantes uersus amicos
rotrahet· occulte siquis amauit· amet·
e tamen· quamuis longa regione remotus·
bsim· uos animo semper adesse meo·
qua quisq; potest oro· mala nostra leuate·
Fidam proiecto néue negate manum·
P rospera sic maneat uobis fortuna· nec unquam
Contacti simili sorte rogetis idem·

Ad Carum.

u Sus amicitiæ tecum mihi paruus · ut illam
Non ægre possis dissimulare · fuit.
N i me complexus uinclis propioribus esses
Naue mea uento forsan eunte suo ·
V t cecidi · cunctiq; metu fugere ruinam ·
Versaq; amicitiæ terga dedere meæ ·
A usus es igne Iouis percussum tangere corpus ·
Et deploratæ limen adire domus ·
I dq; recens præstas nec longo cognitus usu ·
Quod ueterum misero uix duo tres ue mihi ·
V idi ego confusos uultus · uisosq; notaui ·
Osq; madens fletu, Pallidiusq; meo ·
E t lachrymas cernens in singula uerba cadentes ·
Ore meo lachrymas, auribus illa bibi ·
B rachiaq; excepi presso pendentia collo ·
Et singultantis oscula mista sonis ·
S um quoq; Care tuis defensus uiribus absens ·
Scis Carum ueri nominis esse loco ·
M ultaq; præterea manifesti signa fauoris ·
Pectoribus teneo non abitura meis ·
D i tibi posse tuos tribuant defendere semper ·
Quos in materia prosperiore iunes ·
S i tamen interea quid in his ego perditus oris ·
Quod te credibile est quærere · quæris · agam ·
S pe trahor exigua · quam tu mihi demere noli
Tristia leniri numina posse Dei ·
S eu temere expecto · siue hoc contingere fas est ·
Tu mihi quod cupio fas precor esse proba ·

Quæq; tibi est linguæ facundia· confer in illud·
Vt doceas uotum posse ualere meum·
Quo quisq; est maior· magis est placabilis iræ·
Et faciles motus mens generosa capit·
Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni·
Pugna suum finem· cum iacet hostis· habet·
At lupus, & turpes instant morientibus ursi·
Et quæcunq; minor Nobilitate fera est·
Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
Dardanij lachrymas non tulit ille senis·
Quæ ducis Emathij fuerit clementia· Pharos
Præclariq; docent funeris exequiæ·
Néue hominum referam flexas ad mitius iras·
Iunonis gener est· qui prius hostis erat·
Deniq; non possum nullam sperare salutem·
Cum non sit pœnæ causa cruenta meæ·
Non mihi quærenti pessundare cuncta petitum
Cæsareum caput est· quod caput orbis erat·
Non aliquid dixi· uiolentáq; lingua locuta est·
Lapsáue sunt nimio uerba profana mero·
Inscia quod crimen uiderunt lumina· plector·
Peccatúmq; oculos est habuisse meos·
Non equidem totam possum defendere culpam·
Sed partem nostri criminis error habet·
Spes igitur superest facturum ut molliat ipse
Mutati pœnam conditione loci·
Hoc utinam nitidi solis prænuntius ortus
Afferat admisso lucifer albus equo·

Ad amicum, quo familiarissime usus·

Foedus amicitiæ non uis carissime nostræ·
Nec si forte uelis dissimulare potes·
Donec enim licuit· nec te mihi carior alter
Nec tibi me tota iunctior urbe fuit·
Isq; erat usq; adeo populo testatus· ut esset
Penè magis quàm tu quamq; ego notus amor·
Quiq; est in caris animi tibi candor amicis·
Cognitus est illi· quem colis ipse· uiro·
Nil ita cælabas· ut non ego conscius essem·
Pectoribusq; dabas multa tegenda meis·
Cuiq; ego narrabam secreti quidquid habebam·
Excepto· quod me perdidit· unus eras·
Id quoq; si scisses· saluo fruerere sodali·
Consilioq; forem sospes amice tuo·
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant·
Omne bonæ claudunt utilitatis iter·
Siue malum potui tamen hoc uitare cauendo·
Seu ratio fatum uincere nulla ualet·
Tu tamen O nobis usu iunctissime longo
Pars desyderij maxima penè mei·
Sis memor· & siquas fecit tibi gratia uires·
Illas pro nobis experiare· rogo·
Numinis ut læsi fiat mansuetior ira·
Mutatoq; minor sit mea pœna loco·
Idq; ita· si nullum scelus est in pectore nostro·
Principiumq; mei criminis error habet·
Nec breue· nec tutum est· quo sint mea dicere casu
Lumina funesti conscia facta mali·

Mens'q; reformidat· ueluti sua uulnera tempus
Illud· et admonitu fit nouus ipse dolor·
Et quæcunq; adeo possint afferre pudorem·
Illa tegi cæca condita nocte decet·
Nil igitur referam nisi me peccasse· sed illo
Præmia peccato nulla petita mihi·
Stultitiam'q; meum crimen debere uocari·
Nomina si factis reddere uera uelis·
Quæ si non ita sunt· alium quo longius absim
Quære(suburbana hæc sit mihi terra)locum.

Iubet epistolæ ut Perhillam adeat·

u ade salutatum subito perarata Perhillam
Littera sermonis fida ministra mei·
Aut illam inuenies dulci cum matre sedentem·
Aut inter libros, Pierides'q; suas·
Quidquid aget· cum te scierit uenisse· relinquet·
Nec mora· quid uenias· quid'ue requiret· agam·
Viuere me dices· sed sic, ut uiuere nolim·
Nec mala tam longa nostra leuata mora·
Et tamen ad musas· quamuis nocuere reuerti·
Apta'q; in alternos cogere uerba pedes·
Tu quoq; dic studijs communibus· ecquid inhæres?
Docta'q; non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum fatis mores natura pudicos·
Et raras dotes, ingenium'q; dedit·
Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas·
Ne male fœcundæ uena periret aquæ·
Primus id aspexi teneris in uirginis annis·
Vt'q; pater natæ dux'q;, comes'q; fui·

T unc quoq;, si forsan nostrum deleuit amorem.
Tempus· eram nimio iunctus amore tibi.
E rgo si remanent ignes tibi pectoris iidem.
Sola tuum Vates Lesbia uincat opus.
S ed uereor· ne nunc mea te fortuna retardet.
Post'q; meos casus sit tibi pectus iners.
D um licuit· tua sæpe mihi· tibi nostra legebam.
Sæpe tui iudex· sæpe magister eram.
A ut ego præbebam factis modo uersibus aures.
Aut ubi cessaras· causa ruboris eram.
F orsitan exemplo· quia me læsere libelli.
Tu quoq; sis pœnæ facta ruina meæ.
P one Perhilla metum· tantummodo fœmina nulla,
Néue uir à scriptis discat amare tuis.
E rgo desidiæ remoue doctissima causas.
In'q; bonas artes, & tua sacra redi.
I sta decens facies longis uitiabitur annis.
Ruga'q; in antiqua fronte senilis erit.
I nijciet'q; manus formæ damnosa senectus.
Quæ strepitum passu non faciente uenit.
C um'q; aliquis dicet· fuit hæc formosa· dolebis.
Et speculum mendax esse querere tuum.
S unt & opes modicæ· cum sis dignissima magnis.
Finge sed immensis censibus esse pares.
N empe dat & quodcunq; libet fortuna· rapit'q;
Irus & est subito· qui modo Crœsus erat.
S ingula quid referam? nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis, ingenij'q; bonis.
E n ego cum patria caream· uobis'q;, domo'q;.
Rapta'q; sint· adimi quæ potuere mihi.

Ingenio tamen ipse meo comitorq;, fruorq;·
Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil·
Quilibet hanc sæuo uitam mihi finiat ense·
Me tamen extincto fama superstes erit·
Dumq; suis uictrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum martia Roma· legar·
Tu quoq;, quam studij maneat felicior usus·
Effuge uenturos qua potes usq; rogos·

Patriam & suos uidere desyderat·

Nunc ego Triptolemi cuperē conscēdere currus·
Misit in ignotam qui rude semen humum·
Nunc ego Medeæ uellem frenare dracones·
Quos habuit fugiens arce Corinthe tua·
Nunc ego iactandas optarem sumere pennas·
Siue tuas Perseū· Dædale siue tuas·
Ut tenera nostris cedente uolatibus aura
Aspicerem patriæ dulce repente solum·
Desertæq; domus uultus· memoresq; sodales·
Caraq; præcipuæ coniugis ora meæ·
Stulte quid hæc frustra uotis puerilibus optas?
Quæ non ulla tibi fertq;, feretq; dies·
Si semel optandum est· Augusti numen adora·
Et quem sensisti rite precare Deum·
Ille tibi pennasq; potest currusq; uolucres
Tradere· det reditum protinus ales eris·
Si precer hæc (neq; enim possum maiora precari)
Ne mea sint timeo uota modesta parum·
Forsitan hoc olim· cum iam satiauerit iram·
Tunc quoq; sollicita mente rogandus erit·

Quod minus interea est instar mihi muneris ampli
Ex his me iubeat quolibet ire locis.
N ec cœlum· nec aquæ faciunt· nec terra· nec auræ
Hei mihi perpetuus corpora langor habet.
S eu uitiant artus ægræ contagia mentis·
Siue mei causa est in regione mali.
V t tetigi pontum uexant insomnia· uixq;
Ossa tegit macies· nec iuuat ora cibus.
Quiq; per autumnum percussis frigore primo
Est color in folijs quæ noua læsit hyems·
I s mea membra tenet· nec uiribus alleuor ullis.
Et nunquam queruli causa doloris abest.
N ec melius ualeo quàm corpore mente· sed ægra est.
Vtraq; pars æqua· binaq; damna fero.
H æret et ante oculos ueluti spectabile corpus
A stans fortunæ forma uidenda meæ.
C umq; locos moresq; hominum cultusq;, sonosq;
Cernimus· et quid sim· quid fuerimq; subit·
T antus amor necis est· querar ut cum Cæsaris ira·
Quod non offensas uindicet ense suas·
A ut quoniam semel est odio ciuiliter usus·
Mutato leuior sit fuga nostra loco.

Vnde Tomos dictus.

h Ic quoq; sunt urbes graiæ (qs credere posset)
Inter inhumanæ nomina barbariæ?
H uc quoq; Mileto missi uenere coloni.
Inq; getis graias constituere domos.
S ed uetus huic nomen positaq; antiquius urbe
Constat· et absyrti cæde fuisse loco.

Nam rate, quæ cura pugnacis facta Mineruæ
Per non tentatas prima cucurrit aquas·
Impia deſertum fugiens Medea parentem
Dicitur his remos applicuiſſe uadis·
Quem procul ut uidit tumulo ſpeculator ab alto·
Hoſpes ait noſco colchide uela dari·
Dum trepidant Minyæ· dum ſoluitur aggere funis·
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus·
Conſcia percuſſit meritorum pectora colchis·
Auſa atq; auſura multa nefanda manu·
Et quanquam ſupereſt ingens audacia menti·
Pallor in attonitæ uirginis ore fuit·
Ergo ubi proſpexit uenientia uela· tenemur·
Et pater eſt aliqua fraude morandus ait·
Dum quid agat quærit· dū uerſat in omnia uultus
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit·
Cuius ut oblata eſt præſentia· uicimus inquit·
Hic mihi morte ſua cauſa ſalutis erit·
Protinus ignari nec quidquam tale timentis·
Innocuum rigido perforat enſe latus·
Atq; ita diuelli· diuulſáq; membra per agros
Diſſipat· in multis inuenienda locis·
Neu pater ignoret· ſcopulo proponit in alto
Pallentesq; manus ſanguineumq; caput·
Ut genitor luctuq; nouo tardetur· et artus
Dum legit extinctos· triſte retardet iter·
Inde Tomos dictus locus hic· quia fertur in illo
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui·

Quibus cum gentib. uiuat.

SI quis adhuc istic meminit Nasonis adempti.
Et superest sine me nomen in urbe meum.
Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
Me sciat in media uiuere barbaria.
Sauromatæ cingunt fera gens. bessiq; getæq;.
Quæ non ingenio nomina digna meo.
Dum tamen aura tepet. medio defendimur Istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cum tristis hyems squalentia protulit ora.
Terraq; marmoreo est candida facta gelu.
Dum patet & Boréas. & nix iactata sub arcto.
Dum patet has gentes axe tremente premi.
Nix iacet. & iactam non sol, pluuiæq; resoluunt.
Indurat Boréas. perpetuamq; facit.
Ergo ubi delicuit non dum prior. altera uenit.
Et solet in multis bima iacere locis.
Tantaq; commoti uis est Aquilonis. ut altas
Aequet humo turres. tectaq; rapta ferat.
Pellibus hyrsutis arcent mala frigora bracchis.
Oraq; de toto corpore sola patent.
Sæpe sonant moti glacie pendente capilli.
Et nitet inducto candida barba gelu.
Nudaq; consistunt formam seruantia testæ
Vina. nec hausta meri sed data frusta bibunt.
Quid loquar ut cuncti concrescant frigore riui?
Deq; lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipse papyrifero qui non angustior amne.
Miscetur uasto multa per ora freto.

C œruleos uentis laticæs durantibus Ister
Congelat· & tectis in mare serpit aquis·
Quáq; rates ierant· pedibus nunc itur· et undas
Frigore concretas ungula pulsat equi·
P erq; nouos pontes subter labentibus undis
Ducunt sarmatici barbara plaustra boues·
V ix equidem credar· sed cum sint præmia falsi
Nulla· ratam debet testis habere fidem·
V idimus ingentem glacie consistere pontum·
Lubricáq; immotas testa premebat aquas·
N ec uidisse sat est· durum calcauimus æquor·
Vndáq; non udo sub pede summa fuit·
S i tibi tale fretum quondam Leandre fuisset·
Non foret angustæ mors tua crimen aquæ·
T um neq; se pandi possunt delphines in auras
Tollere· conantes dura coercet hyems·
E t quanquam Boréas iactatis insonet alis·
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit·
I nclusǽq; gelu stabunt· ut marmore puppes·
Nec poterit rigidas scindere remus aquas·
V idimus in glacie pisces hærere ligatos·
Sed pars ex illis tum quoq; uiua fuit·
S iue igitur nimij Boreæ uis sæua marinas·
Siue redundatas flumina cogit aquas·
P rotinus æquato siccis Aquilonibus Istro
Inuehitur celeri barbarus hostis equo·
H ostis equo pollens· longéq; uolante sagitta
Vicinam late depopulatur humum·
D iffugiunt alij· nullisq; tuentibus agros
Incustoditæ diripiuntur opes·

R uris opes paruæ pecus· & stridentia plaustra·
Et quas diuitias incola pauper habet·
P ars agitur uinctis post tergum capta lacertis
Respiciens frustra rura· laremq; suum·
P ars cadit hamatis misere confixa sagittis·
Nam uolucri ferro tinctile uirus inest·
Quæ nequeũt secum ferre· aut abducere· perdunt·
Et cremat insontes hostica turba casas·
T um quoq; , cũ pax est· trepidant formidine belli·
Nec quisquam presso uomere sulcat humum·
Aut uidet, aut metuit locus hic· quẽ nõ uidet· hostẽ·
Cessat iners rigido terra relicta situ·
N on hic pampinea dulcis latet uua sub umbra·
Nec cumulant altos feruida musta lacus·
P oma negat regio· nec haberet Acontius· in quo
Scriberet hic dominæ uerba legenda suæ·
A spiceres nudos sine fronde, sine arbore campos·
Heu loca felici non adeunda uiro·
E rgo tam late pateat cum maximus orbis·
Hæc est in pœnas terra reperta meas·

Inuehitur in Maledicum·

S Iquis es· insultes qui casibus improbe nostris·
Meq; reum dempto fine cruentus agas·
N atus es è scopulis nutritus lacte ferino·
Et dicam silices pectus habere tuum·
Quis gradus ulterior· quo se tua porrigat ira
Restat? quid ue meis cernis abesse malis?
B arbara me tellus· & inhospita littora ponti·
Cumq; truci Borea Mænalis ursa uidet·
N ulla mihi cum gente fera commercia linguæ·
Omnia solliciti sunt loca plena metus·

V tq; fugax auidis ceruus deprensus ab ursis·
Cinctáq; montanis ut pauet agna lupis·
S ic ego belligeris à gentibus undiq; septus
Terreor·hoste meum pené premente latus·
V tq; sit exiguum pœnæ·quod coniuge cara·
Quod patria careo·pignoribus'q; meis·
V t mala nulla feram·nisi nudam Cæsaris iram·
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
E t tamen est aliquis·qui uulnera cruda retractet·
Soluat & in mores ora diserta meos·
I n causa facili cui uis licet esse diserto·
Et minimæ uires frangere quassã ualent·
S ubruere est arces & stantia mœnia uirtus·
Quilibet ignaui præcipitata premunt·
N on sum qui fuerã·quid inanem proteris umbrã?
Quid cinerem saxis bustáq; nostra petis?
H ector erat tunc cum bello certabat·et idem
Tractus ab æmonio non erat Hector equo·
M e quoq; quem noras olim·non esse memento·
Ex illo superant hæc simulacra uiro·
Quid simulacra feros dictis incendis amaris?
Parce precor manes sollicitare meos·
O mnia uera puta mea crimina·nil sit in illis
Quod magis errorem quàm scelus esse putes·
P endimus en profugi·satia tua pectora·pœnas
Exilióq; graues·exilijq; loco·
C arnifici fortuna potest mea flenda uideri·
Te tamen est uno iudice mersa parum·
S æuior es tristi Busiride·sæuior illo·
Qui falsum lento torruit igne bouem·

Quiq; bouem siculo fertur donasse tyranno·
Et dictis artes conciliasse suas·
M unere in hoc usus rex est· sed imagine maior·
Nec sola est operis forma probanda mei·
A spicas à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi quem perdis conijciendus erit·
P rotinus inclusum lentis carbonibus ure·
Mugiet· & ueri uox erit illa bouis·
P ro quibus inuentis ut munus munere penses·
Da precor ingenio præmia digna meo·
D ixerat·at Phalaris pœnæ mirande repertor
Ipse tuum præsens imbue dixit opus·
N ec mora·monstratis crudeliter ignibus ustus
Exhibuit geminos ore gemente sonos·
Quid mihi cum siculis? inter scythicosq;,getasq;?
Ad te (quisquis is es) nostra querela uenit·
V sque sitim nostro possis explere cruore·
Quantaq; uis auido gaudia corde feras·
T ot mala sum fugiens tellure· tot æquore passus·
Te quoq; ut auditis posse dolere putem·
C rede mihi si sit nobis collatus Vlysses·
Neptuni minor est· quam Iouis ira fuit·
E rgo quicunq; es· rescindere crimina noli·
Deq; graui duras uulnere tolle manus·
V tq; meæ famam tenuent obliuia culpæ·
Facta cicatricem ducere nostra sine·
H umanæq; memor sortis· quæ tollit eosdem·
Et premit· incertas ipse uerere uices·
E t quoniam fieri quod nunquam posse putaui·
Est tibi de rebus maxima cura meis·

N on est quod timeas: fortuna miserrima nostra est·
Omne trahit secum Cæsaris ira malum·
Quod magis ut liqueat: néue hoc ego fingere credar·
Ipse uelim pœnas experiare meas·

Rogat mitiorem exilij locum·

f Rigora iam Zephyri minuunt· annoq́; peracto
Tardior antiqua uisa Mæôtis hyems·
I mpositamq́; sibi qui non bene pertulit Hellen·
Tempora nocturnis æqua diurna facit·
I am uiolas pueriq́; legunt· hilaresq́; puellæ·
Ruraq́; quæ nullo nata serente uehunt·
P rataq́; pubescunt uariorum flore colorum·
Indociliq́; loquax gutture uernat auis·
V tq́; malæ crimen matris deponat hirundo·
Sub trabibus cunas paruaq́; tecta facit·
H erbaq́;, quæ latuit cerealibus obruta sulcis·
Exerit è tepida molle cacumen humo·
Quoq́; loco est uitis· de palmite gemma mouetur·
Nam procul à getico littore uitis abest·
Quoq́; loco est arbor· turgescit in arbore ramus·
Nam procul à Geticis finibus arbor abest·
O cia nunc istic· iunctisq́; ex ordine ludis
Cedunt uerbosi garrula uerba fori·
L usus equis nunc est· leuibus nunc luditur armis·
Nunc pila· nunc celeri uertitur orbe trochus·
N unc, ubi perfusa est oleo labente iuuentus·
Defessos artus tingere gaudet aqua·
S cena uiget· studijsq́; fauor distantibus ardet·
Cumq́; tribus resonant terna theatra foris·

O quater et quoties non est numerare beatum
Non interdicta cui licet urbe frui.
A t mihi sentitur nix uerno Sole soluta:
Quæq; lacu duro non fodiantur aquæ.
N ec mare concrescit glacie: nec ut ante per Istrum
Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
S i tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ:
Hospitaq; in ponti littore puppis erit:
S edulus occurram nautæ: dictaq; salute:
Quid ueniat quæram: quidue: quibus'ue locis.
I lle quidem mirum ni de regione propinqua:
Non nisi uicinas tutus araret aquas.
R arus ab Italia tantum mare nauita transit
Littora rarus in hæc portubus orba uenit.
S iue tamen græca scierit: siue ille latina
Voce loqui: certe gratior usus erit.
F as quoq; ab ore freti: longeq; propontidos undis
Huc aliquem certo uela dedisse noto.
Quisquis is est: memori rumorem uoce referre:
Et fieri famæ pars'q; gradus'q; potest.
I s precor auditos possit narrare triumphos
Cæsaris: & latio reddita uota Ioui.
T eq; rebellatrix tandem Germania magni
Triste caput pedibus supposuisse ducis.
H æc mihi qui referat: quæ non uidisse dolebo:
Ille meæ domui protinus hospes erit.
H ei mihi iam'ne domus scythico Nasonis in orbe est?
Iam'q; suum mihi dat pro lare pœna locum.
D i facite: ut Cæsar non hoc penetrale: domumq;
Hospitium pœnæ sed uelit esse meæ.

In Natalem suum·

e Cce superuacuus (qd enim fuit utile nasci?)
Ad sua natalis tempora noster adest·
D ure quid ad miseros ueniebas exulis annos?
Debueras illis imposuisse modum·
S i tibi cura mei, uel si pudor ullus inesset·
Non ultra patriam me sequerere meam·
Q uóq; loco primum male sum tibi cognitus infans·
Illo tentasses ultimus esse mihi·
I ńq; relinquendo, quod idem fecere sodales·
Tu quoq; dixisses tristis in urbe uale·
Q uid tibi cum ponto? num te quoq; Cæsaris ira
Extremam gelidi misit in orbis humum?
S cilicet expectas solitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris uestis ut alba meis?
F umida cingatur florentibus ara coronis?
Micáq; solenni thuris in igne sonet?
L ibáq; dem pro te genitale notantia tempus?
Concipiámq; bonas ore fauente preces?
N on ita sum positus· nec sunt ea tempora nobis·
Aduentu possim lætus ut esse tuo·
F uneris ara mihi ferali cincta cupressu
Conuenit· et structis flamma parata rogis·
N ec dare thura libet nil exorantia diuos·
In tantis subeunt nec bona uerba malis·
S i tamen est aliquid nobis hac luce petendum·
In loca ne redeas amplius ista precor·
D um me terrarum pars penè nouissima ponti
Euxinus falso nomine dictus habet·

Ad amicum· ut librum tueatur·

C V ltor et antiſtes doctorum ſancte uirorum·
Quid facis ingenio ſemper amice meo?
E cquid ut incolumem quondam celebrare ſolebas·
Nunc quoq; ,ne uidear totus abeſſe· caues?
C onſpicis exceptis ecquid mea carmina ſolis
Artibus artifici quæ nocuere ſuo?
I mmo ita fac quæſo Vatum ſtudioſe nouorum·
Quáq; potes retine nomen in urbe meum·
E ſt fuga dicta mihi· non eſt fuga dicta libellis·
Qui domini pœnam non meruere ſui·
S æpe per externas profugus pater exulat oras·
Vrbe tamen natis exulis eſſe licet·
P alladis exemplo, de me ſine matre creata
Carmina ſunt· ſtirps hæc, progenieſq; mea·
H anc tibi commẽdo· quæ quo magis orba parẽte eſt·
Hoc tibi tutori ſarcina maior erit·
T res mihi ſunt nati contagia noſtra ſecuti·
Cætera fac curæ ſit tibi turba palam·
S unt quoq; mutatæ ter quinq; uolumina formæ
Carmina de domini funere rapta ſui·
I llud opus potuit· ſi non prius ipſe periſſem·
Certius à ſumma nomen habere manu·
N unc incorrectum populi peruenit in ora·
In populi quidquam ſi tamen ore mei eſt·
H oc quoq; neſcio quid noſtris appone libellis·
Diuerſo miſſum quod tibi ab orbe uenit·
Quod quicunq; leget· ſiquis leget· extimet ante
Compoſitum quo ſit tempore· quóq; loco·

A equus erit scriptis: quorum cognouerit esse
Exilium tempus barbariamq́; locum.
I nq́; tot aduersis carmen mirabitur ullum
Ducere me tristi sustinuisse manu.
I ngenium fregere meum mala: cuius et ante
Fons infoecundus: paruaq́; uena fuit.
S ed quaecunq; fuit nullo exercente refugit:
Et longo perijt arida facta situ.
N on hic librorum per quos inuiter: alarq́;:
Copia: pro libris arcus, et arma sonant.
N ullus in hac terra recitem cui carmina: cuius
Intellecturis auribus utar adest.
N ec quo secedam locus est: custodia muri
Summouet infestos clausaq́; porta Getas:
S aepe aliquod quaero uerbum nomenq́;, locumq́;:
Nec quisquam est à quo certior esse queam.
D icere saepe aliquid conanti: turpe fateri:
Verba mihi desunt: dedidiciq́; loqui.
T hreicio geticoq́; fero circunsonor ore.
Et uideor geticis scribere posse modis.
C rede mihi: timeó ne sint immista latinis:
Inq́; meis scriptis pontica uerba legas.
Qualencunq; legas uenia dignare libellum:
Sortis et excusa conditione meae.

P·OVI·NASONIS DE TRISTIBVS LIBER QVARTVS·

Excusat libros suos · siquid uitij habeant·

SIQVA meis fuerint' ut erunt' uitiosa libellis·
Excusata suo tempore lector habe·
Exul eram· requiesq; mihi non fama petita est·
Mens intenta suis ne foret usq; malis·
Hoc est cur cantet uinctus quoq; compede fossor·
Indocili numero cum graue mollit opus·
Cantet et innitens limosæ pronus arenæ
Aduerso tardam qui uehit amne ratem·
Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos·
Innumerum pulsa brachia uersat aqua·
Fessus ut incubuit baculo saxoq; resedit
Pastor arundineo carmine mulcet oues·
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturq; labor·
Fertur et abducta Lyrnesside tristis Achilles
Aemonia curas attenuasse lyra·
Cum traheret syluas Orpheus' et dura canendo
Saxa· bis amissa coniuge mœstus erat·
Me quoq; musa leuat ponti loca iussa petentem·
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ·
Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec uentos, barbariamq; timet·
Scit quoq; cum perij· quis me deceperit error·
Et culpam in facto non scelus esse meo·

S cilicet hoc ipso nunc æqua, quod obfuit ante·
Cum mecum iuncti criminis acta rea est·
N on equidem uellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum sacris imposuisse manum·
S ed nunc quid faciam? uis me tenet ipsa sacrorum·
Et carmen demens carmine læsus amo·
S ic noua dulichio lothòs gustata palato,
Illo, quo nocuit· grata sapore fuit·
S entit amans sua damna ferēs· tamen hæret ĩ illis·
Materiam culpæ prosequiturq; suæ·
N os quoq; delectant, quamuis nocuere· libelli·
Quodq; mihi telum uulnera fecit· amo·
F orsitan hoc studium possit furor esse uideri·
Sed quiddam furor hic utilitatis habet·
S emper in obtutu mentem uetat esse malorum·
Præsentis casus immemoremq; facit·
V tq; suum bacche non sentit saucia uulnus·
Dum stupet idæis exululata modis·
S ic, ubi mota calent sacro mea pectora thyrso·
Altior humano spiritus ille malo est·
I lle nec exilium· scythici nec littora ponti·
Ille nec iratos sentit habere Deos·
V tq; soporiferæ biberem si pocula lethes·
Temporis aduersi sic mihi sensus abest·
I ure deas igitur ueneror mala nostra leuantes
Sollicitas comites ex helicone fugæ·
E t partim pelago, partim uestigia terra,
Vel rate dignatas, uel pede nostra sequi·
S int precor hæ faciles saltem mihi·nanq; deorum
Cæsare cum magno cætera turba facit·

M eq; tot aduersis cumulat' quot littus arenas'
Quot'q; fretum pisces' oua'q; piscis habet.
V ere prius flores' aestu numerabis aristas'
Poma per Autumnum' frigoribus'q; niues'
Q uam mala quae patior toto iactatus in orbe'
Dum miser Euxini littora saeua peto.
N ec tamen' ut ueni leuior fortuna malorum est.
Huc quoq; sunt nostras fata secuta uias.
H ic quoq; cognosco natalis stamina nostri'
Stamina de nigro uellere facta mihi.
V t'q; neq; insidias, capitis'q; pericula narrem'
Vera quidem uidi' sed grauiora fide.
V iuere quam miserum est inter Bessos'q;, Getas'q;
Illum qui populi semper in ore fuit.
Q uam miserum porta uitam muro'q; tueri'
Vix'q; sui tutum uiribus esse loci?
A spera militiae iuuenis certamina fugi.
Nec nisi lusura nouimus arma manu.
N unc senior gladio'q; latus' scuto'q; sinistram'
Caniciem galeae subijcio'q; meam.
N am dedit è specula custos ubi signa tumultus'
Induimus trepida protinus arma manu.
H ostis habens arcus imbuta'q; tela ueneno
Saeuus anhelanti moenia lustrat equo.
V t'q; rapax pecudem, quae se non texit ouili
Per sata' per syluas fert'q;, trahit'q; lupus'
S ic siquem non dum portarum sede receptum
Barbarus in campis repperit hostis' habet.
A ut sequitur captus' coniecta'q; uincula collo
Accipit' aut telo uirus habente perit.

H ic ego sollicitæ iaceo nouus incola sedis.
Heu nimium fati tempora lenta mei.
E t tamen ad numeros antiquaq́; sacra reuerti
Sustinet in tantis hospita musa malis.
S ed neq; cui referã quisq̃ est mea carmina' nec qui
Auribus accipiat uerba latina suis.
I pse mihi (quid enim faciam?) scriboq́;, legoq́;.
Tutaq́; iudicio littera nostra suo est.
S æpe tamen dixi' cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ scripta getæq́; legent?
S æpe etiam lachrymæ sunt me scribente profusæ'
Humidaq́; est fletu littera facta meo.
C orq́; uetusta meum tanquam noua uulnera norit.
Inq́; sinum mœstæ labitur imber aquæ.
D um uice mutata qui sim fuerimq́; recordor'
Et tulerit me quo casus' et unde subit'
S æpe manus demens studijs irata sibiq́;
Misit in arsuros carmina nostra rogos.
A tq; ea de multis' quoniam non multa supersunt'
Cum uenia facito quisquis es ista legas.
T u quoq; non melius' quàm sunt mea tẽpora carmẽ
Interdicta mihi consule Roma boni.

Dolet non interesse triumpho de uicta Germania.

I am fera Cæsaribus Germania' totus ut orbis'
Victa potest flexo succubuisse genu.
A ltaq́; uelantur fortasse palatia sertis.
Thuraq́; in igne sonant' inficiuntq; diem.
C andidaq́; adducta collum percussa securi
Victima purpureo sanguine pulsat humum.

D onaq́; amicorum templis promissa deorum
Reddere uictores Cæsar uterq; parant.
E t qui Cæsareo iuuenes sub nomine crescunt.
Perpetuo terras ut domus illa regat.
C umq́; bonis nuribus pro sospite Liuia nato
Munera dat meritis sæpe datura deis.
E t pariter matres, et quæ sine crimine castos
Perpetua seruant uirginitate focos.
P lebs pia. cumq́; pia lætatur plebe senatus.
Paruaq́; cuius eram pars ego nuper eques.
N os procul expulsos communia gaudia fallunt.
Famaq́; tam longe non nisi parua uenit.
E rgo omnis populus poterit spectare triumphos.
Cumq́; ducum titulis oppida capta leget.
V inclaq́; captiua reges ceruice ferentes
Ante coronatos ire uidebit equos.
E t cernet uultus alijs pro tempore uersos.
Terribiles alijs immemoresq́; sui.
Quorum pars causas et res et nomina quæret.
Pars referet. quamuis nouerit illa parum.
H ic qui sidonio fulget sublimis in ostro.
Dux fuerat belli. proximus ille duci.
H ic qui nunc in humo lumen miserabile fixit.
Non isto uultu. cum tulit arma. fuit.
I lle ferox oculis et adhuc hostilibus ardens
Hortator pugnæ consiliumq́; dedit.
P erfidus hic nostros illusit fraude locorum.
Squallida prolixis qui tegit ora comis.
I llo, qui sequitur dicunt mactata ministro
Sæpe recusanti corpora capta deo.

Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Drusus in his meruit quondam cognomina terris.
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis uiridi male tectus ab ulua
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis.
Et ducis inuicti sub pede mœsta sedet.
Collaq; Romanæ præbens animosa securi
Vincula fert illa. qua tulit arma manu.
Hos super in curru Cæsar uictore ueheris
Purpureus populi rite per ora tui.
Quaq; ibis manibus circumplaudere tuorum
Vndiq; iactato flore tegente uias.
Tempora phœbea lauro cingentur. Ioq;
Miles Io magna uoce triumphe canet.
Ipse sono plausuq; simul fremituq; canentis
Quadriiuges cernes sæpe resistere equos.
Inde petes arcem. et delubra fauentia uotis.
Et dabitur merito laurea uota Ioui.
Hæc ego summotus qua possum mente uidebo.
Erepti nobis ius habet illa loci.
Illa per immensas spatiatur libera terras.
In cœlum celeri peruenit illa fuga.
Illa meos oculos mediam deducit in urbem.
Immunes tanti nec sinit esse boni.
Inuenietq; animus qua currus spectet eburnos.
Sic certe in patria perbreue tempus ero.
Vera tamen capiet populus spectacula felix.
Lætaq; erit præsens cum duce turba suo.

At mihi fingenti tantum longéq; remoto
Auribus hic fructus præcipiendus erit.
Atq; procul latio diuersum missus in orbem
Qui narret cupido uix erit ista mihi.
Is quoq; iam serum referet ueteremq́; triumphũ.
Quo tamen audiero tempore lætus ero.
Illa dies ueniet · mea qua lugubria ponam.
Causáq; priuata publica maior erit.

Alloquitur utranq; ursam.

Magna minorq́; feræ · quarũ regis altera graias
Altera sidonias utraq; sicca rates.
Omnia cum summo positæ uideatis in axe.
Et maris occiduas non subeatis aquas.
Aethereamq́; suis cingens amplexibus arcem
Vester ab intacta circulus extet humo.
Aspicite illa precor · quæ non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades transiliisse Remus.
Inq́; meam nitidos dominam conuertite uultus.
Sitq́; memor nostri nec ne referte mihi.
Hei mihi cur nimium quæ sunt manifesta requiro?
Cur labat ambiguo spes mea mista metu?
Crede · quod est & uis · ac desine tuta uereri.
Deq́; fide certa sit tibi certa fides.
Quodq́; polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ.
Non mentitura tu tibi uoce refer.
Esse tui memorem · de qua tibi maxima cura est.
Quodq́; potest · secum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præsentibus hæret.
Teq́; remota procul · si modo uiuit amat.

Ecquid ut incubuit iusto mens ægra dolori
Lenis ab admonito pectore somnus abit?
Tunc subeunt curæ dum te lectusq; locusq;
Tangit: & oblitam non sinit esse mei.
Et ueniunt æstus: & nox immensa uidetur.
Fessaq; iactati corporis ossa dolent.
Non equidem dubito quin hæc & cætera fiant.
Detq; tuus mœsti signa doloris amor.
Nec cruciere minus: quàm cum Thebana cruentum
Hectora thessalico uidit ab axe rapi.
Quid tamen ipse precer dubito: nec dicere possum.
Affectum quem te mentis habere uelim.
Tristis es: indignor: q sim tibi causa doloris.
Non es: ut amisso coniuge digna fleas.
Tu uero tua damna dole mitissima coniux.
Tempus & à nostris exige triste malis.
Fleq; meos casus: est quædam flere uoluptas.
Expletur lachrymis: egeriturq; dolor.
Atq; utinam lugenda tibi non uita: sed esset
Mors mea: morte fores sola relicta mea.
Spiritus hic per te patrias exisset in auras.
Sparsissent lachrymæ corpora nostra piæ.
Supremoq; die notum spectantia cœlum
Texissent digiti lumina nostra tui.
Et cinis in tumulo positus iacuisset auito.
Tactaq; nascenti corpus haberet humus.
Deniq; ut & uixi: sine crimine mortuus essem.
Nec mea supplicio uita pudenda foret.
Me miserum tu si cum diceris exulis uxor.
Auertis uultus: et subit ora rubor.

Me miserum · si turpe putas mihi nupta uideri ·
Me miserum · si te iam pudet esse meam ·
Tempus ubi est illud · quo te iactare solebas
Coniuge? nec nomen dissimulare meum?
Tempus ubi est · quo te, nisi non uis illa referri.
Et dici memini · iuuit & esse meam?
Vtq; proba dignum est · omni tibi dote placebam ·
Addebat ueris multa fauentis amor ·
Nec quẽ præferres · ita res tibi magna uidebar ·
Quem ue tuum malles esse uir alter erat ·
Nunc quoq; ne pudeat · quod sis mihi nupta · tuusq;
Non debet dolor hinc · debet abesse pudor ·
Cum cecidit Capaneus subito temerarius ictu ·
Non legis Euadnen erubuisse uiro ·
Nec, quia rex mundi compescuit ignibus ignes ·
Ipse suis Phaëthon inficiandus erat ·
Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti ·
Quod precibus perijt ambitiosa suis ·
Nec tibi, quod sæuis ego sum Iouis ignibus ictus ·
Purpureus molli fiat in ore pudor ·
Sed magis in nostri curam consurge tuendi ·
Exemplumq; mihi coniugis esto bonæ ·
Materiamq; tuis tristem uirtutibus imple ·
Ardua per præceps gloria uadit iter ·
Hectora quis nosset · felix si Troia fuisset?
Publica uirtutis per mala facta uia est.
Ars tua Tiphy iacet · si non sit in æquore fluctus ·
Si ualeant homines · ars tua Phœbe uacet ·
Quæ latet, inq; bonis cessat non cognita rebus ·
Apparet uirtus · arguiturq; malis ·

D at tibi nostra locum tituli fortuna· caputq́;
Conspicuum pietas quo tua tollat· habet·
V tere temporibus· quorum nunc munere freta es·
Et patet in laudes area lata tuas·

Ad amicum, pro cuius nomine signa ponit·

O Qui nominibus cum sis generosus auorum·
Exuperas morum nobilitate genus·
C uius inest animo patrij candoris imago·
Non careat neruis candor ut iste suus·
C uius in ingenio patriæ facundia linguæ·
Qua prior in latio non fuit ulla foro·
Quod minime uolui· positis pro nomine signis
Dictus es ignoscas laudibus ipse tuis·
N il ego peccaui· tua te bona cognita produnt·
Si, quod es· appares· culpa soluta mea est·
N ec tamen officium nostro tibi carmine factum
Principe tam iusto posse nocere puto·
I pse pater patriæ, quid enim ciuilius illo?
Substinet in nostro carmine sæpe legi·
N ec prohibere potest· quia res est publica Cæsar·
Et de communi pars quoq; nostra bono est·
I uppiter ingenijs præbet sua numina uatum·
Seq́; celebrari quolibet ore sinit·
C ausa tua exemplo superorum tuta duorum est·
Quorum hic aspicitur· creditur ille deus·
V t non debuerim· tamen hoc ego crimen habebo·
Non fuit arbitrij littera nostra tui·
N ec noua, ꝙ tecum loquor· est iniuria nostra·
Incolumis cum quo sæpe locutus eram·

Quo uereare minus: ne sim tibi crimen amicus:
Inuidiam, siqua est autor habere potest.
Nam tuus est primus cultus mihi semper ab annis
(Hoc saltem noli dissimulare) pater.
Ingeniumq; meum (potes hoc meminisse) probabat.
Plus etiam quàm me iudice dignus eram.
Deq; meis illo referebat uersibus ore:
In quo pars magnæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc: quod me domus ista recepit:
Sed prius autori sunt data uerba tuo.
Nec data sunt: mihi crede tamē: sed ī omnibus actis,
Vltima si demas: uita tuenda mea est.
Hanc quoq;, qua perij: culpam, scelus esse negabis:
Si tanti series sit tibi nota mali.
Aut timor, aut error, nobis prius obfuit error.
At sine me fati non meminisse mei.
Neue retractando nondum coeuntia rumpe
Vulnera: uix illis proderit ipsa quies.
Ergo, ut iure damus poenas: sic obfuit omne
Peccato facinus, consiliumq; meo.
Idq; deus sentit: pro quo nec lumen ademptum est.
Nec mihi detractas possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam, uiuat modo: finiet olim
Tempore cum fuerit lenior ira fugam.
Nunc precor hinc alio iubeat discedere: si non
Nostra uerecundo uota pudore carent.
Mitius exilium pauloq; propinquius oro:
Quiq; sit à sæuo longius hoste locum.
Tantaq; in Augusto est clementia: siquis ab illo
Hæc peteret pro me: forsitan ille daret.

F rigida me cohibent Euxini littora ponti·
Dictus ab antiquis Euxenus ille fuit·
N am neq; iactantur moderatis æquora uentis·
Nec placidos portus hospita nauis habet·
S unt circa gentes· quæ prædam sanguine quærunt·
Nec minus infida terra timetur aqua·
I lli, quos audis hominum gaudere cruore·
Penè sub eiusdem syderis igne iacent·
N ec procul à nobis locus est· ubi taurica dira
Cæde pharetratæ spargitur ara deæ·
H æc prius (ut memorant) non inuidiosa nefandis·
Nec cupienda bonis regna Thoantis erant·
H ic pro supposita uirgo Pelopeia cerua
Sacra deæ coluit qualiacunq; suæ·
Q uo postquàm dubiũ est pius an sceleratus Orestes
Exactus furijs uenerat ipse suis·
E t comes exemplum ueri Phocæus amoris·
Q ui duo corporibus, mentibus unus erant·
P rotinus euincti tristem ducuntur ad aram·
Q uæ stabat geminas ante cruenta fores·
N ec tamẽ hunc sua mors· nec mors sua terruit illũ·
Alter ab alterius funere mœstus erat·
E t iam constiterat stricto Mucrone sacerdos·
Cinxerat & graias barbara uitta comas·
C um uice sermonis fratrem cognouit· & illi
Pro nece complexus Iphigéneia dedit·
L æta deæ signum crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis in meliora locis·
H æc igitur regio magni penè ultima mundi,
Q uàm fugêre homines diq;· propinqua mihi est·

Atq; meam terram prope sunt funebria sacra.
Si modo Nasoni barbara terra sua est.
O utinam uenti quibus est ablatus Orestes.
Placato referant & mea uela deo.

Ad Amicum, cuius nomen tacet, ne noceat.

O Mihi dilectos inter pars prima sodales
Vnica fortunis ara reperta meis:
Cuius ab alloquijs anima hæc moribunda reuixit.
Vt uigil infusa Pallade flamma solet:
Qui ueritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiumq; rati:
Cuius eram censu non me sensurus egentem.
Si Cæsar patrias eripuisset opes.
Temporis oblitum dum me trahit impetus huius.
Excidit heu nomen quàm mihi penè tuum.
Tu tamen agnoscis tactusq; cupidine laudis
Ille ego sum: cuperes dicere posse palàm.
Certe ego, si sineres: titulum tibi reddere uellem.
Et raram famæ conciliare fidem.
Et noceam grato uereor tibi carmine: neue
Intempestiuus nominis obstet honor.
Quod licet: & tutum est: intra tua pectora gaude:
Meq; tui memorem: teq; fuisse pium.
Vtq; facis remis ad opem luctare ferendam:
Dum ueniet placido mollior aura deo.
Et tutare caput nulli seruabile si non
Qui mersit stygia subleuet illud aqua.
Teq;(quod est rarum) præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.

S ic tua processus habeat fortuna perennes·
Sic ope non egeas· ipse iuues'q; tuos·
S ic æquet tua nupta uirum bonitate perenni·
Incidat & uestro rara querela toro·
D iligat & semper socius te sanguinis illo·
Quo pius affectu Castora frater amat·
S ic iuuenis, similis'q; tibi sit natus· et illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum·
S ic socerum faciat tæda te nata iugali·
Nec tarde iuueni det tibi nomen aui·
T empore ruricolæ patiens fit taurus aratri·
Præbet & incuruo colla premenda iugo·
T empore paret equus lentis animosus habenis·
Et placido duros accipit ore lupos·
T empore pœnorum compescitur ira leonum·
Nec feritas animo, quæ fuit ante· manet·
Quæ'q; sui iussis obtemperat inda magistri
Bellua, seruitium tempore uicta subit·
T empus, ut extentis tumeat facit uua racemis·
Vix'q; merum capiant· grana quod intus habēt·
T empus & in canas semen producit aristas·
Et ne sint tristi poma sapore facit·
H oc dentem tenuat terram renouantis aratri·
Hoc rigidos silices· hoc adámanta terit·
H oc etiam sæuas paulatim mitigat iras·
Hoc minuit luctus· mœsta'q; corda leuat·
C uncta potest igitur tacito pede lapsa uetustas
Præterquam curas attenuare meas·
V t patria careo· bis frugibus area trita est·
Dissiluit nudo pressa bis uua pede·

N on quæsita tamen spacio patientia longo est.
Mens'q; mali sensum nostra recentis habet.
S cilicet et ueteres fugiunt iuga sæpe iuuenci
Et domitus freno sæpe repugnat equus.
T ristior est etiam præsens erumna priore.
Vt sit enim sibi par creuit et aucta mora est.
N ec tam nota mihi quàm sunt mala nostra fuerũt
Sed magis hæc, quo sunt cognitiora grauant.
E st quoq; non minimum uires afferre recentes
Nec præconsumptum temporis esse malis.
F ortior in fulua nouus est luctator arena
Quàm cui sunt tarda brachia fessa mora.
I nteger et melior nitidis gladiator arenis
Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
F ert bene præcipites nauis modo facta procellas
Quamlibet exiguo soluitur imbre uetus.
N os quoq; quæ ferimus tulimus patientius ante.
Quæ mala sunt longa multiplicata die.
C redite deficio nostro'q; à corpore quantum
Auguror accedunt tempora parua malis.
N am neq; sunt uires nec qui color esse solebat.
Vix habeo tenuem quæ tegat ossa cutem.
C orpore sed mens est ægro magis ægra maliq;
In circunspectu stat sine fine sui.
V rbis abest facies absunt mea cura sodales.
Et qua nulla mihi carior uxor abest.
V ulgus adest scythicum bacchata'q; turba getarũ.
Sic me quæ uideo non uideo'q; mouent.
V na tamen spes est quæ me solatur in istis
Hæc fore morte mea non diuturna mala.

Excusat Amicum quod ab eo literas non acceperit.

b Is me Sol adijt gelidæ post frigora Brumæ.
Bis'q; suum tacto pisce peregit iter.
T empore tam longo cur non tua dextera uersus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
C ur tua cessauit pietas scribentibus illis.
Exiguus nobis cum quibus usus erat?
C ur quoties alicui chartæ sua uincula dempsi
Illam speraui nomen habere tuum?
D i faciant' ut sæpe tua sit epistola dextra
Scripta' sed è multis reddita nulla mihi.
Quod precor esse liquet' credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis'
E sse canes utero sub uirginis' esse Chimæram'
A truce quæ flammis separat angue leam.
Quadrupedes homines' cũ pectore pectora uinctos,
Tergeminum'q; uirum' tergeminum'q; canem'
S phinga'q; 'et harpyias serpentigeros'q; Gigantas'
Centimanum'q; Gygen' semibouem'q; uirum'
H æc ego cuncta prius' quàm te carissime credam
Mutatum curam deposuisse mei.
I nnumeri montes inter me te'q; , uiæ'q;'
Flumina'q; ' et campi' nec freta pauca iacent.
M ille potest causis à te quæ littera sæpe
Missa sit in nostras rara uenire manus.
M ille tamen causas scribendo uince frequenter'
Excusem' ne te semper amice mihi.

Queritur se iam senem exulare.

iAm mea cygneas imitantur tempora plumas.
Inficit et nigras alba senecta comas.
Iam subeunt anni fragiles, & inertior ætas.
Iamq; parum firmo me mihi ferre graue est.
Nunc erat ut posito deberem fine laborum
Viuere me nullo sollicitante metu.
Quæq; meæ semper placuerunt ocia menti
Carpere et in studijs molliter esse meis.
Et paruam celebrare domum, patriosq; penates.
Et quæ nunc domino rura paterna carent
Inq; sinu dominæ carisq; sodalibus inq;
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas.
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita dis uisum est qui me terraq;, mariq;
Iactum sarmaticis exposuere locis.
In caua ducuntur quassæ naualia puppes.
Ne temere in medijs dissoluantur aquis.
Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas.
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ut emeritis non est satis utilis armis
Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares.
Sic igitur tarda uires adimente senecta
Me quoq; donari iam rude tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere cœlum.
Nec siccam getico fonte leuare sitim.
Sed modo, quos habui uacuos secedere in hortos.
Nunc hominum uisu rursus et urbe frui.

S ic animo quondam non diuinante futura
Optabam placide uiuere posse senex.
F ata repugnarunt· quæ cum mihi tempora prima
Mollia præbuerint· posteriora grauant.
I amq; decem lustris omni sine labe peractis
Parte premor uitæ deteriore meæ.
N ec procul à metis quas penè tenere uidebar
Curriculo grauis est facta ruina meo.
E rgo illum demens in me sæuire coegi·
Mitius immensus quo nihil orbis habet.
I psaq; delictis uicta est clementia nostris.
Nec tamen errori uita negata meo est.
V ita procul patria peragenda sub axe Boréo est.
Qua maris euxini terra sinistra iacet.
H æc mihi si Delphos· Dodonaq; diceret ipsa·
Esse uideretur uanus uterq; locus.
N il adeo ualidum est· adámas licet alliget illud·
Vt maneat rapido firmius igne Iouis·
N il ita sublime est· supraq; pericula tendit·
Non sit ut inferius, suppositumq; deo.
N am quanquam uitio pars est contracta malorum·
Plus tamen exitij numinis ira dedit.
A t uos admoniti nostris quoq; casibus este
Aequantem superos emeruisse uirum.

Admonet quendam ne pergat lædere.

S I licet· & pateris nomen facinusq; tacebo.
Et tua lethæis acta dabuntur aquis.
N ostraq; uincetur lachrymis clementia seris.
Fac modo te pateat pœnituisse tui.

F ac modo te damnes, cupiasq; eradere uitæ
Tempora si possis Tisiphonæa tuæ.
S in minus et flagrant odio tua pectora nostro,
Induet infelix arma coacta dolor.
S im licet extremum, sicut sum, missus in orbem,
Nostra suas isto porriget ira manus.
O mnia, si nescis, Cæsar mihi iura reliquit.
Et sola est patria pœna carere mea.
E t patriam, modo sit sospes, speramus ab illo.
Sæpe Iouis telo quercus adusta uiret.
D eniq; uindictæ si sit mihi nulla facultas,
Pierides uires et sua tela dabunt.
V t scythicis habitem longe summotus in oris,
Siccaq; sint oculis proxima signa meis.
N ostra per immensas ibunt præconia gentes.
Quodq; querar, notum, qua patet orbis, erit.
I bit in occasum, quidquid dicetur ab ortu.
Testis et hesperiæ uocis Eous erit.
T rans ego tellurem, trans altas audiar undas.
Et gemitus uox est magna futura mei.
N eu tua te sontem tantummodo secula norint,
Perpetuæ crimen posteritatis eris.
I am feror in pugnas, & non dum cornua sumpsi.
Nec mihi sumendi causa sit ulla uelim.
C ircus adhuc cessat, spargit tamen acer arenam
Taurus, & infesto iam pede pulsat humum.
H oc quoq;, quàm uolui, plus est, cane musa receptus,
Dum licet huic nomen dissimulare suum.

De ſeipſo ad Poſteritatem·

i Lle ego, qui fueram tenerorum luſor amorũ
Quem legis' ut noris accipe poſteritas·
S ulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis·
Millia qui nouies diſtat ab urbe decem·
E ditus hinc ego ſum· nec non ut tempora noris·
Cum cecidit fato conſul uterq; pari·
S iquid & à proauis uſq; eſt uetus ordinis hæres
Non modo fortunæ munere factus eques·
N ec ſtirps prima fui· genito ſum fratre creatus·
Qui tribus ante quater menſibus ortus erat·
L ucifer amborum natalibus adfuit idem·
Vna celebrata eſt per duo liba dies·
H æc eſt armigeræ feſtis de quinq; Mineruæ·
Quæ fieri pugna prima cruenta ſolet·
P rotinus excolimur teneri· curáq; parentis
Imus ad inſignes urbis ab arte uiros·
F rater ad eloquium uiridi tendebat ab æuo
Fortia uerboſi natus ad arma fori·
A t mihi iam puero cœleſtia ſacra placebant·
Inq; ſuum furtim muſa trahebat opus·
S æpe pater dixit· ſtudium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes·
M otus eram dictis· totóq; helicone relicto
Scribere conabar uerba ſoluta modis·
S ponte ſua carmen numeros ueniebat ad aptos·
Et quod tentabam ſcribere' uerſus erat·
I nterea tacito paſſu labentibus annis
Liberior fratri ſumpta mihíq; toga eſt·

I nduiturq́; humeros cum lato purpura clauo.
Et studium nobis, quod fuit ante manet.
I amq́; decem uitæ frater geminauerat annos:
Cum perit: & cœpi parte carere mei.
C epimus & teneræ primos ætatis honores:
Deq́; uiris quondam pars tribus una fui.
C uria restabat: claui mensura coacta est.
Maius erat nostris uiribus illud onus.
N ec patiens corpus, nec mens fuit apta labori:
Sollicitæq́; fugax ambitionis eram.
E t petere aoniæ suadebant tuta sorores:
Ocia iudicio semper amata meo.
T emporis illius colui, fouiq́; poetas.
Quotq́; aderant Vates rebar adesse deos.
S æpe suas uolucres legit mihi grandior æuo:
Quæq́; nocet serpens: quæ iuuet herba Macer.
S æpe suos solitus recitare Propertius ignes,
Iure sodalitij qui mihi iunctus erat.
P onticus heroo, Battus quoq; clarus iambis
Dulcia conuictus membra fuere mei.
D etinuit nostras numerosus Horatius aures:
Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
V ergilium uidi tantum: nec auara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
S uccessor fuit hic tibi Galle: Propertius illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
V tq́; ego maiores: sic me coluere minores.
Notaq́; non tarde facta Thaleia mea est.
C armina cum primum populo iuuenilia legi:
Barba resecta mihi bisue, semelue fuit.

M ouerat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non uero dicta Córinna mihi.
M ulta quidem scripsi: sed quæ uitiosa putaui:
Emendaturis ignibus ipse dedi.
T um quoq;, cum fugerē, quædā placitura crēaui.
Iratus studio, carminibusq; meis.
M olle cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi: quodq; leuis causa moueret: erat.
C um tamen hoc essem: minimoq; accenderer igni:
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
P enè mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Est data: quæ tempus per breue nupta fuit.
I lli successit quamuis sine crimine coniux:
Non tamen in nostro firma futura toro.
V ltima, quæ mecum seros permansit in annos:
Sustinuit coniux exulis esse uiri.
F ilia me mea bis prima fœcunda iuuenta
Sed non ex uno coniuge fecit auum.
E tiam complerat genitor sua fata: nouemq;
Addiderat lustris altera lustra nouem.
N on aliter fleui: quàm me fleturus ademptum
Ille fuit. matri proxima busta tuli.
F elices ambo tempestiueq; sepulti.
Ante diem pœnæ q̄ periere meæ.
M e quoq; felicem: q̄ non uiuentibus illis
Sum miser: & de me q̄ doluere nihil.
S i tamen extinctis aliquid nisi nomina restant.
Et gracilis structos effugit umbra rogos:
F ama parentales si uos mea contigit umbræ:
Et sunt in stygio crimina nostra foro:

S cite precor causam· nec uos mihi fallere fas est·
Errorem iussæ non scelus esse fugæ.
M anibus hoc satis est· ad uos studiosa reuertor
Pectora· quæ uitæ quæritis acta meæ.
I am mihi canicies pulsis melioribus annis
Venerat· antiquas miscuerat'q; comas·
P ost'q; meos ortus pisæa uinctus oliua·
Abstuleram decies præmia uictor eques·
C um maris euxini positos ad leua tomitas
Quærere me læsi principis ira iubet.
C ausa meæ cunctis nimium quoq; nota ruinæ·
Indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitum'q; nefas? famulos'q; nocentes
Ipse'q; multa tuli non leuiora fuga.
I ndignata malis mens est succumbere· se'q;
Præstitit inuictam uiribus usa suis.
O blitus'q; mei ductæ'q; per ocia uitæ,
Insolita cœpi temporis arma manu.
T er'q; tuli pœnas terra pelago'q;· quot inter
Occultum stellæ conspicuum'q; polum.
T acta mihi tandem longis erroribus acto
Iuncta pharetratis sarmatis ora getis.
H ic ego, finitimis quamuis circunsonor armis·
Tristia, quo possum carmine· fata leuo.
Quod, quamuis nemo est· cuius referatur ad aures·
Sic tamen absumo, decipio'q; diem.
E rgo q uiuo· duris'q; laboribus obsto·
Nec me sollicitæ tædia lucis habent·
G ratia musa tibi· nam tu solatia præbes.
Tu curæ requies· tu medicina uenis.

Tu dux

T u dux & comes es: tu nos abducis ab Istro:
In medioq; mihi das Helicone locum.
T u mihi quod rarum est: uiuo sublime dedisti
Nomen: ab exequijs quod dare fama solet.
N ec, quia detractat præsentia liuor iniquo:
V llum de nostris dente momordit opus.
N am tulerint magnos cum secula nostra poetas:
Non fuit ingenio fama maligna meo.
C umq; ego præponam multos mihi: non minor illis
Dicor: et in toto plurimus orbe legor.
S iquid habent igitur Vatum præsagia ueri:
Protinus ut moriar: non ero terra tuus.
S iue fauore tuli: siue hanc ego carmine famam:
Iure tibi grates candide lector ago.

P·OVI·NASONIS DE TRISTIBVS LIBER QVINTVS.

Ad Amicum ut & hunc librum accipiat.

h VNC quoq; de getico nostri studiose libellum
Littore, præmissis quattuor adde meis.
H ic quoq; talis erit: qualis fortuna poetæ:
Inuenies toto carmine dulce nihil.
F lebilis ut noster status est: ita flebile carmen:
Materiæ scripto conueniente suæ.
I nteger & lætus, læta et iuuenilia lusi:
Illa tamen nunc me composuisse piget.

V t cecidi · perago subiti præconia casus.
Sumq́; argumenti conditor ipse mei.
V tq; iacens ripa deflere caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem.
S ic ego sarmaticas longe proiectus in oras.
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
D elitias siquis, lasciuaq́; carmina quærit.
Præmoneo nunquam scripta q̃ ista legat.
A ptior huic Gallus · blandiq́; Propertius oris.
Et plures · quorum nomina magna uigent.
A tq; utinam numero nos non essemus in illo.
Hei mihi, cur unquam musa locuta mea est?
S ed dedimus pœnas · scythiciq́; in finibus Istri
Ille pharetrati lusor Amoris abest.
Quod superest · socios ad publica carmina flexi.
Et memores iussi nominis esse mei.
S i tamen ex uobis aliquis tam multa requiret.
Vnde dolenda canam · multa dolenda tuli.
N on hæc ingenio, non hæc componimus arte.
Materia est proprijs ingeniosa malis.
E t quota fortunæ pars est in carmine nostræ.
Felix qui patitur · quæ numerare potest.
Quot frutices syluæ · quot flauas Tybris arenas.
Mollia quot martis gramina campus habet.
T ot mala pertulimus · quorum medicina · quiesq́;
Nulla, nisi in studio est · pieridumq́; mora.
Quis tibi Naso modus lachrymosi carminis? inquis
Idem fortunæ, qui modus huius · erit.
Quod querar illa mihi pleno de fonte ministrat.
Nec mea sunt fati uerba sed ista mei.

A t mihi si cura patriam cum coniuge reddas·
Sint uultus hilares·simq; quod ante fui·
L enior & uicti si sit mihi Cæsaris ira·
Carmina lætitiæ iam tibi plena dabo·
N on tamen ut lusit·rursus mea littera ludet·
Sit semel illa meo luxuriata ioco·
Quod probet ipse canam·pœnæ modo parte leuata·
Barbariam·rigidos effugiamq; getas·
I nterea nostri quid agant·nisi triste libelli?
Tibia funeribus conuenit ista meis·
A t poteras inquis melius mala ferre silendo·
Et tacitus casus dissimulare tuos·
E xigis·ut nulli gemitus tormenta sequantur·
Acceptoq; graui uulnere flere uetas·
I pse perilleo Phalaris permisit in ære
Edere mugitus & bouis ore queri·
C um Priami lachrymis offensus non sit Achilles·
Tun' fletus inhibes durior hoste meos?
C um faceret Nióben orbam latonia proles·
Non tamen hanc siccas iussit habere genas·
E st aliquid fatale malum per uerba leuare·
Hoc querulam Prognen, Halcyónasq; facit·
H oc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret lemnia saxa sua·
S trangulat inclusus dolor·atq; cor æstuat intus·
Cogitur & uires multiplicare suas·
D a ueniam potius·uel totos tolle libellos·
Si mihi quod prodest·hoc tibi lector obest·
S ed nec obesse potest ulli·nec scripta fuerunt
Nostra·nisi autori pernitiosa suo·

A t mala sunt· fateor· quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumpta uetat?
I pse nec emendo· sed ut hic deducta legantur·
Non sunt illa suo barbariora loco·
N ec me Roma suis debet conferre poetis·
Inter sarmaticos ingeniosus eram·
D eniq; nulla mihi captatur gloria· quæq;
Ingenij stimulos subdere fama solet·
N olumus assiduis animum tabescere curis·
Quæ tamen irrumpunt· quoq; uetantur· eunt·
C ur scribam· docui· cur mittam quæritis istos·
Vobiscum cupio quolibet esse modo·

Ad uxorem ne timeat rogare Cæsarem·

e C quid ut è ponto noua uenit epistola palles?
Et tibi sollicita soluitur illa manu?
P one metum· ualeo· corpusq;, quod ante laborum
Impatiens nobis inualidumq; fuit·
S ufficit· atq; ipso uexatum induruit usu·
An magis infirmo non uacat esse mihi?
M ens tamen ægra iacet· nec tempore robora sūpsit·
Affectusq; animi, qui fuit ante· manet·
Quæq; mora, spatioq; suo coitura putaui
Vulnera non aliter· quàm modo facta dolent·
S cilicet exiguis prodest annosa uetustas·
Grandibus accedunt tempore damna malis·
P enè decem totis aluit Pæantius annis
Pestiferum tumido uirus ab angue datum·
T elephus æterna consumptus tabe perisset·
Si non quæ nocuit dextra tulisset opem·

E t mea, si facinus nullum commisimus· opto
Vulnera qui fecit · facta leuare uelit.
C ontentus'q; mei iam tandem parte doloris
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
D etrahat ut multum· multum restabit acerbi·
Pars'q; meæ pœnæ totius instar erit·
L ittora quot conchas, quot amœna rosaria flores·
Quot'ue soporiferum grana papauer habet·
S ylua feras quot alit quot piscibus unda natatur·
Et tenerum pennis aëra pulsat auis·
T ot premor aduersis· quæ si conprendere coner·
Icariæ numerum dicere coner aquæ·
V t'q; uiæ casus, ut amara pericula ponti,
Vt taceam strictas in mea fata manus·
B arbara me tellus, orbis'q; nouissima magni
Substinet· & sæuo cinctus ab hoste locus·
H inc ego traijcerer· nec enim mea culpa cruenta est·
Esset, quæ debet· si tibi cura mei·
I lle deus bene quo Romana potentia nixa est·
Sæpe suo uicto lenis in hoste fuit·
Quid dubitas? & tuta times? accede· roga'q;·
Cæsare nil ingens mitius orbis habet·
M e miserũ· quid agam? si proxima quæq; relinquũt·
Subtrahis & fracto tu quoq; colla iugo·
Quo ferar? unde petam lassis solatia rebus?
Anchora iam nostram non tenet ulla ratem·
V iderit ipse sacram quamuis inuisus ad aram
Confugiam· nullas summouet ara manus·

Ad Cæsarem · ut sibi iam parcat.

a   Lloquor en absens absentia numina supplex·
Si fas est homini cum Ioue posse loqui.
A rbiter imperij, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere deos·
O decus, ò patriæ per te florentis imago·
O uir non ipso· quem regis orbe minor·
S ic habites terram · sic te desyderet æthér·
Sic ad pacta tibi sydera tardus eas.
P arce precor · minimam'q; tuo de fulmine partem
Deme· satis pœnæ· quod superabit, erit.
I ra quidem moderata tua est· uitam'q; dedisti.
Nec mihi ius ciuis, nec mihi nomen abest.
N ec mea concessa est alijs fortuna· nec exul
Edicti uerbis nominor ipse tui.
O mnia'q; hæc timui· quia me meruisse uidebar·
Sed tua peccato lenior ira meo est.
A rua relegatum iussisti uisere Ponti·
Et scythicum profuga scindere puppe fretum.
I ussus ad euxini deforma littora ueni
Aequoris· hæc gelido terra sub axe iacet.
N ec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum·
Glebá'q; canenti semper obusta gelu·
N esciá'q; est uocis quod barbara lingua latinæ·
Græcá'q; ꝙ getico mista loquela sono est·
Quàm ꝙ finitimo cinctus premor undiq; Marte
Vixq; breuis tutos murus ab hoste facit.
P ax tamen interdum est· pacis fiducia nunquam.
Sic hic nunc patitur· nunc timet arma locus.

H inc ego dum muter ·uel me panchæa Charybdis
Deuoret· atq; suis ad stygia mittar aquis·
V el rapidæ flammis urar patienter in ætnæ·
Vel freta leucadij mittar in alta dei·
Quod petimus pœna est·nec enim miser esse recuso·
Sed precor· ut possim tutius esse miser

Ad Bacchum, ut pro se Cæsarem roget·

i Lla dies hæc est· qua te celebrare poetæ,
Si modo non fallunt tempora· Bacche solent·
F estaq; adoratis innectunt tempora sertis·
Et dicunt laudes ad tua uina tuas·
I nter quos memini· dum me mea fata sinebant·
Non inuisa tibi pars ego magna fui·
Quem nunc suppositum stellis erymanthidos ursæ
Iuncta tenet· crudis sarmatis ora getis·
Quiq; prius mollem, uacuamq; laboribus egi
In studijs uitam, Pieridumq; choro·
N unc procul à patria geticis circunsonor armis·
Multa prius pelago, multaq; passus humo·
S iue mihi casus· siue hoc dedit ira deorum·
Nubila nascenti seu mihi parca fuit·
T u tamen è sacris me de cultoribus unum
Numine debueras substinuisse tuo·
A n dominæ fatorquidquid cecinere sorores·
Omne sub arbitrio desinit esse dei?
I pse quoq; ætherias meritis inuectus in arces·
Quo non exiguo facta labore uia est·
N ec patria est habitata tibi· sed ad usq; niuosum
Strymona uenisti· marticolamq; Geten·

Persidaq́; et lato spatiantem flumine Gangem.
Et quascunq; bibit decolor indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia parcæ
Stamina bis genito bis cecinere tibi.
Me quoq; ,si fas est exemplis ire deorum.
Ferrea sors uitæ difficilisq́; premit.
Illo nec melius cecidi. quem magna locutum
Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo.
Vt tamen audisti percussum fulmine vatem.
Admonitis nostris condoluisse potes.
Et potes, aspiciens circum tua sacra poetas.
Nescio quis nostri dicere cultor abest.
Fer bone Liber opem. sic altera degrauet ulmum
Vitis. et incluso plena sit uua mero.
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum grata iuuentus
Adsit. et attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint male pressa Lycurgi.
Impia nec pœna Penthéos umbra uacet.
Sic micet æternum. uicinaq́; sydera uincat
Coniugis in cœlo clara corona tuæ.
Huc ades. & casus releues pulcherrime nostros.
Vnum de numero sis memor esse tuo.
Sunt Dis inter se commercia. flectere tenta
Cæsareum numen numine Bacche tuo.
Vos quoq; consortes studij pia turba poetæ
Hæc eadem sumpto quisq; rogate mero.
Atq; aliquis uestrum Nasonis nomine dicto
Apponat lachrymis pocula mista suis.
Admonitusq́; mei, cum circunspexerit omnes.
Dicat. ubi est nostri pars modo Naso chori?

I d'q; ita si uestrum merui candore fauorem·
Nullaq; iudicio littera læsa meo est·
S i ueterum digne ueneror conscripta uirorum·
Proxima, non illis esse minora reor·
S ic igitur dextro faciatis Apolline carmen·
Quod licet inter uos nomen habere meum·

Loquitur epistola Autoris incommoda·

L ittore ab euxino Nasonis epistola ueni·
Lassaq; facta mari·lassaq; facta uia·
Qui mihi flens dixit·tu, cui licet aspice Romam·
Heu quanto melior sors tua sorte mea est.
F lens quoq; me scripsit·nec qua signabar·ad os est
Ante·sed ad madidas gemma relata genas·
T ristitiæ causam si quis cognoscere quærit·
Ostendi solem postulat ille sibi·
N ec frondes syluis·nec aperto gramina campo
Mollia·nec pleno flumine cernit aquas·
Quid Priamus doleat·mirabitur Hectore rapto·
Quid'ue Philoctetes ictus ab angue gemat·
D i facerent utinam talis status esset in illo·
Vt non tristitiæ causa dolenda foret·
F ert tamen·ut debet casus patienter amaros·
More nec indomiti frena recusat equi·
N ec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
Conscius in culpa non scelus esse sua·
S æpe refert·sit quanta dei clementia·cuius
Se quoq; in exemplis annumerare solet·
N am ꝙ opes teneat patrias·ꝙ nomina ciuis·
Deniq; ꝙ uiuat munus habere dei·

T e tamen (ò si quid credis mihi) carior ille
Omnibus in toto pectore semper habet.
T éq; Menœtiáden te qui comitatus Orestem.
Te uocat Aegiden Euryalum'q; suum.
N ec patriam magis ille suam desyderat. & quæ
Plurima cum patria sentit abesse sibi.
Q uàm uultus, oculos'q; tuos ò dulcior illo
Melle quod in ceris attica ponit apis.
S æpe etiam mœrens tempus reminiscitur illud.
Quod non præuentum morte fuisse dolet.
C um'q; alij fugerent subitæ contagia cladis.
Nec uellent ictæ limen adire domus.
T e sibi cum paucis meminit mansisse fidelem.
Si paucos aliquis tres'ue, duos'ue uocat.
Q uamuis attonitus sensit tamen omnia. nec te
Se minus aduersis indoluisse suis.
V erba solet, uultum'q; tuum, gemitus'q; referre
Et te flente suos demaduisse sinus.
Q uàm sibi præstiteris qua consolatus amicum
Sis ope. solandus cum simul ipse fores.
P ro quibus affirmat fore se memorem'q;, pium'q;.
Siue diem uideat siue tegatur humo.
P er caput ipse suum solitus iurare. tuum'q;
Quod scio non illi uilius esse suo.
P lena tot & tantis referatur gratia factis
Non sinit ille tuos littus arare boues.
F ac modo constantem profugum tueare. quod ille,
Qui bene te nouit non rogat. ipsa rogo.

Celebrat Natalem uxoris·

a Nnuus assuetum dominæ natalis honorem
Exigit· ite manus ad pia sacra meæ.
S ic quondam festum Laertius egerat heros
Forsan in extremo coniugis orbe diem.
L ingua fauens adsit nostrorum oblita laborum·
Quæ puto dedidicit iam bona uerba loqui·
Quæq; semel toto uestis mihi sumitur anno·
Sumatur fatis decolor alba meis
A raq; gramineo uiridis de cespite fiat·
Et uelet tepidos nexa corona focos·
D a mihi thura puer pingues facientia flammas·
Quodq; pio fusum stridat in igne merum·
O ptime natalis, quamuis procul absumus· opto
Candidus huc uenias, dissimilisq; meo·
S iquid & instabat dominæ miserabile uulnus·
Sit perfuncta meis tempus in omne malis·
Quæq; graui nuper plusquam quassata procella est·
Quod superest tutum per mare nauis eat.
I lla domo, nataq; sua, patriaq; fruatur·
Erepta hæc uni sit satis esse mihi·
Quatenus & non est in caro coniuge felix·
Pars uitæ tristi cætera nube uacet·
V iuat· ametq; uirum· quoniam sic cogitur absens·
Consumatq; annos sed diuturna suos·
A dijcerem & nostros· sed ne contagia fati
Corrumpant timeo quos agit ipsa mei·
N il homini certum est· fieri quis posse putaret·
Vt facerem in medijs hæc ego sacra getis?

A spice ut aura tumens fumos è thure coortos
In partes Italas & loca dextra ferat.
S ensus inest igitur nebulis quas exigit ignis.
Consilium fugiunt cætera penè meum.
C onsilium commune sacrum cum fiat in ara
Fratribus alterna qui periere manu.
I psa sibi discors, tanquam mandetur ab illis.
Scinditur in partes atra fauilla duas.
H oc memini quondam fieri non posse loquebar.
Et me Battiades iudice falsus erat.
O mnia nunc credo cum tu non stultus ab alto
Tergit uapor dederis ausoniamq; petas.
H æc igitur lux est quæ si non orta fuisset
Nulla fuit misero festa uidenda mihi.
E didit hæc mores illis heroibus æquos
Quis erat Eurytion, Icariusq; pater.
N ata pudicitia est mores probitasq; , fidesq;.
At non sunt ista gaudia nata fide.
S ed labor & curæ fortunaq; moribus impar.
Iustaq; de uiduo penè querela toro.
S cilicet aduersis probitas exercita rebus
Tristi materia tempore laudis habet.
S i nihil infesti durus uidisset Vlysses.
Penelópe felix, sed sine laude, foret.
V ictor Echionias si uir penetrasset in arces.
Forsitan Euadnen uix sua nosset humus.
C um Pelia genitæ tot sint cur cognita nobis?
Nempe fuit misero nupta quod una uiro.
E ffice ut Iliacas tangat prior alter arenas.
Laodámeia nihil, cur referatur erit.

E t tua, quod malles· pietas ignota fuisset·
Implerent uenti si mea uela sui·
D i tamen et Cæsar dis accessure, sed olim
Aequarint pylios cum tua fata dies·
N on mihi, qui pœnam fateor meruisse· sed illi
Parcite· quæ nullo digna dolore dolet·

Rogat Amicum quendam, ne discedat ab officio·

t V quoq; nostrarum quōdam fiducia rerum·
Qui mihi confugium· qui mihi portus eras·
T u quoq; suscepti curam dimittis amici·
Officijq; pium tam cito ponis onus·
S arcina sum fateor· quam si tu tempore duro
Depositurus eras· non subeunda fuit·
F luctibus in medijs nauem palinure relinquis·
Ne fuge· néue tua sit minor arte fides·
N unquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deseruit leuitas Automedontis equos?
Quem semel excepit· nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem·
T urpius eijcitur· quàm non admittitur hospes·
Quæ patuit dextræ firma sit ara meæ·
N il nisi me solum primo tutatus es· at nunc
Me pariter serua· iudiciumq; tuum·
S i modo non aliqua est in me noua culpa· tuamq;
Mutarunt subito crimina nostra fidem·
S piritus hic, scythica quem non bene ducimus aura·
Quod cupio· membris exeat ante meis·
Quam tua delicto stringantur pectora nostro·
Et uidear merito uilior esse tibi·

Non adeo toti fatis urgemur iniquis.
Vt mea ſit longis mens quoq; mota malis.
Finge tamen motam quoties Agamemnone natum
Dixiſſe in Pyláden uerba proterua putas?
Nec procul à uero eſt ꝙ uel pulſarit amicum.
Manſit in officijs non minus ille ſuis.
Hoc eſt cum miſeris ſolum commune beatis.
Ambobus tribui quod ſolet obſequium.
Creditur et cæcis. & quos prætexta uerendos
Virgáq; cum uerbis imperioſa facit.
Si mihi non parcis. fortunæ parcere debes.
Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige noſtrorum minimum, minimúmq; laborum.
Iſto, quo quereris. grandius illud erit.
Quàm multa madidæ cælantur arundine foſſæ.
Florida quàm multas Hybla tuetur apes.
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent.
Tam me circunſtat denſorum turba malorum.
Crede mihi. uero eſt noſtra querela minor.
His, qui contentus non eſt in littus arenas,
In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtiuos igitur compeſce furores.
Vela neq; in medio deſere noſtra mari.

Narrat miſeriam ſuam, & habitus, et mores Getarum.

q Vam legis à ſcythica tibi uenit epiſtola terra.
Latus ubi æquoreis Iſter aditur aquis.

S i tibi contingat cum dulci uita salute·
Candida fortunæ pars manet una meæ·
S cilicet ut semper quid agam· carissime quæris·
Quamuis hoc uel me scire tacente potes·
S um miser· hæc breuis est nostrorũ summa laborũ·
Quisquis & offenso Cæsare uiuet· erit·
T urba tomitanæ quæ sit regionis· & inter
Quos habitem mores discere cura tibi est·
M ista sit hæc quamuis inter Græcosq; , Getasq;·
A male pacatis plus trahit ora Getis·
S armaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis
Per medias in equis itq; , reditq; uias·
I n quibus est nemo· qui non gorytón, & arcum,
Telaq; uipereo lurida felle gerat·
V ox fera· trux uultus· uerissima mortis imago·
Non coma, non ulla barba resecta manu·
D extera non segnis fixo dare uulnera cultro·
Quem uinctum lateri barbarus omnis habet·
V iuit in his igitur tenerorum lusor amorum·
Hos uidet· hos uates audit amice tuus·
A tq; utinam uiuat· & non moriatur in illis·
Absit ab inuisis & tamen umbra locis·
C armina q̃ uestro saltari nostra theatro,
Versibus et plaudi scribis amice meis·
N il equidem feci, tu scis hoc ipse· theatris·
Musa nec in plausus ambitiosa mea est·
N on tamen ingratum est quodcunq; obliuia nostri
Impedit· & profugi nomen in ora refert·
Quamuis interdum· quæ me læsisse recordor
Carmina deuoueo· Pieridesq; meas·

C um bene deuoui nequeo tamen esse sine illis·
Vulneribus'q; meis tela cruenta sequor.
Quæ'q; modo euboicis lacerata est fluctibus audet
Graia capharéa currere puppis aqua.
Non tamen, ut lauder uigilo· curam'q; futuri
Nominis utilius quod latuisset ago.
Detineo studijs animum fallo'q; labores
Experior curis et dare uerba meis.
Quid potius faciam desertus solus in oris?
Quám ue malis aliam quærere coner opem?
Siue locum specto· locus est inamabilis· et quo
Esse nihil toto tristius orbe potest.
Siue homines, uix sunt homines hoc nomine digni.
Quam'q; lupi sæuæ plus feritatis habent.
Nón metuunt leges sed cedit uiribus æquum.
Victa'q; pugnaci iura sub ense iacent.
Pellibus et laxis arcent mala frigora brachis.
Ora'q; sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant græcæ uestigia linguæ.
Hæc quoq; iam getico barbara facta sono est.
Vnus in hoc nemo est populo· qui forte latine
Quælibet è medio reddere uerba queat.
Ipse ego Romanus Vates, ignoscite musæ.
Sarmatico cogor plurima more loqui.
En pudet· et fateor· iam desuetudine longa
Vix subeunt ipsi uerba latina mihi.
Nec dubito quin sint et in hoc non pauca libello
Barbara· non hominis culpa, sed ista loci est.
Ne tamen ausoniæ perdam commercia linguæ·
Et fiat patrio uox mea tuta sono·

I psе loquor mecum, dissuetaq; uerba retracto.
Et studij repeto signa sinistra mei.
S ic animum tempusq; traho meq; ipse reduco.
A contemplatu semoueoq; mali.
C arminibus quæro miserarum obliuia rerum.
Præmia si studio consequar ista. sat est.

Inuehitur in quendam q se lacesseret.

n on adeo cecidi quamuis abiectus ut infra
Te quoq; sim. inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? cur ue
Casibus insultas. quos potes ipse pati?
N ec mala te reddunt mitem. placidumq; iacenti
Nostra. quibus possunt illachrymare feræ?
N ec metuis dubio fortunæ stantis in orbe
Numen. et exosæ uerba superba deæ?
E xiget at dignas ultrix Rhamnusia pœnas.
Imposito calcas quod mea facta pede.
V idi ego naufragumq; uiros et in æquore mergi.
Et nunquam dixi iustior unda fuit.
V ilia qui, quondam miseris alimenta negarat.
Nunc mendicato pascitur ille cibo.
P assibus ambiguis fortuna uolubilis errat.
Et manet in nullo certa, tenaxq; loco.
S ed modo læta manet. uultus modo sumit acerbos.
Et tantum constans in leuitate sua est.
N os quoq; floruimus. sed flos fuit ille caducus.
Flammaq; de stipula nostra, breuisq; fuit.
N eue tamen tota capias fera gaudia mente.
Non est placandi spes mihi nulla dei.

V el quia peccaui citra scelus· ut'q; pudore
Non caret· inuidia sic mea culpa caret·
V el quia nil ingens ad finem Solis ab ortu
Illo cui paret mitius orbis habet.
S cilicet ut per uim non est superabilis ulli·
Molle cor ad timidas sic habet ille preces·
E xemplo'q; deum quibus accessurus & ipse est·
Cum pœnæ uenia plura roganda petam·
S i numeres anno soles & nubila toto·
Inuenies nitidum sæpius isse diem·
E rgo' ne nimium nostra lætere ruina·
Restitui quondam me quoq; posse puta·
P osse puta fieri lenito principe· uultus
V t uideas media tristis in urbe meos·
V t'q; ego te uideam causa grauiore fugatum·
Hæc sunt à primis proxima uota meis·

Cur Amici cuiusdam nomen non ponat in carminibus suis·

O Tua si sineres in nostris nomina poni·
Carminibus positus quam mihi sæpe fores·
T e canerem solum meriti memor· in'q; libellis
Creuisset sine te pagina nulla meis·
Quid tibi deberem tota sciretur in urbe·
Exul in amissa si tamen urbe legor·
T e præsens mitem nosset· te serior ætas·
Scripta uetustatem si modo nostra ferunt·
N ec tibi cessaret doctus benedicere lector·
Hic te seruato Vate maneret honor·

C æsaris est primum munus · q; ducimus auras·
Gratia post magnos est tibi habenda deos·
I lle dedit uitam· tu, quàm dedit ipse tueris·
Et facis accepto munere posse frui·
C umq; perhorreret casus pars maxima nostros·
Pars etiam credi pertimuisse uelit·
N aufragiumq; meum tumulo spectaret ab alto·
Nec dederit nanti per freta sæua manum·
S eminecem stygia reuocasti solus ab unda·
Hoc quoq;, q; memores possumus esse· tuum est·
D i tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos·
Non potuit uotum plenius esse meum·
H æc meus argutis, si tu paterere· libellis
Poneret in multa luce uidenda labor·
N unc quoq; iam quamuis est iussa quiescere· quin te
Nominet inuitum· uix mea musa tenet·
V tq; tamen timidæ nactum uestigia ceruæ
Latrantem frustra copula dura tenet·
V tq; fores non dum reserati carceris acer
Nunc pede nunc ipsa fronte lacessit equus·
S ic mea lege data uincta, atq; inclusa Thaleia
Per titulum uetiti nominis ire cupit·
N e tamen officio memoris lædaris amici·
Parebo iussis· parce timere· tuis·
A t non parerem· si non meminisse putares·
Hoc, quod non prohibet uox tua· gratus ero·
D umq;(quod ò breue sit) lumen solare tenebo·
Seruiet officio spiritus iste tuo·

Quæritur iam triennium exulare in Ponto.

u T sumus in ponto· ter frigore constitit Ister·
Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi iam uideor patria procul esse tot annis·
Dardana quot graio Troia sub hoste fuit.
Stare putes· adeo procedunt tempora tarde.
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert.
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura nouata est?
Cum'q; meis curis omnia longa facit?
An peragunt solitos communia tempora motus?
Sunt'q; magis uitæ tempora dura meæ?
Quem tenet Euxini mendax cognomine pontus·
Et scythici uere terra sinistra freti.
Innumeræ gentes circum fera bella minantur·
Quæ nisi de rapto uiuere turpe putant.
Nil extra tutum est· tumulus defenditur ipse
Mœnibus exiguis, ingenio'q; loci.
Quod minime credas·ut aues densissimus hostis
Aduolat· & prædam uix bene uisus agit.
Sæpe intra muros clausis uenientia portis
Per medias legimus noxia tela uias.
Est igitur rarus· qui iam colere audeat· is'q;
Hac arat infelix· hac tenet arma manu.
Sub galea pastor iunctis pice cantat auenis.
Pro'q; lupo pauidæ bella uerentur oues.
Vix ope castelli defendimur· et tamen intus
Mista facit graijs barbara turba metum.

Quippe simul nobiscum habitat discrimine nullo
Barbarus·& tecti plus quoq; parte tenet·
Quos ut non timeas· possis odisse uidendo
Pellibus et longa tempora tecta coma·
Hos quoq; qui geniti graia creduntur ab urbe·
Pro patrio cultu persica bracha tegit·
Exercent illi sociæ commercia linguæ·
Per gestum res est significanda mihi·
Barbarus hic ego sum· quia non intelligor ulli·
Derident stolidi uerba latina getæ·
Me'q; palàm tuto· de me male sæpe loquuntur·
Forsitan obijciunt exilium'q; mihi·
Vt'q; sit in me aliquid· siquid dicentibus illis
Abnuerim· quoties adnuerim'q;· putant·
Adde· q iniustum rigido ius dicitur ense·
Dantur et in medio uulnera sæpe foro·
O duram Lachesin· quæ tam graue sydus habenti
Fila dedit uitæ non breuiora meæ·
Quod patriæ uultu· uestro'q; caremus amici·
Atq; hæc in scythicis gentibus esse queror·
Vtraq; pœna grauis· merui tamen urbe carere·
Non merui tali forsitan esse loco·
Quid loquor ah demens? ipsam quoq; perdere uitam
Cæsaris offenso numine dignus eram·

Ad Vxorem q eam quidam exulis uxorē uocasset.

Qvod te nescio quis per iurgia dixerit esse
Exulis uxorem littera questa tua est·
Indolui· non tam mea q fortuna male audit·
Qui iam consueui fortiter esse miser·

Quam quia, cui uellem minime sum causa pudoris.
Teq; reor nostris erubuisse malis.
Perfer & obdura multo grauiora tulisti.
Eripuit cum me principis ira tibi.
Fallitur iste tamen quo iudice nominor exul.
Mollior est culpam pœna secuta meam.
Maxima pœna mihi est ipsum offendisse priusq;
Venisset mallem funeris hora mihi.
Quassa tamẽ nostra est nõ mersa, nec obruta nauis.
Vtq; caret portu sic tamen extat aquis.
Nec uitam, nec opes, nec ius mihi ciuis ademit.
Qui merui uitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non adfuit ullum.
Nil nisi me patrijs iussit abesse focis.
Vtq; alijs, quorum numerum comprendere non est.
Cæsareum numen sic mihi mite fuit.
Ipse relegati non exulis utitur in me
Nomine tuta suo iudice causa mea est.
Iure igitur laudes Cæsar pro parte uirili
Carmina nostra tuas qualiacunq; canunt.
Iure deos, ut adhuc cœli tibi lumina claudant.
Teq; uelint sine se comprecor esse deum.
Optat idem populus sed ut in mare flumina uastũ,
Sic solet exiguæ currere riuus aquæ.
At tu fortunam, cuius uocor exul ab ore.
Nomine mendaci parce grauare meam.

Ad amicũ, q monebat ut exiliũ carminib. oblectaret.

Scribis ut oblectem studio lachrymabile tẽpus.
Ne pereant turpi pectora nostra situ.

D ifficile est· quod amice mones· quia carmina lætum
Sunt opus· et pacem mentis habere uolunt.
N ostra per aduersas agitur fortuna procellas·
Sorte nec ulla mea tristior esse potest·
E xigis· ut Priamus natorum funere plaudat·
Et Niobe festos ducat ut orba choros·
L uctibus in studio uideor debere teneri
Solus in extremos iussus abire Getas·
D es licet inualido pectus mihi robore fultum·
Fama refert Anyti quale fuisse rei·
F racta cadet tantæ sapientia mole ruinæ·
Plus ualet humanis uiribus ira dei·
I lle senex dictus sapiens ab Apolline· nullum
Scribere in hoc casu sustinuisset opus·
V t ueniant patriæ, ueniant obliuia nostri·
Omnis & amissi sensus abesse queat·
A t timor officio fungi uetat ipse quieto
Cinctus ab innumero me tenet hoste locus
A dde· quod ingenium longa rubigine læsum
Torpet· & est multo, quàm fuit ante· minus·
F ertilis, assiduo si non renouetur aratro·
Nil, nisi cum spinis gramen habebit ager·
T empore qui longo steterit· male currit· & inter
Carceribus missos ultimus ibit equus·
V ertitur in teneram cariem· rimisq; dehiscit·
Siqua diu solitis cymba uacabit aquis·
M e quoq; despera· fuerim cum paruus & ante·
Illi, qui fueram posse redire parem·
C ontudit ingenium patientia longa malorum·
Et pars antiqui nulla uigoris adest.

S æpe tamẽ nobis, ut nũc quoq; sumpta tabella est·
Inq; suos uolui cogere uerba pedes·
C armina scripta mihi sunt nulla· aut qualia cernis
Digna sui domini tempore · digna loco·
D eniq; non paruas animo dat gloria uires·
Et fœcunda facit pectora laudis amor·
N ominis, et famæ quondam fulgore trahebar·
Dum tulit antennas aura secunda meas·
N on adeo bene nunc· ut sit mihi gloria curæ·
Si liceat nulli cognitus esse uelim·
A n quia cesserunt primo bene carmina· suades
Scribere· successus ut sequar ipse meos?
P ace nouem liceat uestra dixisse sorores·
Vos estis nostræ maxima causa fugæ·
V tq; dedit iustas tauri fabricator aheni·
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
N il mihi debebat cum uersibus amplius esse·
Si fugerem merito naufragus omne fretum·
A t puto, si demens studium fatale retentem·
Hic mihi præbebit carminis arma locus·
N on liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem·
Verbaq; significent· quid mea· norit· adest·
O mnia barbariæ loca sunt, uocisq; ferinæ,
Omnia, quæ possunt· plena timore sonant·
I pse mihi uideor iam dedidicisse latine·
Iam didici getice, sarmaticeq; loqui·
N ec tamen· ut uerum fatear tibi· nostra teneri
A componendo carmine musa potest·
S cribimus · & scriptos absumimus igne libellos·
Exitus est studij parua fauilla mei·

N ec possum' & cupio non nullos ducere uersus.
Ponitur iccirco noster in igne labor.
H inc nisi pars casu flammis erepta, dolóue
Ad uos ingenij non uenit ulla mei.
S ic utinam, quæ nil metuentem tale magistrum
Perdidit in cineres ars mea uersa foret.

Ad Amicum quod nihil literarum daret.
cum faceret cætera.

H Anc tuus è getico mittit tibi Naso salutem.
Mittere si quisquam, quo caret ipse potest.
A eger enim traxi contagia corpore mentis.
Libera tormento pars mihi nequa uacet.
P erq; dies multos lateris cruciatibus uror.
Sed quod in immodico frigore læsit hyems.
S i tamen ipse uales: aliqua nos parte ualemus.
Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cum dederis ingentia pignora: cumq;
Per numeros omnes hoc tueare caput.
Quod tua me raro solatur epistola peccas.
Remq; piam præstas & mihi uerba negas.
H oc precor emenda: quod si correxeris unum:
Nullus in egregio corpore næuus erit.
P luribus accusem: fieri nisi posset. ut ad me
Littera non ueniat: missa sit illa tamen.
D i faciant ut sit temeraria nostra querela.
Teq; putem falso non meminisse mei.
Quod precor esse liquet. neq; enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.

C ana prius gelido desint absinthia ponto·
Et careat dulci trinacris hybla thymo·
I mmemorem quàm te quisquam conuincat amici·
Non ita sunt fati stamina nigra mei·
T u tamen ut falsæ possis quoq; tollere culpæ
Crimina· quod non es· ne uideare caue·
V tq; solebamus consumere longa loquendo
Tempora sermoni deficiente die·
S ic fer, at ac referat tacitas nunc littera uoces·
Et peragant linguæ charta, manusq; uices·
Q uod tibi, ne nimium uidear diffidere sitq;
Versibus hoc paucis admonuisse satis·
A ccipe, quo semper finitur epistola uerbo·
Atq; meis distent ut tua fata uale·

Ad Vxorem q̄ suis libris sit æterna·

q V anta tibi dederim nostris monimēta libellis·
O mihi me coniux carior ipsa uides·
D etrahat autori multum fortuna licebit·
Tu tamen ingenio clara ferere meo·
D umq; legar· pariter mecum tua fama legetur·
Non potes in mœstos omnis abire rogos·
C umq; uiri casu possis miseranda uideri·
Inuenies aliquas, quæ quod es· esse uelint·
Q uæ te, nostrorum cum sis in parte laborum·
Felicem dicant· inuideantq; tibi·
N on ego diuitias dando tibi plura dedissem·
Diuitis ad manes nil feret umbra suos·
P erpetui fructum donaui nominis· idq;
Q uo dare nil potui munere maius· habes·

Adde q; et rerum sola es tutela mearum ·
Ad te non parui uenit honoris onus ·
Quod nunquam uox est de te mea muta · tuiq;
Iudiciis debes esse superba uiri ·
Quae nequis possit temeraria dicere · persta ·
Et pariter serua meq; , piamq; fidem ·
Nam tua, dum stetimus · turpi sine crimine mansit ·
Et tandem probitas irreprehensa fuit ·
Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina ·
Conspicuum uirtus hic tua ponat opus ·
Esse bonã facile est · ubi quod uetet esse · remotum est ·
Et nihil officij nupta quod obstet habet ·
Cum Deus intonuit non se subducere nimbo ·
Id demum est pietas · id socialis amor ·
Rara quidẽ est uirtus · quam non fortuna gubernat ·
Quae maneat stabili, cum fugit illa · pede ·
Siqua tamen pretij sibi merces ipsa petiti est ·
Inq; parum laetis ardua rebus adest ·
Si tempus numeres · per secula nulla tacetur ·
Et loca mirantur · qua patet orbis iter ·
Aspicis · ut longo teneat laudabilis aeuo
Nomen inextinctum Penelopaea fides?
Cernis ut Admeti cantetur · et Hectoris uxor?
Ausaq; in accensos Hiphias ire rogos?
Vt uiuat fama coniux Phylaceia · cuius
Iliacam celeri uir pede pressit humum ·
Nil opus est morte pro me · sed amore, fideq; ·
Non ex difficili fama petenda tibi est ·
Nec te credideris, quia non facis ista · moneri ·
Vela damus · quamuis remige puppis eat ·

Qui monet ut facias quod iam facis ille monendo
Laudat & hortatu comprobat acta suo.

FINIS.

PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIBER PRIMVS.

AD BRVTVM.

n ASO TOMITANAE iam non
novus incola terræ
Hoc tibi de getico littore
mittit opus.
Si uacat hospitio peregrinos Brute libellos
Excipe dumq; aliquo quolibet abde loco.
Publica non audent inter monimenta uenire
Ne suus hoc illis clauserit autor iter.
Ah quoties dixi certe nil turpe docetis
Ite patet castis uestibus iste locus.
Nec tamen accedunt sed, ut aspicis ipse latere
Sub lare priuato tutius esse putant.
Quæris ubi hoc possis nullo componere læso
Qua steterant artes pars uacat illa tibi
Quid ueniam nouitate roges fortasse sub ipsa
Accipe quodcunq; est dummodo non sit amor.
Inuenies quamuis non sit miserabilis index
Non minus hoc illo triste quod ante dedi.
Rebus idem titulo differt & epistola cui sit
Non occultato nomine missa docet.
Nec uos hoc uultis sed non prohibere potestis
Musaq; ad inuitos officiosa uenit.
Quidquid id est adiunge meis nil impedit ortos
Exule, seruatis legibus urbe frui.

uuu

Quod metuas non est· Antoni scripta leguntur·
Doctus & in promptu carmina Brutus habet·
N ec me nominibus furiosus confero tantis·
Saeua deos contra non tamen arma tuli·
D eniq; caesareo, quod non desyderat ipse·
Non caret è nostris ullus honore liber·
S i dubitas de me· laudes admitte deorum·
Et carmen dempto nomine sume meum·
A diuuat in bello pacatae ramus oliuae·
Proderit autorem pacis habere nihil?
C um foret Aeneae ceruix subiecta parenti·
Dicitur ipsa uiro flamma dedisse uiam·
F ert liber Aeneáden· & non iter omne patebit?
At patriae pater hic· ipsius ille fuit·
E c quis ita est audax· ut limine cogat abire
Iactantem pharia tinnula sistra manu?
A nte deûm matrem cornu tibicen adunco
Cum canit· exiguae quis stypis aera neget?
S cimus ab imperio fieri nil tale Dianae·
Vnde tamen uiuat· uaticinator habet·
I psa mouent animos superorum numina nostros·
Turpe nec est tali credulitate capi·
E n ego pro sistro, phrygiiq; foramine buxi
Gentis iuleae numina sacra fero·
V aticinor· moneóq; locum date sacra ferenti·
Non mihi, sed magno poscitur ille deo
N ec quia uel merui· uel censi principis iram·
A nobis ipsum nollo putare coli·
V idi ego linigenae numen uiolasse fatentem
Isidis· isiacos ante sedere focos·

A lter ob huic similem priuatus lumine culpam
Clamabat media se meruisse uia·
T alia cœlestes fieri præconia gaudent·
Vt sua quid ualeant numina teste probent·
S æpe leuant pœnas· ereptaq; lumina reddunt·
Cum bene peccati pœnituisse uident·
P œnitet O·si quid miserorum creditur ulli·
Pœnitet· & facto torqueor ipse meo·
C umq; sit exilium magis est mihi culpa dolori·
Estq; pati pœnam quam meruisse minus·
V t mihi di faueant quibus est manifestior ipse·
Pœna potest demi· culpa perennis erit·
M ors faciet certe· ne sim, cum uenerit· exul·
Ne non peccarim· mors quoq; non faciet·
N on igitur mirum est· si mens mea tabida facta,
De niue manantis more liquescit aquæ·
E stur· ut occulta uitiata putredine nauis·
Aequoreos scopulos ut cauat unda salis·
R oditur ut scabra positum rubigine ferrum·
Conditus ut tineæ carpitur ore liber·
S ic mea perpetuos curarum pectora morsus,
Fine quibus nullo conficiantur habent·
N ec prius hi mentem stimuli, quàm uita·relinquent·
Quiq; dolet· citius· quàm dolor ipse· cadet·
H oc mihi si superi, quorum sumus omnia· credent·
Forsitan exigua dignus habebor ope·
I nq; locum scythico uacuum mutabor ab arcu·
Plus isto duri si precer oris ero·

AD MAXIMVM.

m Axime, qui tanti mensuram nominis imples.
Et geminas animi nobilitate genus.
Qui nasci ut posses. quamuis cecidere trecenti.
Non omnes fabios abstulit una dies.
F orsitan hæc à quo mittatur epistola quæris.
Quis'q; loquar tecum certior esse uelis.
H ei mihi. quid faciam? uereor. ne nomine lecto
Durus. et aduersa cætera mente legas.
V iderit hæc siquis. tibi me scripsisse fateri
Audebo. & proprijs ingemuisse malis.
V iderit. audebo tibi me scripsisse fateri.
Atq; modum culpæ notificare meæ.
Quid, dignum pœna cum me grauiore fuisse
Confitear. possum uix grauiora pati.
H ostibus in medijs interq; pericula uersor.
Tanquam cum patria pax sit adempta mihi.
Qui mortis sæuo geminent ut uulnere causas.
Omnia uipereo spicula felle linunt.
H is eques instructus perterrita mœnia lustrat.
More lupi clausas circumeuntis oues.
A t semel intentus neruo leuis arcus equino
Vincula semper habens irresoluta manet.
T ecta rigent fixis ueluti uallata sagittis.
Porta'q; uix firma summouet arma sera.
A dde loci faciem nec fronde nec arbore tecti.
Et quod iners hyemi continuatur hyems.
H ic me pugnantem cum frigore. cum'q; sagittis.
Cum'q; meo fato quarta fatigat hyems.

F ine carent lachrymæ: nisi cum stupor obstitit illis·
Et similis morti corpora torpor habet·
F elicem Nióben: quamuis tot funera uidit·
Quæ posuit sensum saxea facta malis·
V os quoq; felices· quarum clamantia fratrem
Cortice uelauit populus ora nouo·
I lle ego sum· lignum qui non admittor in ullum·
Ille ego sum: frustra qui lapis esse uelim·
I psa Medusa oculis ueniat licet obuia nostris·
Amittet uires protinus ipsa suas·
V iuimus· ut nunquam sensu careamus amaro·
Et grauior longa sit mea pœna mora·
S ic inconsumptum Tityi semperq; renascens
Non perit: ut possit sæpe perire iecur·
A t puto cum requies medicinaq; publica curæ
Somnus adest solitis nox uenit orba malis·
S omnia me terrent ueros imitantia casus·
Et uigilant sensus in mea damna mei·
A ut ego sarmaticas uideor uitare sagittas·
Aut dare captiuas in fera uincla manus·
A ut, ubi decipior melioris imagine somni·
Aspicio patriæ tecta relicta meæ·
E t modo uobiscum, quos sum ueneratus· amici·
Et modo cum cara coniuge multa loquor·
S ic, ubi percepta est breuis, et non uera uoluptas·
Peior ab admonitu fit status ille boni·
S iue dies igitur caput hoc miserabile cernit·
Siue pruinosæ noctis aguntur equi·
S ic mea perpetuis liquescunt pectora curis·
Ignibus admotis ut noua cera solet·

S æpe precor mortem. mortem quoq; deprecor idem.
Ne mea sarmaticum contegat ossa solum.
C um subit Augusti quæ sit clementia credo
Mollia naufragijs littora posse dari.
C um uideo quàm sint mea fata tenacia frangor.
Spes'q; leuis magno uicta timore cadit.
N ec tamen ulterius quicquam speró ue precor'ue.
Q uàm male mutato posse carere loco.
A ut hoc. aut nihil est pro me tentare modeste.
Gratia q̄ saluo uestra pudore queat.

AD MAXIMVM.

S VScipe Romanæ facundia maxime linguæ
Difficilis causæ mite patrocinium.
E st mala (confiteor) sed te bona fiet agente.
Lenia pro misera fac modo uerba fuga.
N escit enim Cæsar quamuis Deus omnia norit.
V ltimus hic qua sit conditione locus.
M agna tenent illud numen molimina rerum.
Hæc est cœlesti pectore cura minor.
N on uacat, in qua sint positi regione tomitæ
Q uærere finitimo uix loca nota Getæ.
A ut quid Sauromatæ faciāt quid Iazyges acres.
Culta'q; orestea taurica terra deæ.
Q uæ'q; aliæ gentes ubi frigore constitit Ister.
Dura meant celeri terga per amnis equo.
M axima pars hominum nec te pulcherrima curat
Roma nec ausonij militis arma timet.
D ant illis animos arcus plenæ'q; pharetræ.
Q uam'q; licet longis cursibus aptus equus.

Quodq; sitim didicere diu tolerare famemq;
Quodq; sequens nullas hostis habebit aquas.
Ira uiri mitis non me misisset in istam
Si satis hæc illi nota fuisset humus.
Nec me, nec quenquam Romanum gaudet ab hoste,
Meq; minus, uitam cui dedit ipse capi.
Noluit, ut poterat minimo, me perdere nutu.
Nil opus est ullis in mea fata Getis.
Sed neq;, cur morerer quicquã mihi cõperit actũ
Et minus infestus, quàm fuit esse potest.
Tunc quoq; nil fecit nisi quod facere ipse coegi.
Penè etiam merito parcior ira meo est.
Di faciant igitur quorum mitissimus ille est
Alma nihil maius Cæsare terra ferat.
Utq; diu sub eo sic sit sub Cæsare terra.
Perq; manus huius tradita gentis eant.
At tu tam placido, quàm nos quoq; sensimus illum
Iudice pro lachrymis ora resolue meis.
Non petis ut bene sit sed uti male tutius utq;
Exilium sæuo distet ab hoste meum.
Quamq; dedere mihi præsentia numina uitam
Non adimat stricto squallidus ense Getes.
Deniq; si moriar subeam pacatius aruum.
Ossa nec à scythica nostra premantur humo.
Nec male compositos, ut scilicet exule dignum est
Bistonij cineres ungula pulset equi.
Et ne, si superest aliquis post funera sensus
Terreat ut manes sarmatis umbra meos.
Cæsaris hæc animum poterant audita mouere
Maxime mouissent si tamen ante tuum.

Vox precor auguſtas pro me tua molliat aures·
Auxilio trepidis quæ ſolet eſſe reis·
Aſſuetáq; tibi doctæ dulcedine linguæ
Aequandi ſuperis pectora flecte uiri·
Non tibi Theromédon· crudusq; rogabitur Atreus,
Quiq; ſuis homines pabula fecit equis·
Sed piger ad pœnas princeps· ad præmia uelox·
Quiq; dolet· quoties cogitur eſſe ferox·
Qui uincit ſemper· uictis ut parcere poſſit·
Clauſit & æterna ciuica bella ſera·
Multa metu pœnæ· pœna qui pauca coercet·
Et iacit inuita fulmina rara manu·
Ergo tam placidas orator miſſus ad aures·
Vt propior patriæ ſit fuga noſtra roga·
Ille ego ſum· qui te colui· quem feſta ſolebat
Inter conuiuas menſa uidere tuos·
Ille ego· qui dixi ueſtros Hymenæon ad ignes·
Et cecini fauſto carmina digna toro·
Cuius te ſolitum memini laudare libellos·
Exceptis domino qui nocuere ſuo·
Cui tua non nunquam miranti ſcripta legebas·
Ille ego· de ueſtra cui data nupta domo eſt·
Hanc probat· & primo dilectam ſemper ab æuo
Eſt inter comites martia cenſa ſuas·
Inq; ſuis habuit matertera Cæſaris ante·
Quarum iudicio ſiqua probata· proba eſt·
Ipſa ſua melior fama laudantibus iſtis
Claudia diuina non eguiſſet ope·
Nos quoq; præteritos ſine labe peregimus annos·
Proxima pars uitæ tranſilienda meæ eſt·

S ed de me ut sileam. coniux mea sarcina uestra est.
Non potes hanc salua dissimulare fide.
C onfugit hæc ad uos: uestrasq; amplectitur aras.
Iure uenit cultos ad sibi quisq; deos.
F lensq; rogat precibus lenito Cæsare uestris:
Busta sui fiant ut propiora uiri.

AD RVFINVM.

h Anc tibi Naso tuus mittit Rufine salutem:
Qui miser est: ulli si suus esse potest.
R eddita confusæ nuper solatia menti
Auxilium nostris spemq; tulere malis.
V tq; machaonijs pæantius artibus heros
Lenito medicam uulnere sensit opem:
S ic ego mente iacens & acerbo saucius ictu:
Admonitu cœpi fortior esse tuo.
E t iam deficiens sic ad tua uerba reuixi:
Vt solet infuso uena redire mero.
N ec tamen exhibuit tantas facundia uires:
Vt mea sint dictis pectora sana tuis.
V t multum demas nostro de pectore curæ:
Non minus exhausto, quod superabit: erit.
T empore ducetur longo fortasse cicatrix.
Horrent admotas uulnera cruda manus.
N on est in medico: semper releuetur ut æger.
Interdum docta plus ualet arte malum.
C ernis: ut è molli sanguis pulmone remissus
Ad stygias certo limite ducat aquas?
A fferat ipse licet sacras Epidaurius herbas:
Sanabit nulla uulnera cordis ope.

Tollere nodosam nescit medicina podagram·
Nec formidatis auxiliatur aquis·
Cura quoq; interdum nulla medicabilis arte·
Aut si sit: longa est attenuanda mora·
Cum bene firmarunt animum præcepta iacentem·
Sumptaq; sunt nobis pectoris arma tui·
Rursus amor patriæ ratione ualentior omni·
Quod tua fecerunt scripta·retexit opus·
Siue pium uis hoc, seu uis muliebre uocari·
Confiteor misero molle cor esse mihi·
Non dubia est Ithaci prudentia· sed tamen optat
Fumum de patrijs posse uidere focis·
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit·& immemores non sinit esse sui·
Quid melius Roma? scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit·
Cum bene sint clausæ cauea Pandione natæ·
Nititur in syluas quæq; redire suas·
Assuetos tauri saltus, assueta Leones,
(Nec feritas illos impedit) antra petunt·
Tu tamen exilij morsus ex pectore nostro
Fomentis speras cedere posse tuis·
Effice·uos ipsi ne tam mihi sitis amandi·
Talibus ut leuius sit caruisse malum·
At puto qua fueram genitus tellure carenti·
In tamen humano contigit esse loco·
Orbis in extremi iaceo desertus arenis·
Fert ubi perpetuas obruta terra niues·
Non ager hic pomum, non dulces educat uuas·
Non salices ripa, robora monte uirent·

N ecue fretum laudes terra magis: æquora semper
Ventorum rabie solibus orba tument.
Quocunq; aspicies campi cultore carentes.
Vastaq;, quæ nemo uendicet, arua iacent.
H ostis adest dextra leuaq; à parte timendus.
Vicinoq; metu terret utrunq; latus.
A ltera bistonias pars est sensura sagittas.
Altera sarmaticæ spicula missa manu.
I nunc: et ueterum nobis exempla uirorum,
Qui forti casum mente tulere refer.
E t graue magnanimi robur mirare rutuli.
Non usi reditus conditione dati.
S myrna uirũ tenuit: non pontus, et hostica tellus.
Smyrna minus nullo penè petenda loco.
N on doluit patria Cynicus procul esse Sinopeus.
Legit enim sedes attica terra tuas.
A rma Neoclides qui persica contudit armis.
Argolica primam sensit in urbe fugam.
P ulsus Aristides patria lacedæmona fugit.
Inter quas dubium, quæ prior esset: erat.
C æde puer facta Patroclus Opunta reliquit.
Thessaliamq; adijt hospes Achillis humum.
E xul ab Aemonia Pirenida cessit ad undam.
Quo duce trabs colcha sacra concurrit aqua.
L iquit agenorides sidonia mœnia Cadmus,
Poneret ut muros in meliore loco.
V enit ad Adrastum Tydeus Calydone fugatus.
Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
Quid referam ueteres Romanæ gentis: apud quos
Exulibus tellus ultima Tybur erat?

P erſequar ut cunctos nulli datus omnibus æuis
Tam procul à patria eſt horridior'ue locus.
Q uo magis ignoſcat ſapientia ueſtra dolenti.
Quæ facit ex dictis non ita multa tuis.
N ec tamen inficior ſi poſſint noſtra coire
Vulnera præceptis poſſe coire tuis.
S ed uereor ne me fruſtra ſanare labores.
Nec iuuet admota perditus æger ope.
N ec loquor hæc quia ſit maior prudentia nobis.
Sed ſim quam medico notior ipſe tibi.
V t tamen hoc ita ſit munus tua grande uoluntas
Ad me peruenit. conſuluit'q; boni.

AD VXOREM.

I. Am mihi deterior canis aſpergitur ætas.
Iam'q; meos uultus ruga ſenilis arat.
I am uigor, & quaſſo languent in corpore uires.
Nec iuueni luſus qui placuere iuuant.
N ec me, ſi ſubito uideas cognoſcere poſſis.
Aetatis facta eſt tanta ruina meæ.
C onfiteor facere hoc annos ſed & altera cauſa eſt.
Anxietas animi, continuus'q; labor.
N am mea per longos ſiquis mala digerat annos
Crede mihi pylio Neſtore maior ero.
C ernis ut in duris (& quid boue firmius?) aruis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Q uæ nunquam uacuo ſolita eſt ceſſare nouali.
Fructibus aſſiduis laſſa ſeneſcit humus.
O ccidet ad circi ſiquis certamina ſemper.
Non intermiſſis curſibus ibit equus.

Firma sit illa licet· soluetur in æquore nauis·
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis·
Me quoq; debilitat series immensa laborum·
Ante meum tempus cogor et esse senex·
Ocia corpus alunt· animus quoq; pascitur illis·
Immodicus contra carpit utrunq; labor·
Aspice in has partes q̈ uenerit Aesone natus·
Quam laudem à sera posteritate ferat·
At labor illius nostro leuiorq́;, minorq́;·
Si modo non uerum nomina magna premunt·
Ille est in Pontum Pelia mittente profectus·
Qui uix Thessaliæ fine timendus erat·
Cæsaris ira mihi nocuit· quem solis ab ortu,
Solis ad occasus utraq; terra timet·
Iunctior Aemonia est Ponto· quàm Roma sit Istro·
Et breuius quàm nos ille peregit iter·
Ille habuit comites primos telluris achiuæ·
At nostram cuncti deseruere fugam·
Nos fragili ligno uastum sulcauimus æquor·
Quæ tulit Aesoniden firma carina fuit·
Nec mihi Tiphys erat rector· nec Amyntore natus·
Quas fugerem docuit· quas sequererq́; uias·
Illum tutata est cum Pallade regia Iuno·
Defendêre meum numina nulla caput·
Illum furtiuæ iuuere cupidinis artes·
Quas à me uellem non didicisset amans·
Ille domum rediјt· nos his moriemur in aruis·
Perstiterit læsi si grauis ira dei·
Durius est igitur nostrum fidissima coniux·
Illo quod subiјt Aesone natus opus·

T e quoq;, quam iuuenem discedens urbe reliqui·
Credibile est nostris insenuisse malis·
O ego di faciant· talem te cernere possim·
Cara'q; mutatis oscula ferre comis·
A mplectiq; meis corpus non pingue lacertis·
Et gracile hoc fecit dicere cura mei·
E t narrare meos flenti flens ipse dolores·
Sperato nunquam colloquio'q; frui·
T hura'q; Cæsaribus cum coniuge Cæsare digna
Dis ueris memori debita ferre manu·
M emnonis hanc utinam lenito Cæsare mater
Quamprimum roseo prouocet ore diem·

AD MAXIMVM·

i LLe tuos quondam non ultimus inter amicos·
Vt sua uerba legas Maxime Naso rogat·
I n quibus ingenium desiste requirere nostrum·
Nescius exilij ne uideare mei·
C ernis ut ignauum corrumpant ocia corpus?
Vt capiant uitium ni moueantur aquæ?
E t mihi, siquis erat dicendi carminis usus·
Deficit· est'q; minor factus inerte situ·
H æc quoq;, quæ legitis· siquid mihi Maxie credis·
Scribimus inuita uix'q; coacta manu·
N on libet in tales animum contendere curas·
Nec uenit in duros musa uocata Getas·
V t tamen ipse uides· luctor deducere uersum·
Sed non fit fato mollior ipse meo·
C um relego· scripsisse pudet· quia plurima cerno,
Me quoq;· qui feci, iudice digna lini·

N ec tamen emendo labor hic quam scribere maior·
Mens'q; pati durum sustinet ægra nihil·
S cilicet incipiam lima mordacius uti·
Vt sub iudicium singula uerba uocem?
T orquet enim fortuna parũ? nisi Lychus i Hebrũ
Confluat? & frondes alpibus addat Athos?
P arcendum est animo miserabile uulnus habenti·
Subducunt oneri colla perusta boues·
A t puto fructus adest iustissima causa laborum·
Et sata cum multo fœnore reddit ager·
T empus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
Profuit· atq; utinam non nocuisset opus·
C ur igitur scribam miraris· miror et ipse·
Et tecum quæro sæpe quid inde petam·
A n populus uere sanos negat esse poetas?
Sum'q; fides huius maxima uocis ego·
Qui sterili cum sim toties deceptus ab aruo·
Damnosa persto condere semen humo·
S cilicet est cupidus studiorum quisq; suorum·
Tempus et assueta ponere in arte iuuat·
S aucius euitat pugnam gladiator· & idem
Immemor antiqui uulneris arma capit·
N il sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis·
Et ducit remos qua modo nauit aqua·
S ic ego constanter studium non utile seruo·
Et repeto· nollem quas coluisse deas·
Q uid potius faciam? non sum qui segnia ducam
Ocia· mors nobis tempus habetur iners·
N ec iuuat in lucem nimio marcessere uino·
Nec tenet incertas alea blanda manus·

Cum dedimus somno, quas corpus postulat horas.
Quo ponam uigilans tempora longa modo?
Moris an oblitus patrij contendere discam
Sarmaticos arcus? & trahar arte loci?
Hoc quoq; me studium prohibent assumere uires.
Mens'q; magis gracili corpore nostra ualet.
Cum bene quaesieris, quid agam. magis utile nil est
Artibus iis. quae nil utilitatis habent.
Consequor ex illis casus obliuia nostri.
Hanc messem, satis est. si mea reddit humus.
Gloria uos acuat. uos ut recitata probentur
Carmina. pierijs inuigilate choris.
Quod uenit ex facili satis est componere nobis.
Et nimis intenti causa laboris abest.
Cur ego sollicita poliam mea carmina cura?
An uerear. ne non approbet illa Getes?
Forsitan audacter faciam. sed glorior Istrum
Ingenio nullum maius habere meo.
Hoc tibi uiuendum est. satis est si consequor aruo
Inter inhumanos esse poeta Getas.
Quid mihi diuersum fama contendere in orbem?
Quem fortuna dedit. Roma sit ille locus.
Hoc mea contenta est infelix musa theatro.
Sic merui. magni sic uoluere dei.
Nec reor hinc istuc nostris iter esse libellis.
Quo Boréas penna deficiente uenit.
Diuidimur caelo. quae'q; est procul urbe Quirini
Aspicit hirsutos comminus ursa Getas.
Per tantum terrae. tot aquas uix credere possum
Indicium studij transiluisse mei.

F inge legi· quodq́; est mirabile finge placere·
A utorem certe res iuuat ista nihil·
Q uid tibi, si calida prosit laudere Siene·
A ut ubi Taprobanen indica tingit aqua?
A ltius ire libet· si te distantia longe
Pleiadum laudent signa· quid inde feres?
S ed neq; peruenio scriptis melioribus istuc·
Famaq́; cum domino fugit ab urbe suo·
V osq́; quibus perij nunc cum mea fata sepulta est·
Nunc quoq; de nostra morte tacere reor·

AD GRAECINVM·

e Cquid ut audisti (nam te diuersa tenebat
Terra) meos casus· cor tibi triste fuit?
D issimules· metuasq́; licet Graecine fateri·
(Si bene te noui) triste fuisse liquet·
N on cadit in mores feritas inamabilis istos·
Nec minus à studijs dissidet ista tuis·
A rtibus ingenuis· quarum tibi maxima cura est·
Pectora mollescunt· asperitasq́; fugit·
N ec quicquam meliore fide complectitur illas·
Q uam sinit officium, militiaéq; labor·
C erte ego· cum primum potui sentire· quid essem·
Nam fuit attonito mens mihi nulla diu·
H anc quoq; fortunam sensi· ꝙ amicus abesses·
Q ui mihi praesidium grande futurus eras·
T ecum tunc aberant aegrae solatia mentis·
Magnaq́; pars animi, consilijq́; mei·
A t nunc, quod superest· fer opē precor eminus unā·
Alloquioq́; iuua pectora nostra tuo·

Quæ (non mendaci si quidquam credis amico)
Stulta magis dici· quàm scelerata decet·
Nec breue, nec tutum est peccati quæ sit origo
Scribere· tractari uulnera nostra timent·
Qualiacunq; modo mihi sint ea facta rogare
Desine· non agites· siqua coire uelis·
Quidquid id est· ut nõ facinus, sic culpa uocanda ẽ·
Omnis at in magnos culpa deos· scelus est·
Spes igitur menti pœnæ Græcine leuandæ
Non est ex toto nulla relicta meæ·
Hæc dea, cum fugerent sceleratas numina terras·
In diis inuisa sola remansit humo·
Hæc facit· ut uiuat fossor quoq; compede uinctus·
Liberáq; à ferro crura futura putet·
Hæc facit· ut, uideat cum terras undiq; nullas·
Naufragus in medijs brachia iactet aquis·
Sæpe aliquem solers medicorum cura reliquit·
Nec spes huic uena deficiente cadit·
Carcere dicuntur clausi sperare salutem·
Atq; aliquis pendens in cruce uota facit·
Hæc dea quam multos laqueo sua colla ligantes
Non est proposita passa perire nece?
Me quoq; conantem gladio finire dolorem
Arguit· iniecta continuitq; manu·
Quidq; facis· lachrymis opus est· nõ sanguine· dixit·
Sæpe per has flecti principis ira solet·
Quamuis est igitur meritis indebita nostris·
Magna tamen spes est in bonitate dei·
Qui ne difficilis mihi sit· Græcine precare·
Confer & in uotum tu quoq; uerba meum·

I nq́; tomitana iaceam tumulatus arena·
Si te non nobis ista mouere liquet·
N am prius incipient turres uitare columbæ·
Antra feræ· pecudes gramina· mergus aquas·
Quàm male se præstet ueteri Græcinus amico·
Non ita sunt fatis omnia uersa meis·

AD MESSALINVM·

L ittera pro uerbis tibi Messaline salutem·
Quam legis· à sæuis attulit usq; Getis·
I ndicat autorem locus? an nisi nomine lecto
Hæc me Nasonem scribere uerba latet?
E cquis in extremo positus iacet orbe tuorum·
Me tamen excepto, qui precor esse tuus?
D i procul à cunctis, qui te uenerantur· amantq́;·
Huius notitiam gentis abesse uelint·
N on satis est inter glaciem, scythicasq́; sagittas
Viuere· si uita est mortis habenda genus·
N os premat aut bello tellus· aut frigore cœlum·
Truxq́; Getes armis· grandine pugnet hyems·
N os habeat regio nec pomis fœta nec uuis·
Et cuius nullum cessat ab hoste latus·
C ætera sit sospes cultorum turba tuorum·
In quibus ut populo pars ego parua fui·
M e miserum· si tu uerbis offenderis istis·
Nosq́; negas ulla parte fuisse tuos·
V tq́; sit hoc uerum· mentito ignoscere debes·
Nil demit laudi gloria nostra tuæ·
Quis se Cæsaribus notus non fingit amicum?
Da ueniam fasso· tu mihi Cæsar eris·

Nec tamen irrumpo· quo non licet ire· satisq;
Atria si nobis non patuisse negas.
Vtq; tibi fuerit mecum nihil amplius· uno
Nempe salutaris quàm prius ore minus.
Nec tuus est genitor nos inficiatus amicos·
Hortator studij causáq;, faxq; mei·
Cui nos & lachrymas supremū in funere munus,
Et dedimus medio scripta canenda foro·
Adde· quod est frater tanto mihi iunctus amore·
Quantus in Atridis, Tyndaridisq; fuit.
Is me nec comitem, nec dedignatus amicum est·
Si tamen hæc illi non nocitura putas.
Sin minus hac quoq; me mendacem parte fatebor·
Clausa mihi potius tota sit illa domus.
Sed neq; claudenda est· & nulla potentia uires
Præstandi, nequid peccet amicus· habet.
Et tamen ut cuperem culpam quoq; posse negari·
Sic facinus nemo nescit abesse mihi.
Quod nisi delicti pars excusabilis esset·
Parua relegati pœna futura fuit.
Ipse sed hoc uidit· qui præuidet omnia Cæsar·
Stultitiam dici crimina posse mea.
Quamq; ego permisi· quamq; est res passa· pepercit·
Vsus & est modice fulminis igne sui.
Nec uitam· nec opes· nec ademit posse reuerti·
Si sua per uestras uicta sit ira preces.
At grauiter cecidi· quid enim mirabile· siquis
A Ioue percussus non leue uulnus habet?
Ipse suas quamuis uires inhiberet Achilles·
Missa graues ictus Pelias hasta dabat.

Iudicium nobis igitur cum uindicis adsit·
Non est· cur tua me ianua nosse neget·
Culta quidem (fateor) citra quàm debuit· illa est·
Sed fuit in fatis hoc quoq; (credo) meis·
Nec tamen officium sensit domus altera nostrum·
Hic illi uestro sub lare semper eram·
Quæq; tua est pietas· ut te non excolat ipsum·
Ius aliquod tecum fratris amicus habet·
Quid? q· ut emeritis referenda est gratia semper,
Sic est fortunæ promeruisse tuæ·
Quod si permittis nobis suadere· quod optas·
Vt des, quàm reddas plura· precare deos·
Id'q; facis· quantum'q; licet meminisse solebas
Officij causa pluribus esse dati·
Quolibet in numero me Messaline repone·
Sim modo pars uestræ non aliena domus·
Et mala Nasonem, quoniam meruisse uidetur·
Si non ferre doles· at meruisse dole·

AD SEVERVM.

à Tibi dilecto missam Nasone salutem
Accipe pars animæ magna Seuere meæ·
Néue roga quid agam· si persequar omnia· flebis·
Summa satis nostri sit tibi nota mali·
Viuimus assiduis expertes pacis in armis·
Dura pharetrato bella mouente Geta·
Deq; tot expulsis sum miles in exule solus·
Tuta (neq; inuideo) cætera turba latet·
Quo'q; magis nostros uenia dignere libellos·
Hæc in procinctu carmina facta leges·

S tat uetus urbs ripæ uicina binominis Istri
Mœnibus & positu uix adeunda loci.
C aspius Aegypsus, de se si creditur ipsis
Condidit & proprio nomine dixit opus.
H anc ferus odrysijs inopino Marte peremptis
Cepit & in regem sustulit arma getes.
I lle memor magni generis, uirtute quod auget
Protinus innumero milite cinctus adest.
N ec prius abscessit merita quàm cæde nocentum
Se nimis ulciscens extitit ille nocens.
A t tibi rex æuo detur fortissime nostro,
Semper honorata sceptra tenere manu.
Teq́; quod et præstat (quid enim tibi plenius optem?)
Martia cum magno Cæsare Roma probet.
S ed memor unde abij queror ò iucunde sodalis
Accedant nostris sæua quod arma malis.
V t careo uobis scythicas detrusus in oras
Quattuor Autumnos Pleiàs orta facit.
N ec tu credideris urbanæ commoda uitæ
Quærere Nasonem quærit et illa tamen.
N am modo uos animo dulces reminiscor amici.
Nunc mihi cum cara coniuge nata subit.
A tq; domo rursus pulchræ loca uertor ad urbis.
Cunctáq; mens oculis præuidet illa suis.
N unc fora, nūc ædes, nūc marmore tecta theatra
Nunc subit æquata porticus omnis humo.
G ramina nunc campi pulchros spectantis in hortos
Stagnáq; et Euripi uirgineusq; liquor.
A t (puto) sic urbis misero est erepta uoluptas
Quolibet ut saltem rure frui libeat.

N on meus amissos animus desyderat agros·
Ruraq; peligno conspicienda solo·
N ec quos pomiferis positos in montibus hortos
Spectat flamineæ claudia iuncta uiæ·
Quos ego nescio cui colui· quibus ipse solebam
Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas·
S unt ibi, si uiuunt· nostra quoq; consita quædam,
Sed non et nostra poma legenda manu·
P ro quibus amissis, utinam contingere posset
Hic saltem profugo gleba colenda mihi·
I pse ego pendentes (liceat modo) rupe capellas,
Ipse uelim baculo pascere nixus oues·
I pse ego, ne solitis insistant pectora curis·
Ducam ruricolas sub iuga panda boues·
E t discam getici quæ norunt uerba iuuenci·
Assuetas illis adijciamq; minas·
I pse manu capulum pressi moderator aratri
Experiar mota spargere semen humo·
N ec dubitem longis purgare ligonibus arua·
Et dare quas sitiens iam bibat hortus aquas·
V nde sed hoc nobis, minimum quos inter et hostem
Discrimen murus, clausaq; porta facit?
A t tibi nascenti (quod toto pectore lætor)
Nerunt fatales fortia fila deæ·
T e modo campus habet· dēsa modo porticus umbra·
Nunc, in quo ponis tempora rara· forum·
V mbria te reuocat· nec non albana petentem
Appia feruenti ducit in arua rota·
F orsitan hic optes· ut iustam supprimat iram
Cæsar· et hospitium sit tua uilla meum·

A h nimium est quod amice petis · moderatius opta ·
Et uoti(quæso)contrahe uela tui ·
T erra uelim propior, nulli'q; obnoxia bello
Detur · erit nostris pars bona dempta malis ·

AD MAXIMVM ·

q Væ mihi de rapto tua uenit epistola Celso ·
Protinus est lachrymis humida facta meis ·
Quod'q; nefas dictu fieri · nec posse putaui ·
Inuitis oculis littera lecta tua est ·
N ec quicquam ad nostras peruenit acerbius aures ·
Vt sumus in ponto · perueniat'q; precor ·
A nte meos oculos tanquam præsentis imago
Hæret · & extinctum uiuere fingit amor ·
S æpe refert animus lusus grauitate carentes ·
Seria cum liquida sæpe peracta fide ·
N ulla tamen subeunt mihi tempora densius istis ·
Quæ uellem uitæ summa fuisse meæ ·
C um domus ingenti subito mea lapsa ruina
Concidit · in domini procubuit'q; caput ·
A dfuit ille mihi · cum me pars magna reliquit
Maxime fortunæ nec fuit ille comes ·
I llum ego non aliter flentem mea funera uidi ·
Ponendus quam si frater in igne foret ·
H æsit in amplexu · consolatus'q; iacentem ·
Cum'q; meis lachrymis miscuit usq; suas ·
O quoties uitæ custos inuisus amaræ
Continuit promptas in mea fata manus ·
O quoties dixit placabilis ira deorum est ·
Viue · nec ignosci tu tibi posse nega ·

Vox tamen illa fuit celeberrima: respice quantum
Debeat auxilium Maximus esse tibi.
Maximus incumbet: quáq; est pietate rogabit:
Ne sit ad extremum Cæsaris ira tenax.
Cumq; suis fratris uires adhibebit: & omnem,
Quo leuius doleas experietur opem.
Hæc mihi uerba malæ minuerunt tædia uitæ:
Quæ modo ne fuerint Maxime uana: caue.
Huc quoq; uenturum mihi se iurare solebat
Non nisi te longæ ius sibi dante uiæ.
Nam tua non alio coluit penetralia ritu:
Terrarum dominos quàm colis ipse deos.
Crede mihi multos habeas cum dignus amicos:
Non fuit è multis quolibet ille minor
Si modo non census, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas magnos, ingeniumq; facit.
Iure igitur lachrymas Celso libamus adempto:
Cum fugerem: uiuo quas dedit ipse mihi.
Carmina iure damus raros testantia mores:
Vt tua uenturi nomina Celse legant.
Hoc est: quod possum Geticis tibi mittere ab aruis.
Hoc solum est istic: quod licet esse meum.
Funera non potui comitare: nec ungere corpus:
Atq; tuis toto diuidor orbe rogis.
Quod potuit: quem tu pro numine uiuus habebas:
Præstitit officium Maximus omne tibi.
Ille tibi exequias, & magni funus honoris
Fecit: & in gelidos uertit aroma sinus.
Diluit & lachrymis mœrens unguenta profusis:
Ossáq; uicina condita texit humo.

Qui quoniam extinctis, quæ debet' præstat amicis·
Et nox extinctis annumerare potest·

ADFLACCVM·

n Aso suo profugus mittit tibi Flacce salutem·
Mittere rem siquis, qua caret ipse· potest·
L ongus enim curis uitiatum corpus amaris
Non patitur uires langor habere suas·
N ec dolor ullus adest· nec febribus uror anhelis·
Et peragit soliti uena tenoris iter·
O s hebes est· positæq; mouent fastidia mensæ·
Et queror' inuisi cum uenit hora cibi·
Quod mare, quod tellus, appone· quod educat aer·
Nil ibi, quod nobis esuriatur' erit·
N ectar, & ambrosiam, latices, epulasq; deorum
Det mihi formosa gnaua iuuenta manu·
N on tamen exacuet torpens sapor iste palatum·
Stabit & in stomacho pondus inerte diu·
H æc ego non ausim, cum sint uerissima cuiquam
Scribere· delitias' ne mala nostra uocet·
S cilicet is status est· ea rerum forma mearum·
Delitijs etiam possit ut esse locus·
D elitias illi precor has contingere· siquis,
Ne mihi sit leuior Cæsaris ira· timet·
I s quoq; qui gracili cibus est in corpore somnus·
Non alit officio corpus inane suo·
S ed uigilo· uigilantq; mei sine fine dolores·
Quorum materiam dat locus ipse mihi·
V ix igitur possis uisos agnoscere uultus·
Quoq; ierit' quæras' qui fuit ante' color·

P arvus in exiles sucus mihi permanet artus.
Membraq́; sunt cera pallidiora noua.
N on hæc immodico contraxi damna lyæo.
Scis, mihi quàm solæ penè bibantur aquæ.
N on epulis oneror: quarum si tangar amore,
Est tamen in Geticis copia nulla locis.
N ec uires adimit Veneris damnosa uoluptas.
Non solet in mœstos illa uenire toros.
V nda locusq́; nocent, & causa ualentior istis,
Anxietas animi, quæ mihi semper adest.
H anc nisi tu pariter simili cum fratre leuares,
Vix mens tristitiæ mœsta tulisset onus.
V os estis fractæ tellus non dura faselo.
Quamq́; negant multi, uos mihi fertis opem.
F erte precor semper, quia semper egebimus illa,
Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
Qui meritam nobis minuat, non finiat iram,
Supplicitèr uestros quisq́; rogate deos.

PV. OVIDII NASONIS DE PONTO
LIBER SECVNDVS.

AD GERMANICVM.

n VNC quoq; Cæsarei peruenit fama triumphi,
Languida quo fessi uix uenit aura noti.
N il fore dulce mihi scythica regione putaui.
Iam minus hic odio est, quàm fuit ante, locus.

T andem aliquid pulsa curarum nube serenum
Vidi: fortunæ uerba dediq; meæ.
N olit ut illa mihi contigere gaudia Cæsar:
Velle potest cuiuis hæc tamen una dari.
D i quoq; ut à cunctis hilari pietate colantur:
Tristitiam poni per sua festa iubent.
D eniq; quod certus furor est audere fateri:
Hac ego lætitia, si uetet ipse: fruar.
I uppiter utilibus quoties rigat imbribus agros:
Mista tenax segeti crescere lappa solet.
N os quoq; frugiferum sentimus inutilis herba
Numen: & inuita sæpe iuuamur ope.
G audia Cæsareæ mentis pro parte uirili
Sunt mea: priuati nil habet illa domus.
G ratia, fama tibi per quam spectata triumphi:
Incluso medijs est mihi pompa Getis.
I ndice te didici: nuper uisenda coisse
Innumeras gentes ad ducis ora sui.
Quæq; capit latis immensum mœnibus orbem:
Hospitijs Romam uix habuisse locum.
T u mihi narrasti: cum multis lucibus ante
Fuderit assiduas nubibus auster aquas:
N umine cœlesti solem fulsisse serenum:
Cum populi uultu conueniente die.
A tq; ita uictorem cum magnæ uocis honore
Bellica laudatis dona dedisse uiris.
C laraq; sumpturum pictas insignia uestes:
Thura prius sanctis imposuisse focis.
I ustitiaq; sui castos placasse parentes
Illo quo templum pectore semper habet.

Quaq; ierit felix adiectum plausibus omen·
Saxaq; roratis erubuisse rosis·
Protinus argento ueros imitantia muros
Barbara cum uictis oppida lata uiris·
Fluminaq; et montes, & in altas proflua syluas·
Armaq; cum telis in strue iuncta suis·
Deq; triumphorum, quod sol incenderat· auro
Aurea Romani tecta fuisse fori·
Totq; tulisse duces captiuos addita collis
Vincula penè hostes quot satis esse fuit·
Maxima pars horum uitam ueniamq; tulere·
In quibus & belli summa caputq; fuit·
Cur ego posse negem minui mihi Cæsaris iram·
Cum uideam mites hostibus esse deos·
Pertulit hoc idem nobis Germanice rumor·
Oppida sub titulo nominis esse tui·
Atq; ea te contra nec muri mole· nec armis·
Nec satis ingenio tuta fuisse loci·
Di tibi dent annos· à te nam cætera sumes·
Sint modo uirtuti tempora longa tuæ·
Quod precor eueniet· sunt quædam oracula uatum·
Nam deus optanti prospera signa dedit·
Te quoq; uictorem tarpeias scandere in arces
Læta coronatis Roma uidebit equis·
Maturosq; pater nati spectabit honores·
Gaudia præcipiens, quæ dedit ante suis·
Iam nunc hæc à me iuuenum belloq;, togaq;
Maxime dicta tibi uaticinante nota·
Hunc quoq; carminibus referã fortasse triumphũ·
Sufficiat nostris si modo uita malis·

I mbuero ſcythicas ſi non prius ipſe ſagittas·
Abſtulerit'q; ferox hoc caput enſe Getes·
Quod ſi me ſaluo dabitur tua laurea templis·
Omnia bis dices uera fuiſſe mea·

AD MESSALINVM·

i Lle domus ueſtræ primis uenerator ab annis
Pulſus ad euxini Naſo ſiniſtra freti
Mittit ab indomitis hanc Meſſaline ſalutem,
Quam ſolitus præſens eſt tibi ferre· Getis·
H ei mihi· ſi lecto uultus tibi nomine non eſt·
Qui fuit· et dubitas cætera perlegere·
P erlege· nec mecum pariter mea uerba relega·
Vrbe licet ueſtra uerſibus eſſe meis·
N on ego concepi· ſi Pelion Oſſa tuliſſet·
Clara mea tangi ſydera poſſe manu·
N ec nos Enceladi dementia caſtra ſecuti
In rerum dominos mouimus arma deos·
N ec quod Tytidæ temeraria dextera fecit·
Numina ſunt telis ulla petita meis·
E ſt mea culpa grauis· ſed quæ me perdere ſolum
Auſa ſit· & nullum maius adorſa nefas·
N il niſi non ſapiens poſſum timidus'q; uocari·
Hæc duo ſunt animi nomina uera mei·
E ſſe quidem fateor meritam poſt Cæſaris iram
Difficilem precibus te quoq; iure meis·
Quæ'q; tua eſt pietas in totum nomen Iuli
Te lædi cum quis læditur inde putas·
S ed licet arma feras· & uulnera ſæua mineris·
Non tamen efficies· ut timeare mihi·

P uppis Achæmeniden graium troiana recepit·
Profuit et myso Pelias hasta duci·
C onfugit interdum templi uiolator ad aram·
Nec petere offensi numinis horret opem·
D ixerit hoc aliquis tutum non esse· fatemur·
Sed non per placidas it mea nauis aquas·
T uta petant alij· fortuna miserrima nostra est·
Nam timor euentus deterioris abest·
Qui rapitur fatis· quid præter fata requirit?
Porrigit ad spinas duraq; saxa manus·
A ccipitrem metuens pennis trepidantibus ales
Audet in humanos fessa uenire sinus·
N ec se uicino dubitat committere tecto
Quæ fugit infestos territa cerua canes·
D a precor accessum lachrymis mitissime nostris·
Nec rigidam timidis uocibus obde forem·
V erbaq; nostra fauens Romana ad numina perfer·
Non tibi Tarpeio culta Tonante minus·
M andatiq; mei legatus suscipe causam·
Nulla meo quamuis nomine causa bona est·
I am prope depositus certe iam frigidus æger
Seruatus per te· si modo seruor· ero·
N unc tua pro rebus nitatur gratia lapsis
Principis æterni quam tibi præstat amor·
N unc tibi et eloquij nitor ille domesticus adsit·
Quo poteras trepidis utilis esse uiris·
V iuit enim in uobis facundi lingua parentis·
Et res hæredem repperit illa suum·
H anc ego non, ut me defendere tentet· adoro·
Non est confessi causa tuenda rei

Non tamen excuses erroris origine factum.
An nihil expediat tale monere uide.
Vulneris id genus est: quod cum sanabile non sit:
Non hoc tractari tutius esse puto.
Lingua sile: non est ultra narrabile quidquam.
Posse uelim cineres obruere ipse meos.
Sic igitur: quasi me nullus deceperit error
Verba face: ut uita, quam dedit ipse: fruar.
Cumq; serenus erit: uultusq; remiserit illos:
Qui secum terras imperiumq; mouent.
Exiguam ne me prædam sinat esse Getarum:
Detq; solum miseræ mite precare fugæ.
Tempus adest aptum precibus: ualet ille: uidetq;,
Quas fecit: uires Roma ualere tuas.
Incolumis coniux sua puluinaria seruat.
Promouet imperium filius ausonium.
Præterit ipse suos animo Germanicus annos.
Nec uigor est Drusi nobilitate minor.
Adde nurus neptesq; pias, natosq; nepotes:
Cæteraq; augustæ membra ualere domus.
Adde triumphatos modo Pæonas: adde quieti
Subdita montanæ brachia Dalmatiæ.
Nec dedignata est abiectis Illyris armis
Cæsareum famulo uertice ferre pedem.
Ipse super currum placido spectabilis ore
Tempora phœbea uirgine nexa tulit.
Quem pia nobiscum proles comitauit euntem
Digna parente suo nominibusq; datis.
Fratribus assimilis: quos proxima templa tenentes
Diuus ab excelsa Iulius æde uidet.

His

His Messalinus, quibus omnia cedere debent.
Primum lætitiæ non negat esse locum.
Quidquid ab his superest, uenit ĩ certamen amoris.
Hac hominum nulli parte secundus erit.
Hanc colit, ante diem per quam decreta merenti
Venit honoratis laurea digna comis.
Felices, quibus hos licuit spectare triumphos,
Et ducis ore deos æquiperante frui.
At mihi Sauromatæ pro Cæsaris ora uidendi,
Terráq; pacis inops, undáq; iuncta gelu.
Si tamen hoc audis, & uox mea peruenit istuc,
Sit tua mutando gratia blanda loco.
Hoc pater ille tuus primo mihi cultus ab æuo,
Siquid habet sensus umbra diserta, petit.
Hoc petit & frater, quamuis fortasse ueretur
Seruandi noceat ne tibi cura mei.
Tota domus rogat hoc, nec tu potes ipse negare
Et nos in turbæ parte fuisse tuæ.
Ingenij certe, quo nos male sensimus usos
Artibus exceptis sæpe probator eras.
Nec mea si tantum peccata nouissima demas,
Esse potest domui uita pudenda tuæ.
Sic igitur uestræ uigeant penetralia gentis,
Curáq; sit superis Cæsaribúsq; tui.
Mitte sed iratum merito mihi numen adora,
Eximar ut scythici de feritate loci.
Difficile est fateor, sed tendit in ardua uirtus,
Et talis meriti gratia maior erit.
Nec tamen Aetnæus uasto Polyphemus in antro
Accipiet uoces, Antiphatés ue tuas.

Sed placidus facilis'q; parens ueniæ'q; paratus
Et qui fulmineo sæpe sine igne tonat.
Qui cum triste aliquid statuit fit tristis & ipse.
Cui'q; ferè pœnam sumere pœna sua est.
Victa tamen uitio est huius clementia nostro
Venit & ad uires ira coacta suas.
Qui quoniam patria toto sumus orbe remoti.
Non licet ante ipsos procubuisse deos.
Quos colis ad superos perfer mandata sacerdos.
Adde sed et proprias ad mea uerba preces.
Sic tamen hæc tenta si non nocitura putabis
Ignoscas timeo naufragus omne fretum.

AD MAXIMVM.

Maxime qui claris nomen uirtutibus æquas.
Nec sinis ingenium nobilitate premi.
Culte mihi. quid enim status hic à funere differt
Supremum uitæ tempus ad usq; meæ?
Rem facis afflictum non aduersatus amicum
Qua non est æuo rarior ulla tuo.
Turpe quidem dictu sed si modo uera fatemur.
Vulgus amicitias utilitate probat.
Cura qd expediat prior est quàm qd sit honestum.
Et cum fortuna stat'q; cadit'q; fides.
Nec facile inuenies multis in millibus unum
Virtutem pretium qui putet esse sui.
Ipse decor recti, facti si præmia desint
Non mouet. & gratis pœnitet esse probum.
Nil, nisi quod prodest carum est. en detrahe menti
Spem fructus auidæ nemo petendus erit.

A t reditus iam quisq; suos amat· & sibi quid sit
Vtile sollicitis computat articulis·
I llud amicitiæ quondam uenerabile nomen
Prostat· & in quæstu pro meretrice sedet·
Q uo magis admiror non ut torrentibus undis
Communis uitij te quoq; labe trahi·
D iligitur nemo nisi cui fortuna secunda est·
Quæ simul intonuit proxima quæq; fugat·
E n ego non paucis quondam munitus amicis·
Dum flauit uelis aura secunda meis·
V t fera nymboso tumuerunt æquora uento·
In medijs lacera naue relinquor aquis·
C umq; alij nolint etiam me nosse fateri·
Vix duo proiecto tres'ue tulistis opem·
Q uorum tu princeps· neq; enim comes esse· sed autor·
Nec petere exemplum· sed dare dignus eras·
T e nihil exacto nisi nos peccasse fatentem
Sponte sua probitas officiumq; iuuant·
I udice te mercede caret per seq; petenda est
Externis uirtus incomitata bonis·
T urpe putas abici· quia sit miserandus amicus·
Quodq; sit infelix desinere esse tuum·
M itius est lapso digitum supponere mento·
Mergere quàm liquidis ora natantis aquis·
C erne quid Aeacides post mortem præstet amico·
Instar & hanc uitam mortis habere puta·
P irithoum Theseùs stygias comitauit ad undas·
A stygia quantum mors mea distat aqua?
A dfuit insano iuuenis Phoceùs Oresti·
Et mea non minimum culpa furoris habet·

T u quoq; magnorum laudes admitte uirorum·
Vt facis· & lapso, quam potes· affer opem·
S i bene te noui· si, qui prius esse solebas·
Nunc quoq; es· atq; animi non cecidere tui·
Quo fortuna magis sæuit· magis ipse resistis·
Vtq; decet· ne te uicerit illa· caues·
E t bene uti pugnes bene pugnans efficit hostis·
Sic eadem prodest causa, nocetq; mihi·
S cilicet indignum iuuenis rarissime ducis
Te fieri comitem stantis in orbe deæ·
F irmus es· & quoniam non sunt hæc qualia uelles·
Vela regis quassæ qualiacunq; ratis·
Quæq; ita concussa est· ut iam casura putetur·
Restat adhuc humeris fulta carina tuis·
I ta quidem primo fuerat tua iusta· nec ipso
Lenior· offensus qui mihi iure fuit·
Quiq; dolor pectus tetigisset Cæsaris alti·
Illum iurabas protinus esse tuum·
V t tamen audita est nostræ quoq; cladis origo·
Diceris erratis ingemuisse meis·
T unc tua me primum solari littera cœpit·
Et læsum flecti spem dare posse deum·
M ouit amicitiæ tum te constantia longæ·
Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit·
E t quod eras alijs factus· mihi natus amicus·
Quodq; tibi in cunis oscula prima dedi·
Quod, cũ uestra domus teneris mihi semper ab ãnis
Culta sit· esse uetus nunc tibi cogor onus·
M e tuus ille pater latiæ facundia linguæ,
Qui non inferior nobilitate fuit·

P rimus ut auderem committere carmina famæ
Impulit ingenij dux fuit ille mei·
N ec, quod sit primo nobis à tempore cultus·
Contendo fratrem posse referre tuum·
T e tamen ante omnes ita sum complexus· ut una
Quolibet in casu gratia nostra foret·
V ltima me tecum uidit, mœstis'q; cadentes
Excepit lachrymas italis ora genis·
C um tibi quærenti, num uerus nuntius esset·
Attulerat culpæ quem mala fama meæ·
I nter confessum medius dubie'q; negantem
Hærebam pauidas dante timore notas·
E xemplo'q; niuis, quam mollit aquaticus auster·
Gutta per attonitas ibat oborta genas·
H æc igitur referens & quod mea crimina primi
Erroris uenia posse latere uides·
R espicis antiquum lapsis in rebus amicum·
Fomentis'q; iuuas uulnera nostra tuis·
P ro quibus optandi si nobis copia fiat·
Tam bene pro merito commoda mille precor·
S ed si sola mihi dentur tua uota· precabor·
Vt tibi sit saluo Cæsare salua parens·
H æc ego cum faceres altaria pinguia thure·
Te solitum memini prima rogare deos·

AD ATTICVM·

A ccipe colloquium gelido Nasonis ab Istro
Attice iudicio non dubitate meo·
E cquid adhuc remanes memor infelicis amici?
Deserit an partes languida cura suas?

N on ita di mihi sunt testes: ut credere possim:
Fasq; putem iam te non meminisse mei.
A nte meos oculos præsto est tua semper imago:
Et uideor uultus mente uidere tuos.
S eria multa mihi tecum collata recordor:
Nec data iucundis tempora pauca iocis.
S æpe citæ longis uisæ sermonibus horæ.
Sæpe fuit breuior: quam mea uerba dies.
S æpe tuas uenit factum modo carmen ad aures.
Et noua iudicio subdita musa tuo est.
Quod tu laudabas: populo placuisse putabam.
Hoc pretium curæ dulce regentis erat.
V tq; meus lima rasus liber esset amici:
Non semel admonitu facta litura tuo est.
N os fora uiderunt pariter: nos porticus omnis:
Nos uia: nos iunctis curua theatra locis.
D eniq; tantus amor nobis carissime semper:
Quantus in Aeaciden Actoridenq; fuit.
N on ego: si biberes securæ pocula lethes:
Excidere hæc credam pectore posse tuo.
L onga dies citior brumali tempore: noxq;
Tardior hyberna solstitialis erit.
N ec Babylon æstum, nec frigora pontus habebit:
Calthaq; pestanas uincet odore rosas:
Quam tibi nostrarum ueniant obliuia rerum.
Non ita pars fati candida nulla mei est.
N e tamen hæc dici possit fiducia mendax:
Stultaq; credulitas nostra fuisse caue.
C onstantiq; fide ueterem tueare sodalem.
Qua licet & quantum non onerosus ero.

AD SOLANVM·

C Ondita disparibus numeris ego Naso Solano
Præposita misi uerba salute meo·
Quæ rata sit cupio rebus'q; ut comprobet omen
Te precor ut saluo possit amice legi·
C andor in hoc æuo res inter mortua penè
Exigit ut faciam talia uota tuus·
N am fuerim quamuis modico tibi iunctus ab usu·
Diceris exilijs ingemuisse meis·
M issa'q; ab euxino legeres cum carmina ponto·
Illa tuus iuuit qualiacunq; fauor·
O ptasti'q; breuem fieri mihi Cæsaris iram·
Quod tamen optari si sciat ipse sinat·
M oribus ista tuis tam mitia uota dedisti·
Nec minus icirco sunt ea grata mihi·
Quod'q; magis moueare malis doctissime nostris·
Credibile est fieri conditione loci·
V ix hac inuenies totum (mihi crede) per orbem·
Quæ minus augusta pace fruatur humus·
T u tamen hic strictos inter fera prælia uersus
Et legis· & lectos ore fauente probas·
I ngenio'q; meo·uena quod paupere manat
Plaudis· & è riuo flumina magna facis·
G rata quidem sunt hæc animo suffragia nostro·
Vix sibi cum miseros posse placere putes·
D um tamen in rebus tentamus carmina paruis·
Materiæ gracili sufficit ingenium·
N uper ut huc magni peruenit fama triumphi·
Ausus sum tantæ sumere molis onus·

O bruit audentem grauitas rerumq́;, nitorq́;

Nec potui cœpti pondera ferre mei.

Illic, quam laudes erit officiosa uoluntas.

Cætera materia debilitante iacent.

Quid si forte liber uestras peruenit ad aures

Tutelam mando sentiat ille tuam.

Hæc tibi facturo uel si non ipse rogarem

Accedet cumulus gratia nostra leuis.

Non ego laudandus, sed sunt tua pectora lacte

Et non calcata candidiora niue.

Mirarisq́; alios cum sis mirabilis ipse.

Ne lateant artes, eloquiumq́; tuum.

Te iuuenum princeps, cui dat Germania nomen

Participem studij Cæsar habere solet.

Tu comes antiquus, tu primis iunctus ab annis

Ingenio mores æquiperante places.

Te dicente prius fit protinus impetus illi

Teq́; habet elicias qui sua uerba tuis.

Cum tu desistis mortaliaq́; ora quierunt

Tectaq́; non longa conticuere mora

Surgit Iuleo iuuenis cognomine dignus

Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis

Dumq́; silent astat status est uultusq́; diserti

Spemq́; docens doctæ uocis amicus habet.

Mox, ubi pulsa mora est atq; os cœleste solutum.

Hoc superos iures more solere loqui.

Atq; hæc est dicas facundia principe digna.

Eloquio tantum nobilitatis inest.

Huic tu cum placeas & uertice sydera tangas

Scripta tamen profugi Vatis habenda putas.

S ciliæt ingenijs aliqua est concordia iunctis:
Et seruat studij fœdera quisq; sui.
R usticus agricolam: miles fera bella gerentem:
Rectorem dubiæ nauita puppis amat.
T u quoq; Pieridum studio studiose teneris.
Ingenio'q; faues ingeniose meo.
D istat opus nostrum: sed fontibus exit ab ijsdem:
Artis et ingenuæ cultor uterq; sumus.
T hyrsus enim uobis: gestata est laurea nobis.
Sed tamen ambobus debet inesse calor.
V t'q; meis numeris tua dat facundia neruos:
Sic uenit à nobis in tua uerba nitor.
I ure igitur studio confinia carmina nostro:
Et cum militijs sacra tuenda putas.
P ro quibus ut maneas de quo censeris amicus:
Comprecor ad uitæ tempora summa tuæ.
S uccedat'q; suis orbis moderator habenis:
Quod mecum populi uota precantur idem.

AD GRAECINVM.

C Armine Græcinũ, quem præsens uoce solebat:
Tristis ab euxinis Naso salutat aquis.
E xulis hæc uox est: præbet mihi littera linguam:
Et si non liceat scribere: mutus ero.
C orripis: ut debes: stulti peccata sodalis.
Et mala me meritis ferre minora doles.
V era facis: sed sera meæ conuitia culpæ.
Aspera confesso uerba remitte reo.
C um poteram recto transire ceraunia uelo:
Vt fera uitarem saxa: monendus eram.

N unc mihi naufragio quid prodest dicere facto
Qua mea debuerit currere cymba uia?
B rachia da lasso potius prendenda natanti
Nec pigeat mento supposuisse manum.
I dq; facis·faciasq; precor sic mater & uxor,
Sic tibi sint fratres, totaq; salua domus.
Quodq; soles animo semper quod uoce precari
Omnia Cæsaribus sic tua facta probes.
T urpe erit in miseris ueteri tibi rebus amico
Auxilium nulla parte tulisse tuum.
T urpe referre pedem·nec passu stare tenaci
Turpe laborantem deseruisse ratem.
T urpe sequi casum·& fortunæ cedere·amicum
Et, nisi sit felix·esse negare suum.
N on ita uixerūt Strophio atq; Agamemnone nati.
Non hæc Aegidæ, Pirithoiq; fides.
Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas
In quorum plausus tota theatra sonant.
T u quoq; per durum seruato tempus amico
Dignus es in tantis nomen habere uiris.
D ignus es·& quoniam laudem pietate mereris
Non erit officij gratia surda tui.
C rede mihi·nostrum si non mortale futurum est
Carmen·in ore frequens posteritatis eris.
F ac modo permaneas lapso Græcine fidelis
Duret & in longas impetus iste moras.
Quæ tu cum præstes·remo tamen utar & aura.
Nil nocet admisso subdere calcar equo.

AD ATTICVM.

E sse salutatum te uult mea littera primum
A male pacatis Atticæ missa Getis.
P roxima subsequitur quid agas audire uoluntas.
Et modo si quid agas sit tibi cura mei.
N ec dubito quin sit. sed me timor ipse malorum
Sæpe superuacuos cogit habere metus.
D a ueniam quæso. nimio'q; ignosce timori.
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Q ui semel est læsus fallaci piscis ab hamo.
Omnibus unca cibis æra subesse putat.
S æpe canem uisum longe fugit agna lupumq;
Credit. & ipsa suam nescia uitat opem.
M embra reformidant mollem quoq; saucia tactum.
Vana'q; sollicitis incitat umbra metum.
S ic ego fortunæ telis confixus iniquis.
Pectore concipio nil nisi triste meo.
I am mihi facta liquet cœptos seruantia cursus
Per sibi consuetas semper itura uias.
O bseruare deos nequid mihi cedat amice
Verba'q; fortunæ uix puto posse dari.
E st illi curæ me perdere quæ'q; solebat
Esse leuis constans & bene certa nocet.
C rede mihi si sum ueri tibi cognitus oris
Nec numerus nostris casibus esse potest.
C inyphiæ segetis citius numerabis aristas.
A lta'q; quam multis floreat Hybla thymis.
E t quot aues motis nitantur in aéra pennis.
Q uot'q; natent pisces æquore certus eris.

Quam tibi nostrorum statuatur summa laborum·
Quos ego sum terra· quos ego passus aqua·
Nulla Getis toto gens est truculentior orbe·
Sed tamen hi nostris ingemuere malis·
Quæ tibi si memori coner perscribere uersu·
Ilias est fati longa futura mei·
Non igitur uereor· quo te rear esse uerendum·
Cuius amor nobis pignora mille dedit·
Sed quia res timida est omnis miser· et quia longo ē
Tempore letitiæ ianua clausa meæ·
Iam dolor in morem uenit meus· ut'q; caducis
Percussu crebro saxa cauantur aquis·
Sic ego continuo fortunæ uulneror ictu·
Vix'q; habet in nobis iam noua plaga locum·
Nec magis assiduo uomer tenuatur ab usu·
Nec magis est curuis appia trita rotis·
Pectora quàm mea sunt serie calcata malorum·
Et nihil inueni· quod mihi ferret opem·
Artibus ingenuis quæsita est gloria multis·
Infelix perij dotibus ipse meis·
Vita prior uitio caret· et sine labe peracta est·
Auxilij misero nil tulit illa mihi·
Culpa grauis precibus donatur sæpe suorum·
Omnis pro nobis gratia muta fuit·
Adiuuat in duris aliquos præsentia rebus·
Obruit hoc absens uasta procella caput·
Quem non obrueret taciti quoq; Cæsaris ira?
Addita sunt pœnis aspera uerba meis·
Fit fuga temporibus leuior· proiectus in æquor
Arcturum subij· Pleiadum'q; minas·

S æpe solent hyemem placidam sentire carinæ·
Non ithacæ puppi sæuior unda fuit·
R ecta fides comitum poterat mala nostra leuare·
Ditata est spolijs perfida turba meis·
M itius exilium faciunt loca·tristior ista
Terra sub ambobus non iacet ulla polis·
E st aliquid patrijs uicinum finibus esse·
V ltima me tellus·ultimus orbis habet·
P ræstat et exulibus pacem tua laurea Cæsar·
Pontica finitimo terra sub hoste iacet·
T empus in agrorum cultu consumere dulce est·
Non patitur uerti barbarus hostis humum·
T emperie cœli corpus'q; ,animus'q; iuuatur·
Frigore perpetuo Sarmatis ora riget·
E st in aqua dulci non inuidiosa uoluptas·
Aequoreo bibitur cum sale mista palus·
O mnia deficiunt·animus tamen omnia uincit·
Ille etiam uires corpus habere facit·
S ustineas ut onus nitendum est uertice recto·
At flecti neruos si patiare cades·
S pes quoq; posse mora mitescere principis iram·
Viuere ne nolim·deficiam'q; facit·
N ec uos parua datis pauci solatia nobis·
Quorum spectata est per mala nostra fides·
C œpta tene quæso·nec in æquore desere nauem·
Me'q; simul serua·iudicium'q; tuum·

AD COTTAM·

r Edditus est nobis Cæsar cum Cæsare nuper·
Quos mihi misisti maxime Cotta duos·

Vt'q; tuum munus numerum, quem debet · haberet·
Est ibi Cæsaribus Liuia iuncta suis·
Argentum felix · omni'q; beatius auro·
Quod fuerit pretium cum rude numen habet·
Non mihi diuitias dando maiora dedisses·
Cœlitibus missis nostra sub ora tribus·
Est aliquid spectare deos · & adesse putare·
Et quasi cum uero numine posse loqui·
Quantum ad me redij · nec me tenet ultima tellus·
Vt'q; prius media sospes in urbe moror·
Cæsareos uideo uultus · uelut ante uidebam·
Vix huius uoti spes fuit ulla mihi·
Vt'q; salutabam · numen cœleste saluto·
Quod reduci tribuas nil puto maius habes·
Quid nostris oculis nisi sola palatia desunt?
Qui locus ablato Cæsare uilis erit·
Nunc ego cum spectem · uideor mihi cernere Romã·
Nam faciem patriæ sustinet ille suæ·
Fallor? an irati mihi sunt in imagine uultus·
Torua'q; nescio quid forma minantis habet?
Parce uir immenso maior uirtutibus orbe·
Iusta'q; uindictæ supprime frena tuæ.
Parce puer secli decus admirabile nostri·
Terrarum dominum quem tua cura facit·
Per patriæ numen · quod te tibi carius ipso est·
Per nunquam surdos in tua uota deos·
Per'q; tori sociam, quæ par tibi sola reperta est·
Et cui maiestas non onerosa tua est·
Per'q; tibi similem uirtutis imagine natum·
Moribus agnosci qui tuus esse potest·

P erq; tuos uel auo dignos uel patre nepotes·
Qui ueniunt magno per tua iussa gradu·
P arte leua minima· nostras & contrahe pœnas·
Da'q; locum scythico qui sit ab hoste procul·
E t tua(si fas est)a Cæsare proxima Cæsar
Numina sint precibus non inimica meis·
S ic fera quamprimum pauido,Germania uultu
Ante triumphantes serua feratur equos·
S ic pater in pylios, cumæos mater in annos
Viuant· & possis filius esse diu·
T u quoq; conueniens ingenti nupta marito·
Accipe non dura supplicis aure preces·
S ic tibi uir sospes,sic sint cum prole nepotes·
Cum'q; bonis nuribus quas peperere nurus·
S ic,quem dira tibi rapuit Germania· Drusus
Pars fuerit partus sola caduca tui·
S ic tibi mature fraterni funeris ultor
Purpureus niueis filius instet equis·
A nnuite ò timidis mitissima numina uotis·
Præsentes aliquid prosit habere deos·
C æsaris aduentu tutus gladiator arena
Exit· & auxilium non leue uultus habet·
N os quoq; uestra iuuet ꝙ quà licet ora uidemus·
Facta ꝙ est superis iam domus una tribus·
F elices illi· qui non simulacra,sed ipsos·
Qui'q; Deûm coràm corpora uera uident·
Quod quoniam nobis inuidit inutile fatum·
Quos dedit ars uultus,effigiem'q; colo·
S ic homines nouere deos,quos arduus æther
Occulit· et colitur pro Ioue forma Iouis·

D eniq; quæ mecum est. & erit sine fine. cauete.
Ne sit in inuiso uestra figura loco.
N am caput è nostra citius ceruice recedet.
Et patiar fossis lumen abire genis.
Q uam careat uobis ò publica numina raptis.
Vos eritis nostræ portus et aura fugæ.
V os ego complectar geticis sic cingar ab armis.
Vtq; meas aquilas. uestra ego signa sequar.
A ut ego me fallo. nimiaq; cupidine ludor.
Aut spes exilij commodioris adest.
N am minus & minus est facies in imagine tristis.
Visaq; sunt dictis annuere ora meis.
V era precor. fiant timidæ præsagia mentis.
Iustaq; quamuis est. sit minor ira dei.

AD COTIM.

r Egia progenies cui nobilitatis origo
Nomen in Eumolphi peruenit usq; Coti.
F ama loquax uestras si iam peruenit ad aures
Me tibi finitimi parte iacere soli.
S upplicis exaudi iuuenum mitissime uocem.
Quamq; potes profugo (nam potes) affer opem.
M e fortuna tibi de qua. quod non queror hoc est.
Tradidit hoc uno non inimica mihi.
A ccipe naufragium non duro littore nostrum.
Ne fuerit terra tutior unda tua.
R egia (crede mihi) res est succurrere lapsis.
Conuenit et tanto. quantus es ipse uiro.
F ortunam decet hoc istam. quæ maxima cum sit.
Esse potest animo uix tamen æqua tuo.

Conspicitur

Conspicitur nunquam meliore potentia causa,
Quam quoties uanas non sinit esse preces.
Hoc nitor iste tui generis desyderat. hoc est
A superis ortæ nobilitatis opus.
Hoc tecum commune deis, quòd utrinq; rogati
Supplicibus uestris ferre soletis opem.
Hoc tibi & Eumolphus generis clarissimus autor,
Et prior Eumolpho suadet Erichthonius.
Nam quid erit quare solito dignemur honore
Numina, si demas uelle iuuare deos?
Iuppiter oranti surdas si præbeat aures,
Victima pro templo cur cadet icta Iouis?
Si pacem nullam pontus mihi præstet eunti,
Irrita Neptuno cur ego tura feram?
Vana laborantis si fiant uota coloni,
Accipiet grauidæ cur suis exta Ceres?
Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho,
Musta sub inducto si pede nulla fluant.
Cæsar ut imperij moderetur frena precamur
Tam bene, quam patriæ consulit ipse suæ.
Vtilitas igitur magnos hominesq;, deosq;
Efficit auxilijs quoq; fauente suis.
Tu quoq; fac prosis intra tua castra iacenti
O Coti progenies digna parente tuo.
Conueniens hominũ est, hominẽ seruare uoluptas.
Et melius nulla quæritur arte fauor.
Quis non Antiphaten læstrygona deuouet? aut quis
Munifici mores improbat Alcinoi?
Non tibi Cassandrus pater est durus'ue Caphareús
Qui ue repertorem torruit arte sua.

S ed quam Marte ferox & uinci nescius armis
Tam nunquam facta pace cruoris amans.
A dde quod ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.
N ec regum quisquam magis est instructus in illis,
Mitibus aut studijs tempora plura dedit.
C armina testantur, quae, si tua nomina demas,
Threicium iuuenem composuisse negem.
N éue sub hoc tractu Vates foret unicus Orpheús,
Bistonis ingenio est terra superba tuo.
V t'q; tibi est animus, cum res ita postulat, arma
Sumere, & hostili tingere caede manum,
A tq; ut es excusso iaculum torquere lacerto,
Colla'q; uelocis flectere doctus equi,
T empora sic studijs data sunt ubi iusta paternis,
Atq; tuis humeris forte quieuit opus,
N e tua marcescant per inertes ocia somnos,
Lucida pieria tendis in astra uia.
H aec quoq; res aliquid tecum mihi foederis affert.
Eiusdem sacri cultor uterq; sumus.
A d Vatem Vates orantia brachia tendo,
Terra sit exilijs ut tua fida meis.
N on ego caede nocens in ponti littora ueni.
Mist'áue sunt nostra dira uenena manu.
N ec mea conuicta est subiecta gemma tabella
Mendacem ceris imposuisse notam.
N ec quidquam, quod lege ueter committere feci.
Est tamen his grauior noxa fatenda mihi.
N éue roges, quae sit, stultam quam scripsimus artē.
Innocuas nobis haec uetat esse manus.

E t quid præterea peccarim· quærere noli·
Vt pateat sola culpa sub arte mea·
Quidquid id est habuit moderatam principis iram·
Qui nisi natalem nil nisi dempsit humum·
H ac quoniam careo· tua nunc uicinia præstet·
Inuiso possim tutus ut esse loco·

AD MACRVM·

e Cquid ab impressæ cognoscis imagine ceræ
Hæc tibi Nasonem scribere uerba Macer?
A utoris'q; sui si non est annulus index·
Cognita ne est nostra littera facta manu?
A n tibi notitiam mora temporis eripit horum?
Nec repetunt oculi signa uetusta tui?
S is licet oblitus gemmæ pariter'q;, manus'q;·
Exciderit tantum ne tibi cura mei·
Quam tu uel longi debes conuictibus æui·
Vel mea q coniux non aliena tibi est·
V el studijs quibus es· quàm nos sapientius usus·
Vt'q; decet nulla factus es arte nocens·
T u canis æterno quidquid restabat Homero·
Ne careant summa troica bella manu·
N aso parum prudens artem dum tractat amandi·
Doctrinæ pretium triste magister habet·
S unt tamen inter se communia sacra poetis·
Diuersum quamuis quisq; sequamur iter·
Quorũ te memorẽ (quanquam procul absumus) esse
Suspicor· & casus uelle leuare meos·
T e duce magnificas Asiæ perspeximus urbes·
Trinacris est oculis te duce uisa meis·

V idimus ætnæa cœlum splendescere flamma·
Suppositus monti quam uomit ore Gigas·
A etnæosq; lacus· & olentia stagna palisci·
Quamq; suis Cyánen miscet Anapus aquis·
N ec procul hic nymphe· q̃ dũ fugit Elidis amnẽ·
Tecta sub æquorea nunc quoq; currit aqua·
H ic mihi labentis pars anni magna peracta est·
Eheu quam dispar est locus ille Getis·
E t quota pars hæc sunt rerum quas uidimus ambo
Te mihi iucundas efficiente uias·
S eu rate cœruleas picta sulcauimus undas·
Esseda nos agili siue tulere rota·
S æpe breuis nobis uicibus uia uisa loquendi est·
Pluraq; ,si numeres· uerba fuere gradu·
S æpe dies sermone minor fuit· inq; loquendo
Tarda per æstiuos defuit hora dies·
E st aliquid casus pariter timuisse marinos·
Iunctaq; ad æquoreos uota tulisse deos·
E t modo res egisse simul· modo rursus ab illis·
Quorum non pudeat posse referre iocos·
H æc tibi si subeant· hic sim licet omnibus annis·
Ante tuos oculos ut modo uisus ero·
I pse quidem certe cum sim sub cardine mundi·
Qui semper liquidis altior extat aquis·
T e tamen intueor· quo solo pectore possum·
Et tecum gelido sæpe sub axe loquor.
H ic es· & ignoras· sed ades celeberrimus absens·
Inq; Getas media missus ab urbe uenis·
R edde uicem· & quoniam regio felicior ista est·
Istic me memori pectore semper habe·

AD RVFVM·

h Oc tibi Rufe breui properatum tempore mittit
Naso parum faustæ conditor artis opus·
V t quanquam longe toto sumus orbe remoti·
Scire tamen possis nos meminisse tui·
N ominis ante mei uenient obliuia nobis·
Pectore quàm pietas sit tua pulsa meo·
E t prius hanc animam uacuas reddemus in auras·
Quàm fiat meriti gratia uana tui·
G rande uoco meritũ lachrymas· qbus ora rigabas·
Cum mea concreto sicca dolore forent·
G rande uoco meritum· mœstæ solatia mentis·
Cum pariter nobis illa tibiq; dares·
S ponte quidem per seq; meis est laudibus uxor·
Admonitu melior fit tamen illa tuo·
N anq; quod Hermiọne Castor fuit· Hector Iulo·
Hoc ego te lætor coniugis esse meæ·
Quæ ne dissimilis tibi sit probitate· laborat·
Seq; tui uita sanguinis esse probat·
E rgo quod fuerat stimulis factura sine ullis·
Plenius autorem te quoq; nacta facit·
A cer & ad palmæ per se cursurus honores·
Si tamen horteris· fortius ibit equus·
A dde quod absentis cura mandata fideli
Perficis· & nullum ferre grauaris onus·
O referant grates· quoniam non possumus ipsi
Di tibi· qui referent· si pia facta uident·
S ufficiatq; diu corpus quoq; moribus istis
Maxima fundani gloria Rufe soli·

PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIBER TERTIVS.

AD CONIVGEM.

a EQVOR Iasonio pulsatum remige primum,
Quæq́; nec hoste fero nec niue terra cares.
Ecquod erit tempus, quo uos ego Naso relinquam
In minus hostili iussus abesse loco?
An mihi barbaria uiuendum est semper in ista?
Inq́; tomitana condar oportet humo?
Pace tua, si pax ulla est tua pontica tellus,
Finitimus rapido quam terit hostis equo.
Pace tua dixisse uelim, tu pessima duro
Pars es in exilio, tu mala nostra grauas.
Tu neq; uer sentis cinctum florente corona,
Tu neq; messorum corpora nuda uides,
Nec tibi pampineas autumnus porrigit uuas.
Cuncta sed immodicum tempora frigus habent.
Tu glaciæ freta iuncta tenes, & in æquore piscis
Inclusus tecta sæpe natauit aqua.
Non tibi sunt fontes laticis nisi penè marini,
Qui potus dubium est, sistat, alát ne sitim.
Rara, nec hic felix in apertis eminet aruis
Arbor & in terra est altera forma maris.
Non auis obloquitur, syluis nisi siqua remotis
Aequoreas rauco gutture potet aquas.

T ristia per uacuos horrent absinthia campos·
Conueniensq; suo messis amara loco est·
A dde metus· & q murus pulsatur ab hoste·
Tinctaq; mortifera tabe sagitta madet·
Quàm procul hæc regio est et ab omni deuia cursu·
Nec pede quo quisquam nec rate tutus eat·
N on igitur mirum finem quærentibus horum
Altera si nobis usq; rogatur humus·
T e ma gis est mirum non hæc euincere coniux·
Inq; meis lachrymas posse tenere malis·
Quid facias· quæris· quæras hoc scilicet ipsum
Inuenies· uere si reperire uoles·
V elle parum est· cupias ut re potiaris oportet·
Et faciat somnos hæc tibi cura breues·
V elle reor multos· quis enim mihi tam sit iniquus·
Optet ut exilium pace carere meum?
P ectore te toto, cunctisq; incumbere neruis·
Et niti pro me nocte, dieq; decet·
V tq; iuuent alij· tu debes uincere amicos
Vxor· & ad partes prima uenire tuas·
M agna tibi imposita est nostris persona libellis·
Coniugis exemplum diceris esse bonæ·
H anc ne degeneres· & sint præconia nostra
Vera· uide· famæ quo tuearis opus·
V t nihil ipse querar· tacito me fama queretur·
Quæ debet· fuerit ni tibi cura mei·
E xposuit memet populo fortuna uidendum·
Et plus notitiæ quam fuit ante· dedit·
N otior est factus Capaneus fulminis ictu·
Notus humo mersis amphiaraus equis·

S i minus errasset notus minus esset Vlysses.
Magna Philoctetæ uulnere fama suo est.
S i locus est aliquis magna inter nomina paruis.
Nos quoq; conspicuos nostra ruina facit.
N ec te nesciri patitur mea pagina, quæ non
Inferius choa Batthide nomen habet.
Quidquid ages igitur, scæna spectabere magna.
Et pia non paucis testibus uxor eris.
C rede mihi quoties laudaris carmine nostro.
Qui legit has laudes, an mereare rogat.
V tq; fauere reor plures uirtutibus istis.
Sic tua non paucæ carpere facta uolent.
Quarum tu præsta, ne liuor dicere possit.
Hæc est pro miseri lenta salute uiri.
C umq; ego deficiam, nec possim ducere currum.
Fac tu sustineas debile sola iugum.
A d medicum specto uenis fugientibus æger.
Vltima pars animæ dum mihi restat, ades.
Quodq; ego præstarem, si te magis ipse ualerem.
Id mihi cum ualeas fortius ipsa refer.
E xigit hoc socialis amor, fœdusq; maritum.
Moribus hoc coniux exigis ipsa tuis.
H oc domui debes, de qua censeris, ut illam
Non magis officijs, quàm probitate colas.
C uncta licet facias, nisi eris laudabilis uxor,
Non poterit credi martia culta tibi.
N ec sumus indigni, nec si uis uera fateri,
Debetur meritis gratia nulla meis.
R edditur illa quidem grandi cum fœnore nobis.
Nec te, si cupiat lædere rumor habet.

S ed tamen hoc factis adiunge prioribus unum.
  Pro nostris ut sis ambitiosa malis.
V t minus infesta iaceam tellure labora.
  Clausa nec officij pars erit ulla tui.
M agna peto: sed non tamen inuidiosa roganti.
  Vtq; ea non teneas tuta repulsa tua est.
N ec mihi succense: toties si carmine nostro
  Quod facis ut facias: téq; imitere rogo.
F ortibus assueuit tubicen prodesse: suóq;
  Dux bene pugnantes incitat ore uiros.
N ota tua est probitas: testatáq; tempus in omne.
  Sit uirtus etiam non probitate minor.
N ec tibi amazonia est pro me sumenda securis.
  Aut excussa leui pelta gerenda manu.
N umen adorandum est: non ut mihi fiat amicum.
  Sed sit ut iratum. quàm fuit ante: minus.
G ratia si nulla est. lachrymæ tibi gratia fiant.
  Hac potes haud nulla parte mouere deos.
Quæ tibi ne desint bene per mala nostra cauetur.
  Déq; uiro flendi copia diues adest.
V tq; meæ res sunt: omni puto tempore flebis.
  Has fortuna tibi nostra ministrat opes.
S i mea mors redimenda tua: quod abominor: esset
  Admeti coniux, quam sequereris erat.
A emula Penelópes fieres: si fraude pudica
  Instantes uelles fallere nupta procos.
S i comes extincti manes sequerere mariti.
  Esset dux facti Laodámeia tui.
H yphias ante oculos tibi erit ponenda uolenti
  Corpus in accensos mittere forte rogos.

Morte nihil opus est· nihil icariotide tela·
Cæsaris at coniux ore precanda tuo·
Quæ præstat uirtute sua· ne prisca uetustas
Laude pudicitiæ secula nostra premat·
Quæ ueneris formam mores Iunonis habendo
Sola est cœlesti digna reperta toro·
Quid trepidas? & adire times? non impia Progne
Filiáue Aeetæ uoce mouenda tua est·
Nec nurus Aegysthi, nec sæua Agamemnonis uxor·
Scylláq;, quæ siculas inguine terret aquas·
Telegoniue parens uertendis nata figuris·
Nexáq; nodosas angue Medusa comas·
Fœmina sed princeps· in qua fortuna uidere
Se probat· & cæcæ crimina falsa tulit·
Qua nihil in terris ad finem solis ab ortu
Clarius excepto Cæsare mundus habet·
Eligito tempus captatum sæpe roganti·
Exeat aduersa ne tua nauis aqua.
Non semper sacras reddunt oracula sortes·
Ipsáq; non omni tempore fana patent·
Cum status urbis erit· qualem nunc auguror esse·
Et nullus populi contrahet ora dolor·
Cum domus Augusti capitoli more colenda
Læta quod est· & sit plenáq; pacis erit·
Tunc tibi di faciant adeundi copia fiat·
Profectura aliquid tunc tua uerba putes·
Siquid aget maius· differ tua cœpta caueq;
Spem festinando præcipitare meam·
Nec rursus iubeo· dum sit uacuissima quæras·
Corporis ad cultum uix uacat illa sui·

C uria cum patribus fuerit stypata uerendis·
Per patrum turbam te quoq; oportet eas·
C um tibi contigerit formam Iunonis adire·
Fac sis personæ quam tueare memor·
N ec factum defende meum·mala causa silenda est·
Nec nisi sollicitæ sint tua uerba preces·
T unc lachrymis demẽda mora est· summissáq; terræ
Ad non mortales brachia tende pedes·
T u pete nil aliud· sæuo nisi ab hoste recedam·
Hostem fortunam sit satis esse mihi·
P lura quidem subeunt· sed tu turbata timore
Hæc quoq; uix poteris ore tremente loqui·
S uspicor hæc damno fore non tibi· sentiet illa
Te maiestatem pertimuisse suam·
N ec tua si fletu scindentur uerba· nocebit·
Interdum lachrymæ pondera uocis habent·
L ux etiam cœptis facito bona talibus adsit·
Horáq; conueniens· hospitiúmq; fauens·
S ed prius imposito sanctis altaribus igne
Thura fer ad magnos· uináq; pura deos·
E quibus ante omnes Augusti numen adora·
Progeniémq; piam· participémq; tori·
S int utinam mites solito tibi more· tuásq;
Non duris lachrymas uultibus aspiciant·

AD COTTAM·

Q Vam legis à nobis missam tibi Cotta salutem·
Missa sit ut uere· perueniátq; precor·
N anq; meis sospes multum cruciatibus aufers·
Atq; ,sit ut nobis pars bona salua facis·

Cumq; labent alij iactataq; uela relinquant.
Tu laceræ remanes anchora sola rati.
Grata tua est igitur pietas. ignoscimus illis.
Qui cum fortuna terga dedere fugæ.
Cum feriant unum. non unum fulmina terrent.
Iunctaq; percusso turba pauere solet.
Cumq; dedit paries uenturæ signa ruinæ.
Sollicito uacuus fit locus ille metu.
Quis non è timidis ægri contagia uitat.
Vicinum metuens ne trahat inde malum?
Me quoq; amicorum nimio terrore metuq;
Non odio quidam destituere mei.
Non illis pietas, non officiosa uoluntas
Defuit. aduersos extimuere deos.
Vtq; magis cauti possunt timidiq; uocari.
Sic appellari non meruere mali.
At meus excusat caros ita candor amicos.
Vtq; habeant de me crimina nulla facit.
Sint hi contenti uenia. signentq; licebit.
Purgari factum me quoq; teste suum.
Pars estis pauci melior. qui rebus in arctis
Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
Tunc igitur meriti morietur gloria uestri.
Cum cinis absumpto corpore factus ero.
Fallor. & illa meæ superabit tempora uitæ.
Si tamen à memori posteritate legar.
Corpora debentur mœstis exanguia bustis.
Effugiunt structos nomen honosq; rogos.
Occidit et Theseus. et qui comitauit Orestem.
Sed tamen in laudes uiuit uterq; suas.

Vos etiam seri laudabunt sæpe nepotes·
Claráq; erit scriptis gloria uestra meis·
Hic quoq; Sauromatæ iam uos nouere· Getæq;·
Et tales animos barbara turba probat·
Cumq; ego de uestra nuper probitate referrem·
Nam didici geticæ, sarmaticæq; loqui·
Forte senex quidam· cœtu cum staret in illo·
Reddidit ad nostros talia uerba sonos·
Nos quoq; amicitiæ nomen bene nouimus hospes·
Quos procul à uobis alter & orbis habet·
Est locus in scythia· tauros dixere priores·
Qui getica longe non ita distat humo·
Hac ego sum terra, patriæ nec pœnitet· ortus·
Consortem phœbi gens colit illa deam·
Templa manent hodie uastis innixa columnis·
Perq; quaterdenos itur in illa gradus·
Fama refert illic signum cœleste fuisse·
Quóq; minus dubites· stat basis orba dea·
Aráq;, quæ fuerat natura candida saxi·
Decolor à fuso tincta cruore rubet·
Fœmina sacra facit tæda non nota iugali·
Quæ superat scythicas nobilitate nurus·
Sacrifici genus est(sic instituere priores)
Aduena uirgineo cæsus ut ense cadat·
Regna Thoas habuit mæotide clarus in ora·
Nec fuit euxinis notior alter aquis·
Sceptra tenente illo liquidas fecisse per auras
Nescio quam dicunt Iphigéneian iter·
Quam leuibus uentis sub nube per æquora uectam
Creditur his Phœbe deposuisse locis·

Præfuerat templo multos ea rite per annos
Inuita peragens tristia sacra manu·
Cum duo uelifera iuuenes uenere carina·
Presseruntq; suo littora nostra pede.
Par fuit his ætas· et amor· quorum alter Orestes·
Alter erat Pylades· nomina fama tenet.
Protinus immitem triuiæ ducuntur ad aram·
Euincti geminas ad sua terga manus·
Sparsit aqua captos lustrali graia sacerdos·
Ambiat ut fuluas infula longa comas.
Dumq; parat sacrum· dum uelat tempora uittis·
Dum tardæ causas inuenit illa moræ·
Non ego crudelis, iuuenes ignoscite· dixit·
Sacra suo facio barbariora loco·
Ritus is est gentis· qua uos tamen urbe uenitis?
Quod'ue parum fausta puppe petistis iter?
Dixit· & audito patriæ pia nomine uirgo,
Consortes urbis repperit esse suæ.
Alter ut è uobis dixit cadat hostia sacris·
Ad patrias sedes nuntius alter eat.
Ire iubet Pylades carum periturus Orestem.
Hic negat· inq; uicem pugnat uterq; mori.
Extitit hoc unum· quod non conuenerat illis.
Cætera pars concors, & sine lite fuit.
Dum peragunt iuuenes pulchri certamen amoris·
Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
Ad fratrem mandata dabat· cuiq; illa dabantur·
(Humanos casus aspice) frater erat.
Nec mora· de templo rapiunt simulacra Dianæ.
Clamq; per immensas puppe feruntur aquas.

M irus amor iuuenum· quamuis abiere tot anni·
In Scythia magnum nunc quoq; nomen habet·
F abula narrata est postquam uulgaris ab illo·
Laudarunt omnes facta piamq; fidem·
S cilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est·
Nomen amicitiæ barbara corda mouet·
Quid facere ausonia geniti debetis in urbe·
Cum tangant diros talia facta Getas?
A dde q; est animus semper tibi mitis· & altæ
Indicium mores nobilitatis habent·
Quos Volesus patrij cognoscat nominis autor·
Quos Numa maternus non neget esse suos·
A diectiq; probent genitiua agnomina Cottæ
Si tu non esses· interitura domus·
D igne uir hac serie lapso succurrere amico
Conueniens istis moribus esse puta·

AD MAXIMVM.

S I uacat exiguum profugo dare tempus amico
O sydus fabiæ Maxime gentis ades·
D um tibi quæ uidi refero· seu corporis umbra est·
Seu ueri species· seu fuit ille sopor·
N ox erat· & bifores intrabat luna fenestras·
Mense ferè medio quanta nitere solet·
P ublica me requies curarum somnus habebat·
Fusaq; erant toto languida membra toro·
C um subito pennis agitatus inhorruit aer·
Et sonuit paruo mota fenestra sono·
T erritus in cubitum releuo mea membra sinistrum·
Pulsus et è trepido pectore somnus abit·

S tabat amor uultu non quo prius esse solebat
Sceptra tenens leua tristis acerna manu.
N ec torquem collo nec habens crinale capillis
Nec bene compositas comptus, ut ante comas.
H orrida pendebant molles super ora capilli.
Et uisa est oculis horrida penna meis.
Q ualis in aeriæ tergo solet esse columbæ
Tractatam multæ quam tetigere manus.
H unc simul agnoui (neq; enim mihi notior alter)
Talibus affata est libera lingua sonis.
O puer exilij decepto causa magistro.
Quem fuit utilius non docuisse mihi.
H uc quoq; uenisti. pax est ubi tempore nullo
Et coit astrictis barbarus Ister aquis?
Q uæ tibi causa uiæ? nisi uti mala nostra uideres?
Quæ sunt, si nescis inuidiosa tibi.
T u mihi dictasti iuuenilia carmina primum.
Apposui senis te duce quinq; pedes.
N ec me mæonio consurgere carmine, nec me
Dicere magnorum passus es acta ducum.
F orsitan exiguas aliquas tamen arcus et ignes
Ingenij uires comminuere mei.
N anq; ego dum canto tua regna tuæq; parentis
In nullum mea mens grande uacauit opus.
N ec satis hoc fuerat stultus quoq; carmina feci
Artibus ut posses non rudis esse meis.
P ro quibus exilium durum mihi reddita merces
Id quoq; in extremis et sine pace locis.
A t non chionides Eumolphus in Orphea talis
In phryga nec Satyrum talis olympus erat.

Præmia

P ræmia nec Chiron ab Achille talia cœpit.
Pythagoræq; ferunt non nocuisse Numam.
N omina neu referam longum collecta per æuum.
Discipulo perij solus ab ipse meo.
D um damus arma tibi. dum te lasciue docemus.
Hæc de discipulo dona magister habet.
S cis tamen. & liquido iuratus dicere posses
Non me legitimos sollicitasse toros.
S cripsimus hæc illis. quarum nec uitta pudicos
Attingit crines. nec stola longa pedes.
D ic precor hoc. quando didicisti fallere nuptas.
Et facere incertum per mea iussa genus?
A n sit ab his omnis rigidæ summota libellis?
Quam lex furtiuos arcet habere uiros?
Quid tamen hoc prodest. uetiti si lege seuera
Credor adulterij composuisse notas?
A t tu sic habeas ferientes cuncta sagittas.
Sic nunquam rapido lampádes igne uacent.
S ic regat imperium. terrasq; coerceat omnes
Cæsar. ab Aenea qui tibi fratre nepos.
E ffice. sit nobis non implacabilis ira.
Meq; loco plecti commodiore uelit.
H æc ego uisus eram puero dixisse uolucri.
Hos uisus nobis ille dedisse sonos.
P er mea tela faces, & per mea tela sagittas,
Per matrem iuro. cæsareumq; caput.
N il, nisi concessum nos te didicisse magistro.
Artibus et nullum crimen inesse tuis.
V tq; hæc, sic utinam defendere cætera posses.
Scis aliud quod te læserit esse magis.

Quidquid id est (neq; enim debet dolor ipse referri)
Non potes à culpa dicere abesse tua.
Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres:
Non grauior meritis iudicis ira fuit.
Vt tamen aspicerem, consolarer'q; iacentem:
Lapsa per immensas est mea penna uias.
Haec loca tum primum uidi: cum matre rogante
Phasias est telis fixa puella meis.
Quae nunc cur iterum post secula longa reuisam:
Tu facis ò castris miles amice meis.
Pone metus igitur: mitescet Caesaris ira:
Et ueniet uotis mollior aura tuis.
Neue moram timeas: tempus, quod quaerimus: istat:
Cuncta'q; laetitiae plena triumphus habet.
Dum domus, & nati, dum mater Liuia gaudet:
Dum gaudes patriae magne ducis'q; pater:
Dum tibi gratatur populus: totam'q; per urbem
Omnis odoratis ignibus ara calet:
Dum praebet faciles aditus uenerabile tempus:
Sperandum est nostras posse ualere preces.
Dixit: & aut ille est tenues dilapsus in auras:
Coeperunt sensus aut uigilare mei.
Si dubitem: faueas quin his ò Maxime dictis
Memnonio cygnos esse colore putem.
Sed neq; mutatur nigra pice lacteus humor.
Nec quod erat candens fit Terebinthus ebur.
Conueniens animo genus est tibi: nobile nanq;
Pectus, & Herculeae simplicitatis habes.
Liuor, iners uitium, mores non exit in altos:
Vt'q; latens ima uipera serpit humo.

M ens tua sublimis supra genus eminet ipsum·
Grandius ingenio nec tibi nomen inest·
E rgo alij noceant miseris· optent'q; timeri'
Tincta'q; mordaci spicula felle gerant·
A t tua supplicibus domus est assueta iuuandis'
In quorum numero me precor esse uelis·

A D RVFINVM·

h Aec tibi non uanam portantia uerba salutem
Naso tomitana mittit ab urbe tuus·
V t'q; suo faueas mandat Rufine libello'
In uestras uenit si tamen ille manus·
E st opus exiguum' uestris'q; paratibus impar·
Q uale tamen cunq; est' ut tueare·rogo·
F irma ualent per se·nullum'q; Machaona quærũt·
Ad medicam dubius confugit æger opem·
N on opus est magnis placido lectore poetis'
Q uemlibet inuitum, difficilem'q; tenent·
N os, quibus ingenium longi minuere labores'
Aut etiam nullum forsitan ante fuit'
V iribus infirmi uestro candore ualemus'
Q uem mihi si demas·omnia rapta putem·
C uncta'q; cum mea sint propenso nixa fauore'
Præcipuum ueniæ ius habet ille liber·
S pectatum Vates alij scripsere triumphum·
Est aliquid memori uisa notare manu·
N os ea uix auidam uulgi captata per aurem
Vidimus' atq; oculi fama fuere mei·
S cilicet affectus similes' aut impetus idem
Rebus ab auditis conspicuis'q; uenit?

Nec nitor argenti quem uos uidistis & auri·
Quod mihi defuerit, purpuraq; illa queror·
Sed loca, uel gentes formatæ mille figuris
Nutrissent carmen præliaq; ipsa meum.
Et regum uultus certissima pignora gentis
Iuuissent aliqua forsitan illud opus.
Plausibus ex ipsis populi, lætoq; fauore
Ingenium quoduis incaluisse potest.
Tamq; ego sumpsissem tali clamore uigorem·
Quam rudis audita miles ad arma tuba.
Pectora sint nobis niuibus glacieq; licebit·
Atq; hoc, quem patior· frigidiora loco·
Illa ducis facies in curru stantis eburno
Excuteret frigus sensibus omne meis.
His ego defectus dubijsq; autoribus usus
Ad uestri uenio iure fauoris opem.
Nec mihi nota ducum· nec sunt mihi nota locorum
Nomina· materiam non habuere manus.
Pars quota de tantis rebus quam fama referre·
Aut aliquis nobis scribere posset · erat.
Quo magis o lector debes ignoscere· siquid
Erratum est illic, præteritumue mihi.
Adde ꝙ assiduas domini meditata querelas
Ad lætum carmen uix mea uersa lyra est.
Vix bona post tanto quærenti uerba subibant.
Et gaudere aliquid res mihi uisa noua est.
Vtq; reformidant insuetum lumina solem·
Sic ad lætitiam mens mea segnis erat.
Est quoq; cunctarum nouitas gratissima rerum.
Gratiaq; officio, quod mora tardat· abest.

C ætera certatim de magno scripta triumpho
Iam pridem populi suspicor ore legi.
I lla bibit lector sitiens. mea pocula plenus.
Illa recens pota est. nostra tepebit aqua.
N on ego cessaui. nec fecit inertia serum.
Vltima me uasti sustinet ora freti.
D um uenit huc rumor. properataq; carmina fiũt.
Factaq; eunt ad uos. annus abisse potest.
N ec minimum refert. intacta rosaria primus.
An sera carpas penè relicta manu.
Quid mirum lectis exhausto floribus horto.
Si duce non facta est digna corona suo?
D eprecor hæc uatum contra sua carmina nequis
Dicta putet. pro se musa locuta mea est.
S unt mihi uobiscum communia sacra poetæ.
In uestro miseris si licet esse choro.
M agnaq; pars animi mecum uixistis amici.
Hac ego uos absens nunc quoq; parte colo.
S int igitur uestro mea commendata fauore
Carmina. non possum pro quibus ipse loqui.
S cripta placent à morte fore. quia lædere uiuos
Liuor. & inuiso carpere dente solet.
S i genus est mortis male uiuere. terra moratur.
Et desunt fatis sola sepulchra meis.
D eniq; opus nostræ culpetur ut undiq; curæ.
Officium nemo qui reprehendat. erit.
V t desint uires. tamen est laudanda uoluntas.
Hac ego contentos auguror esse deos.
H æc facit. ut ueniat pauper quoq; gratus ad aras.
Et placeat cæso non minus agna boue.

Res quoq; tanta fuit · quantæ subsistere summo
Aeneidos vati grande fuisset onus.
Ferre etenim molles elegi tam uasta triumphi
Pondera disparibus non potuere rotis.
Quo pede nunc utar · dubia est sententia nobis.
Alter enim de te Rhene triumphus adest.
Irrita uotorum non sunt præsagia vatum.
Danda Ioui laurus · dum prior illa uiret.
Nec mea uerba legis · qui sum summotus ad Istrum,
Non bene pacatis flumina pota Getis.
Ista Dei uox est · Deus est in pectore nostro.
Hoc duce prædico · uaticinor'q; Deo.
Quid cessas currum, pompam'q; parare triumphis
Liuia? dant nullas iam tibi bella moras.
Perfida damnatas Germania proijcit hastas.
Iam pondus dices omen habere meum.
Crede · breui'q; fides aderit · geminabit honorem
Filius · et iunctis, ut prius · ibit equis.
Prome, quod inijcias humeris uictoribus · ostrum.
Ipsa potest solitum nosse corona caput.
Scuta sed, et galeæ gemmis radientur & auro.
Stent'q; super uictos trunca trophæa uiros.
Oppida turritis cingantur eburnea muris.
Ficta'q; res uero more putetur agi.
Squallidus immittat fracta sub arundine crines
Rhenus · & infectas sanguine potet aquas.
Barbara iam capti poscant insignia reges ·
Texta'q; fortuna diuitiora sua.
Et quæ preterea uirtus inuicta tuorum
Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.

D um quorum monitu sumus hæc uentura locuti
Verba·precor celeri nostra probate fide·

AD COTTAM·

Q Vam legis, unde tibi mittatur epistola quæris·
Hinc ubi cœruleis iungitur ister aquis·
V t regio dicta est succurrere debet & autor
Læsus ab ingenio Naso poeta suo·
Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem·
Mittit ab hirsutis maxime Cotta Getis·
L egimus ò iuuenis patrij non degener oris
Dicta tibi pleno uerba diserta foro·
Quæ, quanq̃ lingua mihi sunt properante per horas
Lecta satis multas paucæ fuisse queror·
P lura sed hæc feci relegendo sæpe·nec unquam,
Hæc mihi, quam primo·grata fuere minus·
C umq; sua toties nihil è dulcedine perdant·
Viribus illa suis non nouitate placent·
F elices, quibus hæc ipso cognoscere in actu·
Et tam facundo contigit ore frui·
N am, quanquam sapor est ablata dulcis in unda·
Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ·
E t magis adducto pomum decerpere ramo·
Quam de cælata sumere lance iuuat·
A t nisi peccassem·nisi me mea musa fugasset·
Quod legi tua uox exhibuisset opus·
V tq; fui solitus sedissem forsitan unus
De centum iudex in tua uerba uiris·
M aior & implesset præcordia nostra uoluptas·
Dum traherer dictis·annuerémq; tuis·

Quem quoniam fatum patria uobis'q; relictis
Inter inhumanos maluit esse Getas.
Quod licet ut uidear tecum magis esse legendo
Sæpe precor studij pignora mitte tui.
Exemplo'q; meo · nisi dedignaris ad ipsum
Vtere · quod nobis rectius ipse dares.
Nanq; ego, qui perij iampridem Maxime uobis
Ingenio nitor non perijsse meo.
Redde uicem · nec rata tui monimenta laboris
Accipiant nostræ grata futura manus.
Dic tamen ò iuuenis studiorum plene meorum
Ecquid ab his ipsis admoneare mei.
Ecquibus aut recitas factum modo carmen amicis
Aut quod sæpe soles exigis ut recitent?
Interdum queritur tua mens oblita quid absit.
Nescio quid certe sensit abesse tui.
Vt'q; loqui multum de me præsente solebas.
Nunc quoq; Nasonis nomen in ore tuo est.
Ipse quidem Getico peream uiolatus ab arcu
Et sit periuri quam prope pœna uides.
Te nisi momentis uideo penè omnibus absens.
Gratia sit menti · quolibet ire licet.
Hac ubi perueni nulli cernendus in urbem
Sæpe loquor tecum · te'q; loquente fruor.
Tunc mihi difficile est · quàm sit bene dicere · quàm'q;
Candida iudicijs illa sit hora meis.
Tunc me · si qua fides · cœlesti sede receptum
Cum fortunatis suspicor esse deis.
Rursus ubi huc redij · cœlum superos'q; relinquo.
A styge non longe pontica distat humus.

V nde ego si fato nitor prohibente reuerti.
Spem sine profectu Maxime tolle mihi.

AD SODALEM QVENDAM

n A so suo, posuit nomen cui penè sodali
Mittit ab euxinis hoc breue carmen aquis.
A t si cauta parum scripsisset dextra quis esses.
Forsitan officio parta querela foret.
C ur tamen hoc alijs tutum credentibus unus
Appellent ne te carmina nostra rogas?
Q uanta sit in media clementia Cæsaris ira.
Si nescis ex me certior esse potes.
H uic ego quam patior nil possem demere pœnæ.
Si iudex meriti cogerer esse mei.
N on uetat ille sui quenquam meminisse sodalis.
Nec prohibet tibi me scribere teq; mihi.
N ec scelus admittas si consoleris amicum.
Mollibus et uerbis aspera fata leues.
C ur dum tuta times facis ut reuerentia talis
Fiat in Augustos inuidiosa deos?
F ulminis afflatos interdum uiuere telis
Vidimus & refici non prohibente Ioue.
N ec quia Neptunus nauem laceraut Vlyssis.
Leucothóe nanti ferre negauit opem.
C rede mihi miseris cœlestia numina parcunt.
Nec semper læsos & sine fine premunt.
P rincipe nec nostro Deus est moderatior ullus.
Iustitia uires temperat ille suas.
N uper eam Cæsar facto de marmore templo.
Iampridem posuit mentis in æde suæ.

I uppiter in multos temeraria fulmina torquet·
Qui pœnam culpa non meruere pati·
O bruerit cum tot sæuis Deus æquoris undis·
Ex illis mergi pars quota digna fuit·
C um pereant acie fortissima quæq; uel ipso
Iudice delectus Martis iniquus erit·
A t si forte uelis in nos inquirere· nemo est
Qui se quod patitur commeruisse neget·
A dde quod extinctos uel aqua, uel Marte, uel igne
Nulla potest iterum restituisse dies·
R estituit multos· aut pœnæ parte leuauit
Cæsar· & in multis me precor esse uelit·
A t tu, cum tali populus sub principe simus·
Alloquio profugi credis inesse metum·
F orsitan hæc domino Busiride iura timeres·
Aut solito clausos urere in ære uiros·
D esine mitem animum uano infamare timore·
Sæua quid in placidis saxa uereris aquis?
I pse ego q̃ primo scripsi sine nomine uobis·
Vix excusari posse mihi uideor·
S ed pauor attonito rationis demerat usum·
Cesserat omne meis consiliumq; malis·
F ortunamq; meam metuens, non uindicis iram
Terrebar titulo nominis ipse mei·
H actenus admonitus memori concede poetæ·
Ponat ut in chartis nomina cara suis·
T urpe erit ambobus· longo mihi proximus usu
Si nulla in libri parte legere mei·
N e tamen iste metus possit tibi rumpere somnos·
Non ultra, quàm uis· officiosus ero·

T e'q; tegam' qui sis· nisi cum permiseris ipse·
Cogetur nemo munus habere meum·
T u quoq; , quem poteras uel aperte tutus amare·
Si res est anceps illa' latenter ama·

AD AMICOS·

V erba mihi desunt eadem tam saepe roganti·
Iam'q; pudet uanas fine carere preces·
T aedia consimili fieri de carmine uobis·
Quid'q; petam' cunctos edidicisse reor·
N ostra'q; quid portet iam nostis epistola· quamuis
Charta sit à uinclis non labefacta suis·
E rgo mutetur scripti sententia nostri·
Ne toties contra, quam rapit amnis' eam·
Quod bene de uobis speraui' ignoscite amici·
Talia peccandi iam mihi finis erit·
N e grauis uxori dicar· quae scilicet in me
Quam proba, tam timida est· experiēs'q; parum·
H oc quoq; Naso feres· & enim peiora tulisti·
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest·
D uctus ab armento taurus detrectat aratrum·
Subtrahit et duro colla nouella iugo·
N os quibus assueuit fatum crudeliter uti·
Ad mala iam pridem non sumus ulla rudes·
V enimus in geticos fines moriamur in illis·
Parca'q; ad extremum, quo mea coepit' eat·
S pem iuuat amplecti· quae nō iuuat irrita semper·
Et fieri cupias' siqua futura putas·
P roximus huic gradus est' bene desperare salutem·
Se'q; semel uera scisse perisse fide·

C urando fieri quædam maiora uidemus
Vulnera· quæ melius non tetigisse fuit.
M itius ille perit· subita qui mergitur unda·
Quàm sua qui liquidis brachia lassat aquis.
C ur ego concepi scythicis me posse carere
Finibus? & terra prosperiore frui?
C ur aliquid de me speraui lenius unquam?
An fortuna mihi sic mea nota fuit?
T orqueor en grauius· repetitaq; forma locorum
Exilium renouat triste· recensq; facit.
E st tamen utilius studium cessare meorum·
Quàm quas admorim non ualuisse preces.
M agna quidem res est· quam non audetis amici·
Sed siquis peteret· qui dare uellet· erat·
D um modo non uobis hoc Cæsaris ira negabit·
Fortiter euxinis immoriemur aquis.

AD MAXIMVM.

q Væ tibi quærebam memorem testantia curam
Dona tomitanus mittere posset ager.
D ignus es argento· fuluo quoq; dignior auro·
Sed te cum donas· ista iuuare solent.
N ec tamen hæc loca sunt ullo pretiosa metallo.
Hostis ab agricola uix sinit illa fodi.
P urpura sæpe tuos fulgens protexit amictus·
Sed non Sarmatico tingitur illa mari.
V ellera dura ferunt pecudes· & Palládis uti
Arte tomitanæ non didicere nurus.
F œmina pro lana cerealia munera frangit·
Suppositoq; grauem uertice portat aquam.

N on hic pampineis amicitur uitibus ulmus·
Nulla premunt ramos pondere poma suo·
T ristia deformes pariunt absinthia campi·
Terraq́; de fructu quam sit amara docet·
N il igitur tota ponti regione sinistri·
Quod mea sedulitas mittere posset erat·
C lausa tamen misi scythica tibi tela pharetra·
Hoste precor fiant illa cruenta tuo·
H os habet hæc calamos· hos hæc habet ora libellos·
Hæc uiget in nostris Maxime musa locis·
Quæ quanquam misisse pudet· quia parua uidētur·
Tu tamen hæc quæso consule missa boni·

AD BRVTVM·

q Vod sit in his eadem sententia Brute libellis·
Carmina nescio quem carpere nostra refers·
N il, nisi me terra fruar ut propiore rogare·
Et quam sim denso cinctus ab hoste loqui·
O quam de multis uitium reprehenderis unum·
Hoc peccat solum si mea musa bene est·
I pse ego librorum uideo delicta meorum·
Cum sua plus iusto carmina quisq; probet·
A utor opus laudat· sic forsitan Accius olim
Thersiten facie dixerit esse bona·
I udicium tamen hoc nostrum non decipit error·
Nec quidquid genui· protinus illud amo·
C ur igitur si me uideam delinquere· peccem?
Et patiar scripto crimen inesse· rogas?
N on eadem ratio est sentire, et demere morbos·
Sensus inest cunctis· tollitur arte malum·

S aepe aliquod uerbum cupiens mutare relinquo.
Iudicium uires destituunt'q; meum.
S aepe piget (quid enim dubitem tibi uera fateri?)
Corrigere & longi ferre laboris onus.
S cribentem iuuat ipse fauor minuit'q; laborem.
Cum'q; suo crescens pectore feruet opus.
C orrigere at res est tanto magis ardua quanto
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.
S ic animum lento curarum frigore laedit
Vt cupidi cursus frena retentat equi.
A tq; ita di mites minuant mihi Caesaris iram.
Ossa'q; pacata nostra tegantur humo.
V t mihi conanti nonnunquam intendere curas
Fortunae species obstat acerba meae.
V ix'q; mihi uideor, faciam ꝙ carmina sanus.
In'q; feris curem corrigere ipsa Getis.
N il tamen est scriptis magis excusabile nostris.
Quàm sensus cunctis penè ꝙ unus inest.
L aeta fere laetus cecini, cano tristia tristis.
Conueniens operi tempus utrunq; suo est.
Quid, nisi de uitio scribam regionis amarae?
Vt'q; loco moriar commodiore precer?
C um toties eadem dicam uix audior ulli.
Verba'q; profectu dissimulata carent.
E t tamen haec eadem cum sint non scribimus iisdē.
Vna'q; per plures ars mea tentat opem.
A n ne his ut sensum lector reperiret eundem
Vnus amicorum Brute rogandus erat?
N on fuit hoc tanti, confesso ignoscite docti.
Vilior est operis fama salute mea.

D eniq; materia, quam quis sibi finxerit ipse
Arbitrio uariat multa poeta suo.
M usa mea est index nimium quoq; uera malorum.
Atq; incorrupti pondera testis habet.
N on liber ut fieret: sed uti sua cuiq; daretur
Littera: propositum, curáq; nostra fuit.
P ostmodo collectas utcunq; sine ordine iunxi:
Hoc opus electum ne mihi forte putes.
D a ueniam scriptis: quorum non gloria nobis
Causa: sed utilitas, officiumq; fuit.

PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIBER QVARTVS.

AD SEXTVM POMPEIVM.

a CCIPE Pompei deductum carmen ab illo:
Debitor est uitæ qui tibi Sexte suæ:
Qui seu non prohibes à me tua nomina poni:
Accedet meritis hæc quoq; summa tuis.
S iue trahis uultus: equidem peccasse fatebor:
Delicti tamen est causa probanda mei.
N on potuit mea mens, esset quid grata: teneri:
Sis precor officio non grauis ipse pio.
O quoties ego sum libris mihi uisus in istis
Impius: in nullo quod legerere loco.
O quoties, alijs uellem cum scribere nomen.
Rettulit in ceras inscia dextra tuum.

I pse quidem placuit mendis in talibus error.
Et uix inuita est facta litura manu.
V iderit ad summam dixi licet ipse queratur.
Ah pudet offensam non meruisse prius.
D a mihi siquid ea est hebetantem pectora lethen
Oblitus potero non tamen esse tui.
I d'q; sinas oro nec fastidita repellas
Verba nec officio crimen inesse putes.
E t leuis hæc meritis referatur gratia tantis.
Si minus inuito te quoq; gratus ero.
N unquam pigra fuit nostris tua gratia rebus.
Nec mihi munificas arca negauit opes.
N unc quoq; nil subitis clementia territa fatis
Auxilium uitæ fert'q; refert'q; meæ.
V nde rogas forsan fiducia tanta futuri
Sit mihi quod fixit quisq; tuetur opus.
V t Venus artificis labor est et gloria Coi.
Aequoreo madidas quæ premit imbre comas.
A rcis ut actææ uel eburna uel ærea custos
Bellica phidiaca stat dea facta manu.
V endicat ut Calais laudem, quos fecit equorum.
Vt similis uera uacca Myronis opus.
S ic ego sum rerum non ultima Sexte tuarum.
Tutelæ'q; feror munus opus'q; tuæ.

AD SEVERVM.

Q Vod legis O Vates magnorum maxime Vatū
Venit ab intonsis usq; seuere Getis.
C uius adhuc nomen nostros tacuisse libellos
Si modo permittis dicere uera pudet.

Orba tamen numeris cessauit epistola nunquam
Ire per alternas officiosa uices.
Carmina sola tibi memorem testantia curam
Non data sunt: quid enim, quæ facis ipse, darem?
Quis mel Aristæo, quis Baccho uina phalerna,
Triptolemo fruges, poma dat Alcinoo?
Fertile pectus habes: interq; Helicona colentes
Vberius nulli prouenit ista seges.
Mittere ad hunc carmen: frondes erat addere syluis.
Hæc mihi cunctanti causa Seuere fuit.
Nec tamen ingenium nobis respondet, ut ante:
Sed siccum sterili uomere littus aro.
Scilicet ut limus uenas excæcat in undis:
Læsaq; suppresso fonte resistit aqua.
Pectora sic mea sunt limo uitiata malorum.
Et carmen uena pauperiore fluit.
Siquis in hac ipsum terra posuisset Homerum:
Esset, crede mihi, factus et ille Getes.
Da ueniam fasso: studijs quoq; frena remisi.
Ducitur & digitis littera rara meis.
Impetus ille sacer, qui Vatum pectora nutrit:
Qui prius in nobis esse solebat, abest.
Vix uenit in partes: uix sumptæ Musa tabellæ
Imponit pigras penè coacta manus.
Paruaq;, ne dicam scribendi nulla uoluntas
Est mihi: nec numeris nectere uerba iuuat:
Siue quod hinc fructus adeo non cepimus ullos:
Principium nostri res fuit ista mali.
Siue quod in tenebris numerosos ponere gestus:
Quodq; legas nulli, scribere carmen obest.

Excitat auditor studium· laudataq; uirtus
Crescit et immensum gloria calcar habet.
Hic mea cui recitem· nisi flauis scripta corallis.
Quasq; alias gentes barbarus ister habet?
Sed quid solus agam? quaq; infelicia perdam
Ocia materia· surripiamq; diem?
Nam neq; me uinum· nec me tenet alea fallax·
Per quæ clam tacitum tempus abire solet.
Nec me, quod cuperem· si per fera bella liceret
Oblectat cultu terra nouata suo.
Quid, nisi Pierides solacia frigida restant·
Non bene de nobis quæ meruere deæ?
At tu cui bibitur felicius Aonius fons·
Vtiliter studium, quod tibi cedit· ama.
Sacraq; musarum merito cole quodq; legamus
Huc aliquid curæ mitte recentis opus.

In amicitiam dissimulantem.

C Onquerar? an taceã? ponã sine nomine crimẽ?
An notum quis sis omnibus esse uelim?
Nomine non utar· ne commendere querela·
Quæraturq; tibi nomine fama meo.
Dum mea puppis erat ualida fundata carina·
Qui mecum uelles currere primus eras.
Nunc, quia contraxit uultum fortuna· recedis·
Auxilio postquam scis opus esse tuo.
Dissimulas etiam· nec me uis nosse uideri·
Quisq; sit audito nomine Naso rogas.
Ille ego sum· quanquam non uis audire· uetusta
Pene puer puero iunctus amicitia.

Ille ego qui primus tua seria nosse solebam·
Qui tibi iucundis primus adesse iocis·
Ille ego conuictor, densóq; domesticus usu.
Ille ego iudicijs unica musa tuis·
Ille ego sum· qui nunc an uiuam· perfide nescis·
Cura tibi de quo quærere nulla fuit·
Siue fui nunquam carus· simulasse fateris·
Seu non fingebas· inueniere leuis·
Aut age dic aliquam, quæ te mutauerit iram·
Nam nisi iusta tua est· iusta querela mea est·
Quod te nunc crimen similem uetat esse priori?
An crimen, cœpi ꝙ miser esse· uocas?
Si mihi rebus opem nullam factisq; ferebas?
Venisset uerbis charta notata tribus·
Vix equidem credo· sed & insultare iacenti
Te mihi, nec uerbis parcere, fama refert·
Quid facis ah demens? cur si fortuna recedat·
Naufragio lachrymas eripis ipse tuo?
Hæc dea non stabili quàm sit leuis orbe fatetur·
Quæ summum dubio sub pede semper habet·
Quolibet est folio, & quauis incertior aura·
Par illi leuitas improbe facta tua est·
Omnia sunt hominum tenui pendentia filo·
Et subito casu, quæ ualuere· ruunt·
Diuitis audita est cui non opulentia Crœsi?
Nempe tamen uitam captus ab hoste tulit·
Ille Syracusia modo formidatus in urbe,
Vix humili duram reppulit arte famem·
Quid fuerat Magno maius? tamen ipse rogauit
Summissa fugiens uoce clientis opem·

C uiq; uiro totus terrarum paruit orbis
Indigus effectus omnibus ipse magis.
I lle Iugurthino clarus Cymbroq́; triumpho.
Quo uictrix toties consule Roma fuit.
I n cœno Marius iacuit, cannaq́; palustri.
Pertulit & tanto multa pudenda uiro.
L udit in humanis diuina potentia rebus.
Et certam præsens uix habet hora fidem.
L ittus ad euxinum si quis mihi diceret. ibis.
Et metues arcu ne feriare Getæ.
I, bibe dixissem purgantes pectora succos.
Quidquid & in tota nascitur Anticyra.
S um tamen hæc passus. nec si mortalia possem.
Et summi poteram tela cauere dei.
T u quoq; fac timeas. & quæ tibi læta uidentur.
Dum loqueris fieri tristia posse puta.

AD SEXTVM POMPEIVM.

n Vlla dies adeo est australibus humida nimbis.
Non intermissis ut fluat imber aquis.
N ec sterilis locus ullus ita est. ut non sit in illo
Mista fere duris utilis herba rubis.
N il adeo fortuna grauis miserabile fecit.
Vt minuant nulla gaudia parte malum.
E cce domo patriaq́; carens oculisq́; meorum
Naufragus in getici littoris actus aquis.
Qua tamen inueni uultum diffundere causa
Possim. & fortunæ nec meminisse meæ.
N am mihi cum fulua tristis spatiarer arena.
Visa est à tergo penna dedisse sonum.

R espicio: nec corpus erat: quod cernere possem.
Verba tamen sunt hæc aure recepta mea.
E n ego lætarum uenio tibi nuntia rerum
Fama per immensas aere lapsa uias.
C onsule Pompeio, quo non tibi carior alter.
Candidus et felix proximus annus erit.
D ixit: & ut læto pontum rumore repleuit:
Ad gentes alias hinc dea uertit iter.
A t mihi dilapsis inter noua gaudia curis:
Excidit asperitas huius iniqua loci.
E rgo ubi Iane biceps longum reseraueris annum:
Pulsus & à sacro mense December erit.
P urpura Pompeium summi uelabit honoris:
Ne titulis quidquam debeat ille suis.
C ernere iam uideor rumpi penè atria turba:
Et populum lædi deficiente loco.
T emplaq; Tarpeiæ primum tibi sedis adiri:
Et fieri faciles in tua uota deos.
C olla boues niueos certæ præbere securi:
Quos aluit campis herba phalisca suis.
C umq; deos omnes, tum quos impensius: æquos
Esse tibi cupias: cum Ioue Cæsar erit.
C uria te excipiet: patresq; ex more uocati
Intendent aures ad tua uerba suas.
H os ubi facundo tua uox hilarauerit ore:
Vtq; solet: tulerit prospera uerba dies:
E geris & meritas superis cum Cæsare grates:
Qui causam: facias cur ita sæpe, dabit:
I nde domum repetes toto comitante senatu:
Officium populi uix capiente domo.

M e miserum' turba q non ego cernor in illa.
Nec possunt istis lumina nostra frui
Qua licet absentem, qua possum mente uidebo.
Aspiciet uultus consulis illa sui.
D i faciant. aliquo subeat tibi tempore nostrum
Nomen' & heu dicas quid miser ille facit?
H æc tua protulerit siquis mihi uerba' fatebor
Protinus exilium mitius esse meum.

AD POMPEIVM CONSVLEM.

i. Te leues elegi doctas ad consulis aures.
Verbáq; honorato ferte legenda uiro.
L onga uia est' nec uos pedibus proceditis æquis.
Tectáq; brumali sub niue terra latet.
C um gelidā Thracen, et opertum nubibus Aemon,
Et maris Ionij transieritis aquas:
L uce minus decima dominam uenietis in urbem'
Vt festinatum non faciatis iter.
P rotinus inde domus uobis Pompeia petatur.
Non est Augusto iunctior ulla foro.
S iquis, ut in populo, qui sitis' & unde requirat'
Nomina decepta quælibet aure ferat.
V t sit enim tutum, sicut reor esse 'fateri'
Verba minus certe ficta timoris habent.
C opia nec uobis ullo prohibente uidendi
Consulis' ut limen contigeritis erit.
A ut reget ille suos dicendo iura Quirites'
Conspicuum signis cum premet altus ebur'
A ut populi reditus positam componet ad hastam'
Et minui magnæ non sinet urbis opes'

Aut, ut erunt patres in Iulia templa uocati:
De tanto dignis consule rebus aget.
Aut feret Augusto solitam natóq; salutem:
Déq; parum noto consulet officio.
Tempus ab his uacuum Cæsar Germanicus omne
Auferet: à magnis hunc colit ille deis.
Cum tamen à turba rerum requieuerit harum:
Ad uos mansuetas porriget ille manus.
Quidq; parens ego uester agam fortasse requiret:
Talia uos illi reddere uerba uelim.
Viuit adhuc: uitamq; tibi debere fatetur:
Quod prius a miti Cæsare munus habet.
Te sibi, cum fugeret: memori solet ore referre:
Barbariæ tutas exhibuisse uias.
Sanguine bistonium quod non tepefecerit ensem:
Effectum cura pectoris esse sui.
Addita præterea uitæ quoq; multa tuendæ
Munera: ne proprias attenuaret opes.
Pro quibus ut meritis referatur gratia: iurat:
Se fore mancipium tempus in omne tuum.
Nam prius umbrosa carituros arbore montes:
Et freta ueliuolas non habitura rates:
Fluminaq; in fontes cursu reditura supino:
Gratia quàm meriti possit abire tui.
Hæc ubi dixeritis: seruet sua dona: rogate:
Sic fuerit uestræ causa peracta uiæ.

AD BRVTVM.

Qvam legis ex illis tibi uenit epistola Brute:
Nasonem nolles in quibus esse locis.

Sed quod tu nolles, uoluit miserabile fatum.
Hei mihi plus illud, quàm tua uota ualet.
In Scythia nobis quinquennis olympiàs acta est.
Iam tempus lustri transit in alterius.
Perstat enim fortuna tenax, uetus'q; malignum
Opponit uotis inuidiosa pedem.
Certus eras pro me Fabiæ laus Maxime gentis
Numen ad Augustum supplice uoce loqui.
Occidis ante preces, causam'q; ego Maxime mortis,
Non fueram tanti, me reor esse tuæ.
Iam timeo nostram cuiquam mandare salutem.
Ipsum morte tua concidit auxilium.
Cœperat Augustus deceptæ ignoscere culpæ.
Spem nostram terras deseruit'q; simul.
Quale tamen potui de cœlite Brute recenti
Vestra procul positus carmen in ora dedi.
Quæ prosit pietas utinam mihi, sit'q; malorum
Iam modus, & sacræ mitior ira domus.
Te quoq; idem liquido possum iurare precari
O mihi non dubia cognite Brute nota.
Nam cum præstiteris uerum mihi semper amorem.
Hic tamen aduerso tempore creuit amor.
Quiq; tuas pariter lachrymas nostras'q; uideret
Passuros pœnam crederet esse duos.
Lenem te miseris genuit natura, nec ulli
Mitius ingenium, quàm tibi, Brute dedit.
Vt quidquid ualeas ignoret Marte forensi,
Posse tuo peragi uix putet ore reos.
Scilicet eiusdem est, quamuis pugnare uidetur,
Supplicibus facilem, sontibus esse trucem.

C um tibi suscepta est legis uindicta seueræ
Verba uelut tinctum singula uirus habent.
H ostibus eueniat quàm sis uiolentus in armis
Sentire, & linguæ tela subire tuæ.
Q uæ tibi tam tenui cura limantur, ut omnes
Isthus ingenium corporis esse negent.
A t siquem lædi fortuna cernis iniqua,
Mollior est animo fœmina nulla tuo.
H oc ego præcipue sensi, cum magna meorum
Notitiam pars est inficiata mei.
I mmemor illorum, uestri non immemor unquam,
Qui mala sollicite nostra leuatis, ero.
E t prius hinc nobis nimium conterminus Ister
In caput euxino de mare uertet iter,
V tq;, Thyesteæ redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas,
Q uàm quisquam uestrũ, q me doluistis ademptum,
Arguat ingratum non meminisse sui.

AD VESTALEM.

M Issus es euxinas quoniam Vestalis ad oras,
Vt positis reddas iura sub axe locis.
A spicis en præsens quali iaceamus in aruo,
Nec me testis eris falsa solere queri.
A ccedet uoci nostræ non irrita per te
Alpinis iuuenis regibus orte fides.
I pse uides certe glacie concrescere pontum.
Ipse uides gelido stantia uina gelu.
I pse uides onerata ferox ut ducat Iacis
Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.

A spicis et mitti sub adunco toxica ferro.
Et telum causas mortis habere duas.
A tq; utinam pars hæc tantum spectata fuisset
Non etiam proprio cognita Marte tibi.
T enditis ad primum per densa pericula pilum.
Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
S it licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens.
Ipsa tamen uirtus ordine maior erit.
N on negat hoc Ister: cuius tua dextera quondam
Puniceam getico sanguine fecit aquam.
N on negat Aegypsos: quæ te subeunte recepta
Sensit in ingenio nil opus esse loci.
N am dubium est: positu melius defensa, manúue.
Vrbs erat in summo nubibus æqua iugo.
S ithonio regi ferus interceperat illam
Hostis: & ereptas uictor habebat opes.
D onec fluminea deuecta uitellius unda
Intulit exposito milite signa Getis.
A t tibi progenies alti fortissima Domni.
Venit in aduersos impetus ire uiros.
N ec mora, conspicuus longe fulgentibus armis
Fortia ne possint facta latere: caues.
I ngentiq; gradu contra ferrumq;, locumq;
Saxaq; brumali grandine plura subis.
N ec te missa super iaculorum turba moratur.
Nec quæ uipereo tela cruore madent.
S picula cum pictis hærent in casside pennis.
Parsq; ferè scuti uulnere nulla uacat.
N ec corpus cunctos feliciter effugit ictus.
Sed minor est acri laudis amore dolor.

T alis apud Troiam Danais pro nauibus Aiax
Dicitur Hectoreas sustinuisse faces·
V t propius uentum est· admotaq; dextera dextræ·
Resq; fero potuit comminus ense geri·
D icere difficile est quid Mars tuus egerit illic·
Quotq; neci dederis· quosq;, quibusq; modis·
E nse tuo factos calcabas uictor aceruos·
Impositoq; Getes sub pede multus erat·
P ugnat ad exemplum primi minor ordine pili·
Multaq; fert miles uulnera· multa facit·
S ed tantum uirtus alios tua præterit omnes·
Ante citos quantum Pegasus ibat equos·
V incitur Aegypsos· testataq; tempus in omne
Sunt tua uestalis carmine facta meo·

AD SVILLIVM·

l Ittera sera quidem studijs exculte Suilli
Huc tua peruenit· sed mihi grata tamen·
Qua pia si posset superos lenire rogando
Gratia· laturum te mihi dicis opem·
V t iam nil præstes animi sum factus amici
Debitor· & meritum uelle iuuare uoco·
I mpetus iste tuus longum modo duret in æuum
Néue malis pietas sit tua lassa meis·
I us aliquod faciunt affinia uincula nobis·
Quæ semper maneant illabefacta precor·
N am tibi quæ coniux· eadem mihi filia penè est·
Et quæ te generum· me uocat illa uirum·
H ei mihi· si lectis uultum tu uersibus istis
Ducis· & affinem te pudet esse meum·

A t nihil hic dignum poteris reperire pudore·
Præter fortunam· quæ mihi cæca fuit·
S eu genus excutias equites ab origine prima
Vsq; per innumeros inuenienmur auos·
S iue uelis, mores qui sint inquirere nostri·
Errorem misero detrahe· labe carent·
T u modo, si quid agi sperabis posse precando·
Quos colis exora supplice uoce deos·
D i tibi sunt Cæsar iuuenis· tua numina placa·
Hac certe non est notior ara tibi·
N on sinit illa sui uanas antistitis unquam
Esse preces· nostris hinc pete rebus opem·
Quamlibet exigua si nos ea iuuerit aura·
Obruta de medijs cymba resurget aquis·
T unc ego thura feram rapidis solennia flammis·
Et quantum ualeant numina· testis ero·
N ec tibi de pario statuam Germanice templum
Marmore· carpsit opes illa ruina meas·
T empla domus facient uobis urbes'q; beatæ·
Naso suis opibus carmine gratus erit·
P arua quidem fateor pro magnis munera reddi·
Cum pro concessa uerba salute damus·
S ed qui, quàm potuit· dat maxima· gratus abūde ē·
Et finem pietas contigit illa suum·
N ec, quæ de parua pauper dijs libat acerra·
Thura minus, grandi quàm data lance· ualent·
A gna'q; tam lactens, quàm gramine pasta phalisco
Victima Tarpeios inficit icta focos·
N ec tamen officio Vatum per carmina facto
Principibus res est aptior ulla uiris·

C armina uestrarum peragunt praeconia laudum·
Neue sit actorum fama caduca cauent·
C armine fit uiuax uirtus' expersq; sepulchri
Notitiam serae posteritatis habet·
T abida consumit ferrum lapidemq; uetustas·
Nullaq; res maius tempore robur habet·
S cripta ferunt annos' scriptis Agamemnona nosti·
Et quisquis contra' uel simul arma tulit·
Quis Thebas septemq; duces sine carmine nosset?
Et quidquid post haec, quidquid et ante fuit?
D i quoq; carminibus' si fas est dicere·fiunt·
Tantaq; maiestas ore canentis eget·
S ic Chaos ex illa naturae mole prioris
Digestum partes scimus habere suas·
S ic affectantes coelestia regna Gigantes
Ad styga nubifero uindicis igne datos·
S ic uictor laudem superatis Liber ab Indis·
Alcides capta traxit ab Oechalia·
E t modo Caesar auum, quem uirtus addidit astris·
Sacrarunt aliqua carmina parte tuum·
S iquid adhuc igitur uiui Germanice nostro
Restat in ingenio·seruiet omne tibi·
N on potes officium Vatis contemnere Vates·
Iudicio pretium res habet ista tuo·
Quod nisi te nomen tantum ad maiora uocasset·
Gloria Pieridum summa futurus eras·
S ed dare materiam nobis, quàm carmina' mauis·
Nec tamen ex toto deserere illa potes·
N am modo bella geris' numeris modo bella coerces·
Quodq; alijs opus est' hoc tibi lusus erit·

Vt'q; nec ad citharam, nec ad arcum segnis Apollo,
Sed uenit ad sacras neruus uterq; manus.
Sic tibi nec docti desunt nec principis artes.
Mista sed est animo cum Ioue Musa tuo.
Quæ quoniam nec uos unda submouit ab illa
Vngula Gorgonei quam caua fecit equi.
Prosit opemq; ferat communia sacra tueri.
Atq; iisdem studiis imposuisse manum.
Littora pellitis nimium subiecta Corallis.
Vt tandem sæuos effugiamq; Getas.
Clausaq; si misero patria est ut ponar in illo
Qui minus ausonia distat ab urbe loco.
Vnde tuas possim laudes celebrare recentes.
Magnaq; quam minima facta referre mora.
Tangat ut hoc uotum cœlestia care Suilli
Numina pro socero penè precare tuo.

AD GRAECINVM.

u Nde licet non unde iuuat Græcine salutem
Mittit ab euxinis hanc tibi Naso uadis.
Missaq; di faciant auroram occurrat ad illam.
Bissenos fasces quæ tibi prima dabit.
Et quoniam sine me tanges capitolia consul.
Et fiam turbæ pars ego nulla tuæ.
In domini subeat partes & præstet amici
Officium iusso littera nostra die.
Atq; ego si fatis essem melioribus ortus.
Et mea sincero curreret axe rota.
Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur esset
Lingua salutandi munere functa tui.

G ratatus'q; darem cum dulcibus oscula uerbis.
Nec minus ille meus· quàm tuus esset honor.
I lla (confiteor) sic essem luce superbus·
Vt caperet fastus uix domus ulla meos.
D um'q; latus sancti cinget tibi turba senatus·
Consulis ante pedes ire iuberer equos.
E t quanquam cuperem semper tibi proximus esse·
Gauderem lateri non habuisse locum.
N ec querulus, turba quamuis eliderer· essem·
Sed foret à populo tum mihi dulce premi.
P rospicerem gaudens· quantus foret agminis ordo·
Densa'q; quam longum turba teneret iter.
Quo'q; magis noscas· quàm me uulgaria tangunt·
Spectarem· qualis purpura te tegeret.
S igna quoq; in sella nossem formata curuli·
Et totum numidæ sculptile dentis opus.
A t cum Tarpeias esses deductus in arces·
Dum caderet iussu uictima sacra tuo·
M e quoq; secreto grates sibi magnus agentem
Audisset· media qui sedet æde Deus.
T hura'q; mente magis plena quàm lance dedissem·
Ter quater imperij lætus honore tui.
H ic ego præsentes inter numerarer amicos·
Mitia ius uerbis si modo fata darent.
Quæ'q; mihi sola capitur nunc mente uoluptas·
Tunc oculis etiam percipienda foret.
N on ita cœlitibus uisum est· & forsitan æquis.
Nam quid me pœnæ causa negata iuuet?
M ente tamen quæ sola loco non exulat utar.
Prætextam· fasces aspiciam'q; tuos.

H aec modo te populo reddentem iura uidebit.
Et se secretis finget adesse tuis.
N unc longi reditus hastæ supponere lustri
Credet & exacta cuncta locare fide.
N unc facere in medio facundum uerba senatu.
Publica quærentem quid petat utilitas.
N unc pro Cæsaribus superis decernere grates.
Albáue opimorum colla ferire boum.
A tq; utinam, cum iam fueris potiora precatus.
Vt mihi placetur principis ira roges.
S urgat ad hanc uocem plena pius ignis ab ara.
Detq; bonum uoto lucidus omen apex.
I nterea qua parte licet ne cuncta queramur
Hic quoq; te festum consule tempus agam.
A ltera lætitia est. nec cedens causa priori.
Successor tanti frater honoris erit.
N am tibi finitum summo Græcine Decembri
Imperium Iani suscipit ille die.
Quæq; est in uobis pietas alterna feretis
Gaudia tu fratris fascibus ille tuis.
S ic tu bis fueris consul. bis consul et iste.
Inq; domo binus conspicietur honor.
Qui quanquam est ingens. & nullum martia summo
Altius imperium consule Roma uidet.
M ultiplicat tamen hunc grauitas autoris honorem.
Et maiestatem res data dantis habet.
I udicijs igitur liceat Flaccóq;, tibíq;
Talibus Augusti tempus in omne frui.
C um tamen à rerum cura propiore uacabit.
Vota precor uotis addita uestra meis.

Et siqua

E t siqua dabit aura sinum· iactate rudentes·
Exeat à stygijs ut mea nauis aquis·
P ræfuit his Græcine locis modo Flaccus· & illo
Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit·
H ic tenuit missas gentes in pace fideli·
Hic arcu fisos terruit ense Getas·
H ic raptam Trœzen celeri uirtute recepit·
Infectumq́; fero sanguine Danubium·
Quære loci faciem· scythiciq́; incommoda cœli·
Et quam uicino terrear hoste· roga·
S int ne litæ tenues serpentis felle sagittæ·
Fiat an humanum uictima dira caput·
M entiar· an coeat duratus frigore pontus·
Et teneat glacies iugera multa freti·
H ic ubi narrarit· quæ sit mea fama· require·
Quoq́; modo peragam tempora dura· roga·
N ec sumus hic odio· nec scilicet esse meremur·
Nec cum fortuna mens quoq; uersa mea est·
I lla quies animi est· quam tu laudare solebas·
Ille uetus solito perstat in ore pudor
S ic ego sum longe· sic hic, ubi barbarus hostis·
Vt fera plus ualeant legibus arma facit·
R em queat· ut nullam tot iam Græcine per annos
Fœmina de nobis· uir ue· puer ue queri·
H æc facit· ut misero faueant· adsintq́; tomitæ·
Hæc quoniam tellus testificanda mihi est·
I lli, qui me uelle uident discedere malunt·
Respectu cupiunt hic tamen esse sui·
N ec mihi credideris· extant decreta· quibus nos
Laudat· & immunes publica cera facit·

C onueniens miseris· & quanquam gloria non est
Proxima dant nobis oppida munus idem.
N ec pietas ignota mea est· uidet hospita terra
In nostra sacrum Cæsaris esse domo.
S tant pariter natusq; pius· coniuxq; sacerdos
Numina iam facto non leuiora deo.
N eu desit pars ulla domus· stat uterq; nepotum
Hic auiæ lateri proximus· ille patris.
H is ego do toties cum thure precantia uerba·
Eoo quoties surgit ab orbe dies.
T ota, licet quæras· hoc me non fingere dices·
Officij testis pontica terra mei.
P ontica me tellus quantis hac possumus ora,
Natalem ludis scit celebrare dei.
N ec minus hospitibus pietas est cognita talis·
Misit in has si quos longa propontis aquas.
I s quoq;, quo fuerat leuior sub præside pontus·
Audierat frater forsitan ista tuus.
F ortuna est impar animo· taliq; libenter
Exiguas carpo munere pauper opes.
N ec uestris damus hæc oculis· procul urbe remoti
Contenti tacita sed pietate sumus.
E t tamen hæc tangent aliquando Cæsaris aures.
Nil illum toto quod fit in orbe latet.
T u certe scis hæc superis ascite· uidesq;
Cæsar· & est oculis subdita terra tuis.
T u nostras audis inter conuexa locatus
Sydera, sollicito quas damus ore· preces.
P eruenient illuc & carmina forsitan illa·
Quæ de te misi cœlite facta nouo.

A ugurorhis igitur flecti tua numina· nec tu
Immerito nomen mite parentis habes·

AD ALBINOVANVM·

h Ic mihi in euxino bis tertia ducitur æstas
Littore pellitos inter agenda Getas·
E t quos tu silices? & quod carissime ferrum
Duritiæ confers Albinouane meæ?
G utta cauat lapidem· consumitur annulus usu·
Et teritur pressa uomer aduncus humo·
T empus edax igitur, præter nos· omnia perdet·
Cessat duritia mors quoq; uicta mea·
E xemplum est animi nimium patientis Vlysses
Iactatus dubio per duo lustra mari·
T empora solliciti sed quæ tamen omnia fati
Pertulit· & placidæ sæpe fuere moræ·
A n graue sex annis pulchram fouisse Calypsón?
Aequoreæq; fuit concubuisse deæ?
E xcipit Hippotádes· qui dat pro munere uentos·
Curuet ut impulsos utilis aura sinus·
N on bene cantantes labor est audire puellas·
Nec degustanti lotos amara fuit·
H os ego qui patriæ faciant obliuia succos
Parte meæ uitæ, si modo dentur· emam·
N ec tu contuleris urbes læstrygonis unquam
Gentibus· obliqua quas obit Ister aqua·
N ec uincet Cyclops sæuum feritate Phyacem·
Qui quota terroris pars solet esse mei·
S cylla ferox trunco cũ latret ab inguine monstris·
Endochiæ nobis plus nocuere rates·

Nec potes infestis conferre Chárybdin achæis.
Ter licet epotet ter uomat illa fretum.
Qui quanquam dextra regione licentius errent.
Securum latus hoc non tamen esse sinunt.
Hic agri in frondes, hic spicula tincta uenenis.
Hic freta uel pediti peruia reddit hyems.
Et qua remus iter pulsis modo fecerat undis.
Siccus contempta naue uiator eat.
Qui ueniunt istinc uix uos ea credere dicunt.
Quam miser est qui fert asperiora fide.
Crede tamen nec te causam nescire sinemus.
Horrida sarmaticum cur mare duret hyems.
Proxima sunt nobis plaustri præbentia formam.
Et quæ præcipuum sydera frigus habent.
Hic oritur Boréas oræq; domesticus huic est.
Et sumit uires à propiore loco.
At Notus, aduerso tepidus qui spirat ab axe.
Est procul et rarus, languidiorq; uenit.
Adde q hic clauso miscentur flumina ponto.
Vimq; fretum multo perdit ab amne suam.
Huc Lycus, huc Sagaris Peneusq; Hipanusq; Crates'q;
Influit & crebro uertice tortus Halys.
Partheniusq; rapax & uoluens saxa Cynapes
Labitur et nullo tardior amne Tyras.
Et tu fœmineæ Thermódon cognite turbæ.
Et quondam graiis Phasi petite uiris.
Cumq; Borystenio liquidissimus amne Dyraspes.
Et tacite peragens lene Melanthus iter.
Quiq; duas terras Asiam Cadmiq; sororem
Separat & cursus inter utranq; facit.

I nnumeriq́; alij· quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Neile negat.
C opia tot laticum, quas auget· adulterat undas.
Nec patitur uires æquor habere suas.
Quin etiam stagno similis· pigræq́; paludi
Cæruleus uix est· diluiturq́; color.
I nnatat unda freto dulcis · leuiorq́; marina est·
Quæ proprium misto de sale pondus habet.
S i roget hoc aliquis· cur sint narrata Pedoni·
Quid ue loqui certis iuuerit ista modis·
D etinui dicam curas· tempusq́; fefelli.
Hunc fructum præsens attulit hora mihi.
A bfuimus· solito dum scripsimus ista dolore.
In medijs nec nos sensimus esse Getis.
A t tu non dubito cum Theséa carmine laudes·
Materiæ titulos quin tueare tuæ.
Quemq́; refers· imitare uirum· uetat iste profecto
Tranquilli comitem temporis esse fidem.
Qui quanq̃ est factis ingens & conditur à te
Vix tanto· quantus debuit ore cani·
E st tamen ex illo nobis imitabile quiddam·
Inq́; fide Theseùs quilibet esse potest.
N on tibi sunt hostes ferro, clauaq́; domandi·
Per quos uix ulli peruius Isthmos erat.
S ed præstandus amor, res non onerosa uolenti·
Quis labor est puram non temerasse fidem?
H æc tibi, qui præstas indeclinatus amico·
Non est quod lingua dicta tremente putes.

AD GALLIONEM.

g Allio crimen erit uix excusabile nobis
Carmine te nomen non habuisse meo.
T u quoq; enim, memini, cœlesti cuspide facta
Fouisti lachrymis uulnera nostra tuis.
A tq; utinam rapti iactura læsus amici
Sensisses ultra, quod querere, nihil.
N on ita dis placuit, qui te spoliare pudica
Coniuge crudeles non habuere nefas.
N untia nam luctus mihi nuper epistola uenit,
Lectáq; cum lachrymis sunt tua damna meis.
S ed neq; solari prudentem stultior ausim.
V erbáq; doctorum nota referre tibi.
F initumq; tuum si non ratione dolorem,
Ipsa iampridem suspicor esse mora.
D um tua peruenit, dum littera nostra recurrens
Tot maria, & terras permeat, annus abit.
T emporis officium solatia dicere certi est,
Dum dolor in cursu est, dum petit æger opem.
E t cum longa dies sedauit uulnera mentis,
Intempestiue, qui mouet illa, nouat.
A dde q, atq; utinam uerum tibi uenerit omen,
Coniugio felix iam potes esse nouo.

AD TVTICANVM.

q Vo minus in nostris ponaris amice libellis,
Nominis efficitur conditione tui.
A st ego non alium prius hoc dignarer honore,
Est aliquis nostrum si modo carmen honor.

Lex pedis officio · fortunaq́; nominis obstat ·
Quaq́; meos adeas, est uia nulla modos ·
Nam pudet in geminos ita nomen scindere uersus ·
Desinat ut prior hoc · incipiatq́; minor ·
Et pudeat · si te qua syllaba parte moretur ·
Arctius appellem Tuticanumq́; uocem ·
Et potes in uersum Tuticani more uenire ·
Fiat ut è longa syllaba prima breuis ·
Aut ut ducatur quæ nunc correptius exit ·
Et sit porrecta longa secunda mora ·
His ego si uitijs ausim corrumpere nomen ·
Ridear · & merito pectus habere neger ·
Hæc mihi causa fuit dilati nominis huius ·
Quod meus adiecto fœnore reddet ager ·
Teq́; canam quacunq; nota tibi carmina mittam
Penè mihi puero cognite penè puer ·
Perq́; tot annorum seriem · quot habemus uterq; ·
Non mihi quam fratri frater amate minus ·
Tu bonus hortator, tu duxq́;, comesq́; fuisti ·
Cum regerem tenera frena nouella manu ·
Sæpe ego correxi sub te censore libellos ·
Sæpe tibi admonitu facta litura meo est ·
Dignam Mæonijs Phæacida condere chartis
Cum te Pierides perdocuere deæ ·
Hic tenor, hæc uiridi concordia cœpta iuuenta
Venit ad albentes illabefacta comas ·
Quæ nisi te moueant duro tibi pectora ferro ·
Esse uel inuicto clausa adamante putem ·
Sed prius huic desint & bellum et frigora terræ ·
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet ·

E t tepidus Boréas & sit praefrigidus Auster.
Et possit fatum mollius esse meum.
Quàm tua sint lapso praecordia dura sodali.
Hic cumulus nostris absit, abestq; malis.
T u modo per superos, quorum certissimus ille est.
Quo tuus assidue principe creuit honor.
E ffice constanti profugum pietate tuendo.
Ne sperata meam deserat aura ratem.
Quid mandem quaeris, peream, nisi dicere uix est.
Si modo qui perijt, ille perire potest.
N ec quid agam, inuenio, nec qd nolim'ue, uelim'ue
Nec satis utilitas est mea nota mihi.
C rede mihi, miseros prudentia prima relinquit.
Et sensus cum re, consiliumq; fugit.
I pse precor quaeras, qua sim tibi parte iuuandus.
Quóue uiam facias ad mea uota uado.

AD CARVM.

O Mihi non dubios inter memorande sodales,
Qui quod es, id uere Care uocaris, aue.
V nde salutaris color hic tibi proximus index.
Et structura mei carminis esse potest.
N on quia mirifica est, sed q non publica certe.
Qualis enim cunq; est, non latet esse meam.
I pse quoq; ut chartae titulum de fronte reuellas.
Quod sit opus uideor dicere posse tuum.
Quamlibet in multis positus noscere libellis.
Perq; obseruatas inueniere notas.
P rodunt autorem uires, quas Hercule dignas
Nouimus, atq; illi, quem canis, esse pares.

Et mea musa potest proprio deprensa colore
Insignis uitijs forsitan esse suis.
Tam mala Thersiten prohibebat forma latere.
Quàm pulchra Nereus conspiciendus erat.
Nec te mirari, si sunt uitiosa, decebit
Carmina, quae faciam penè poeta Getes.
Ah pudet, & scripsi Getico sermone libellum.
Structaq; sunt nostris barbara uerba modis.
Et placui, gratare mihi, cœpiq; poetæ
Inter inhumanos nomen habere Getas.
Materiam quæris, laudes de Cæsare dixi.
Adiuta est nouitas numine nostra dei.
Nam patris Augusti docui mortale fuisse
Corpus, in ætherias numen abisse domos.
Esse parem uirtute patri, qui frena rogatus
Sæpe recusati ceperit imperij.
Esse pudicarum Vestam te Liuia matrum
Ambiguum est nato dignior an ne uiro.
Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis.
Cui dederint animi pignora certa sui.
Hæc ubi non patria perlegi scripta camœna.
Venit & ad digitos ultima charta meos.
Et caput & plenas omnes mouere pharetras.
Et longum Getico murmur in ore fuit.
Atq; aliquis scribas hæc cum de Cæsare dixit.
Cæsaris imperio restituendus eris.
Ille quidem dixit, sed me iam Care niuali
Sexta relegatum bruma sub axe uidet.
Carmina nil prosunt, nocuerũt carmina quondam.
Primaq; tam miseræ causa fuere fugæ.

At tu per studij communia fœdera sacri,
Per non uile tibi nomen amicitiæ,
Sic capto latijs Germanicus hoste cathenis
Materia uestris præbeat ingenijs·
Sic ualeant pueri uotum commune duorum·
Quis laus formandis est tibi magna datis·
Quanta potes præbe nostræ monimenta saluti·
Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

AD TVTICANVM·

hAec tibi mittũtur· quẽ sum mõ carmĩe questus
Non aptum numeris nomen habere meis·
In quibus excepto· ꝙ adhuc ut cunq; ualemus·
Nil me præterea, quod iuuet· inuenies·
Ipsa quoq; est inuisa salus · sunt'q; ultima uota
Quolibet ex istis scilicet ire locis·
Nulla mihi cura est· terra quo muter ab ista·
Hac quoq;, quam uideo· gratior omnis erit.
In medias Syrtes mediam mea uela Charybdim
Mittite· præsenti dum careamus humo.
Styx quoq;, si quid ea est· bene commutabimur Istro·
Si quid & inferius, quàm styga· mundus habet.
Gramina cultus ager, frigus minus odit hirundo·
Proxima marticolis quam loca Naso getis·
Talia succensent propter mihi uerba Tomitæ·
Ira'q; carminibus publica mota meis·
Ergo ego cessabo nunquam per carmina lædi?
Plectar & incauto semper ab ingenio?
Ergo ego ne scribam· digitos incidere cunctor·
Tela'q; adhuc demens, quæ nocuere· sequor?

A d ueteres scopulos iterum diuertor, & illas,
In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
S ed nihil admisi: nulla est mea culpa Tomitæ,
Quos ego, cum loca sim uestra perosus, amo.
Quilibet excutiat nostri monimenta laboris.
Littera de uobis est mea questa nihil.
F rigus, & incursus omni de parte timendos,
Et quod pulsetur murus ab hoste queror.
I n loca, non homines, uerissima crimina dixi.
Culpatis uestrum uos quoq; sæpe solum.
E sset perpetuo sua quam uitabilis Ascra
Ausa est agricolæ Musa docere senis.
A t fuerat terra genitus, qui scripsit in illa.
Intumuit Vati non tamen Ascra suo.
Quis patriam solerte magis dilexit Vlysse?
Hoc tamen asperitas indice dicta loci est.
N on loca, sed mores scriptis uexauit amaris
Septius ausonios, actaq; Roma rea est.
F alsa tamen passa est æqua conuitia mente,
Obfuit autori nec fera lingua suo.
A t malus interpres populi mihi concitat iram.
Inq; nouum crimen carmina nostra uocat.
T am felix utinam, quàm pectore candidus essem.
Extat adhuc nemo saucius ore meo.
A dde quod, illyrica si iam pice nigrior essem,
Non mordenda mihi turba fidelis erat.
M olliter à uobis mea sors excepta Tomitæ
Tam mites, gratos indicat esse uiros.
G ens mea peligni, regioq; domestica Sulmo
Non potuit nostris lenior esse malis.

Quem uix incolumi cuiquam saluoq; daretis.
Is datus à uobis est mihi nuper honor.
S olus adhuc ego sum uestris immunis in oris.
Exceptis siqui munera legis habent.
T empora sacrata mea sunt uelata corona.
Publicus inuito quam fauor imposuit.
Quam grata est igitur Latinæ delia tellus.
Erranti tutum quæ dedit una locum.
T am mihi cara Tomus. patria quæ sede fugatis
Tempus ad hoc nobis hospita fide manet.
D i modo fecissent. placidæ spem posset habere
Pacis. & à gelido longius axe foret.

AD SEXTVM POMPEIVM.

S Iquis adhuc usquam nostri nō imemor extat.
Quid'ue relegatus Naso requirat. agam.
C æsaribus uitam, Sexto debere salutem
Me sciat. à superis hic mihi primus erit.
T empora nam miseræ complectar ut omnia uitæ.
A meritis eius pars mihi nulla uacat.
Quæ numero tot sunt. quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent.
A frica quot segetes. quot tmolia terra racemos.
Quot Sicyon baccas. quot parit Hybla fauos.
C onfiteor. testere licet. signate Quirites.
Nil opus est legum uiribus. ipse loquor.
I nter opes & me rem paruam pone paternas.
Pars ego sum census quantulacunq; tui.
Quam tua trinacria est regnataq; terra Philippo.
Quam domus Augusto continuata foro.

Quam tua rus oculis domini Campania gratum·
Quæq; relicta tibi Sexte uel empta tenes·
T am tuus en ego sum· cuius te munere tristi
Non potes in Ponto dicere habere nihil·
A tq; utinam possis· et detur amicius aruum·
Remq; tuam ponas in meliore loco·
Quod quoniam in dis est· tenta lenire precando·
Numina perpetua quæ pietate colis·
E rroris nam tu uix est discernere nostri
Sis argumentum maius· an auxilium·
N ec dubitas oro· sed flumine sæpe secundo
Augetur remis cursus euntis aquæ·
E t pudet· et metuo semperq;, eademq; precari·
Ne subeant animo tædia iusta tuo·
V erum quid faciam? res immoderata cupido est·
Da ueniam uitio mitis amice meo·
S cribere sæpe aliud cupiens delabor eodem·
Ipsa locum per se littera nostra rogat·
S eu tamen effectus habitura est gratia· seu me
Dura iubet gelido parca sub axe mori·
S emper in oblita repetam tua munera mente·
Et mea me tellus audiet osse tuum·
A udiet & cœlo posita est quæcunq; sub ullo·
Transit nostra feros si modo Musa Getas·
T éq; meæ causam seruatoremq; salutis·
Meq; tuum libra norit & ære minus·

AD INVIDVM·

i Nuide quid laceras Nasonis carmina rapti?
Non solet ingenijs summa nocere dies·

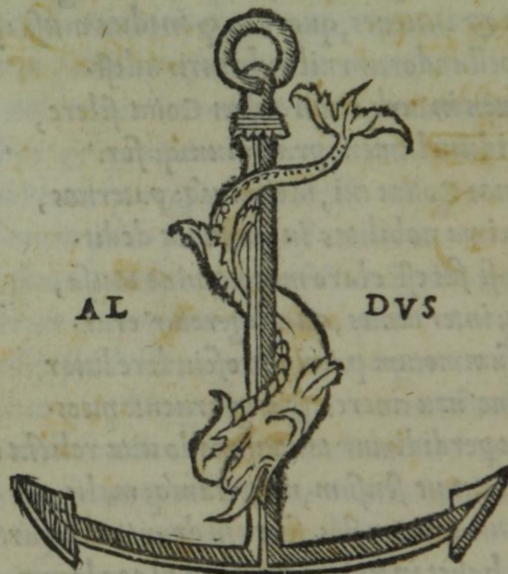
Famaq́; post cineres maior uenit· & mihi nomen
Tunc quoq;· cum uiuis annumerarer· erat·
Cum foret & Marsus· magniq; Rabirius oris·
Iliacusq́; Macer· sydereusq́; Pedo·
Et, qui Iunonem læsisset in Hercule· Carus·
Iunonis si iam non gener ille foret·
Quiq́; dedit Latio carmen regale Seuerus·
Et cum subtili Priscus uterq; Numa·
Quiq́; uel imparibus numeris Montane uel æquis
Sufficis· & gemino carmine nomen habes·
Et qui Penelópæ rescribere iussit Vlyssem
Errantem sæuo per duo lustra mari·
Quiq́; suam Trœzen· imperfectumq́; dierum
Deseruit celeri morte Sabinus opus·
Ingeniiq́; sui dictus cognomine Largus·
Gallica qui phrygum duxit in arua senem·
Quiq́; canit domito Camerinus ab Hectore Troiam·
Quiq́; sua nomen Phyllide Thuscus habet·
Veliuoliq́; maris Vates· cui credere posses
Carmina cœruleos composuisse deos·
Quiq́; acies libycas, Romanaq́; prælia dixit·
Et Marius scripti dexter in omne genus·
Trinacriusq́; suæ Perseidos autor et actor·
Tantalidæ reducis Tyndaridosq́; Lupus·
Et qui Mæoniden Phæacida uertit· et unà
Pindaricæ fidicen tu quoq; Rufe lyræ·
Musaq́; Turani tragicis innixa cothurnis·
Et tua cum socco Musa Melisse leuis·
Cum Varius Gracchusq́; darẽt fera dicta tyrãni·
Callimachi Proculus molle teneret iter·

Tityrus antiquas et erat qui pasceret herbas.
Aptaq; uenanti gratius arma daret.
Naidas à Satyris caneret Fontanus amatas.
Clauderet imparibus uerba Capella modis.
Cumq; forent alij quorum mihi cuncta referre
Nomina longa mora est. carmina uulgus habet.
Essent & iuuenes, quorum quod inedita causa est.
Appellandorum nil mihi iuris adest.
Te tamen in turba non ausim Cotta silere,
Pieridum lumen, præsidiumq; fori.
Maternos Cottas cui, Messalasq; paternos,
Maxima nobilitas ingeminata dedit.
Dicere si fas est. claro mea nomine Musa,
Atq; inter tantos, quæ legeretur erat.
Ergo summotum patria proscindere liuor
Desine. neu cineres sparge cruente meos.
Omnia perdidimus. tantummodo uita relicta est.
Præbeat ut sensum, materiamq; malis.
Quid iuuat extinctos ferrum demittere in artus?
Non habet in nobis iam noua plaga locum.

FINIS.

Venetijs in Academia Aldi Mense
Febr. M.DIII.

Cauimus. at siquis nobis non credet auarus.
Incidet in casses præda petita meos.

AL DVS

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

